

Informace o regionech, městech a obcích

Praha, 30. září 2009

Kód publikace: 201361-09

Č. j.: 1073/2009 - 7106

POSTAVENÍ VENKOVA VE STŘEDOČESKÉM KRAJI

Zpracoval: ČSÚ, oddělení regionálních analýz a informačních služeb Středočeský kraj
Vedoucí oddělení: Jana Slavníková
Informační služby: tel.: 274 054 175, e-mail: infoservisstc@czso.cz
Kontaktní zaměstnanec: Bc. Ondřej Junášek, tel.: 274 052 666, e-mail: ondrej.junasek@czso.cz

Zajímají Vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další? Najdete je na stránkách ČSÚ na Internetu: **www.czso.cz**

Údaje o Středočeském kraji naleznete také na Internetu: **www.stredocesky.czso.cz**

Autoři publikace děkují osloveným zaměstnancům výzkumných ústavů, vysokých škol, krajských úřadů a dalších institucí za cenné náměty a připomínky, které využili jak při vymezení jednotlivých variant venkova, tak při zpracování samotné analýzy.

ISBN 978-80-250-1934-4

© Český statistický úřad, Středočeský kraj, 2009

Reprodukce výňatků z této publikace lze pořizovat pokud je uveden jejich zdroj s výjimkou reprodukce pro komerční účely. Citace mohou být zveřejněny jen s uvedením zdroje „Postavení venkova ve Středočeském kraji“ a původu statistických dat v ní otištěných.

Ležatá čárka (-) v tabulce na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval.

Tečka (.) na místě čísla značí, že údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý.

Ležatý křížek (x) značí, že zápis není možný z logických důvodů.

Nula (0) se v tabulce používá pro označení číselných údajů menších než polovina zvolené měřicí jednotky.

Zkratka „i.d.“ v tabulce nahrazuje individuální údaj, který nelze zveřejnit.

Výpočty v tabulkách jsou prováděny z nezaokrouhlených údajů (včetně součtů).

Publikované údaje jsou definitivní.

OBSAH

Seznam tabulek	6
Seznam grafů	8
Seznam kartogramů, kartodiagramů	9
Úvod.....	11
1. Vymezení venkova.....	12
1.1. Obecné poznatky k vymezení venkova	12
1.2. Vymezení venkova v národních dokumentech	13
1.3. Venkov a dokumenty na regionální úrovni.....	15
1.4. Výběr vhodné varianty pro vymezení venkova	16
1.5. Varianta použitá pro mezikrajské srovnání v kapitole 4	16
1.6. Varianta použitá pro hodnocení postavení venkova ve Středočeském kraji v kapitole 2.....	17
2. Městský a venkovský prostor ve Středočeském kraji	19
2.1. Území, sídelní struktura, dostupnost	19
2.2. Obyvatelstvo.....	25
2.3. Hospodářství	30
2.4. Trh práce.....	37
2.5. Bydlení, bytová výstavba	43
2.6. Občanská a technická vybavenost.....	48
2.7. Územní rozdíly venkovského prostoru.....	53
3. Vývoj zemědělství a lesnictví ve Středočeském kraji.....	55
3.1. Zemědělství.....	55
3.2. Lesnictví	72
3.3. Shrnutí	78
4. Mezikrajské srovnání městského a venkovského prostoru	79
4.1. Území, sídelní struktura, dostupnost	80
4.2. Obyvatelstvo.....	85
4.3. Ekonomika	90
4.4. Trh práce.....	96
4.5. Bydlení, bytová výstavba	105
4.6. Občanská a technická vybavenost.....	110
Závěr	115
Seznam použité literatury a informačních zdrojů.....	117
Příloha 1 Seznam ukazatelů ČSÚ k problematice venkova s daty dostupnými do úrovně obcí.....	118
Příloha 2 Přehled obcí ve Středočeském kraji se zařazením do městského a venkovského prostoru	120
Grafická příloha ke kapitole 2 (Městský a venkovský prostor ve Středočeském kraji)	145
Grafická příloha ke kapitole 4 (Mezikrajské srovnání městského a venkovského prostoru)	151

SEZNAM TABULEK

Tab. 1.6.1 Obce Středočeského kraje v jednotlivých bilancích obyvatelstva.....	18
Tab. 1.6.2 Obce venkovského prostoru Středočeského kraje s počtem obyvatel 2 000 a více v letech 2007 a 2008	18
Tab. 1.6.3 Rozdíly v krajském a republikovém vymezení venkova u obcí Středočeského kraje	18
Tab. 2.1.1 Základní územní a sídelní charakteristiky k 31. 12. 2008	19
Tab. 2.2.1 Obyvatelstvo podle věku k 31. 12. 2008	25
Tab. 2.2.2 Živě narození a potraty v letech 2001 až 2008 (roční průměr).....	26
Tab. 2.2.3 Zemřelí v letech 2001 až 2008 (roční průměr).....	27
Tab. 2.2.4 Pohyb obyvatelstva v letech 2001 až 2008 (roční průměr)	28
Tab. 2.3.1 Vybrané ekonomické ukazatele	30
Tab. 2.3.2 Ekonomické změny v letech 2001 až 2008	31
Tab. 2.3.3 Ekonomické subjekty podle počtu zaměstnanců k 31. 12. 2008	33
Tab. 2.3.4 Ekonomické subjekty podle právní formy k 31. 12. 2008	34
Tab. 2.3.5 Kapacita hromadných ubytovacích zařízení v roce 2008.....	35
Tab. 2.3.6 Veřejné rozpočty v letech 2003 až 2008 (roční průměr).....	36
Tab. 2.4.1 Vybrané ukazatele z oblasti trhu práce	37
Tab. 2.4.2 Míra ekonomické aktivity obyvatelstva podle pohlaví a věku k 1. 3. 2001	38
Tab. 2.4.3 Zaměstnané osoby podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001.....	39
Tab. 2.4.4 Míra nezaměstnanosti a vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2008.....	40
Tab. 2.4.5 Vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2008.....	42
Tab. 2.5.1 Domovní fond v letech 1991 a 2001	43
Tab. 2.5.2 Bytový fond v letech 1991 a 2001	44
Tab. 2.5.3 Vybrané charakteristiky úrovně bydlení k 1. 3. 2001	46
Tab. 2.5.4 Dokončené byty v letech 2001 až 2008	47
Tab. 2.6.1 Občanská vybavenost obcí venkovského prostoru v roce 2000 a 2006 (2007)	48
Tab. 2.6.2 Technická vybavenost obcí venkovského prostoru v roce 2000 a 2006 (2007).....	51
Tab. 3.1.1 Počty hospodařících subjektů a obhospodařovaná půda v krajích ČR v roce 2007.....	55
Tab. 3.1.2 Převažující zaměření hospodařících subjektů v krajích ČR k 30. 9. 2007	56
Tab. 3.1.3 Zemědělské podniky podle počtu pracovníků v krajích ČR k 30. 9. 2007.....	57
Tab. 3.1.4 Pracovníci v zemědělství podle věku v krajích ČR k 30. 9. 2007	58
Tab. 3.1.5 Podniky fyzických a právnických osob podle určení produkce v krajích ČR v roce 2007	60
Tab. 3.1.6 Produkce zemědělského odvětví ve Středočeském kraji a Hl.m. Praze v letech 2003 až 2007	61
Tab. 3.1.7 Rostlinná produkce Středočeského kraje a Hl. m. Prahy v letech 2003 až 2007	61
Tab. 3.1.8 Osevní plochy v krajích ČR v roce 2007	62
Tab. 3.1.9 Využití orné půdy v okresech Středočeského kraje v roce 2007	63
Tab. 3.1.10 Sklizeň ve Středočeském kraji v letech 2000 až 2008	66
Tab. 3.1.11 Hektarové výnosy ve Středočeském kraji v letech 2000 až 2008.....	66
Tab. 3.1.12 Živočišná produkce Středočeského kraje a a Hl. m. Prahy v letech 2003 až 2007	66
Tab. 3.1.13 Živočišná výroba ve Středočeském kraji a Hl. m. Praze v letech 2001 až 2008	67
Tab. 3.1.14 Stavy hospodářských zvířat v krajích ČR k 30. 9. 2007	67

Tab. 3.1.15 Stavy hospodářských zvířat ve Středočeském kraji a Hl. m. Praze v letech 2001 až 2008	68
Tab. 3.1.16 Hospodářská zvířata v okresech Středočeského kraje k 30. 9. 2007	69
Tab. 3.2.1 Lesy v krajích České republiky podle dřevin.....	73
Tab. 3.2.2 Lesy v okresech Středočeského kraje podle dřevin.....	73
Tab. 3.2.3 Lesy ve SO ORP Středočeského kraje podle dřevin	74
Tab. 3.2.4 Lesy v krajích České republiky podle kategorií a subkategorií	76
Tab. 3.2.5 Lesy v okresech Středočeského kraje podle kategorií a subkategorií	76
Tab. 3.2.6 Lesy ve SO ORP Středočeského kraje podle kategorií a subkategorií.....	77
Tab. 4.1.1 Základní územní a sídelní charakteristiky k 31. 12. 2008	80
Tab. 4.1.2 Obce venkovského prostoru podle počtu obyvatel k 31. 12. 2008	81
Tab. 4.1.3 Obce podle hustoty zalidnění k 31. 12. 2008.....	82
Tab. 4.1.4 Struktura půdního fondu a koeficient ekologické stability k 31. 12. 2008.....	83
Tab. 4.1.5 Časová dostupnost sídla SO ORP a sídla kraje v roce 2008	84
Tab. 4.2.1 Obyvatelstvo podle věku k 31. 12. 2008	85
Tab. 4.2.2 Porodnost a potratovost v letech 2001 až 2008 (roční průměr).....	86
Tab. 4.2.3 Úmrtnost v letech 2001 až 2008 (roční průměr)	87
Tab. 4.2.4 Pohyb obyvatelstva v letech 2001 až 2008 (roční průměr)	88
Tab. 4.2.5 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle vzdělání k 1. 3. 2001	89
Tab. 4.3.1 Vybrané ekonomické ukazatele	90
Tab. 4.3.2 Ekonomické změny v letech 2001 až 2008	91
Tab. 4.3.3 Odvětvová struktura ekonomiky k 31. 12. 2008.....	92
Tab. 4.3.4 Ekonomické subjekty podle počtu zaměstnanců k 31. 12. 2008	93
Tab. 4.3.5 Ekonomické subjekty podle právní formy k 31. 12. 2008	93
Tab. 4.3.6 Kapacita hromadných ubytovacích zařízení v roce 2008.....	94
Tab. 4.3.7 Veřejné rozpočty v letech 2003 až 2008 (roční průměr)	95
Tab. 4.4.1 Vybrané ukazatele z oblasti trhu práce	96
Tab. 4.4.2 Míra ekonomické aktivity obyvatelstva podle pohlaví a věku k 1. 3. 2001	97
Tab. 4.4.3 Zaměstnané osoby podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001.....	98
Tab. 4.4.4 Obsazená pracovní místa podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001.....	100
Tab. 4.4.5 Míra nezaměstnanosti a vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2008.....	102
Tab. 4.4.6 Vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2008	103
Tab. 4.5.1 Vybrané charakteristiky domovního a bytového fondu	105
Tab. 4.5.2 Domovní fond v letech 1991 a 2001	106
Tab. 4.5.3 Bytový fond v letech 1991 a 2001	107
Tab. 4.5.4 Trvale obydlené byty podle období výstavby domu k 1. 3. 2001	108
Tab. 4.5.5 Vybrané charakteristiky úrovně bydlení k 1. 3. 2001	108
Tab. 4.5.6 Dokončené byty v letech 2001 až 2008	109
Tab. 4.6.1 Občanská vybavenost obcí venkovského prostoru v roce 2000 a 2006 (2007)	110
Tab. 4.6.2 Technická vybavenost obcí venkovského prostoru v roce 2000 a 2006 (2007)	112

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Obce venkovského prostoru ve SO ORP k 31. 12. 2008	21
Graf 2 Průměrná rozloha a počet obyvatel obcí venkovského prostoru ve SO ORP k 31. 12. 2008	21
Graf 3 Obce venkovského prostoru podle počtu obyvatel ve SO ORP k 31. 12. 2008	22
Graf 4 Obce venkovského prostoru podle hustoty zalidnění ve SO ORP k 31. 12. 2008	23
Graf 5 Bilance půdy ve Středočeském kraji k 31.12.2008	23
Graf 6 Vybrané druhy pozemků venkovského prostoru ve SO ORP k 31. 12. 2008.....	24
Graf 7 Ekonomické subjekty podle velikostních skupin obcí ve Středočeském kraji k 31. 12. 2008	32
Graf 8 Struktura ekonomiky ve SO ORP k 31. 12. 2008.....	32
Graf 9 Míra nezaměstnanosti podle velikostních skupin obcí ve Středočeském kraji k 31. 12. 2008	41
Graf 10 Podíl trvale obydlených bytů podle období výstavby domu ve SO ORP v roce 2001.....	45
Graf 11 Podíl občanské a technické vybavenosti ve velikostních skupinách venkovských obcí Středočeského kraje v roce 2006	52
Graf 12 Podíl obcí ve SO ORP se železniční zastávkou v roce 2006	52
Graf 13 Pracovníci v zemědělství podle věku v okresech Středočeského kraje k 30. 9. 2007.....	58
Graf 14 Zemědělské vzdělání vedoucího pracovníka v zemědělských podnicích ve Středočeském kraji v roce 2007	59
Graf 15 Produkce zemědělského odvětví v běžných cenách v krajích ČR v roce 2007 (předběžný údaj)	60
Graf 16 Osevní plochy obilovin v okresech Středočeského kraje v roce 2007	64
Graf 17 Osevní plochy olejnin v okresech Středočeského kraje v roce 2007	64
Graf 18 Plochy okopanin v okresech Středočeského kraje v roce 2007	65
Graf 19 Zemědělské stroje v okresech Středočeského kraje k 30. 9. 2007.....	70
Graf 20 Zemědělské podniky poskytující a využívající zemědělské služby v roce 2007.....	71
Graf 21 Průměrná zásoba dřeva ve Středočeském kraji a v České republice v m ³ b.k. na 1 ha	72
Graf 22 Druhové složení lesů ve SO ORP v roce 2007	75
Graf 23 Obyvatelstvo venkovského prostoru podle velikostních skupin obcí k 31. 12. 2008	81
Graf 24 Struktura obcí podle kategorie hustoty zalidnění k 31. 12. 2008	82
Graf 25 Vybrané druhy pozemků a koeficient ekologické stability ve venkovském prostoru v roce 2008.....	83
Graf 26 Živě narození a z toho mimo manželství na 1 000 obyvatel v letech 2001 až 2008.....	86
Graf 27 Celkový přírůstek (úbytek) počtu obyvatel (rozdíl stavů k 31. 12. 2008 a k 1. 1. 2001).....	88
Graf 28 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let s vysokoškolským vzděláním podle pohlaví k 1. 3. 2001	89
Graf 29 Podíl zpracovatelského průmyslu napojeného na primární sektor na celkovém počtu ekonomických subjektů k 31. 12. 2008	92
Graf 30 Podíl městského a venkovského prostoru na lůžkových kapacitách hromadných ubytovacích zařízení daného kraje v roce 2008	94
Graf 31 Nárůst daňových příjmů obecních rozpočtů na 1 obyvatele mezi roky 2003 a 2008.....	95
Graf 32 Zaměstnané osoby podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001.....	99
Graf 33 Podíl uchazečů o zaměstnání na obyvatelstvu ve věku 15 - 64 let k 31. 12. 2008	101
Graf 34 Uchazeči o zaměstnání podle délky evidence na úřadech práce k 31. 12. 2008.....	103
Graf 35 Podíl trvale obydlených domů podle období výstavby v roce 2001	106
Graf 36 Neobydlené byty podle důvodu neobydlenosti v roce 2001	107
Graf 37 Podíl trvale obydlených domů se zavedeným plynem a připojením na veřejnou kanalizaci v roce 2001	109

Graf 38 Byty v domech s pečovatelskou službou na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let v roce 2007.....	111
Graf 39 Podíl obcí ve venkovském prostoru napojených na čistírnou odpadních vod v roce 2000 a 2006	112
Graf 40 Podíl obcí se železniční zastávkou v roce 2006	113

SEZNAM KARTOGRAMŮ, KARTODIAGRAMŮ

1. Průměrná velikost zemědělských podniků podle právní formy v krajích ČR v roce 2007	56
2. Obhospodařovaná plocha orné půdy na 1 pracovníka v zemědělství (AWU) a podíl najaté orné půdy v krajích ČR v roce 2007	59
3. Podíl orné půdy na zemědělské a struktura osevních ploch v krajích ČR v roce 2007	62
4. Intenzita chovu skotu v okresech ČR k 30. 9. 2007	68
5. Intenzita chovu prasat v okresech ČR k 30. 9. 2007	69
6. Podíl lesů na celkové ploše SO ORP v České republice roce 2007	72
7. Podíl hospodářských lesů na celkové ploše podle SO ORP v České republice v roce 2007	75
8. Podíl obyvatel venkovského prostoru podle SO ORP k 31. 12. 2008	79

ÚVOD

Předkládaná publikace **Postavení venkova ve Středočeském kraji** navazuje na úvodní studii z roku 2007, kterou vydal Český statistický úřad Středočeský kraj pod názvem **Rozvoj venkova ve Středočeském kraji v letech 2000 až 2006** a na studii **Varianty vymezení VENKOVA a jejich zobrazení ve statistických ukazatelích v letech 2000 až 2006**, vydanou Českým statistickým úřadem v září loňského roku. Obě dříve vydané publikace se zaměřily zejména na hledání vhodné varianty pro vymezení venkova, výběr ukazatelů pro hodnocení rozdílů mezi městským a venkovským prostorem. Jejich záměrem bylo vyvolat diskusi za účasti odborníků z řad uživatelů statistických dat, především z vysokých škol, vědeckých ústavů a dalších státních institucí. Do diskuse se zapojili i pracovníci krajských úřadů.

Cílem této publikace je ukázat, jaký je venkov ve Středočeském kraji. Zda se při zvoleném vymezení jeví homogenní, či byly zjištěny významné rozdíly mezi venkovskými obcemi v bezprostřední blízkosti velkých měst a obcemi vzdálenými. Pozornost byla věnována i tomu, zda se ve statistických datech projevují rozdíly mezi městským a venkovským prostorem a mezi venkovskými obcemi v různých oblastech kraje.

Jako **referenční období** byly pro potřeby této analýzy zvoleny roky 2001 až 2008, v některých případech však data za celý tento časový úsek nejsou k dispozici. Datovým zdrojem části významných ukazatelů je pouze Sčítání lidu, domů a bytů. To sice proběhlo již v roce 2001, ale jeho výsledky není možné nahradit novějšími daty, neboť jiný zdroj neexistuje. Vzhledem k faktu, že jde o první rozsáhlejší studii ČSÚ zabývající se venkovem v kraji a také k omezenému množství srovnatelných časových řad (především za ekonomické a environmentální prostředí), věnovali autoři prioritně pozornost analýze současného stavu, vývojové tendence jsou stručně naznačeny jen ve vybraných oblastech (populační vývoj, trh práce). Pro hlubší zachycení vývoje venkova se otevírá prostor po zpracování výsledků blížícího se populačního a bytového censu.

Autoři odpovídají na **základní otázky**:

1. Jak významnou roli v kraji zaujímá venkovský prostor, jaké jsou hlavní rozdíly mezi městským a venkovským prostorem kraje?
2. Existují uvnitř venkovského prostoru kraje významné regionální rozdíly?
3. Co je charakteristické pro zemědělství a lesnictví v kraji?
4. Jaké ukazatele má k dispozici statistika pro porovnání rozdílů mezi městským a venkovským prostorem?

Úvodní kapitola stručně seznamuje s problematikou vymezení venkova v obecné rovině (strategické dokumenty na národní a regionální úrovni) i s konkrétním vymezením použitým v této publikaci.

Ve druhé kapitole je největší prostor věnován tomu, jak se v jednotlivých okruzích statistických ukazatelů liší venkovský a městský prostor, který je členěn podle okresů a správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Venkovský prostor Středočeského kraje byl vymezen na základě varianty, která byla vybrána ve spolupráci s odborníky pracovníky krajského úřadu.

Pro posouzení postavení venkova ve Středočeském kraji v celostátním kontextu byla do publikace zařazena samostatná kapitola věnovaná mezikrajskému srovnání, kde byl venkov v zájmu srovnatelnosti jednotlivých krajů vymezen jednotně pro všechny kraje poněkud odlišně od kapitoly věnované venkovu v rámci kraje.

Součástí publikace je též kapitola věnovaná zemědělství a lesnictví, neboť tato odvětví jsou koncentrována do venkovského prostoru. Pro jejich zpracování byla využita data ze Strukturálního šetření v zemědělství 2007, která byla doplněna údaji ze standardních statistických zjišťování.

Závěr publikace tvoří přehled statistických ukazatelů, které má ČSÚ k dispozici až do úrovně obcí a lze z nich agregovat libovolná území. Celá analýza je doplněna grafy a kartogramy souvisejícími s danou problematikou.

Obdobná analýza byla zpracována i v ostatních krajích České republiky (s výjimkou Hlavního města Prahy). Na přípravě publikace pracovníci oddělení regionálních analýz a informačních služeb v jednotlivých krajích spolupracovali s partnerskými pracovišti v ústředí ČSÚ – Odborem statistiky zemědělství, lesnictví a životního prostředí a Odborem veřejných databází.

Vedle tištěné formy a CD-ROM naleznete naše publikace na internetových stránkách:

www.stredocesky.czso.cz

1. Vymezení venkova

1.1. Obecné poznatky k vymezení venkova

Problematika venkova vchází do popředí zájmu od chvíle, kdy došlo k prudkému růstu měst v důsledku průmyslového rozvoje. Součástí změn, které s sebou přináší industrializace a následná místa až živelná urbanizace, je i mnohem zřetelnější rozdíl mezi venkovem a městem. I přesto, že dichotomie pojmů „město“ a „venkov“ zde jasně existovala již od dob starověkých měst, až v období urbanizace se stává častým předmětem mnoha vědních oborů od sociologie přes geografii až po ekonomii či architekturu.

Cílem studií zmíněných vědních oborů není jen teoretické zkoumání těchto dvou odlišných prostředí, ale i praktické řešení logicky divergentního vývoje a často velmi značných sociálních, kulturních a ekonomických disparit mezi venkovem a městem. Studium těchto disparit i případnými snahami o jejich zmírnění se dnes zabývá značné množství institucí, jako veřejná správa, nadnárodní instituce, nevládní organizace i samotné obce.

Hned na počátku zkoumání venkova narážíme na zásadní a obtížně řešitelný problém: nalezení hranice mezi venkovem a městem. Navzdory zřetelnému vnímání odlišností neexistuje jasná hranice mezi tím, co je ještě město, a tím, co je již venkov; neexistuje totiž ani jednoznačná definice těchto dvou pojmů. Problémy při hledání hranice a definice venkova jsou znásobeny obrovskou variabilitou venkovského osídlení v území, kde se setkáváme s odlehlými osadami či dokonce samotami, klasickými vesnicemi či příměstskými obcemi, které jsou značně zasaženy suburbanizačními tendencemi. Samostatnou kategorií jsou malá městečka a městyse, které se často v mnoha ohledech daleko více podobají venkovu než městu. Charakter venkova je rozdílný i na úrovni jednotlivých regionů, kde se z mnoha důvodů (včetně historických) vyvinula často velmi odlišná venkovská osídlení se svým nezaměnitelným rázem. Například středočeský venkov je zcela odlišný od venkova slezského či jihomoravského.

K potížím při vymezování venkova přispívá i překrývání pojmu „venkovský“ region (prostor, území) s pojmy, jako jsou „periferní“ (okrajový, obvodový), „marginální“ (okrajový, mezní) nebo „rurální“ (venkovský, zemědělský, rolnický) region.

V současnosti neexistuje jednotná definice pojmu venkov. Jedinou všeobecně uznávanou mezinárodní definicí je vymezení OECD¹⁾, které je založeno na podílu obyvatelstva, jež žije na území s hustotou zalidnění menší než 150 obyvatel/km². Podle této metodiky jsou venkovské oblasti definovány na dvou úrovních. Na úrovni lokální (tj. obce) je venkov definován jakožto sídla s hustotou menší než 150 obyvatel/km². Na úrovni regionální pak definice vymezuje regiony:

- **převážně venkovské**, kde více než 50 % obyvatel regionu žije ve venkovských obcích
- **významně venkovské**, kde ve venkovských obcích žije 15 – 50 % obyvatel regionu
- **výrazně městské**, kde ve venkovských obcích žije méně než 15 % obyvatel regionu.

Tato definice však nebere v úvahu obyvatelstvo žijící v hustě osídlených venkovských oblastech a je někdy obtížně aplikovatelná s ohledem na místní (národní) specifika. Je proto užívána spíše jako nástroj mezinárodního srovnání.

Přístupy k vymezení venkova vycházejí většinou z určení kvantitativního nebo kvalitativního ukazatele, případně z kombinace více ukazatelů, na jejichž základě lze pak vymezit venkovské a městské oblasti.

Nejčastěji jsou venkov a periferní oblasti vymezovány na základě:

- počtu obyvatel obce nebo hustoty zalidnění, případně kombinace těchto dvou ukazatelů (viz výše uvedená metodika OECD)
- statutu dané obce, dle právních norem příslušného státu²⁾
- charakteru a hustoty zástavby a architektonického rázu obce
- podílu přírodních ploch nebo zastavěných ploch na celkové rozloze obce
- zohlednění infrastruktury, občanské vybavenosti obce a dostupnosti služeb (z nekomerční sféry např. školství, zdravotnictví, sociální péče, kulturní a sportovní zařízení)
- institucionálního vybavení obcí (např. matriční či stavební úřad, pošta)

¹⁾ Tuto definici používá i Eurostat.

²⁾ V ČR je dle zákona 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, městem obec, která má alespoň 3 000 obyvatel, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády. Existuje však mnoho měst i s mnohem nižším počtem obyvatel, která statut města získala v minulosti. Podle současného zákona o obcích mohou o statut města navíc požádat obce, které byly městem před datem 17. května 1954 bez ohledu na počet obyvatel. Zákon dále definuje pojem městyse. Obce s tímto statutem lze těžko jednoznačně definovat jako venkovské nebo městské, svým významem se řadí mezi tyto dvě kategorie.

- dopravní dostupnosti nebo vzdálenosti od větších center (dobře dostupné a blízké obce nejsou někdy považovány za venkov, byť mají malý počet obyvatel nebo nízkou hustotu zalidnění)
- věkového složení obyvatelstva
- přirozeného a migračního přírůstku obyvatelstva
- vzdělanostní struktury obyvatelstva
- míry nezaměstnanosti
- vyjížďky a dojížďky do zaměstnání
- zaměstnanosti v sektorech a odvětvích (např. v zemědělství nebo v primárním sektoru obecně)
- intenzity bytové výstavby
- dalších sociálních, ekonomických, demografických a environmentálních indikátorů
- různých kombinací více kritérií

1.2. Vymezení venkova v národních dokumentech

Rozvoj venkova v České republice je zakotven ve strategickém dokumentu Národní strategický plán rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013 a realizuje se prostřednictvím programového dokumentu Program rozvoje venkova ČR na období 2007 – 2013, jehož nejnovější verze je z 28. listopadu 2008.

Národní strategický plán rozvoje venkova ČR (NSPRV) vychází jak z legislativy EU (Nařízení Rady č. 1698/2005), tak zákonů ČR, mezi něž patří:

- Zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství
- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
- Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách
- Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích
- Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích
- Zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu
- Zákon č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu

NSPRV je určující pro celé území České republiky a pro vymezení venkova je zde využita metodika OECD, kam patří území všech krajů kromě Hl. města Prahy. Dále dokument zmiňuje pojem venkovské obce, za které považuje především obce s méně než 2 000 obyvateli.

Cílem NSPRV je rozvoj venkovského prostoru České republiky na bázi trvale udržitelného rozvoje, zlepšení stavu životního prostředí a snížení vlivů intenzivního zemědělského hospodaření.

Pro období 2007 – 2013 slouží v oblasti zemědělství a venkova dva fondy EU:

- Evropský zemědělský garanční fond (EAGF)
- Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD).

Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013 vychází z Národního strategického plánu rozvoje venkova a zajišťuje působení Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova. Územní působnost je pro celé území České republiky. Pro klasifikaci venkovských regionů používá EU metodiku OECD (viz kapitola 1.1). Program dále pracuje s vymezením venkovského prostoru ČR na příměstský, mezilehlý a odlehlý.

Propojení aspektů odvětvových hledisek s územními je cílem regionální politiky obsažené ve **Strategii regionálního rozvoje České republiky**, která vychází ze Strategie hospodářského růstu ČR jako základního vládního dokumentu na období 2007 – 2013. V podmínkách ČR se regionální politika uplatňuje z úrovně EU vůči vybraným regionům NUTS 2, z úrovně ČR vůči vybraným státem podporovaným regionům (§4 zákona 248/2000 Sb.) a z úrovně krajů vůči vybraným regionům. Základními úrovněmi v regionálním rozvoji jsou zde:

- regiony soudržnosti (NUTS 2),
- kraje (NUTS 3) – vyšší územní samosprávné celky,
- okresy – regionální jednotky pro stanovení regionů se soustředěnou podporou státu,
- správní obvody obcí s rozšířenou působností (SO ORP),
- obce – obecní a městské úřady.

Vymezení venkova ani zde není jednoznačně stanoveno, zmiňuje se zde statistická hranice pro vymezení (obce do 2 000 obyvatel) a metodika OECD. Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR) doplňuje tyto dvě kategorie ve Strategii regionálního rozvoje ČR o typologii **podle polohy** venkovských obcí a vymezuje tři typy venkovských oblastí:

- **příměstský venkov** – venkovské oblasti v zázemí velkých měst, jsou ovlivněny převážně suburbanizací a zaznamenávají výrazný nárůst své populace,

- **mezilehlý venkov** – průměrně rozvinuté venkovské oblasti ve větší vzdálenosti od velkých sídelních center, ale s dobrým dopravním spojením, ve kterých se nachází rekreační potenciál pro zázemí městských oblastí,
- **odlehlý venkov** – periferní venkovské oblasti, jsou řídce obydlené, izolované od spádových měst a hlavních dopravních sítí.

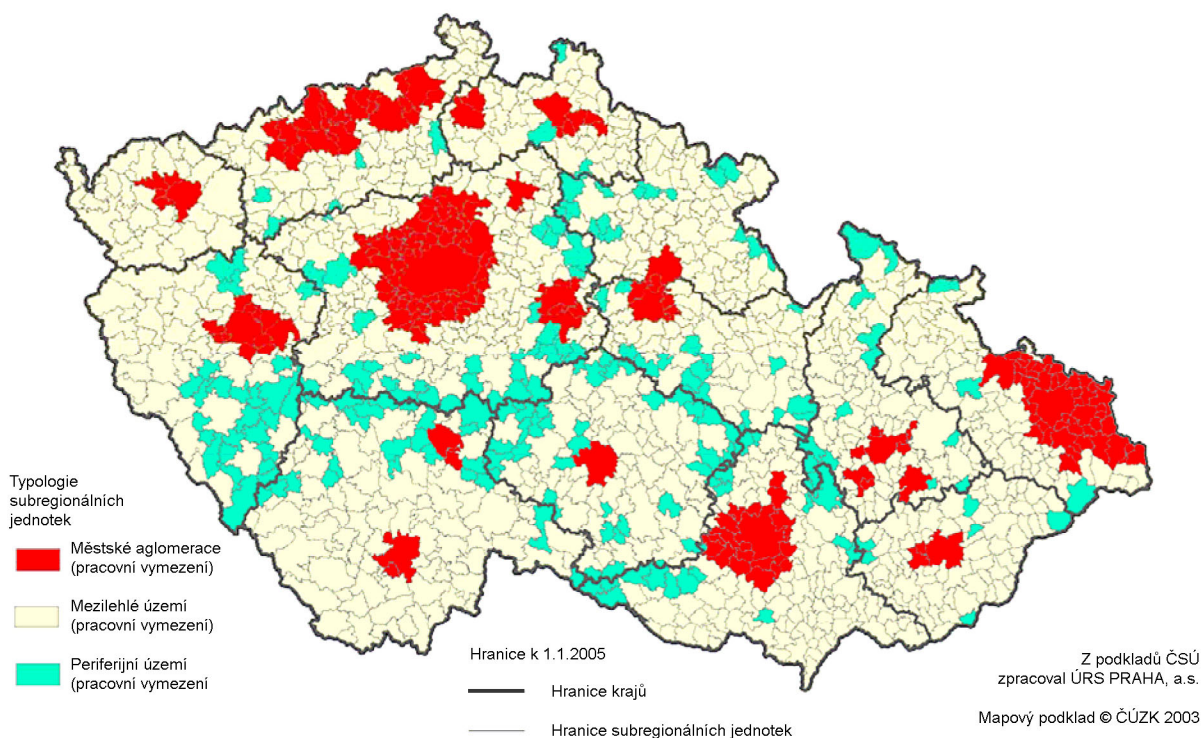
Program rozvoje venkova tyto kategorie blíže nespecifikuje a pouze **konstatuje současnou neexistenci jednoznačně přijatého vymezení venkovského prostoru**. Uvádí se, že je nutné využít pro jejich identifikaci územní jednotku nižší než jsou kraje nebo okresy nebo i správní obvody obcí s rozšířenou působností nebo obcí s pověřeným obecním úřadem. Za nejvhodnější podrobnou úroveň se považují malé subregionální jednotky (cca 1 000 – 3 000 obyvatel), které představují obec se základní vybaveností (škola, pošta, zdravotní středisko) a její nejbližší spádové území. Pomocí takto definovaných jednotek lze vymezit souvislejší území tří typů:

- za příměstský venkov lze považovat venkovské obce v rámci městských aglomerací, resp. úzce vymezených urbanizovaných území (s více než 50 000 obyvateli),
- odlehlý venkov zahrnuje zejména tzv. periferní území, tj. území s nepříznivými sociálně-ekonomickými charakteristikami obyvatelstva a osídlení,
- mezilehlý prostor pak zahrnuje zbývající území ČR.

Dokument dále zmiňuje, že městské aglomerace a periferní území byly vymezeny v minulosti a v současné době probíhá jejich aktualizace. V následující mapce pak uvádí pracovní podobu těchto vymezení:

Typologie prostorů pro klasifikaci venkovských obcí

(Zdroj: Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013, MZe ČR, Praha, listopad 2008 - mapa č. 5)

Dokument Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013 obsahuje na konci povinné **Ex ante hodnocení** (Příloha č. 14), v němž zpracovatelé mimo jiné zmiňují velmi podrobnou analýzu hospodářské a sociální situace, stavu životního prostředí i potenciálu pro rozvoj, jejímž základem byly rozsáhlé statistické informace Eurostatu, Českého statistického úřadu, FADN, Ministerstva zemědělství (MZe), Výzkumného ústavu zemědělské ekonomiky (VÚZE) a další šetření. Připomínají, že z hlediska metodického by bylo užitečné **pro vymezení venkovského prostoru prezentovat vliv dvojího vymezení venkovských obcí podle dvou kritérií – počtu obyvatel a hustoty zalidnění**. Podle prvního kritéria se za venkovskou obec považuje obec, kde počet obyvatel je menší než 2 000 a podle druhého kritéria obec, kde hustota zalidnění je menší než 150 obyvatel na km² (tato definice vychází z metodiky OECD). Dvourozměrné rozdělení četností obcí podle těchto kritérií dává informaci o počtu obcí splňujících obě kritéria a navrhuje, aby tyto obce byly zahrnuty do venkovských obcí s možností využívat programy rozvoje venkova.

Tématu venkova se dotýká i problematika **územního plánování**, která úzce souvisí s cíli regionální politiky a liší se pouze používanými nástroji, kterými jsou nástroje iniciační pro regionální politiku (dotace, podpory ve formě daňových úlev) a nástroje regulační, které převládají u územního plánování. Nový zákon o územním plánování zavedl novou kategorii **územně analytické podklady** (ÚAP) pro celé území ČR podle území správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Jejich výstupem jsou jednak rozborů podmínek území pro udržitelný rozvoj a jednak souhrn problémů území k řešení.

1.3. Venkov a dokumenty na regionální úrovni

Programové dokumenty na úrovni regionů soudržnosti ČR tvoří sedm **Regionálních operačních programů** (ROP). Globální cíl ROP se zaměřuje na urychlení rozvoje regionů ČR a specifické cíle se již dotýkají priorit menších měst a venkova, např. podpora místních produktů, zvyšování hodnoty přírodního dědictví, cestovní ruch a zvyšování atraktivity území, podpora drobného zemědělského podnikání, ochrana rázu krajiny a další.

Pro Středočeský kraj je to **Regionální operační program NUTS II Střední Čechy pro období 2007 – 2013**, schválený Evropskou komisí v prosinci 2007. Problémy venkovského prostoru jsou charakterizovány pouze v obecné poloze a přesná definice venkova zde rovněž není uvedena.

Na rozdíl od tematických programů, které akcentují oborový přístup při řešení problémů, je v ROP NUTS II Střední Čechy uplatněn integrovaný přístup k územnímu rozvoji, tzn. podpora komplexního rozvoje území nebo jeho obnovy. Ve strategii ROP NUTS II Střední Čechy je také zdůrazněna urbánní dimenze, přičemž podpora sítě malých a středních měst jako pólů růstu venkovských oblastí sleduje požadavek harmonického a vyváženého rozvoje území. V neposlední řadě posiluje ROP NUTS II Střední Čechy uplatňování principu subsidiarity, neboť se zaměřuje zejména na řešení problémů, kterým čelí obce na místní úrovni.

Úloha kraje regionu NUTS II Střední Čechy spočívá zejména v koncepční a výkonné činnosti samosprávných orgánů v oblasti regionálního rozvoje. Pro zpracování ROP se čerpalo z platných strategických a programových materiálů kraje, jako jsou Program rozvoje územního obvodu Středočeského kraje a další sektorové či průřezové koncepční materiály.

Program rozvoje územního obvodu Středočeského kraje (PRUOSK) představuje strategický materiál, který byl schválen Zastupitelstvem Středočeského kraje v září 2006, a řeší komplexním způsobem rozvoj regionu v období 2007 – 2013. Jedním ze samostatných okruhů je Rozvoj venkova, multifunkčního zemědělství a lesního hospodářství. V rámci této oblasti jsou stanoveny následující strategické cíle (C.1 až C.5):

- Vyvážený rozvoj sídel
- Rozvoj zemědělství a lesnictví
- Pracovní příležitosti na venkově
- Služby na venkově
- Kulturní a společenský život na venkově

Středočeský kraj má vlastní dotační program s názvem **Program obnovy venkova**, ze kterého je rozvoj venkova podporován. Program obnovy venkova je programem v samostatné působnosti Středočeského kraje. V rámci dotačních titulů 1 a 3 může o podporu žádat obec do 2 000 obyvatel. V rámci dotačního titulu 2 mohou žádat svazky obcí, do nichž se za různými účely obce sdružují. Možnost zapojit se mají všechny obce kraje.

Z dalších dokumentů Středočeského kraje, které se týkají venkova, je možné uvést alespoň Koncepti ochrany přírody a krajiny Středočeského kraje v letech 2006 – 2016 (schválena usnesením Zastupitelstva kraje v dubnu 2006), Hodnocení stavu a vývoje kvantitativní ochrany zemědělské půdy ve Středočeském kraji a Program rozvoje lesního hospodářství Středočeského kraje do roku 2030.

1.4. Výběr vhodné varianty pro vymezení venkova

Předkládaná publikace vychází z pilotní publikace Rozvoj venkova ve Středočeském kraji v letech 2000 až 2006 (kód publikace 13-2110-07) a z publikace Varianty vymezení venkova a jejich zobrazení ve statistických ukazatelích v letech 2000 až 2006 (kód publikace e-1380-08). Cílem těchto publikací bylo mimo jiné nalézt nejvhodnější metodu pro vymezení venkova v České republice pro účely srovnání pomocí statistických ukazatelů, a to jak pro mezikrajské srovnání, tak pro nejvhodnější vymezení na úrovni daného kraje.

V první zmíněné publikaci bylo testováno šest různých variant vymezení venkovského prostoru, ve druhé publikaci k nim přibyla ještě jedna varianta založená na multikriteriálním vymezení venkova. Ta byla následně ještě rozšířena o vymezení přechodného prostoru mezi venkovem a městem, čímž vzniklo celkem 8 variant.

Každá z těchto variant má své výhody a nevýhody (blíže viz kapitola 4 publikace Varianty vymezení venkova a jejich zobrazení ve statistických ukazatelích v letech 2000 až 2006), žádná z nich není optimální. I přes veškeré snahy autorů o co nejlepší vymezení však vždy existují obce a území, jejichž zařazení mezi venkovský či městský prostor je sporné. Každé vymezení je svým způsobem účelové a není často vhodné pro odlišné účely. Toto omezení se týká i varianty vybrané pro mezikrajské srovnání v této publikaci (kap. 4). Společná varianta nutně vykazuje určité nepřesnosti na lokální úrovni, které lze významněji redukovat pouze na hierarchicky nižší úrovni výběru. Proto předkládaná publikace pracuje i s vymezením venkova na krajské úrovni (kap. 2), která mnohem více vyhovuje regionálním podmínkám či alespoň požadavkům krajských samospráv.

S ohledem na dostupnost statistických dat pro samotné vymezení i pro následnou analýzu vycházely všechny varianty z úrovně obcí. Za nižší územní jednotky jsou data dostupná pouze ze sčítání lidu, domů a bytů, které naposledy proběhlo v roce 2001. Nevýhodou využití úrovně obcí je například nemožnost oddělit některé odlehlejší části městských obcí s jednoznačně venkovským charakterem od městského prostoru a přiřadit je k prostoru venkovskému.

V celé publikaci je používán termín venkovský prostor, byť jde vlastně o určitou skupinu venkovských obcí. Nejde tedy ani tak o venkovské území jako spíše o množinu základních územně správních jednotek státu, které jsou v této publikaci posuzovány na základě dostupných statistických dat. Autoři jsou si vědomi, že pojem „venkovský prostor“ tím značně zjednodušují, a to především z důvodu jazykového a také proto, že venkovská sídla jsou svým způsobem neoddelitelná od své prostorové dimenze, tj. pevně svázána s územím, na kterém se nacházejí.

1.5. Varianta použitá pro mezikrajské srovnání v kapitole 4

Postavení venkova Středočeského kraje v porovnání s ostatními kraji České republiky je důležitou součástí komplexnějšího pohledu na venkov. K tomuto srovnání jsme využili poznatků získaných při tvorbě analýz o venkovu v rámci pracovní skupiny k přípravě analýz za poslední čtyři roky.

Pro mezikrajské srovnání v kapitole 4 byla vybrána varianta vymezení venkova, která vychází z praktických zkušeností nabytých při testování zvolených variant.

Pro určení optimální varianty vymezení venkova v České republice jsme v loňském roce oslovili odbornou veřejnost. Požádali jsme o vyjádření celkem 15 zástupců pracovišť výzkumných ústavů a vysokých škol, která se problematikou venkova na celostátní úrovni dlouhodobě zabývají. Mimo to jsme oslovili zástupce regionálních institucí v jednotlivých krajích a konzultovali jsme s nimi specifika vymezení venkova v příslušném kraji. Z této diskuze vyplynulo, že v České republice neexistuje jednotný názor na vymezení venkova, respektive venkovského a městského prostoru. Získaná stanoviska poskytla mnoho zajímavých a cenných poznatků, které byly využity při stanovení celostátního vymezení venkova pro účely této publikace. Z množství různých pohledů jsme se nakonec museli rozhodnout pro jedinou variantu, přičemž připouštíme, že existuje variant mnohem více. Proto jsme se soustředili na vybudování časových řad ukazatelů, které umožňují zobrazení dalších variant vymezení, protože jsou členěny až do úrovně obcí. Poznátka z odborné diskuze jsme samozřejmě rovněž využili v samotné analýze postavení venkova. Vymezení venkova pro účely porovnání jednotlivých krajů a popsání základních vývojových tendencí na venkově je provedeno pomocí následující definice (jedná se o modifikovanou variantu využitou v předešlých publikacích).

Venkovským prostorem jsou všechny obce s velikostí do 2 000 obyvatel a dále obce s velikostí do 3 000 obyvatel, které mají hustotu zalidnění menší než 150 obyvatel/km², pokud nejsou sídlem správního obvodu obce s rozšířenou působností nebo vyššího územního celku.

Hraniční počty obyvatel byly vzhledem k četným výkyvům spočteny jako průměrný počet obyvatel k 31. 12. z let 2003 až 2007; hustota zalidnění, která je stabilnější, byla vypočtena k 31. 12. 2007.

Podle tohoto vymezení patřilo k 31. 12. 2008 do venkovského prostoru 91,8 % obcí, které představovaly 78,8 % výměry České republiky a v nichž žilo 29,8 % obyvatel.

Důvodů pro toto vymezení je několik. V české odborné literatuře se za venkovské obce zpravidla považují obce do 2 000 nebo (s ohledem na zákon o obcích) do 3 000 obyvatel. Tyto mezní hodnoty se také objevují v některých národních i regionálních programových dokumentech. Obce nad 3 000 obyvatel jsou zde považovány za jednoznačně městské, obce do 2 000 obyvatel za jednoznačně venkovské. Kritérium počtu obyvatel tedy zaručuje, že se do výběru nedostanou větší obce.

Ukazatel hustoty zalidnění je dalším základním kritériem používaným pro vymezování venkovských území, přestože je zásadně ovlivněn rozlohou obce a je vhodnější ho užít spíše pro vyšší územní jednotky; hraniční hodnota hustoty zalidnění 150 obyvatel/km² je ve shodě s definicí OECD. Kritérium hustoty zalidnění v tomto vymezení částečně zjemňuje jinak ostrou hranici mezi venkovskými a městskými obcemi a je zde využito pro zařazení obcí s velikostí od 2 000 do 3 000 obyvatel. Je vhodné např. pro obce, které mají sice více než 2 000 obyvatel, ale této hodnoty dosáhly jen díky velkému počtu místních částí, které jsou samostatnými sídelními útvary a nemají městský charakter. Na druhou stranu toto kritérium pomůže nezahrnout mezi venkovské ty obce, které jsou hustě osídlené a obvykle se nacházejí v nějakém urbanizovaném či suburbanizovaném prostoru.

Kritérium sídla správního obvodu obce s rozšířenou působností nebo vyššího územního celku signalizuje jistý spádový význam lokálního charakteru, který nelze při hledání rozdílů mezi městským a venkovským prostorem pominout. Nejedná se pouze o administrativní hledisko, v praxi bývá taková obec skutečným místním jádrem ve vícero ohledech.

Mezi nevýhody společné varianty vymezení venkova patří především vliv katastrální výměry na ukazatel hustoty zalidnění, který toto kritérium v mnoha případech značně zkresluje, případně nezohlednění architektonického rázu obce či dalších charakteristik a funkcí jednotlivých obcí. Pro mezikrajské srovnání se však tato metoda jeví jako dostatečně jednoduchá, jednoznačná a objektivní. Odlišný charakter obcí zařazených do venkovského prostoru na základě těchto jednoduchých kritérií navíc může zdůraznit rozdíly mezi jednotlivými regiony.

1.6. Varianta použitá pro hodnocení postavení venkova ve Středočeském kraji v kapitole 2

Ve fázi přípravy této publikace byla hledána varianta pro charakterizování venkova Středočeského kraje v kapitole 2. Varianta musela vycházet ze základního členění, být srozumitelná a zároveň použitelná v praxi, a to převážně pro regionální instituce. Proto byl výběr varianty, na základě které by se striktně vymezily obce do venkovského a městského prostoru, konzultován mimo jiné s pracovníky krajského úřadu.

I přes veškeré snahy zapojit co nejvíce ukazatelů a sestavit z nich odpovídající kritéria (multikritériální varianta), na základě nichž by došlo k objektivnímu vymezení venkovského prostoru, bylo rozhodnuto přiklonit se k jedné variantě, která vymezuje venkovský prostor jednoduchou formulí.

Venkovským prostorem jsou všechny obce s velikostí do 2 000 obyvatel. Hraniční počet obyvatel byl stanoven shodně s variantou v mezikrajském srovnání jako průměrný počet obyvatel k 31. 12. z let 2003 až 2007.

Mezi **výhody** krajského vymezení patří častá použitelnost v praxi na úrovni veřejné správy a samosprávy. I přes veškerou snahu nalézt objektivnější způsob, aby bylo možno dobře vymezit venkov od městského prostoru, se dosud nenašla jiná varianta, která by uměla **nevyvratitelně** tyto prostory rozlišit a zároveň nepostrádala jistou dávkou jednoduchosti k tomu, aby mohla být zapamatovatelná a kdykoliv použita.

Hlavní **nevýhodou** krajské metody je její jednoduchost a neposuzování jiných indikátorů k vytvoření širšího pohledu na obec. Na základě multikritériálních hodnocení se může přesněji přiřadit bližší charakter dané obce.

Podle tohoto vymezení patřilo k 31. 12. 2008 do venkovského prostoru 92,5 % obcí, které představovaly 82,7 % výměry Středočeského kraje a v nichž žilo 43,4 % obyvatel.

Při výběru varianty pro vymezení venkovského prostoru ve Středočeském kraji bylo důležité zvolit **časové hledisko stavu populace**, které by upřesnily zařazení obce do příslušného prostoru. K diskusi se nabízely především varianty s bilancí obyvatelstva k určitému datu (počáteční, střední či konečný stav roku) nebo průměrná hodnota časového intervalu. Po poradě s příslušnými zástupci krajského úřadu bylo rozhodnuto o zohlednění víceletých stavů, které lépe posuzují dlouhodobý vývoj populace v jednotlivých obcích. Stejně jako u mezikrajské kapitoly, tak i v případě Středočeského kraje byla vybrána časová řada let 2003 až 2007 (počet obyvatel k 31. 12. daného roku) a následně spočtena průměrná hodnota stavu obyvatelstva. Výsledné rozdíly jsou patrné v Tab. 1.6.1.

Tab. 1.6.1 Obce Středočeského kraje v jednotlivých bilancích obyvatelstva

		počet obcí		
		krajská varianta: obyvatelstvo 2003 - 2007 (průměr k 31.12.)	obyvatelstvo k 31.12.2007	obyvatelstvo k 31.12.2008
venkovský prostor	(V)	1 060	1 056	1 052
v městský prostor	(M)	86	90	94
celkem		1 146	1 146	1 146

Díky suburbanizační tendenci a dynamickému nárůstu populace v obcích Středočeského kraje v zázemí hlavního města, jsou varianty s použitím počtu obyvatel k jinému datu oproti jiným krajům poměrně rozdílné. Pokud by byl použit ve variantě konečný stav za poslední rok z časového intervalu (tedy 31.12.2007), překonaly by limitní hranici venkovského prostoru, tj. 2 000 obyvatel, ještě obce Šestajovice, Velké Přílepy, Zeleneč a město Žebrák. Pokud byly použity výsledky z poslední dostupné bilance obyvatelstva, tedy k 31.12.2008, narostl by městský prostor navíc o obce Luštěnice, Vestec, Zdiby a město Týnec nad Labem.

Tab. 1.6.2 Obce venkovského prostoru Středočeského kraje s počtem obyvatel 2 000 a více v letech 2007 a 2008

název obce	SO ORP	SO POÚ	statut	obyvatelstvo 2003-2007 (průměr k 31.12.)	obyvatelstvo 31.12.2007	obyvatelstvo 31.12.2008
Luštěnice	Mladá Boleslav	Mladá Boleslav	obec	1 690	1 948	2 012
Šestajovice	Brandýs n. Lab.-St.Bol.	Úvaly	obec	1 783	2 206	2 446
Týnec nad Labem	Kolín	Týnec nad Labem	město	1 915	1 986	2 006
Velké Přílepy	Černošice	Roztoky	obec	1 574	2 065	2 367
Vestec	Černošice	Jesenice	obec	1 546	1 923	2 078
Zdiby	Brandýs n. Lab.-St.Bol.	Odolena Voda	obec	1 582	1 898	2 280
Zeleneč	Brandýs n. Lab.-St.Bol.	Čelákovice	obec	1 936	2 355	2 634
Žebrák	Hořovice	Hořovice	město	1 985	2 046	2 081

Obcí s rozdílným zařazením do venkovského a městského prostoru podle krajské varianty mezi průměrným stavem obyvatelstva z let 2003 až 2007 a stavem z 31.12.2008 je celkem osm a z toho pět v okresech sousedících s hlavním městem. V České republice je obcí s obdobným přechodem celkem patnáct.

Porovnáme-li zařazení obcí ve Středočeském kraji podle republikového a krajského vymezení, nacházíme pouze několik rozdíků. Důvodem je především podobnost variant. Základem obou vymezení se stala hranice 2 000 trvale žijících obyvatel v obci v období let 2003 až 2007. V republikové variantě je navíc u obcí o velikosti v rozmezí 2 000 až 3 000 obyvatel zohledněno kritérium hustoty zalidnění. V devíti případech tak byla obec městského typu krajského významu zařazena do venkovského prostoru na úrovni ČR – jedná se o města Dolní Bousov, Městec Králové, Neveklov, Sedlec-Prčice, městyse Jince, Zlonice a obce Milín, Velim a Velké Popovice.

Tab. 1.6.3 Rozdíly v krajském a republikovém vymezení venkova u obcí Středočeského kraje

název obce	SO ORP	SO POÚ	statut	obyvatelstvo 2003-2007 (průměr k 31.12.)	hustota zalidnění (31.12.2008)	krajská varianta (kapitola 2)	republiková varianta (kapitola 4)
Dolní Bousov	Mladá Boleslav	Mladá Boleslav	město	2 376	104	M	V
Jince	Příbram	Příbram	městys	2 176	147	M	V
Městec Králové	Poděbrady	Městec Králové	město	2 892	147	M	V
Milín	Příbram	Příbram	obec	2 072	88	M	V
Neveklov	Benešov	Benešov	město	2 388	45	M	V
Sedlec-Prčice	Sedlčany	Sedlčany	město	2 883	45	M	V
Velim	Kolín	Kolín	obec	2 041	133	M	V
Velké Popovice	Říčany	Říčany	obec	2 031	149	M	V
Zlonice	Slaný	Slaný	městys	2 244	145	M	V

2. Městský a venkovský prostor ve Středočeském kraji

Snahou této kapitoly je zhodnocení postavení venkovského prostoru samostatně a v kontextu s městským prostorem dle stanovené varianty: **Venkovským prostorem jsou všechny obce s velikostí do 2 000 obyvatel. Hraniční počet obyvatel byl stanoven jako průměrný počet obyvatel k 31. 12. z let 2003 až 2007.** Vymezení jednotlivých obcí je graficky znázorněno v příloze ke kapitole 2 na konci publikace. Základním pilířem je použití a následná možnost výpočtů z dosažitelných ukazatelů ČSÚ. Použité vymezení bylo provedeno na úrovni obcí, ke kterým se též vztahují veškerá data v této kapitole. Pro souhrnné zhodnocení a lepší přehlednost publikace jsou užívány větší územní celky, a to v podobě správních obvodů obcí s rozšířenou působností (SO ORP). V podkapitole 2.1. jsou výsledky navíc prezentovány (pro kompletnější představu postavení venkovské obce) za menší územní jednotky - správní obvody obcí s pověřeným obecním úřadem (SO POU).

Středočeský kraj je z administrativního hlediska rozdělen na dvacet šest SO ORP a padesát šest SO POU.

2.1. Území, sídelní struktura, dostupnost

Na základě zvolené varianty pro vymezení venkova patřilo k 31.12.2008 do **venkovské oblasti Středočeského kraje celkem 1 060 obcí**. Ostatních osmdesát šest obcí kraje dosahovalo v průběhu let 2003 až 2007 průměrného počtu obyvatel 2 000 a více. Tyto obce byly v rámci této publikace zařazeny do městského prostoru.

V obcích definovaného venkovského prostoru kraje žilo k 31. 12. 2008 **celkem 534 690 obyvatel**. Podíl venkovského obyvatelstva na populaci celého kraje tak činil 43,4 %, tj. největší v porovnání s ostatními kraji ČR. I v absolutním počtu obyvatel žijících ve venkovském prostoru dosahuje Středočeský kraj nejvyšších hodnot a pomocí dosažitelných výsledků lze vyjádřit, že téměř každý pátý občan venkovského prostoru v ČR žije ve Středočeském kraji.

Tab. 2.1.1 Základní územní a sídelní charakteristiky k 31. 12. 2008

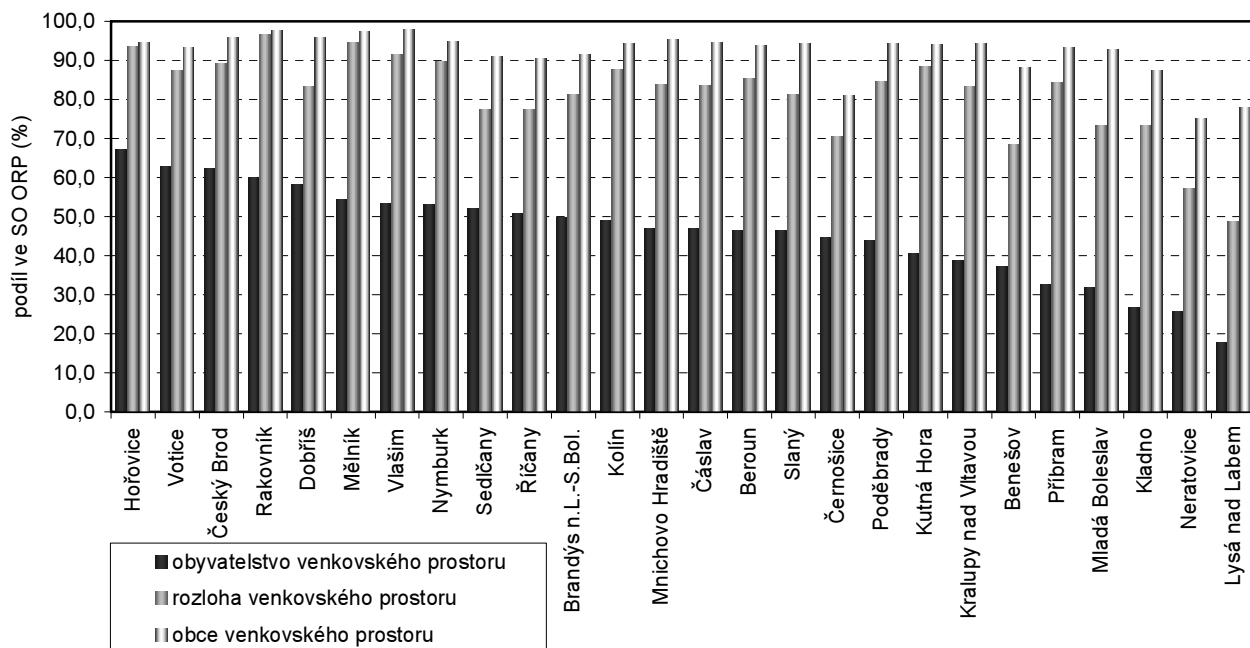
	Počet obyvatel		Rozloha (km ²)		Počet obcí		Počet obcí se statutem města	
	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	534 734	696 001	9 115	1 900	1 060	86	13	68
v tom SO ORP:								
v tom SO POU:								
Benešov	20 658	34 924	473	217	45	6	1	5
Benešov	14 599	25 666	339	171	31	4	1	3
Sázava	1 656	3 797	42	20	5	1	-	1
Týnec nad Sázavou	4 403	5 461	92	26	9	1	-	1
Beroun	25 508	29 198	355	61	45	3	-	3
Beroun	25 508	29 198	355	61	45	3	-	3
Brandýs n.L.-S. Boleslav	41 592	41 794	307	71	53	5	-	5
Brandýs n.L.-S. Boleslav	16 157	17 077	152	23	26	1	-	1
Čelákovice	7 361	11 297	46	16	6	1	-	1
Odolena Voda	9 957	7 715	64	21	13	2	-	2
Úvaly	8 117	5 705	45	11	8	1	-	1
Čáslav	11 680	13 160	229	45	35	2	-	1
Čáslav	11 680	13 160	229	45	35	2	-	1
Černošice	50 047	62 164	410	170	64	15	-	9
Černošice	6 084	12 327	32	30	8	3	-	3
Hostivice	15 058	11 467	101	23	18	2	-	2
Jesenice	6 427	14 196	30	47	5	4	-	-
Jílové u Prahy	9 871	6 175	110	21	11	2	-	1
Mníšek pod Brdy	5 326	4 381	83	27	12	1	-	1
Roztoky	7 281	13 618	54	24	10	3	-	2
Český Brod	11 307	6 834	165	20	23	1	-	1
Český Brod	11 307	6 834	165	20	23	1	-	1
Dobříš	11 733	8 396	265	53	23	1	1	1
Dobříš	11 733	8 396	265	53	23	1	1	1
Hořovice	18 978	9 257	230	16	35	2	2	1
Hořovice	18 978	9 257	230	16	35	2	2	1
Kladno	31 911	87 250	257	94	42	6	-	5
Kladno	28 412	83 530	231	76	35	5	-	4
Unhošť	3 499	3 720	26	17	7	1	-	1

	Počet obyvatel		Rozloha (km ²)		Počet obcí		Počet obcí se statutem města	
	V	M	V	M	V	M	V	M
Kolín	38 357	39 768	512	72	65	4	3	2
Kolín	20 597	35 294	271	61	37	3	1	1
Kouřim	4 976	-	107	-	12	-	1	-
Pečky	7 025	4 474	55	11	8	1	-	1
Týnec nad Labem	5 759	-	78	-	8	-	1	-
Kralupy nad Vltavou	11 041	17 435	109	22	17	1	1	1
Kralupy nad Vltavou	11 041	17 435	109	22	17	1	1	1
Kutná Hora	20 240	29 770	568	75	48	3	-	3
Kutná Hora	13 153	21 646	307	33	24	1	-	1
Uhliřské Janovice	4 499	3 114	184	25	16	1	-	1
Zruč nad Sázavou	2 588	5 010	77	16	8	1	-	1
Lysá nad Labem	3 708	17 135	59	62	7	2	-	2
Lysá nad Labem	3 708	17 135	59	62	7	2	-	2
Mělník	22 832	19 086	432	25	38	1	2	1
Mělník	20 131	19 086	352	25	31	1	1	1
Mšeno	2 701	-	80	-	7	-	1	-
Mladá Boleslav	34 020	73 117	595	215	91	7	-	7
Bělá pod Bezdězem	1 308	4 998	31	63	3	1	-	1
Benátky nad Jizerou	4 041	7 292	85	35	10	1	-	1
Mladá Boleslav	28 671	60 827	480	116	78	5	-	5
Mnichovo Hradiště	7 637	8 589	178	34	21	1	-	1
Mnichovo Hradiště	7 637	8 589	178	34	21	1	-	1
Neratovice	7 622	22 033	65	48	9	3	-	2
Neratovice	7 622	22 033	65	48	9	3	-	2
Nymburk	19 976	17 682	319	37	37	2	-	2
Nymburk	16 155	14 543	264	21	28	1	-	1
Sadská	3 821	3 139	54	16	9	1	-	1
Poděbrady	13 084	16 714	295	54	33	2	-	2
Městec Králové	5 894	2 926	193	20	16	1	-	1
Poděbrady	7 190	13 788	102	34	17	1	-	1
Příbram	22 732	46 823	780	145	70	5	-	3
Březnice	3 397	3 622	134	19	14	1	-	1
Příbram	17 685	38 836	345	73	49	3	-	1
Rožmitál pod Třemšínem	1 616	4 365	41	53	6	1	-	1
Vojenský újezd Brdy	34	-	260	-	1	-	-	-
Rakovník	32 941	21 752	864	32	81	2	1	2
Jesenice	3 579	-	133	-	10	-	1	-
Křivoklát	4 089	-	144	-	11	-	-	-
Nové Strašecí	6 824	5 212	150	13	17	1	-	1
Rakovník	18 449	16 540	437	19	43	1	-	1
Říčany	26 483	25 615	292	85	47	5	-	3
Kamenice	2 323	3 678	24	17	4	1	-	-
Kostelec nad Černými Lesy	5 053	3 451	111	18	13	1	-	1
Říčany	19 107	18 486	157	50	30	3	-	2
Sedlčany	11 494	10 536	348	101	20	2	-	2
Sedlčany	11 494	10 536	348	101	20	2	-	2
Slaný	17 779	20 435	300	69	49	3	1	2
Slaný	13 671	17 470	216	51	38	2	1	1
Velvary	4 108	2 965	83	18	11	1	-	1
Vlašim	13 817	12 053	454	41	48	1	1	1
Vlašim	13 817	12 053	454	41	48	1	1	1
Votice	7 557	4 481	252	36	14	1	-	1
Votice	7 557	4 481	252	36	14	1	-	1

Nadpoloviční většina správních obvodů obcí s rozšířenou působností Středočeského kraje (16) se vyznačuje vyšším podílem městského obyvatelstva. U deseti SO ORP venkovská populace naopak převyšuje městskou; zpravidla se jedná o správní obvody s menším centrem - SO ORP Hořovice (podíl venkovského obyvatelstva je 67,2 %), Votice (62,8 %). Obyvatelstvo převažující v městském prostoru je příznačné pro regiony s velkým sídlem s rozšířenou působností, jedná se např. o Kladensko (podíl městského obyvatelstva je 73,2 %), nebo malé správní obvody s nízkým počtem obcí na svém území (SO ORP Lysá nad Labem 82,2 %).

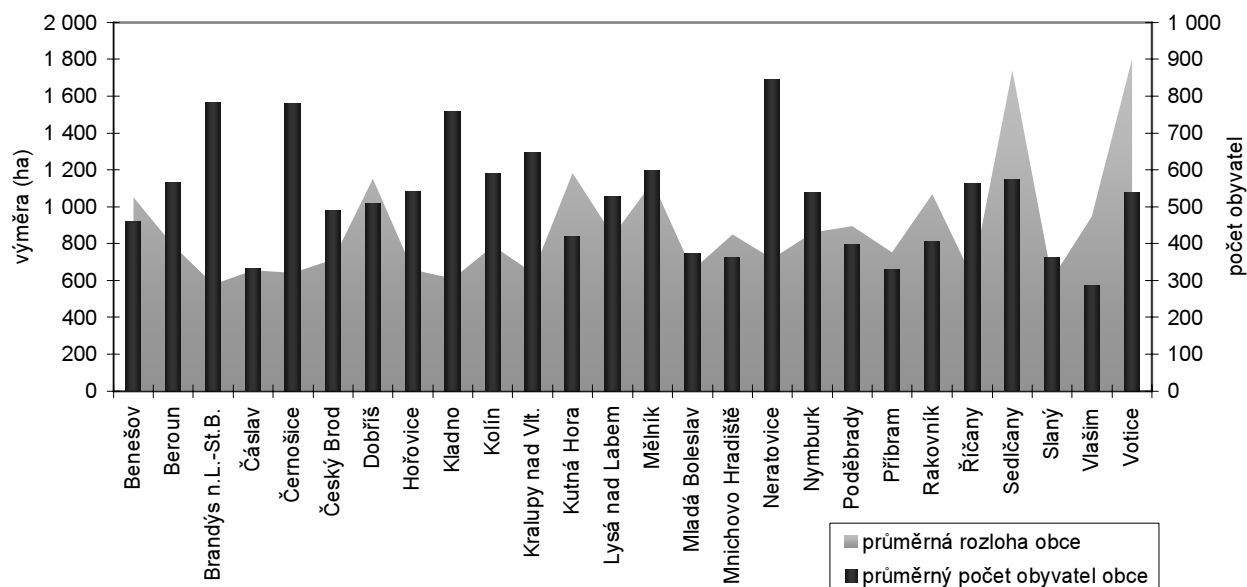
Venkovský prostor Středočeského kraje zaujímá plochu o celkové **výměře** 9 115 km²; je přibližně pětikrát rozlehlejší než městský (1 900 km²) a podílí se 82,7 % na celkové rozloze kraje. Největší podíl plochy venkovského prostoru na celkové výměře vykazují správní obvody obce s rozšířenou působností Rakovník (96,4 %), Mělník (94,5 %), Hořovice (93,6 %) a Vlašim (91,6 %). Tyto regiony mají zároveň i nejvyšší podíl venkovského prostoru co do celkového počtu obcí i počtu obyvatelstva. Naopak nízký podíl venkovského prostoru obecně je typický pro malé správní obvody v zázemí Prahy (SO ORP Lysá nad Labem, Neratovice). Navíc území venkovského prostoru SO ORP Lysá nad Labem vykazuje jako jediné z celkového počtu 26 správních obvodů ORP menší rozlohu než území tvořené městským prostorem ve stejném správním obvodu (pouze 48,8% podíl venkova). Ještě vyššího podílu ve prospěch městského prostoru vykazuje okolí Lysé nad Labem v podílu obyvatelstva (pouze 17,8% podíl venkova). Je nutné však přihlížet k velikosti celého území, neboť SO ORP Lysou nad Labem tvoří pouze devět obcí a sedm z nich je zařazeno do venkovského prostoru.

Graf 1 Obce venkovského prostoru ve SO ORP k 31. 12. 2008

Na základě aritmetických výpočtů lze hovořit o **průměrné venkovské obci** jako o sídle přibližně s 504 obyvateli na ploše zhruba o velikosti 860 hektarů (8,6 km²), jehož hustota zalidnění je šestkrát menší, než-li dosažený průměr obce městského prostoru.

Graf 2 Průměrná rozloha a počet obyvatel obcí venkovského prostoru ve SO ORP k 31. 12. 2008

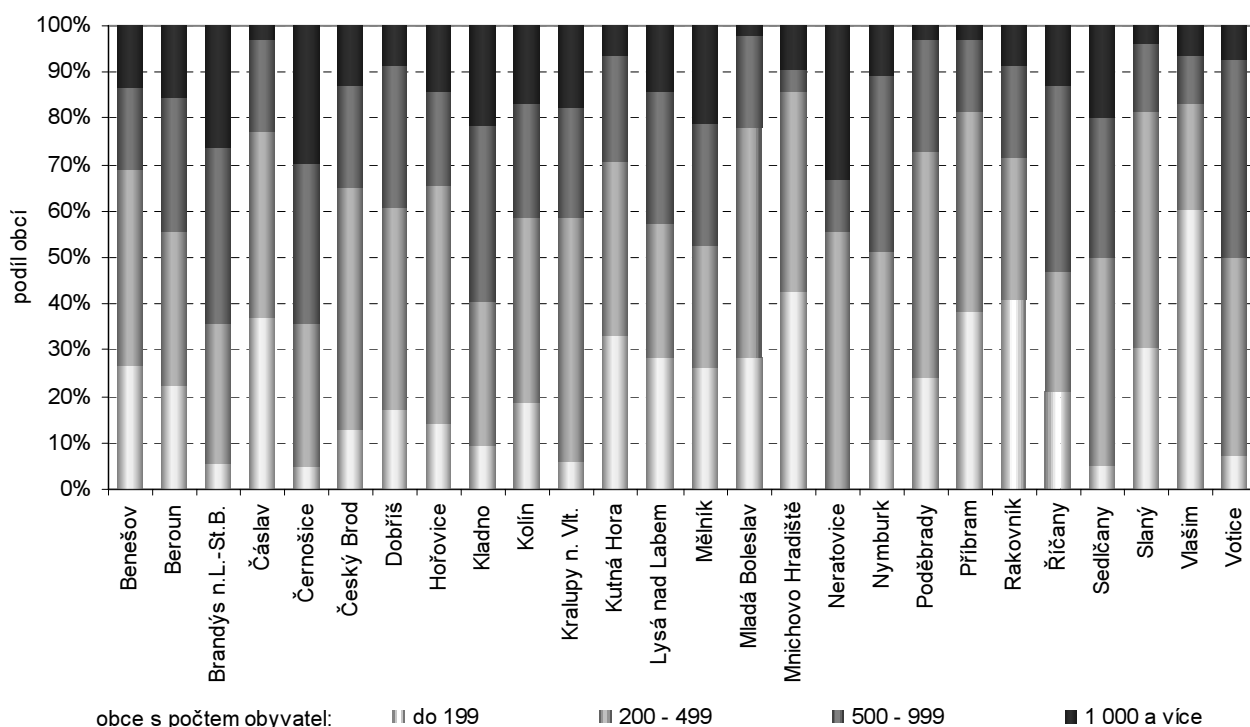

Nejvíce populace na jednu obec venkovského prostoru vykazuje SO ORP Neratovice (847 obyvatel). V menším územním měřítku pak správní obvody s pověřeným obecním úřadem v pražských regionech, především Jesenicko (1 285 obyvatel) ve SO ORP Černošice a Čelákovicko (1 227 obyvatel) ve SO ORP Brandýs nad Labem-Stará Boleslav. Nízký počet obyvatel připadající na obec zařazenou do venkovského prostoru převládá v jižní a jihovýchodní části kraje, konkrétně ve SO ORP Vlašim, Příbram, Čáslav a jižní části SO ORP Kutná Hora (SO POÚ Uhlířské Janovice a Zruč nad Sázavou).

Na základě dat Českého úřadu zeměměřického a katastrálního dosahují průměrně největší výměry přepočítané na jednu obec venkovského prostoru správní obvody s rozšířenou působností lokalizované v jižní části kraje - Voticko (1 803 ha na jednu venkovskou obec) a Sedlčansko (1 740 ha). Oba zmiňované regiony mají, díky značné rozloze, nízkému počtu obcí a populační velikosti sídel, velmi řídkou koncentraci obyvatelstva na svém území. Dokazuje to vypočítaný ukazatel hustoty zalidnění; v případě Voticka třicet a Sedlčanska třicet tři obyvatel na km². Obdobně nízké zalidnění venkovských oblastí (mezi 30 až 35 obyvatel na km²) vykazuje také sousední region Vlašimsko.

Základním vymežovacím znakem venkovské obce pro účely této publikace je počet obyvatelstva. Pro lepší porovnání velikostí obcí v celku slouží vytvoření **skupin obcí podle počtu obyvatel**. Venkovský prostor Středočeského kraje je tvořen převážně (87,8 %) obcemi s velikostí do 1 000 obyvatel. Malá sídla do 200 obyvatel jsou charakteristická pro regiony v okrajových částech Středočeského kraje. Ve SO ORP Vlašim převyšuje podíl této skupiny obcí na celkovém počtu venkovských obcí hranici šedesáti procent, ve SO ORP Mnichovo Hradiště a Rakovník čtyřiceti procentní hranici. Nízký výskyt malých obcí je typický především pro správní obvody v pražském zázemí (SO ORP Černošice a Brandýs nad Labem--Stará Boleslav).

Graf 3 Obce venkovského prostoru podle počtu obyvatel ve SO ORP k 31. 12. 2008

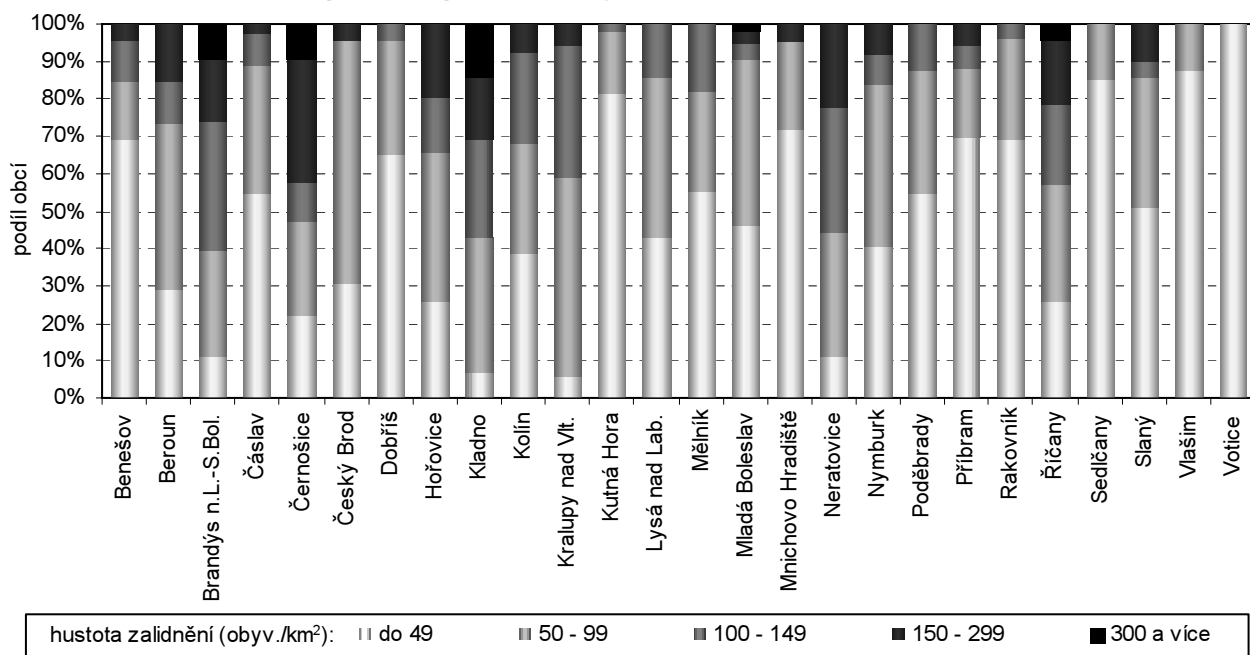

Nejpočetnější velikostní kategorií obcí podle počtu obyvatel je skupina s populací 200 až 499 trvale žijících obyvatel (38,7 %). Ve SO ORP Neratovice, Kralupy nad Vltavou, Český Brod, Hořovice, Slaný a Mladá Boleslav má každá druhá venkovská obec počet obyvatel v tomto rozmezí. Obce o velikosti populace 500 až 999 se na celkovém venkovském prostoru Středočeského kraje podílí 24,5 %. Nejvíce venkovských obcí s počtem nad 1 000 obyvatel vykazují pražské regiony, SO ORP Brandýs nad Labem-Stará Boleslav a Černošice.

Jedním z indikátorů používaných pro odlišení venkovského prostoru od městského je **hustota zalidnění** obce vyjadřující průměrný počet obyvatel na územní jednotce (km²). Vzhledem k nerovnoměrné velikosti katastrálního území jednotlivých obcí může být tento ukazatel poměrně neobjektivní. Průměrná hustota venkovské obce Středočeského kraje k 31.12.2008 činila 59 obyvatel na km². Největší koncentrace zalidnění venkovského prostoru dosahují správní obvody v blízkosti hlavního města, tedy SO ORP Brandýs nad Labem-Stará Boleslav (136 obyvatel na km²), Kladno (124 obyv. km²) a Černošice (122 obyv. km²). Poslední jmenovaný vykazuje znaky nerovnoměrné koncentrace zalidnění a to především v jižní části tohoto území - Jesenicko je SO POÚ s nejvyšší venkovskou hustotou zalidnění (211 obyv. km²), zatímco

ve SO POÚ Mníšek pod Brdy, kam zasahuje chráněná krajinná oblast Křivoklátsko, je zalidněnost třikrát nižší (64 obyv. km²).

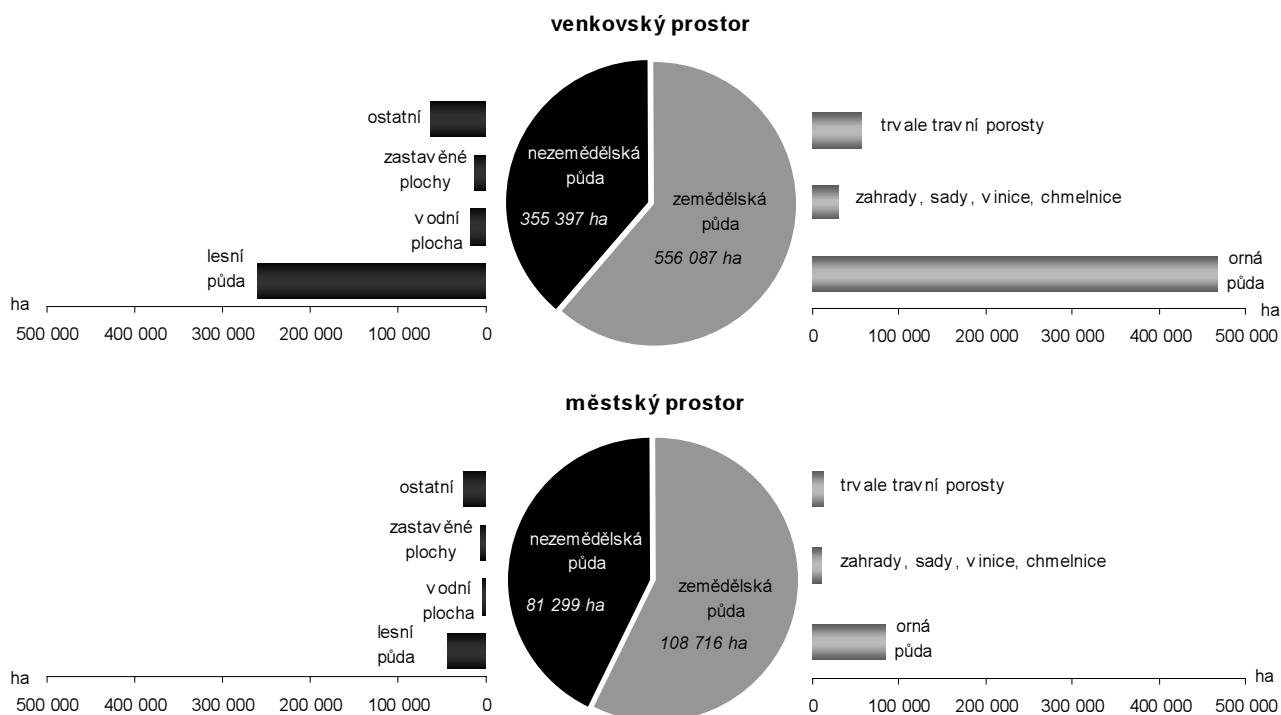
Graf 4 Obce venkovského prostoru podle hustoty zalidnění ve SO ORP k 31. 12. 2008

Jak již bylo naznačeno v předchozím textu, rozloha venkovského prostoru je přibližně pětikrát větší než rozloha městského prostoru. Z údajů Českého úřadu zeměměřického a katastrálního členěných do úrovně obce, lze podrobněji rozdělit plochu kraje na základě **bilance půdy** k 31. 12. 2008.

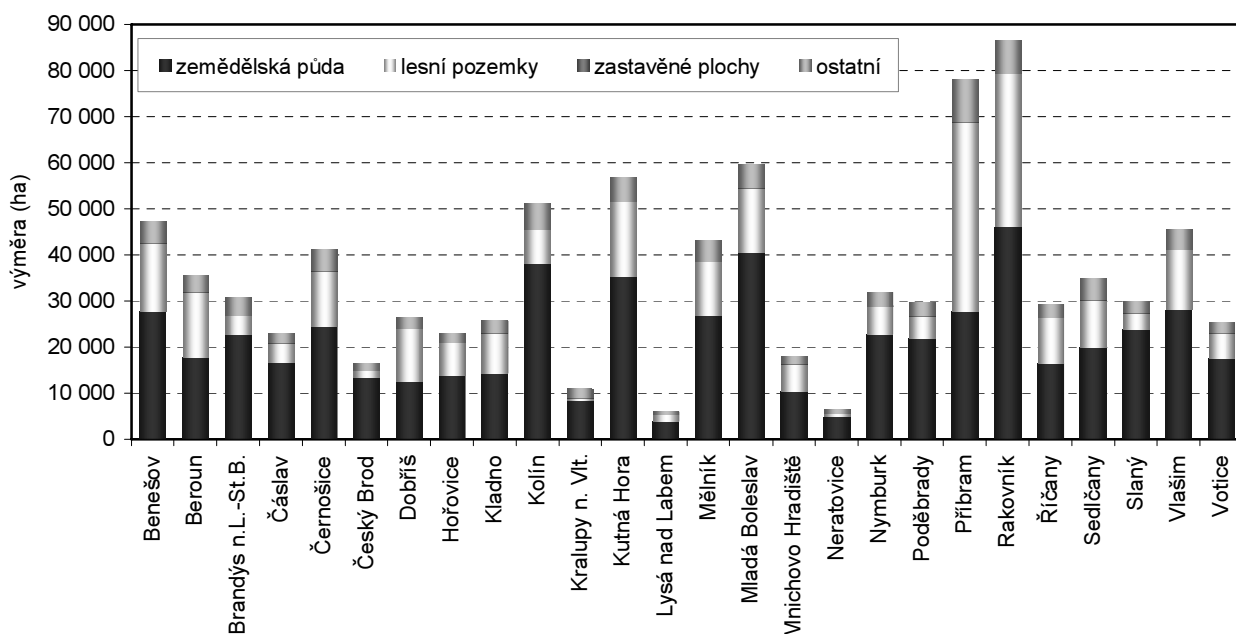
Ve Středočeském kraji převládala zemědělsky využívaná půda nad nezemědělskou, na venkově byl tento poměr ku prospěchu zemědělské půdy ještě vyšší (61 %). V územním rozboru dosahují nejvyššího podílu venkovské oblasti správních obvodů ORP Český Brod (80,6 %) a Slaný (79,7 %). Oba regiony vykazují přibližně stejné procentní podíly také v městském prostoru. Naopak nízkého podílu plochy využívané k zemědělským účelům vykazují SO ORP Příbram (35,6 %) a Dobříš (47,5 %). Hlavní příčinou je vyšší členitost brdské soustavy a především rozlehlé území zemědělsky neobhospodařovaného vojenského újezdu Brdy.

Graf 5 Bilance půdy ve Středočeském kraji k 31.12.2008

Středočeský kraj patří mezi kraje ČR s nejnižším podílem zalesnění (27 %). V obcích venkovského prostoru činil podíl lesů na celkové ploše přibližně 29 %, v obcích městského prostoru o 6 procentních bodů méně. Z územního pohledu dosahují nejvyššího podílu lesnatosti správní obvody ORP Příbram a Dobříš v jihozápadní části kraje, kam sahají horopisné územní celky Brdy a Hřebeny.

Graf 6 Vybrané druhy pozemků venkovského prostoru ve SO ORP k 31. 12. 2008

Kraj je dynamický celek složený ze samostatně fungujících obcí. V závislosti na růstu populace, vnitřní iniciativě a veřejných zájmech docházelo k osamostatňování výrazných částí obcí a tím ke vzniku **nových obcí**. Největších změn, které vedly k založení nových obcí, nastaly po roce 1989. Změny se nevyhnuly ani Středočeskému kraji a v roce 1993 byl sedmáctkrát udělen statut obce, následující rok přibýly další tři nové obecní úřady a poslední změna nastala v roce 2000, kdy se osamostatnila zatím poslední obec. Všechny obce vzniklé po roce 1993 patří do venkovského prostoru a jejich územní lokalizace je především ve východní a severní části kraje.

Nové obce Středočeského kraje v letech 1993 až 2008

2.2. Obyvatelstvo

K 31. 12. 2008 žilo v obcích zařazených do venkovského prostoru 43,4 % z celkového počtu obyvatel Středočeského kraje. Podílem obyvatel žijících ve venkovském prostoru tak byl Středočeský kraj na prvním místě mezi všemi kraji České republiky. V rámci kraje však existují výrazné rozdíly. V deseti z celkových 26 správních obvodů obcí s rozšířenou působností žil nadpoloviční podíl obyvatel ve venkovském prostoru (nejvíce 67,2 % v SO ORP Hořovice a 62,8 % v SO ORP Votice), naopak méně než třetina obyvatel žila ve venkovském prostoru jen v případě pěti správních obvodů obcí s rozšířenou působností, nejméně ve SO ORP Neratovice (25,7 %) a Lysá nad Labem (17,8 %).

Významným faktorem odlišujícím strukturu obyvatel venkovského od městského prostoru je podstatně vyšší **zastoupení dětí do 14 let** na celkové populaci Středočeského kraje. Nejvýrazněji převažovaly děti mezi obyvatelstvem venkova v SO ORP Mnichovo Hradiště, kde k 31. 12. 2008 tvořily děti ve venkovských obcích 15,5 % a v městských obcích 11,9 % obyvatelstva. Naopak největší převaha dětí mladších 15 let v městském prostoru žila v SO ORP Lysá nad Labem (převaha oproti venkovskému prostoru o 4,5 p. b.) a Černošice (převaha o 1,5 p. b.). Naopak venkovské obce mají zpravidla nižší podíl osob starších 65 let na celkovém počtu obyvatel. Tato situace může být zapříčiněna mimo jiné i umístěním sociálních zařízení pro seniory častěji ve městech než na venkově. Největší převaha seniorů nad 65 let žijících v městském prostoru byla v SO ORP Lysá nad Labem (10,1 % oproti 14,4 % ve venkovském prostoru), ve venkovském prostoru měly největší zastoupení osoby ve věku nad 65 let ve SO ORP Sedlčany (převaha o 1,3 p. b.). Vybočování SO ORP Lysá nad Labem je možné u těchto ukazatelů vysvětlit přítomností věkově velmi mladého města Milovice v tomto správním obvodu, neboť právě v tomto městě žilo koncem roku 2008 celkem 25 % dětí mladších 15 let, zatímco senioři ve věku nad 65 let tvořili jen 4 % obyvatel. Z pohledu ekonomiky je pak nejdůležitější věkovou skupinou obyvatelstvo ve věku 15 až 64 let. Pouze v osmi správních obvodech žil ve venkovském prostoru větší podíl těchto osob než v městském prostoru. Nicméně rozdíl mezi městy a venkovem nebyl v této věkové skupině až tak výrazný (nejmenší byl v SO ORP Černošice – 1,8 p. b., největší v SO ORP Benešov – 2,6 p. b.).

Tab. 2.2.1 Obyvatelstvo podle věku k 31. 12. 2008

	Obyvatelstvo celkem		v tom ve věkové skupině (%)						Průměrný věk (roky)	
			0 - 14 let		15 - 64 let		65 a více let			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	534 690	696 001	15,4	14,5	70,5	71,1	14,1	14,4	39,9	40,1
v tom SO ORP:										
Benešov	20 658	34 924	15,5	14,0	69,4	72,0	15,1	14,0	40,3	40,4
Beroun	25 508	29 198	15,4	15,0	70,1	71,2	14,5	13,8	40,1	39,6
Brandýs n.L.-S. Boleslav	41 592	41 794	17,7	14,7	70,4	71,5	11,9	13,8	37,9	39,5
Čáslav	11 680	13 160	13,2	13,6	69,7	70,6	17,1	15,7	41,9	40,7
Černošice	50 047	62 164	16,6	18,0	71,5	69,7	11,9	12,3	38,5	38,1
Český Brod	11 307	6 834	16,7	15,7	70,0	68,8	13,4	15,4	39,0	40,2
Dobříš	11 733	8 396	14,5	14,4	71,3	70,6	14,1	15,0	40,2	40,2
Hořovice	18 978	9 257	14,6	12,9	70,2	71,3	15,1	15,8	40,8	41,1
Kladno	31 911	87 250	15,0	14,5	71,1	70,4	13,9	15,1	40,0	40,5
Kolín	38 357	39 768	14,4	13,4	70,2	70,3	15,3	16,4	40,7	41,2
Kralupy nad Vltavou	11 041	17 435	15,8	13,5	70,6	71,0	13,6	15,5	39,2	41,0
Kutná Hora	20 240	29 770	13,7	13,8	69,8	71,3	16,5	14,9	41,6	40,6
Lysá nad Labem	3 708	17 135	15,3	19,9	70,3	70,0	14,4	10,1	39,6	35,3
Mělník	22 832	19 086	16,2	13,6	70,1	70,7	13,7	15,7	39,1	41,2
Mladá Boleslav	34 020	73 117	15,7	13,0	71,5	73,5	12,8	13,5	38,9	40,0
Mnichovo Hradiště	7 637	8 589	15,5	11,9	69,8	72,2	14,7	15,8	39,8	41,8
Neratovice	7 622	22 033	15,2	15,0	71,6	72,7	13,2	12,2	39,2	39,4
Nymburk	19 976	17 682	15,0	14,0	69,3	71,6	15,7	14,3	40,9	40,6
Poděbrady	13 084	16 714	13,2	13,3	70,0	69,5	16,8	17,2	42,1	41,8
Příbram	22 732	46 823	14,4	13,6	70,8	71,6	14,8	14,8	40,6	40,8
Rakovník	32 941	21 752	14,4	13,3	70,7	72,0	15,0	14,7	40,6	40,6
Říčany	26 483	25 615	16,8	16,9	71,0	70,0	12,1	13,0	38,7	38,8
Sedlčany	11 494	10 536	15,2	13,9	71,2	70,0	13,6	16,2	39,8	41,3
Slaný	17 779	20 435	16,0	14,3	70,0	70,2	14,0	15,5	39,6	40,7
Vlašim	13 773	12 053	14,0	13,9	69,8	70,7	16,3	15,4	41,4	41,1
Votice	7 557	4 481	14,1	14,6	69,6	69,0	16,3	16,4	41,2	41,1

Z rozdílné věkové struktury obyvatelstva vyplývá, že **průměrný věk** obyvatel ve venkovských obcích je zpravidla nižší než průměrný věk obyvatel městského prostoru, třebaže jen o 0,1 roku. Největší rozdíl byl v SO ORP Lysá nad Labem, kde bylo obyvatelstvo žijící v městském prostoru o 4,3 roku mladší než

venkovské obyvatelstvo, naopak na Mělnicku byli obyvatelé z venkovského oproti městskému prostoru o 2,1 roku starší.

Významným faktorem ovlivňujícím budoucí populační vývoj, ale i budoucí sociální a ekonomickou situaci regionu, je mimo jiné vývoj **porodnosti**. Nejlépe lze hodnotit rozdíly v intenzitě porodnosti mezi městským a venkovským prostorem krajů pomocí obecné míry plodnosti, která je definována jako poměr počtu všech živě narozených dětí na 1 000 žen v reprodukčním věku. Ta dosáhla ve venkovském prostoru celého Středočeského kraje 43 ‰, zatímco ve městech se pohybovala okolo 42,3 ‰. K tomuto jevu, tj. větší plodnosti na venkově, dochází ve většině správních obvodů. Nejvíce převyšovala obecná míra plodnosti u žen ve venkovském prostoru nad ženami v městském prostoru ve SO ORP Mnichovo Hradiště (o 7,4 p. b.) a Mělník (o 6,9 p. b.). Výjimkou je především SO ORP Lysá nad Labem, v němž byla obecná míra plodnosti v městském prostoru o 24 body promile vyšší než ve venkovském prostoru, což lze přisoudit především v tomto ORP se nacházejícímu městu Milovice, v němž dosáhla ve stejném sledovaném období obecná míra plodnosti 79,1 ‰.

Z venkovských oblastí byla nejnižší plodnost ve SO ORP Čáslav (35,6 ‰), naopak nejvyšší v ORP Brandýs nad Labem-Stará Boleslav (49,3 ‰). Z městských oblastí byla nejnižší plodnost v SO ORP Mnichovo Hradiště (35,7 ‰), na druhé straně pomyslného žebříčku se umístil SO ORP Lysá nad Labem se 61,6 ‰. Obecná míra plodnosti ve venkovském i městském prostoru ukazovaly ve srovnání s průměrem za celou Českou republiku nadprůměrné hodnoty, v případě venkovského prostoru se výši sledovaného ukazatele plodnosti umístil Středočeský kraj na druhém místě za Karlovarským krajem, v případě plodnosti v městském prostoru byla hodnota za Středočeský kraj nejvyšší hned po kraji Ústeckém.

Tab. 2.2.2 Živě narození a potraty v letech 2001 až 2008 (roční průměr)

	Živě narození na 1 000 obyvatel		Živě narození na 1 000 žen ve věku 15 - 49 let		Podíl živě narozených mimo manželství (%)		Potraty na 1 000 obyvatel		Umělá přerušení těhotenství na 1 000 obyvatel	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	10,3	10,6	43,0	42,3	26,5	29,0	3,5	4,5	2,4	3,1
v tom SO ORP:										
Benešov	10,7	9,8	44,3	39,3	24,8	28,3	4,3	4,7	2,8	3,1
Beroun	10,5	11,1	43,4	43,6	26,9	29,6	3,5	4,9	2,2	3,1
Brandýs n.L.-S. Boleslav	12,4	11,1	49,3	44,0	24,4	25,5	4,0	4,4	2,8	3,0
Čáslav	8,2	9,5	35,6	37,5	25,8	29,3	3,0	3,8	1,8	2,3
Černošice	11,5	12,8	45,5	50,0	24,2	22,2	3,5	4,0	2,4	2,6
Český Brod	11,6	11,8	47,9	48,9	32,6	32,1	3,4	4,7	2,5	3,4
Dobříš	9,4	9,3	39,2	37,1	21,7	21,7	2,9	3,2	1,8	2,0
Hořovice	9,5	9,5	41,6	37,0	22,7	28,0	4,3	4,5	2,5	3,0
Kladno	10,1	10,7	41,7	43,2	29,3	35,4	4,0	5,3	2,9	3,9
Kolín	9,8	9,9	41,6	40,7	27,6	28,3	3,1	4,4	2,1	2,6
Kralupy nad Vltavou	10,6	10,0	44,6	40,8	29,3	32,0	3,8	4,4	2,7	3,1
Kutná Hora	8,5	9,7	37,4	39,1	26,2	32,3	2,9	4,3	1,7	2,9
Lysá nad Labem	9,4	16,9	37,6	61,6	22,8	23,9	4,2	4,8	3,4	3,8
Mělník	11,4	10,2	48,0	41,2	37,7	32,6	4,6	5,6	3,4	4,1
Mladá Boleslav	10,8	10,2	43,7	40,7	24,7	27,3	3,2	4,0	1,9	2,6
Mnichovo Hradiště	10,4	8,7	43,1	35,7	21,9	25,9	2,9	3,4	1,5	2,1
Neratovice	9,9	11,1	40,4	43,7	28,0	33,5	4,0	5,6	3,0	4,2
Nymburk	9,8	10,6	41,7	41,6	27,1	30,6	3,3	3,6	2,7	3,1
Poděbrady	8,4	9,2	37,1	38,2	24,6	27,4	3,0	3,4	2,5	2,9
Příbram	9,6	9,6	40,6	38,1	23,6	30,0	3,3	4,4	2,0	2,8
Rakovník	9,7	9,5	41,6	37,5	31,7	31,7	3,4	4,2	2,4	2,8
Říčany	11,7	11,8	46,4	46,6	21,5	23,9	3,1	4,0	2,3	2,9
Sedlčany	9,7	9,0	39,1	37,9	21,3	22,0	2,9	3,7	1,7	2,2
Slaný	11,3	10,5	47,4	43,0	35,1	36,6	4,4	5,5	3,1	4,1
Vlašim	8,8	9,7	38,7	40,4	19,7	26,1	3,3	3,9	2,2	2,9
Votice	9,1	10,3	38,8	43,9	23,2	27,8	2,6	3,9	1,5	2,9

Zajímavou charakteristikou porodnosti a především populačního chování obyvatelstva je **podíl živě narozených dětí mimo manželství** na celkovém počtu živě narozených. Podíl dětí narozených mimo manželství ve Středočeském kraji činil ve venkovském prostoru 26,5 % a v městském 29 %. V případě venkovského prostoru byl v porovnání s celorepublikovou hodnotou podíl dětí narozených mimo manželství jen nepatrně vyšší (o 0,4 p. b.), zatímco u městského prostoru to bylo naopak o 3,7 p. b. méně. Nejvyšší podíl v obcích venkovského prostoru byl zaznamenán v SO ORP Mělník (37,7 %), nejméně v SO ORP Vlašim (19,7 %). Menší rozdíly byly patrné u obcí v městském prostoru – nejvyšší podíl dětí mimo manželství

se narodil na Slánsku (36,6 %), nejméně na Dobříšsku (21,7 % dětí). Pod celorepublikovým průměrem byl v případě městského prostoru zjištěn podíl dětí narozených mimo manželství ve 23 z celkových 26 správních obvodů obcí s rozšířenou působností, hodnotu 32,7 % převyšovaly pouze Slánsko (36,6 %), Kladensko (35,4 %) a Neratovicko (33,5 %). Naopak celorepublikový podíl v případě venkovského prostoru (26,1 %) překračovalo již celkem deset správních obvodů.

Počet **potratů** i umělých přerušení těhotenství na 1 000 obyvatel byl ve venkovském prostoru o více než pětinu nižší než v prostoru městském, nejvyšší rozdíly mezi těmito prostory byly zaznamenány ve SO ORP Neratovice. V souhrnu však v žádném ze středočeských SO ORP nepřekročil počet potratů a umělých přerušení těhotenství na 1000 obyvatel ve venkovském prostoru průměrnou hodnotu zjištěnou v městském prostoru. Obecně nejvyšší potratovost byla na Mělnicku, Slánsku a Neratovicku, nejmenší pak na Dobříšsku a Mnichovohradištsku. V případě potratů celkem se hodnoty za celý Středočeský kraj pohybovaly okolo celorepublikové úrovně, zatímco z pohledu na ukazatel počtu umělých přerušení těhotenství vykazoval kraj nadprůměrné hodnoty.

Tab. 2.2.3 Zemřelí v letech 2001 až 2008 (roční průměr)

	Zemřelí na 1 000 obyvatel		Standardizovaná míra úmrtnosti		Příčiny úmrtí (%)					
					novotvary		nemoci oběhové soustavy		vnější příčiny	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	11,4	10,4	11,1	10,7	26,0	27,3	52,4	50,6	6,1	6,1
v tom SO ORP:										
Benešov	12,0	10,3	11,0	10,9	23,2	26,4	54,8	50,4	6,0	6,2
Beroun	10,7	10,4	10,7	11,2	28,3	28,8	49,3	49,4	5,3	5,5
Brandýs n.L.-S. Boleslav	11,2	10,1	11,3	10,5	24,0	26,5	57,6	53,3	6,2	6,3
Čáslav	12,1	11,1	10,3	10,9	24,2	26,8	53,8	50,0	6,2	6,8
Černošice	9,8	9,4	10,4	9,7	28,4	27,7	51,0	50,6	5,5	5,8
Český Brod	10,8	12,1	11,0	11,2	24,2	23,5	52,7	55,4	6,5	5,4
Dobříš	10,4	10,2	10,7	10,6	26,6	28,5	51,4	48,7	6,0	5,5
Hořovice	12,2	10,8	11,5	10,6	27,4	27,6	49,6	47,8	5,3	5,4
Kladno	10,7	11,1	10,9	11,4	28,8	28,7	52,3	51,7	5,4	5,4
Kolín	11,6	10,8	10,8	10,3	26,4	29,4	49,0	45,2	6,7	7,5
Kralupy nad Vltavou	12,6	9,7	11,7	10,1	27,2	28,2	55,4	51,1	4,8	5,7
Kutná Hora	12,8	9,6	11,3	10,0	24,5	27,2	50,9	48,1	6,3	5,4
Lysá nad Labem	10,2	10,8	10,9	13,0	31,2	22,8	43,8	52,0	6,5	6,2
Mělník	11,7	10,4	11,8	10,2	26,6	26,1	54,8	56,1	5,1	5,1
Mladá Boleslav	10,3	9,2	10,3	9,7	24,2	28,0	54,0	49,3	5,9	6,2
Mnichovo Hradiště	11,2	12,2	10,8	11,0	25,1	22,6	51,3	55,1	7,6	5,9
Neratovice	10,6	9,1	10,7	10,7	24,8	27,7	54,1	51,2	6,4	6,6
Nymburk	13,4	9,8	12,0	10,3	23,7	28,9	54,0	46,1	6,9	8,6
Poděbrady	12,6	11,4	10,6	9,8	25,2	24,8	52,3	52,3	7,4	7,6
Příbram	11,2	10,7	10,9	11,4	27,4	28,7	52,1	49,7	6,4	5,5
Rakovník	12,4	9,8	12,1	10,7	25,9	27,9	51,0	49,2	6,7	6,5
Říčany	10,5	10,0	10,9	10,7	23,6	26,1	54,4	50,7	6,8	6,6
Sedlčany	10,4	14,6	11,0	13,1	28,3	20,9	52,9	58,3	6,1	4,9
Slaný	12,2	10,8	11,9	10,7	26,8	27,6	49,5	47,5	5,7	6,2
Vlašim	12,5	10,8	11,4	11,4	24,9	24,3	54,7	55,5	5,7	6,0
Votice	14,4	11,4	12,5	11,1	25,0	28,9	54,1	54,6	5,0	4,7

Úroveň **úmrtnosti** je jedním z nejčastěji využívaných indikátorů životní úrovně obyvatelstva a kvality života. Rozdíl mezi městským a venkovským prostorem v úmrtnostních poměrech nejlépe vystihuje standardizovaná míra úmrtnosti, která srovnává zemřelé na 1 000 obyvatel s vyloučením vlivů rozdílné věkové struktury. Tento ukazatel dosáhl ve Středočeském kraji hodnoty 11,1 ‰ ve venkovském prostoru a 10,7 ‰ v městském prostoru. V porovnání s celorepublikovou hodnotou standardizované úmrtnosti se jednalo o méně příznivé hodnoty, v případě venkovského prostoru horší o 2,2 ‰ a u městského hodnotu byla úmrtnost dokonce o 4,2 ‰ horší. Nejnižší standardizované hodnoty úmrtnosti vykazoval jak v městském, tak i venkovském prostoru SO ORP Mladá Boleslav (10,3 ‰ ve venkovském a 9,7 ‰ v městském prostoru), nejméně příznivé hodnoty měl v případě venkovského prostoru SO ORP Votice (12,5 ‰) a u městského SO ORP Sedlčany (13,1 ‰). Obecně více osob umírá ve Středočeském kraji na novotvary v městském prostoru a na nemoci oběhové soustavy ve venkovském prostoru. Podíl zemřelých na vnější příčiny byl jak v obcích venkovského, tak i městského prostoru stejný. Velké rozdíly mezi příčinami úmrtí ve venkovském a městském prostoru jsou patrné zejména ve SO ORP Lysá nad Labem, Sedlčany a Mělník.

Pro venkovský prostor Středočeského kraje byl v letech 2001 až 2008 charakteristický **úbytek obyvatelstva přirozenou měnou** (tzn., že počet zemřelých převyšoval počty narozených). Kladné hodnoty vykazovalo v případě venkovského prostoru jen pět správních obvodů ORP, nejvíce v zázemí hlavního města Prahy (Černošice s 1,7 ‰, Brandýs nad Labem-Stará Boleslav s 1,2 ‰ a Říčany s 1,1 ‰), na druhé straně byly nejvyšší úbytky obyvatel přirozenou měrou zaznamenány v na Voticku (přirozený úbytek 5,3 ‰), Kutnohorsku (přirozený úbytek 4,3 ‰) a Poděbradsku (úbytek obyvatelstva přirozenou měrou 4,2 ‰), tj. území s vyšším průměrným věkem obyvatelstva. Naopak v případě obcí v městském prostoru Středočeského kraje byla hodnota přirozeného přírůstku kladná ve výši 0,2 ‰, zatímco za celou republiku to bylo -0,3 ‰. Relativně nejvíce převyšovaly počty narozených dětí zemřelé osoby v městském prostoru SO ORP Lysá nad Labem (přirozený přírůstek 6,1 ‰), Černošice (3,4 ‰) a Neratovice (2,0 ‰). Nejméně příznivé hodnoty byly zaznamenány opět u ORP s vyšším podílem osob ve vyšším věku a průměrným věkem obyvatel, a to ve SO ORP Sedlčany (přirozený úbytek 5,5 ‰), Mnichovo Hradiště (-3,5 ‰) a Poděbrady (-2,2 ‰).

V porovnání s ostatními kraji České republiky byl Středočeský kraj specifický zejména v případě **přírůstku obyvatel stěhováním**. Za důvod lze považovat zejména blízkost hlavního města Prahy, odkud se do Středočeského kraje odstěhovaly od poloviny devadesátých let tisíce osob. Zajímavý je pohled na rozdíl mezi migračním přírůstkem v případě venkovského a městského prostoru, neboť migrační přírůstek byl v případě venkovského prostoru v porovnání s městským prostorem 2,5násobně vyšší. Největší nárůst počtu obyvatel cestou migrace byl zaznamenán v případě venkovského prostoru zejména v ORP v těsném sousedství Prahy, a to ve SO ORP Brandýs nad Labem-Stará Boleslav (migrační přírůstek 46,2 ‰), Říčany (40,8 ‰) a Černošice (40 ‰). Celkově však žádný správní obvod ORP Středočeského kraje nevykazoval v případě přírůstku stěhováním v průměru za roky 2001 až 2008 ve venkovském prostoru záporné hodnoty; nejnižší průměrné roční přírůstky byly zaznamenány na Sedlčansku (0,7 ‰), Vlašimsku (4,2 ‰) a Čáslavsku (5,6 ‰).

Tab. 2.2.4 Pohyb obyvatelstva v letech 2001 až 2008 (roční průměr)

na 1 000 obyvatel

	Přirozený přírůstek		Přírůstek stěhováním		Celkový přírůstek		Sňatky		Rozvody	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	-1,1	0,2	18,6	7,5	17,5	7,7	5,0	5,4	2,6	3,6
v tom SO ORP:										
Benešov	-1,3	-0,5	16,1	3,0	14,8	2,5	5,0	5,0	2,2	3,6
Beroun	-0,2	0,7	17,4	9,9	17,2	10,6	4,9	5,6	2,3	3,3
Brandýs n.L.-S. Boleslav	1,2	0,9	46,2	17,2	47,4	18,2	5,6	5,8	3,2	3,4
Čáslav	-3,9	-1,6	5,6	4,4	1,7	2,8	4,5	4,6	1,8	3,3
Černošice	1,7	3,4	40,0	36,0	41,7	39,4	5,1	5,4	3,0	3,3
Český Brod	0,8	-0,3	17,0	3,8	17,8	3,5	4,8	5,8	2,8	3,2
Dobříš	-1,0	-0,9	11,8	10,1	10,8	9,2	4,3	5,3	2,4	3,3
Hořovice	-2,7	-1,3	11,7	7,1	9,0	5,8	5,0	5,5	2,4	3,1
Kladno	-0,6	-0,4	18,9	0,7	18,3	0,3	5,0	5,7	3,2	4,1
Kolín	-1,8	-0,9	10,4	4,5	8,6	3,7	5,0	5,5	2,5	4,0
Kralupy nad Vltavou	-2,0	0,4	23,6	-0,7	21,7	-0,4	4,5	5,1	2,6	3,4
Kutná Hora	-4,3	0,1	7,5	1,0	3,2	1,0	4,4	4,7	2,1	3,3
Lysá nad Labem	-0,8	6,1	10,1	34,7	9,2	40,8	4,9	7,0	2,9	4,2
Mělník	-0,3	-0,3	11,4	-1,1	11,1	-1,4	5,1	5,5	3,1	4,3
Mladá Boleslav	0,6	0,9	21,1	5,7	21,7	6,6	5,6	5,9	2,8	3,8
Mnichovo Hradiště	-0,8	-3,5	14,9	6,5	14,1	3,0	5,2	5,2	2,2	2,8
Neratovice	-0,7	2,0	23,7	2,8	23,0	4,9	4,7	5,3	3,0	3,8
Nymburk	-3,6	0,7	10,3	0,6	6,6	1,3	4,8	5,1	3,0	3,4
Poděbrady	-4,2	-2,2	9,4	5,5	5,2	3,3	4,7	5,0	2,6	3,1
Příbram	-1,6	-1,1	8,6	-2,5	7,1	-3,6	4,8	5,2	2,1	3,6
Rakovník	-2,8	-0,2	12,4	0,2	9,7	-0,0	5,1	5,1	2,9	3,7
Říčany	1,1	1,8	40,8	25,0	42,0	26,8	5,1	5,4	2,9	3,7
Sedlčany	-0,7	-5,5	0,7	2,3	0,0	-3,2	4,5	4,5	1,9	2,4
Slaný	-1,0	-0,3	11,8	0,8	10,8	0,6	4,8	5,2	2,9	3,4
Vlašim	-3,8	-1,1	4,0	-1,2	0,3	-2,4	4,5	4,7	1,4	2,6
Votice	-5,3	-1,1	6,2	1,4	0,9	0,3	4,6	5,3	1,6	2,2

V případě městského prostoru zaznamenaly celkový úbytek obyvatel cestou migrace jen čtyři správní obvody ORP; relativně nejvíce osob se vystěhovalo v městském prostoru Příbramska (záporné saldo 2,5 ‰). Nejvyšší kladné hodnoty měly opět správní obvody nacházející se především v těsném sousedství hlavního města Prahy (SO ORP Černošice s 36 ‰, Říčany s 25 ‰ a Brandýs nad Labem-Stará Boleslav s 17,2 ‰).

Vysoké hodnoty zaznamenal ještě region Lysé nad Labem (34,7 ‰) zejména díky nárůstu počtu obyvatel v důsledku intenzivní bytové výstavby ve městě Milovice.

Průměrný roční **celkový přírůstek** obyvatel ve sledovaném období dosáhl v přepočtu na 1 000 obyvatel v celém Středočeském kraji hodnoty 17,5 ‰ ve venkovském prostoru a 7,7 ‰ v městském prostoru. V žádném venkovském prostoru ze SO ORP nedošlo v průměru mezi roky 2001 a 2008 k celkovému poklesu počtu obyvatel. Téměř stejný zůstal počet obyvatel ve venkovských obcích Sedlčanska, k mírnému průměrnému ročnímu nárůstu počtu obyvatel venkova o 0,3 ‰ došlo na Vlašimsku a o 0,9 ‰ na Voticku. Naopak největší přírůstky ve venkovském prostoru zaznamenaly správní obvody v zázemí Prahy, a to SO ORP Brandýs nad Labem-Stará Boleslav (47,4 ‰), Říčany (42 ‰) a Černošice (41,7 ‰). V případě městského prostoru byla situace trochu odlišná: z celkových 26 správních obvodů obce s rozšířenou působností vykázalo mezi roky 2001 a 2008 šest těchto územně-správních jednotek průměrný meziroční pokles počtu obyvatel (nejvíce Příbramsko s 3,6 ‰), naopak k největšímu průměrnému ročnímu nárůstu došlo ve SO ORP Lysá nad Labem (s 40,8 ‰), následováno opět zázemím hlavního města (Černošice s 39,2 ‰, Říčany s 26,8 ‰ a Brandýs nad Labem-Stará Boleslav s 18,2 ‰). Za důvod celkového přírůstku v těchto oblastech je možné považovat zvýšenou intenzitu bytové výstavby v okolí hlavního města a příliv mladých lidí s větší pravděpodobností založení rodiny. Obecně lze říci, že v případě Středočeského kraje měl na celkovém populačním přírůstku určující roli migrační přírůstek, zejména pak v případě venkovského prostoru.

Průměrný počet **sňatků** na 1 000 obyvatel se pohyboval ve venkovském prostoru od 4,3 ‰ ve SO ORP Dobříš a do 5,6 ‰ v SO ORP Mladá Boleslav. V případě městského prostoru byl rozdíl větší – nejmenší sňatečnost byla vykazována na Sedlčansku (4,5 ‰), nejvyšší v důsledku vysokého počtu osob ve věku, kdy lidé obvykle uzavírají sňatek, v ORP Lysá nad Labem (7,0 ‰). V souhrnu byla hrubá míra sňatečnosti v případě Středočeského kraje v městském prostoru o téměř desetinu vyšší než ve venkovském prostoru (5,4 ‰ a 5,0 ‰) a obecně je tak možné považovat úroveň sňatečnosti ve Středočeském kraji v porovnání s celorepublikovou hodnotou za mírně nadprůměrnou jak ve venkovském, tak i městském prostoru. Celorepublikově mírně nadprůměrných hodnot však dosahovala ve Středočeském kraji i hrubá míra rozvodovosti, která byla o více než třetinu nižší v oblasti venkovského prostoru (2,6 ‰) než v oblasti městského prostoru (3,6 ‰).

Vzdělanostní strukturou¹⁾ se Středočeský kraj nikterak výrazně neodlišoval od celorepublikového průměru. Oblasti v městském prostoru se oproti venkovskému prostoru, obdobně jako v ostatních krajích České republiky, vyznačovaly vyšším podílem osob starších 15 let, které dosáhly obecně vyšších úrovní vzdělání (zejména u vysokoškolského vzdělání, kde byl podíl osob v městském prostoru 1,8násobně vyšší v porovnání s venkovským; naopak v případě kategorie základního a neukončeného vzdělání a bez vzdělání převažoval ve venkovském prostoru podíl těchto osob o čtvrtinu). Celkově byl vyšší podíl osob s vysokoškolským vzděláním v zázemí hlavního města Prahy jak v městském (SO ORP Černošice 13,1 %, Říčany 11,9 %), tak i venkovském prostoru (SO ORP Černošice 8,8 %, Říčany 7,5 %), naopak osoby se základním vzděláním žily ve venkovském prostoru nejvíce na Slánsku (32,6 % osob starších 15 let) a Voticku (32,2 %) a v městském prostoru na Sedlčansku (25,5 %) a Kladensku (24 %).

¹⁾ údaje o vzdělanostní struktuře jsou k dispozici pouze ze Sčítání lidu, domů a bytů 2001

2.3. Hospodářství

Hospodářská (ekonomická) činnost je všeobecně považovaná za hnací motor k dostatečnému fungování obce. Je závislá na územní a populační situaci sídelní jednotky, sama ovšem tyto složky značně ovlivňuje, v případě populačního vývoje se stává ekonomická situace často rozhodujícím elementem.

Zdroje dat ČSÚ charakterizující hospodářskou situaci za jednotlivé obce jsou velmi omezené. Hlavním zdrojem je Registr ekonomických subjektů (dále jen RES) a Sčítání lidí, domů a bytů z roku 2001 (dále jen SLDB 2001). Vzhledem ke značné dynamice a proměnlivosti ekonomického prostředí, nemusí výsledky z roku 2001 již dostatečně korespondovat s aktuální hospodářskou situací daného území. Proto byly v rámci této podkapitoly použity také údaje z externích zdrojů (např. vyhlášky MF ČR).

Tab. 2.3.1 Vybrané ekonomické ukazatele

Zdroj: Český statistický úřad; Ministerstvo financí ČR

	Ekonomické subjekty ¹⁾ na 1 000 obyvatel		Statistické jednotky typu podnik ^{1, 2)} na 1 000 obyvatel		Intenzita podnikatelské aktivity ³⁾ (%)		Počet zaměstnanců na 1 000 obyvatel ⁴⁾		Celkové příjmy obecních rozpočtů na 1 obyvatele ⁵⁾ (Kč)	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	231	243	128	130	16	15	241	465	17 305	22 747
v tom SO ORP:										
Benešov	265	280	141	138	18	16	217	485	18 101	25 685
Beroun	237	258	134	138	17	15	205	481	19 527	22 448
Brandýs n.L.-S. Boleslav	258	242	147	137	20	16	341	451	17 336	23 317
Čáslav	192	213	96	107	13	13	166	454	15 136	34 583
Černošice	281	292	161	165	22	21	265	265	18 966	20 345
Český Brod	232	265	128	149	16	16	113	421	15 567	25 989
Dobříš	263	268	147	144	20	18	216	389	13 358	22 553
Hořovice	205	221	112	129	13	15	302	560	15 299	23 358
Kladno	206	211	115	112	14	12	168	407	14 583	22 155
Kolín	205	226	116	126	14	14	267	572	17 865	28 823
Kralupy nad Vltavou	199	228	110	128	14	12	305	432	23 231	18 276
Kutná Hora	226	238	120	123	15	15	191	436	18 351	25 339
Lysá nad Labem	268	211	133	109	16	14	393	226	18 578	16 181
Mělník	216	248	119	143	14	14	258	514	18 876	23 110
Mladá Boleslav	199	224	101	104	12	11	257	724	14 688	20 012
Mnichovo Hradiště	197	233	105	126	13	14	209	503	16 171	18 502
Neratovice	243	227	137	121	18	15	173	296	13 182	16 856
Nymburk	215	242	110	130	15	14	186	570	15 462	25 043
Poděbrady	231	268	128	157	15	21	179	431	19 399	22 584
Příbram	241	266	128	133	15	14	258	465	16 433	22 621
Rakovník	204	233	111	130	14	14	187	562	15 259	23 830
Říčany	286	299	174	178	22	21	411	404	20 542	24 279
Sedlčany	243	233	151	143	18	17	176	447	16 412	22 847
Slaný	202	201	106	109	14	13	142	497	20 175	21 211
Vlašim	224	251	120	127	14	15	290	397	18 974	22 896
Votice	230	235	119	123	16	15	192	374	16 078	36 541

¹⁾ k 31. 12. 2008

²⁾ aktivní ekonomické subjekty dle statistických zjišťování a administrativních zdrojů

³⁾ podíl OSVČ a zaměstnavatelů na ekonomicky aktivních celkem k 1. 3. 2001 (Zdroj: SLDB 2001)

⁴⁾ počet zaměstnanců podle místa výkonu práce, které je uvedeno v pracovní smlouvě zaměstnance k 1. 12. 2007 (Zdroj: vyhláška 316/2008 Sb. Ministerstva financí ČR); podkladem pro vyhlášku je povinná příloha č. 1 k tiskopisu Vyúčtování daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků za zdaňovací období, který odevzdává zaměstnavatel finančnímu úřadu

⁵⁾ v roce 2008

Ve Středočeském kraji bylo vedeno v evidenci Registru ekonomických subjektů k 31. 12. 2008 **celkem 293 024 ekonomických subjektů**. V prostoru označovaném v rámci této publikace za venkovský bylo zapsáno ke stejnému období 123 709 subjektů, což je 42,2 % z celkového počtu.

Počet podniků odpovídá zpravidla velikosti sídla, ve kterém je zapsán. Proto může pro lepší znázornění koncentrace ekonomické aktivity posloužit indikátor **počtu ekonomických subjektů přepočtený na obyvatelstvo** v dané obci. Nejvíce ekonomických subjektů na 1 000 obyvatel vykazují regiony v blízkosti hlavního města, kde je navíc nadprůměrně rozvinutá infrastruktura, tj. správní obvody ORP Říčany (286) a Černošice (281). Při pohledu na jednotlivé obce dosahuje nejvyššího počtu ekonomických subjektů

přepočtených na obyvatele obec Trnová, ležící ve správním obvodu ORP Černošice (POÚ Mníšek pod Brdy). V této venkovské obci byl v roce 2008 zaregistrován přibližně stejný počet ekonomických subjektů jako počet trvale žijících obyvatel.

Mezi venkovským a městským prostorem jsou v počtech ekonomických subjektů přepočtených na stav populace nepatrné rozdíly jak v celokrajském průměru, tak v jednotlivých SO ORP a rozdílnost se pohybuje v rozmezí mínus 10 až plus 5 procentních bodů z pohledu venkova. Porovná-li se ekonomická činnost v rámci velikostních skupin venkovských obcí Středočeského kraje, dospěje se k překvapivým výsledkům. I přes nízký počet ekonomických subjektů podnikajících v malých obcích (do 199 obyvatel), je přepočet podniků na 1 000 obyvatel vyrovnaný ve srovnání s obcemi početnější populace. Na tuto skutečnost poukazuje Graf 7. V obcích městského prostoru je situace obdobná, ekonomická aktivita malých obcí se v poměru na velikosti sídla vyrovná velkým centrům Středočeského kraje.

V úvodu této podkapitoly byla naznačena neustálá dynamika a proměnlivost ekonomického prostředí na všech územně-správních úrovních. Výsledky Středočeského kraje za období let 2001 až 2008 ukazují na častější zakládání **nových ekonomických subjektů** ve venkovských obcích než v sídlech městského typu.

Tab. 2.3.2 Ekonomické změny v letech 2001 až 2008

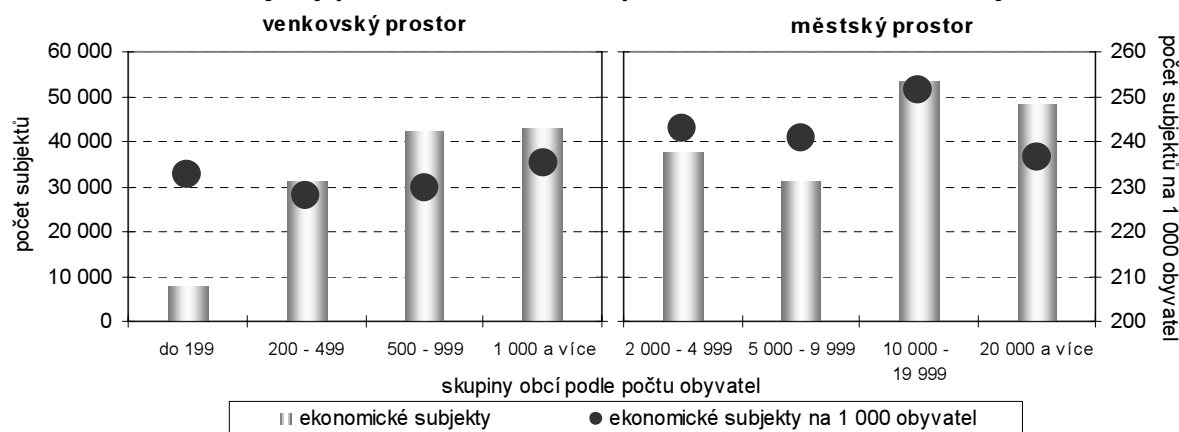
	Index změny celkového počtu ekonomických subjektů (100 = 2001)		Počet nově vzniklých ekonomických subjektů na 1 zaniklý subjekt		Index změny počtu ekonomických subjektů (100 = 2001)			
					ve zpracovatelském průmyslu napojeném na primární sektor ¹⁾		v terciárním sektoru	
	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	131,2	119,7	4,6	2,4	110,4	99,8	135,4	120,4
v tom SO ORP:								
Benešov	128,5	112,7	5,3	2,1	102,8	88,4	133,6	114,2
Beroun	126,4	122,3	4,3	2,4	125,0	109,9	125,2	120,6
Brandýs n.L.-S. Boleslav	152,2	124,5	3,7	2,2	120,9	98,7	159,1	126,0
Čáslav	118,1	119,0	6,8	2,3	104,8	95,3	115,7	118,1
Černošice	151,5	141,2	85,5	5,2	124,1	117,5	160,5	147,4
Český Brod	140,0	119,6	17,2	2,7	138,0	103,2	147,0	120,2
Dobříš	127,2	115,5	5,7	2,3	111,6	94,9	125,7	113,4
Hořovice	121,4	118,2	2,8	1,9	105,8	100,0	123,0	119,2
Kladno	136,5	118,3	4,4	2,3	110,3	110,8	141,4	117,7
Kolín	129,7	119,2	4,7	2,7	106,2	93,5	129,4	120,7
Kralupy nad Vltavou	126,9	114,9	2,9	1,9	101,3	102,8	133,2	108,7
Kutná Hora	120,4	107,6	3,9	1,9	114,4	86,7	122,2	108,9
Lysá nad Labem	118,1	144,7	2,9	3,9	101,7	113,7	134,7	151,7
Mělník	121,5	106,2	2,1	1,5	118,9	93,3	120,6	105,0
Mladá Boleslav	128,7	119,2	7,6	2,6	109,1	105,5	130,8	119,0
Mnichovo Hradiště	124,5	116,4	7,2	2,4	111,7	88,9	126,4	114,6
Neratovice	129,6	110,7	2,5	1,9	103,1	98,4	133,7	109,7
Nymburk	117,3	112,2	3,1	2,2	114,9	98,3	124,9	113,1
Poděbrady	121,2	111,8	8,4	2,0	109,9	95,1	123,1	112,6
Příbram	128,5	118,6	17,2	3,0	97,1	98,6	126,7	116,7
Rakovník	117,3	113,0	2,8	2,0	100,3	100,0	117,2	112,6
Říčany	154,9	135,0	6,4	2,8	115,8	107,7	166,0	140,0
Sedlčany	112,8	107,5	2,1	1,5	107,1	85,3	111,1	101,5
Slaný	133,5	112,3	5,9	2,0	108,3	82,2	134,3	112,4
Vlašim	117,2	116,6	3,6	2,1	99,6	97,5	112,6	115,8
Votice	116,6	117,6	2,6	1,7	92,9	95,7	117,0	118,1

¹⁾ OKEČ 15 až 22 (potravinářství, tabákový, textilní a kožedělný průmysl, výroba obuvi, zpracování dřeva (kromě nábytku), korkářská a košíkářská výroba, papírenský průmysl a tisk)

V roce 2008 bylo zaznamenáno o 31,2 % více podniků ve venkovském prostoru a o 19,7 % v městském prostoru oproti stavu z roku 2001. Dynamika nárůstu nových podniků byla patrná především v prostředí atraktivním pro ekonomickou činnost. Základem je velmi dobrá infrastruktura v návaznosti na dopravní tepny a blízkost velkého centra (Prahy) v závislosti na odběratele/dodavateli a pracovní sílu. Dokazuje to především ukazatel, který porovnává počet nově vzniklých podniků s počtem zaniklých v dané obci.

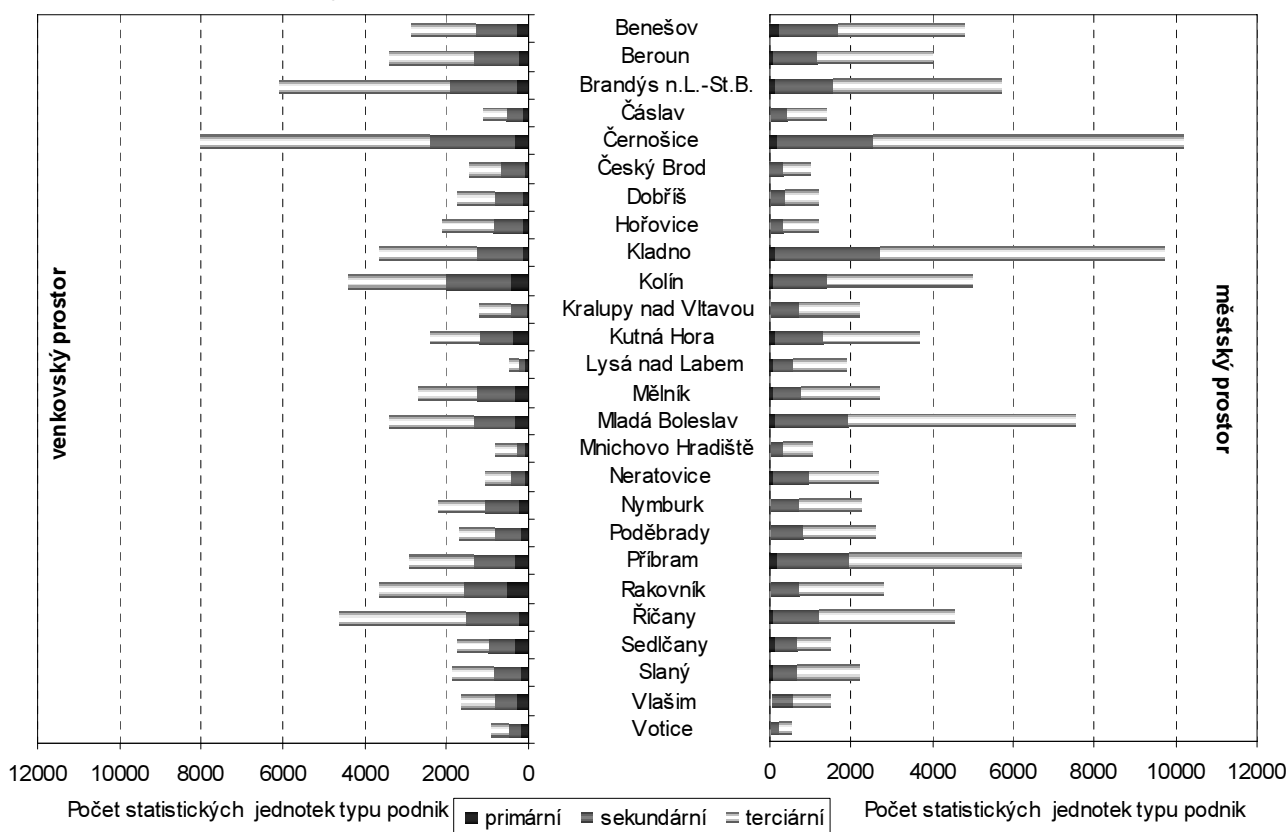
Nejvyšší hodnotu nově vzniklých ekonomických subjektů na jeden zaniklý subjekt ve venkovském prostoru dosahoval jednoznačně v porovnání s ostatními regiony správní obvod ORP Černošice (85,5), následoval SO ORP Český Brod a Příbram (oba 17,2). Ve venkovských oblastech v ostatních správních obvodech obcí s rozšířenou působností se pohyboval tento indikátor pod hranici 10 nově zapsaných subjektů na 1 zaniklý subjekt v období 2001 až 2008 (průměr kraje činil 4,6). V městském prostoru byl tento poměr poloviční, v některých správních obvodech dokonce několikanásobně nižší (např. 16x ve SO ORP Černošice).

Graf 7 Ekonomické subjekty podle velikostních skupin obcí ve Středočeském kraji k 31. 12. 2008

Rozbor ekonomických subjektů Středočeského kraje **podle odvětvové (sektorové) struktury** k 31. 12. 2008 poukazuje na převahu terciálního sektoru, představujícího služby, jak v městském tak i ve venkovském prostoru. Nejvíce podniků zaměřených na služby dominuje v ekonomicky rozvinutých regionech zázemí velkých měst - SO ORP Černošice, Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, Říčany, Kladno.

Graf 8 Struktura ekonomiky^{*)} ve SO ORP k 31. 12. 2008

^{*)} dle kraje sídla statistické jednotky typu podnik

Podíl podniků zaměřujících se na primární sektor, tj. zemědělství a těžba přírodních zdrojů, má stálou převahu více na venkově než v městských oblastech, kde tvoří zpravidla minimální podíl na celkové ekonomice. Středočeský kraj patří v porovnání s ostatními kraji mezi silné zemědělské regiony, v podnikatelské sféře se ovšem projevuje oproti zpracovatelskému průmyslu a službám nejnižší aktivitou. Celkově se primárně zaměřené podniky podílí 9 % na počtu ekonomických subjektů ve venkovském prostoru a pouze 2,6 % v městských oblastech. Primární sektor na venkově je směřován do správních

obvodů ORP v jižní části kraje: Voticko (průměr 19,2 %), Sedlčansko (18,3%), Vlašimsko (18,3%) přecházející na východ (Kutnohorský 15,6 %). Nízký počet subjektů primárního sektoru se projevuje v zájmu Prahy (Kladensko 4,2 %, Černošicko 4,4 %, Brandýssko 4,8 % a Říčansko 4,9 %). Zpracovatelský průmysl, zastupující sekundární sektor, je ve Středočeském kraji rozvinutější ve venkovském prostoru (31,5 % ze všech sektorů) než v městském (27 %) a částečně je orientován na odvětví primárního sektoru.

Údaje z Registru ekonomických subjektů poskytují také orientační údaje o počtech zaměstnanců (velikostní skupiny) v ekonomických subjektech. Z výsledků vyplývá, že převážná většina podniků ve Středočeském kraji vykonává ekonomickou činnost bez zaměstnanců, nebo je neuvádí. K 31. 12. 2008 tvořily statistické jednotky typu podnik v této velikostní skupině se sídlem ve venkovském prostoru 83,2 % podíl na celkovém počtu subjektů. Obce městského prostoru vykazovaly o 2,6 procentního bodu méně. Subjekty ve venkovských obcích, které nezaměstnávají trvalé pracovní síly, se vyskytují nejčastěji v okrajových částech kraje (SO ORP Votice, Sedlčany, Vlašim, Čáslav), naopak ve správních obvodech situovaných blíže k centrální části a směrem k hlavnímu městu (SO ORP Černošice, Brandýs nad Labem, Hořovice, Kladno) přibývá podniků evidujících zaměstnance. Druhou nejpočetnější velikostní skupinou statistických jednotek byly tzv. mikropodniky do devíti zaměstnanců včetně. Mikropodniky, stejně jako další velikostní skupiny podle počtu zaměstnanců, vykazují nižší podíl ekonomických subjektů ve venkovském prostoru než v městském. Ekonomických subjektů s více než deseti zaměstnanci je v porovnání z předchozími dvěma skupinami (bez zaměstnanců a mikropodniky) podstatně méně a na celém kraji se podílí 3,3 procenty v obcích venkovského prostoru a 4,4 procenty v obcích městského typu. Výskyt velkých podniků, zaměstnávajících více než 250 zaměstnanců, je orientován na dobrou dopravní infrastrukturu, obslužnost a blízkost hlavního města a podílově má mírnou převahu v obcích městského prostoru (Hořovicko, Mladoboleslavsko, Říčansko).

Tab. 2.3.3 Ekonomické subjekty*) podle počtu zaměstnanců k 31. 12. 2008

	Ekonomické subjekty celkem		z toho (%)									
			Bez zaměstnanců (vč. neuvedeno)		Mikropodniky (1 - 9 zaměstnanců)		Malé podniky (10 - 49 zaměstnanců)		Střední podniky (50 - 249 zaměstnanců)		Velké podniky (250 a více zaměstnanců)	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	68 398	90 619	83,2	80,6	13,5	15,1	2,7	3,3	0,5	0,9	0,1	0,2
v tom SO ORP:												
Benešov	2 912	4 831	84,5	81,5	12,7	14,2	2,5	3,3	0,3	0,9	0,0	0,1
Beroun	3 429	4 035	83,5	79,2	13,4	16,6	2,6	3,1	0,5	1,0	0,0	0,1
Boleslav	6 124	5 707	81,2	82,5	15,3	13,8	2,8	3,0	0,5	0,6	0,1	0,1
Čáslav	1 119	1 412	86,6	80,7	10,6	14,7	2,2	3,5	0,5	1,0	-	0,1
Černošice	8 050	10 243	80,6	81,2	15,5	14,9	3,4	3,1	0,4	0,7	0,1	0,1
Český Brod	1 448	1 017	86,0	82,1	11,8	15,0	1,9	1,9	0,2	1,0	-	-
Dobříš	1 730	1 208	85,4	81,8	12,0	13,7	2,0	3,4	0,6	1,0	0,1	0,1
Hořovice	2 119	1 195	80,4	77,3	15,9	16,8	2,8	4,3	0,7	1,3	0,2	0,3
Kladno	3 661	9 749	81,7	79,0	15,5	16,8	2,2	3,0	0,6	1,0	0,0	0,2
Kolín	4 450	5 022	84,4	77,2	12,5	17,2	2,7	4,3	0,4	1,1	0,0	0,2
Kralupy nad Vltavou	1 210	2 236	82,4	81,4	14,4	14,3	3,1	3,4	0,2	0,8	-	0,2
Kutná Hora	2 421	3 670	83,8	81,4	12,9	14,2	2,9	3,4	0,4	0,9	0,1	0,1
Lysá nad Labem	494	1 872	81,6	85,1	15,4	12,1	1,6	2,1	1,4	0,6	-	0,1
Mělník	2 710	2 721	83,8	78,1	12,8	16,9	3,2	4,1	0,2	0,8	0,1	0,1
Mladá Boleslav	3 431	7 596	83,2	80,8	13,3	14,5	2,6	3,3	0,7	1,1	0,2	0,3
Mnichovo Hradiště	801	1 082	82,9	81,5	13,4	13,8	3,0	3,8	0,6	0,8	0,1	0,1
Neratovice	1 047	2 667	82,5	85,9	14,3	10,8	2,7	2,5	0,5	0,7	-	0,1
Nymburk	2 190	2 301	85,7	80,7	11,4	15,2	2,4	3,0	0,5	1,0	0,0	0,1
Poděbrady	1 678	2 616	84,9	80,4	11,8	15,2	2,7	3,2	0,6	1,1	-	0,1
Příbram	2 916	6 234	84,8	79,3	11,8	16,1	2,7	3,4	0,8	1,0	-	0,1
Rakovník	3 662	2 822	83,2	78,7	13,5	16,6	3,0	3,6	0,3	0,9	0,0	0,1
Říčany	4 616	4 561	82,6	81,2	14,1	15,1	2,6	2,8	0,5	0,8	0,2	0,1
Sedlčany	1 737	1 511	87,9	82,9	9,7	12,0	2,0	4,2	0,5	0,8	-	0,1
Slaný	1 890	2 235	81,3	78,3	15,8	16,0	2,5	4,3	0,4	1,2	-	0,2
Vlašim	1 656	1 527	86,5	81,1	10,1	15,3	2,7	2,6	0,6	1,0	0,1	0,1
Votice	897	549	88,3	86,7	9,5	10,6	1,8	2,6	0,4	0,2	-	-

*) dle kraje sídla statistické jednotky typu podnik

Rozdělení ekonomických subjektů ve Středočeském kraji **podle právní formy** přináší obecně známou skutečnost, že nejvíce podniků je zakládáno jednoduchou formou, tj. jako soukromí podnikatelé (živnostníci). Z přepočtu subjektů na 1 000 obyvatel, jsou patrné rozdíly mezi venkovským a městským ekonomickým prostředím. V obcích venkovského prostoru dochází, vzhledem k aktivnější zemědělské činnosti, k převaze samostatně hospodařících rolníků a zemědělských podnikatelů narozdíl od městských oblastí.

Vyšší počet obchodních společností ve Středočeském kraji při přepočtu na stav populace vykazuje městský prostor (18,3) a to převážně v oblastech s velkým počtem ekonomických subjektů (SO ORP Černošice, Říčany). V obdobných regionech jsou také nejvíce koncentrovány obchodní společnosti ve venkovském prostoru.

Přibližně pět ekonomických subjektů na 1 000 obyvatel připadá na neziskový sektor. Počet neziskových organizací se neliší, porovnává-li se vzájemně venkovský a městský prostor. K největší koncentraci dochází ve správních obvodech obce s rozšířenou působností Rakovník a na jihu kraje (Sedlčansko, Voticko).

Aktivita zahraničních investorů se projevuje více ve městech než na venkově a nejčastější orientace směřuje do Hlavního města Prahy a okolí, popř. do dalších velkých měst s dostupnou infrastrukturou. Nejvyššího přepočtu zahraničních ekonomických subjektů, podnikajících na venkově, dosahují SO ORP Černošice a Neratovice. Neatraktivnějším městským prostorem pro zahraniční kapitál je SO ORP Kralupy nad Vltavou, kde připadá na tisíc obyvatel přibližně 12 zahraničních investorů.

Tab. 2.3.4 Ekonomické subjekty*) podle právní formy k 31. 12. 2008

na 1 000 obyvatel

	Soukromí podnikatelé ¹⁾		Samostatně hospodařící rolníci a zemědělští podnikatelé		Obchodní společnosti		Neziskový sektor ²⁾		Zahraniční osoby	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	94,3	98,0	7,6	2,1	14,1	18,3	5,6	5,1	3,0	4,7
v tom SO ORP:										
Benešov	106,7	109,0	8,3	4,1	14,1	15,3	6,4	5,2	2,0	3,1
Beroun	104,2	100,2	6,5	1,5	13,1	24,7	5,3	5,6	2,6	4,3
Brandýs n.L.-S. Boleslav	107,0	101,8	4,8	1,9	24,5	18,3	4,0	4,4	4,6	8,4
Čáslav	73,5	86,3	9,4	3,2	3,7	8,4	4,1	4,7	0,8	3,1
Černošice	110,3	115,4	4,0	1,5	32,2	33,8	5,0	5,6	6,7	6,1
Český Brod	101,6	117,6	5,9	2,8	10,3	15,2	4,8	5,9	2,4	6,1
Dobříš	119,0	114,2	8,9	1,8	9,7	17,3	5,0	4,2	2,0	3,1
Hořovice	86,6	97,1	5,7	1,8	10,1	16,1	5,2	5,6	1,1	5,6
Kladno	90,3	81,5	3,2	1,2	13,0	19,3	4,4	4,2	1,8	3,7
Kolín	87,4	95,4	8,6	1,8	8,2	17,9	5,0	5,7	4,1	4,2
Kralupy nad Vltavou	87,9	92,9	4,9	0,8	9,4	17,7	2,8	3,3	2,5	11,9
Kutná Hora	84,4	98,0	13,2	3,0	8,4	12,5	6,6	4,9	2,6	3,4
Lysá nad Labem	92,2	86,0	13,8	3,0	17,0	11,8	5,1	4,3	0,8	2,5
Mělník	86,0	105,5	8,4	2,7	10,7	17,8	6,0	6,0	3,9	3,5
Mladá Boleslav	73,1	75,8	5,2	1,0	9,0	13,9	5,5	4,5	4,0	7,8
Mnichovo Hradiště	77,3	91,2	4,1	2,4	8,8	19,2	7,7	4,7	2,1	7,9
Neratovice	97,3	96,5	12,3	2,5	16,3	10,7	4,1	3,2	5,0	5,2
Nymburk	82,5	105,0	9,4	1,7	8,3	14,2	5,0	5,5	1,7	2,1
Poděbrady	92,2	126,7	11,4	3,6	11,4	17,7	7,3	4,6	1,9	2,7
Příbram	95,9	100,7	9,4	2,5	10,1	17,6	7,1	6,0	1,5	2,9
Rakovník	78,1	97,4	8,8	1,7	9,7	14,7	8,3	8,1	1,9	4,0
Říčany	129,0	130,5	4,7	1,6	27,3	31,7	6,1	6,9	4,2	4,8
Sedlčany	110,1	115,4	19,8	7,8	7,1	11,4	9,9	6,7	1,4	0,4
Slaný	76,6	83,5	9,8	3,2	11,0	13,5	3,5	4,7	1,7	1,8
Vlašim	84,9	108,2	11,4	1,3	8,3	8,8	8,9	5,3	1,2	2,5
Votice	88,0	101,3	14,4	5,4	7,1	9,1	5,7	4,5	0,7	1,3

*) dle kraje sídla statistické jednotky typu podnik

¹⁾ soukromí podnikatelé podnikající dle živnostenského nebo jiného zákona

²⁾ nadace, nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, sdružení, organizační jednotky sdružení a církevní organizace

Důležitou součástí ekonomické aktivity obcí a regionů je také podpora cestovního ruchu. Ta vychází především z atraktivity a sídelní koncentrace daného území a odráží se na **počtu a kapacitě hromadných ubytovacích zařízení (HUZ)**. Zásadním faktorem ovlivňujícím lokalizaci ubytovacího zařízení je především přírodní, kulturní, sportovní či jiná atraktivita daného prostředí. Obecně jsou HUZ koncentrovány ve větších obcích zařazených do městského prostoru než na malých venkovských sídlech. To dokazuje Tab.2.3.5, kde data za počty lůžek v HUZ jsou dále přepočteny na plochu daného území (na 1 km²). Městský prostor Středočeského kraje disponoval v roce 2008 čtyřikrát vyšší intenzitou lůžek HUZ na km² než prostor venkova. Má-li se vyzdvihnout území venkovského prostoru, které disponuje atraktivitou svého území, čímž přispívá ke zvýšené intenzitě HUZ, jde o lokality v okrajových zónách Středočeského kraje; ve venkovském prostoru (Mnichovohradišsko, Sedlčansko, Dobříšsko) a v městském prostoru (Poděbradsko, Mělnicko, Kralupsko, Berounsko, Nymbursko, Rakovnicko a Kutnohorský). Značná část jmenovaných regionů disponuje všeobecně známou a často navštěvovanou kulturní památkou, v případě Poděbradska lázeňstvím.

Tab. 2.3.5 Kapacita hromadných ubytovacích zařízení v roce 2008

	Počet lůžek na 1 km ²								Místa pro stany a karavany na 1 km ²	
	v hromadných ubytovacích zařízeních celkem		v hotelech a penzionech		v kempech, chatových osadách a turistických ubytovnách		v ostatních ubytovacích zařízeních ¹⁾			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	1,8	7,4	0,6	5,2	0,6	0,9	0,6	1,3	0,6	0,7
v tom SO ORP:										
Benešov	3,9	3,9	1,5	2,6	1,1	0,4	1,4	0,9	0,9	0,8
Beroun	1,7	13,8	0,9	9,9	0,7	2,5	0,1	1,4	1,2	3,1
Brandýs n.L.-S. Boleslav	0,8	9,8	0,4	9,2	0,2	0,4	0,3	0,3	0,0	0,4
Čáslav	0,6	4,3	0,2	0,3	0,4	-	-	4,0	0,2	0,1
Černošice	1,8	8,9	0,6	8,2	1,0	0,5	0,2	0,2	0,7	0,9
Český Brod	0,1	-	0,1	-	-	-	-	-	-	-
Dobříš	4,8	2,0	0,8	-	1,4	1,6	2,7	0,4	0,8	-
Hořovice	0,6	7,4	0,4	3,6	0,1	3,8	0,1	-	-	0,6
Kladno	0,7	8,7	0,5	8,0	0,0	0,7	0,1	-	-	-
Kolín	0,3	5,0	0,1	3,5	0,0	1,5	0,1	-	-	0,6
Kralupy nad Vltavou	0,7	19,9	-	18,9	0,7	0,9	-	-	1,3	-
Kutná Hora	3,3	11,7	0,5	5,6	1,9	2,0	0,9	4,1	0,5	0,5
Lysá nad Labem	1,0	0,5	0,6	-	0,4	-	-	0,5	2,4	-
Mělník	1,2	28,3	0,3	12,4	0,7	11,8	0,2	4,1	0,3	6,4
Mladá Boleslav	0,4	5,7	0,3	3,1	-	2,0	0,1	0,6	-	1,7
Mnichovo Hradiště	7,8	1,4	1,2	1,4	1,9	-	4,7	-	3,9	-
Neratovice	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nymburk	0,6	17,5	0,6	15,1	-	-	-	2,4	-	-
Poděbrady	0,3	38,2	0,2	23,6	-	1,4	0,1	13,2	-	1,9
Příbram	1,1	5,9	0,6	3,8	0,1	-	0,4	2,1	0,2	-
Rakovník	2,0	14,8	0,4	12,6	0,7	-	1,0	2,2	1,4	-
Říčany	3,9	5,8	3,5	3,9	-	-	0,4	1,9	0,2	-
Sedlčany	5,6	1,9	0,9	0,9	2,8	-	1,9	1,0	3,3	-
Slaný	0,0	5,7	0,0	5,7	-	-	-	-	0,0	-
Vlašim	1,6	2,9	0,3	2,9	0,3	-	1,1	-	0,1	-
Votice	0,5	-	0,1	-	0,4	-	-	-	0,1	-

¹⁾ léčebné lázně, rekreační zařízení podniků (odborových svazů), školící střediska podniků (odborových svazů), ubytování apartmánového typu a jiná ubytovací zařízení, která vyčleňují lůžkovou kapacitu pro cestovní ruch (např. domovy mládeže, vysokoškolské koleje, podnikové ubytovny apod.).

Nejčastějším hromadným ubytovacím zařízením ve Středočeském kraji byly v roce 2008 hotely a penziony. Tato zařízení převažují spíše ve městech (72 % z celkového počtu HUZ) než na venkově (41 % z HUZ). Provoz hotelnictví a penzionů je lokalizován zpravidla do míst s výskytem turistické zajímavosti. Největší počet hotelů a penzionů na venkově vykazovaly správní obvody ORP Říčany, Benešov, Beroun a Mnichovo Hradiště. Dalším ubytovacím zařízením je skupina kempingových a turistických zařízení.

Patří sem kempy, turistické ubytovny a pronájmy chat. V absolutních hodnotách disponoval v roce 2008 větším počtem těchto zařízení venkovský prostor než městský.

Příjmy a výdaje obecních rozpočtů jsou ovlivněny především velikostní strukturou, která hraje podstatnou roli při přerozdělování financí a zároveň také při vynakládání jednotlivých výdajů dané obce či regionu. Průměrný daňový příjem, přepočtený na obyvatele venkovského prostoru, činil v letech 2003 až 2008 přibližně 8 300 Kč. Obyvatelstvo městského prostoru vykazovalo ve stejném časovém období v porovnání s obyvatelem na venkově daňové příjmy o 20 % vyšší. Vysoký rozdíl mezi daňovým příjmem na venkově a ve městě byl zjištěn ve správním obvodu ORP Mladá Boleslav a Kladno, kde převyšují daňové příjmy měst příjmy venkovských obcí přibližně o 3 000 korun. Naopak vyrovnanější bilanci mezi venkovským a městským rozpočtem daní vykazoval SO ORP Neratovice.

Tab. 2.3.6 Veřejné rozpočty^{*)} v letech 2003 až 2008 (roční průměr)

	Daňové příjmy na 1 obyvatele (Kč)		Podíl na výdajích celkem (%)				Saldo příjmů a výdajů na 1 obyvatele (Kč)		Podíl salda příjmů a výdajů na příjmech celkem (%)	
			běžné výdaje		kapitálové výdaje					
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	8 291	9 915	59,9	71,7	40,1	28,3	496	191	3,0	0,9
v tom SO ORP:										
Benešov	8 243	9 989	60,8	71,3	39,2	28,7	23	452	0,1	2,1
Beroun	7 620	9 908	57,4	68,5	42,6	31,5	502	-242	3,1	-1,0
Brandýs n.L.-S. Boleslav	8 443	9 594	54,1	70,6	45,9	29,4	630	367	3,5	1,7
Čáslav	7 876	10 113	60,4	69,4	39,6	30,6	648	1 784	4,5	6,0
Černošice	9 463	9 882	56,1	68,3	43,9	31,7	792	495	3,9	2,2
Český Brod	7 862	9 159	64,6	71,7	35,4	28,3	607	125	4,5	0,6
Dobříš	7 688	9 212	66,0	73,6	34,0	26,4	864	247	6,4	1,0
Hořovice	7 812	9 528	70,1	84,4	29,9	15,6	1 272	265	9,1	1,4
Kladno	7 098	10 205	56,1	79,1	43,9	20,9	588	601	4,2	2,9
Kolín	9 149	9 906	60,5	51,1	39,5	48,9	727	-2 758	4,5	-8,3
Kralupy nad Vltavou	8 185	10 295	57,2	83,1	42,8	16,9	423	1 161	2,3	5,8
Kutná Hora	7 996	9 591	64,4	79,9	35,6	20,1	222	919	1,5	4,0
Lysá nad Labem	7 818	8 214	65,4	71,9	34,6	28,1	1 929	797	11,8	4,7
Mělník	9 570	9 891	65,9	83,7	34,1	16,3	-79	1 254	-0,4	5,5
Mladá Boleslav	8 046	11 344	59,2	70,0	40,8	30,0	253	-34	1,7	-0,2
Mnichovo Hradiště	7 696	8 842	67,5	71,1	32,5	28,9	906	-231	6,4	-1,3
Neratovice	8 690	8 782	52,4	80,9	47,6	19,1	-1 608	538	-8,0	3,3
Nymburk	7 926	9 626	57,1	64,0	42,9	36,0	473	-1 387	3,3	-5,7
Poděbrady	8 481	10 459	53,2	69,8	46,8	30,2	-254	-170	-1,6	-0,8
Příbram	7 650	9 645	60,5	78,8	39,5	21,2	320	162	2,0	0,8
Rakovník	8 279	9 781	69,1	82,3	30,9	17,7	311	494	2,1	2,4
Říčany	8 710	10 211	50,8	62,7	49,2	37,3	1 339	-664	6,5	-2,8
Sedlčany	7 945	8 378	64,7	74,6	35,3	25,4	429	1 203	2,7	5,5
Slaný	8 452	9 552	54,3	76,1	45,7	23,9	695	1 089	4,7	5,1
Vlašim	7 860	9 126	70,6	74,1	29,4	25,9	-113	-62	-0,7	-0,3
Votice	7 924	9 919	69,7	83,8	30,3	16,2	310	901	2,2	3,4

^{*)} obecní rozpočty (tzn. bez rozpočtů krajů a dobrovolných svazků obcí)

Výrazný růst daňových příjmů obecních rozpočtů byl v posledních letech vyvolán jednak změnou pravidel rozpočtového určení daní (směrem ke zvýšení podílu menších obcí - proto rostly příjmy venkovských obcí rychleji než měst) a také celkovým ekonomickým růstem, díky kterému se zvýšily celkové daňové příjmy státního rozpočtu, z nichž obce získávají příslušný podíl.

2.4. Trh práce

Zaměstnanost a nezaměstnanost patří k důležitým a pravidelně sledovaným ekonomickým jevům, které výrazně ovlivňují nejen sociální oblasti života společnosti, ale také ekonomickou situaci a perspektivu rozvoje každé obce. Tato podkapitola tak navazuje na předchozí ekonomický rozbor.

Při podrobnějším hodnocení této oblasti z pohledu rozdílů mezi venkovským a městským prostorem se muselo vycházet ze skutečnosti, že do úrovně obcí jsou k dispozici pouze údaje ze sčítání lidu, domů a bytů, tedy z roku 2001. Při hodnocení nezaměstnanosti se vychází z dat o registrované nezaměstnanosti, která jsou každoročně přebírána z Ministerstva práce a sociálních věcí.

Tab. 2.4.1 Vybrané ukazatele z oblasti trhu práce

Zdroje: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, SLDB 2001

	Ekonomická aktivita podle SLDB 2001				Nezaměstnanost k 31. 12. 2008				Změna míry nezaměstnanosti ³⁾ k 31.12. (2008 - 2000) (procentní body)	
	míra ekonomické aktivity (%)		pracovní místa na 1 000 zaměst- naných osob ¹⁾		míra nezaměstnanosti ²⁾ (%)		počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné místo			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	60,3	63,2	613	1 057	5,5	4,9	3,0	2,4	-1,1	-1,3
v tom SO ORP:										
Benešov	60,0	64,0	646	1 138	3,6	2,8	2,1	0,9	-0,0	-0,8
Beroun	60,5	63,0	592	1 085	4,5	5,1	2,3	2,5	0,5	0,0
Brandýs n.L.-S. Boleslav	61,8	63,7	757	1 142	2,9	2,5	0,9	1,0	0,1	-0,4
Čáslav	57,1	59,8	615	1 142	7,8	7,2	4,8	4,7	-4,1	-3,2
Černošice	63,6	63,7	680	812	2,5	2,4	0,7	1,0	-0,0	0,2
Český Brod	61,6	63,3	449	995	6,5	5,5	66,4	3,2	-2,6	-2,1
Dobříš	60,4	62,4	607	997	6,2	6,1	4,7	4,4	-0,1	-0,8
Hořovice	61,5	62,8	602	1 446	2,9	2,5	0,6	0,6	-1,6	-1,7
Kladno	62,3	63,1	470	886	5,5	6,2	9,1	4,3	-2,1	-3,1
Kolín	59,5	61,3	496	1 240	7,4	6,6	5,0	5,2	-2,4	-2,0
Kralupy nad Vltavou	60,7	64,3	632	1 062	5,1	4,4	1,5	3,5	0,0	-1,0
Kutná Hora	57,0	61,2	572	1 101	7,5	6,6	16,5	2,8	-3,4	-3,9
Lysá nad Labem	62,6	62,8	856	676	5,8	7,9	0,3	12,2	-1,2	-2,2
Mělník	61,1	64,4	720	1 100	7,6	5,4	4,0	1,9	-3,5	-1,0
Mladá Boleslav	62,6	65,6	546	1 372	4,2	3,2	3,2	1,6	0,8	0,6
Mnichovo Hradiště	60,3	61,3	591	796	4,7	3,1	5,6	1,6	2,2	0,1
Neratovice	59,2	66,4	522	838	7,5	5,9	3,3	3,2	1,1	-0,1
Nymburk	60,0	64,2	545	1 223	7,4	6,9	6,7	4,9	-0,9	-2,1
Poděbrady	58,8	61,0	564	1 056	9,6	8,0	12,8	14,1	0,4	2,0
Příbram	59,8	61,8	704	1 075	8,0	7,0	8,1	3,7	-1,2	-2,7
Rakovník	57,4	63,1	598	1 277	7,1	4,6	9,2	1,1	-3,3	-2,7
Říčany	62,5	64,0	803	955	2,6	2,1	1,0	0,6	-0,5	-0,5
Sedlčany	58,9	60,0	604	1 003	6,2	4,1	26,8	3,7	-0,0	-0,4
Slaný	58,9	63,3	485	1 047	7,0	5,5	7,8	2,8	-2,8	-2,4
Vlašim	58,4	61,3	736	943	3,6	3,6	3,2	6,1	0,9	1,0
Votice	55,6	60,5	599	856	3,4	2,7	8,7	1,0	0,6	0,0

¹⁾ bydlících na příslušném území

²⁾ v současně platné metodice (podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání na ekonomicky aktivním obyvatelstvu SLDB 2001)

³⁾ v metodice roku 2001 (podíl uchazečů o zaměstnání celkem na ekonomicky aktivním obyvatelstvu SLDB 2001)

Jedním ze základních ukazatelů sloužících pro statistiky zaměstnanosti i následně nezaměstnanosti je počet ekonomicky aktivního obyvatelstva. Tento údaj, ačkoliv je získáván pouze jednou za deset let ze SLDB, je využíván pro statistické účely během celého období mezi jednotlivými sčítáními na úrovni všech institucí. Do ekonomicky aktivního obyvatelstva patří podle metodiky SLDB všechny pracující osoby ve věku patnácti let a starší.

Míra ekonomické aktivity²⁾ Středočeského kraje činila k 1. 3. 2001 ve venkovském prostoru 60,3 % a v městském o 2,9 procentního bodu více. Územní rozdíly nejsou tak výrazné, zpravidla nadprůměrné míry dosahují obce v zázemí či v dobré dostupnosti hlavního města a pod krajským průměrem jsou obce a správní obvody ORP v okrajových částech kraje (Voticko, Čáslavsko).

²⁾ podíl počtu ekonomicky aktivních na počtu osob starších 15 let

Ekonomická aktivita **podle pohlaví** je odlišná v návaznosti na delší pracovní život mužů a mateřské povinnosti žen. V obcích venkovského prostoru byl tento rozdíl mezi aktivitou mužů a žen v rámci SLDB v roce 2001 o 2,7 procentního bodu výraznější než v obcích městského prostoru. Obecně se dá z výsledku censu říci, že ve venkovském prostoru Středočeského kraje pracuje sedm z deseti mužů ve věku nad 15 let a každá druhá žena stejného věku. V obcích městského charakteru dosahuje míra ekonomické aktivity u mužů o 1,5 procentního bodu a u žen dokonce o 5,3 procentního bodu více než jak je tomu u pracujících na venkově.

Tab. 2.4.2 Míra ekonomické aktivity obyvatelstva podle pohlaví a věku k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

v %

	Míra ekonomické aktivity									
	muži		ženy		celkem ve věku					
					15 - 24 let		25 - 54 let		55 - 64 let	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	69,6	71,1	51,5	55,8	52,8	50,2	88,9	90,1	36,3	41,6
v tom SO ORP:										
Benešov	68,9	72,0	51,5	56,4	51,8	48,0	90,5	91,6	35,7	42,4
Beroun	69,5	71,2	51,8	55,5	51,5	52,6	88,9	89,7	36,3	38,8
Brandýs n.L.-S. Boleslav	71,3	72,7	52,8	55,1	53,2	49,7	88,9	90,4	43,1	46,2
Čáslav	67,1	68,5	47,4	51,8	51,6	44,5	88,7	89,1	29,8	36,0
Černošice	72,6	72,2	55,1	55,7	51,9	48,2	89,0	89,4	46,8	50,8
Český Brod	70,5	71,6	53,0	55,5	55,1	50,4	89,6	91,0	35,4	47,6
Dobříš	69,8	69,6	51,1	55,7	51,7	48,0	87,5	88,2	36,3	38,1
Hořovice	71,2	71,0	52,0	55,4	54,5	48,2	90,7	91,8	37,9	43,2
Kladno	70,7	70,5	54,3	56,3	52,9	52,6	90,6	89,7	39,2	39,4
Kolín	68,7	69,0	50,7	54,4	52,8	50,1	89,2	90,7	32,6	38,2
Kralupy nad Vltavou	70,0	72,4	51,9	56,6	54,8	50,0	90,5	91,3	37,8	43,6
Kutná Hora	67,0	69,8	47,4	53,3	50,3	47,4	88,2	89,1	30,6	34,5
Lysá nad Labem	71,8	71,9	53,7	54,3	55,7	55,0	87,6	88,4	40,8	37,1
Mělník	70,1	71,4	52,5	58,0	55,9	51,6	88,9	91,1	35,6	45,2
Mladá Boleslav	72,3	73,8	53,2	57,7	55,3	52,7	90,2	91,0	39,6	45,8
Mnichovo Hradiště	69,2	69,0	51,8	54,1	52,5	48,6	90,3	89,3	35,1	41,7
Neratovice	70,3	74,0	48,9	59,2	52,1	53,2	87,2	90,0	36,9	43,5
Nymburk	68,7	71,4	51,8	57,7	56,1	49,6	89,3	91,6	34,8	41,5
Poděbrady	68,3	69,1	49,7	53,7	53,6	45,0	90,3	90,7	33,0	43,2
Příbram	68,4	68,8	51,2	55,3	53,2	49,6	88,8	88,3	32,2	35,4
Rakovník	65,9	70,0	49,1	56,7	51,3	49,1	86,2	89,9	28,6	37,5
Říčany	72,1	72,7	53,2	56,0	52,1	49,5	89,5	90,0	43,8	48,0
Sedlčany	68,7	69,2	49,2	51,7	48,2	47,5	86,8	89,4	30,7	36,2
Slaný	68,3	71,4	49,9	55,7	55,7	53,1	85,6	89,9	32,3	42,8
Vlašim	68,2	69,2	48,7	53,9	51,2	46,8	89,5	90,5	32,0	34,8
Votice	65,1	70,1	46,3	51,5	47,6	48,3	86,6	90,2	31,3	38,5

Z pohledu tří vybraných **věkových kategorií** ekonomicky činných ve Středočeském kraji je zajímavým zjištěním o 2,6 procentního bodu vyšší míra ekonomické aktivity ve venkovském prostoru u mladých lidí ve věku 15 až 24 let. Na druhou stranu je tento údaj částečně pochopitelný, neboť obecně dochází u mladých lidí na venkově k dosažení nižšího stupně vzdělání než u dětí žijících v městském prostoru a tudíž i k dřívějšímu nástupu do zaměstnání. V kategorii věku 25 až 54 let, tedy období plného výkonu zaměstnání, jsou rozdíly mezi venkovskými a městskými obcemi již minimální (o 1,2 procentního bodu ve prospěch městského prostoru). Míra ekonomické aktivity v kategorii populace ve věku 55 až 64 let, tedy období přechodu do důchodu, je v porovnání s předchozími věkovými skupinami nižší. I přesto pracuje ve městech Středočeského kraje 41,6 % populace z této věkové kategorie, na venkově je tento podíl o 4,3 procentního bodu slabší. Speklativních možností, proč nastal tento rozdíl, může být mnoho. Venkovské obyvatelstvo vykonává zpravidla více manuální práce spojené se zemědělstvím a průmyslem. U žen je navíc prokázána vyšší porodnost, která taktéž snižuje věkovou hranici odchodu do důchodu. Na venkově je také poměrně málo pracovních příležitostí, které jsou zpravidla hůře finančně ohodnoceny. Všechny tyto aspekty vedou k tomu, že možnost tzv. pracovního přesluhování venkovského obyvatelstva je v poměru se situací ve městě méně využívána. Skupina ekonomicky činných osob ve věku 55 až 64 let má rozdílné výsledky mezi územím správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Největší míra ekonomické aktivity venkovských obyvatel je v této věkové kategorii dosahována v regionech ekonomicky vyspělých, a to v zázemí Hl. m. Prahy, tzn. SO ORP Černošice (46,8 %), Říčany (43,8 %) a Brandýs nad Labem-Stará Boleslav (43,1 %). V regionech ekonomicky zaostalejších (Čáslavsko, Kutnohorský, Sedlčansko, Voticko) se pohybuje podíl pracujících ve věku nad 55 let na stejné věkové populaci okolo třicetiprocentní hranice.

Obdobně jako v podkapitole 2.3 jsou i v této podkapitole poskytnuty výsledky **podle sektoru ekonomické činnosti** (primární, sekundární, terciární), a to za zaměstnané osoby s trvalým bydlištěm na příslušném území. Dostupná data za tyto indikátory jsou ze SLDB 2001.

Ze zmiňovaných výsledků vyplývá, že každý desátý člověk žijící ve venkovském prostoru pracoval k 1. 3. 2001 v primárním sektoru. Primárním sektorem se rozumí prvovýroba (zpracování surovin, lesnictví, zemědělství, atp.). Na přímer venkova správních obvodů ORP Lysá nad Labem, Kutná Hora, Vlašim a Sedlčany připadá dokonce každá pátá zaměstnaná osoba. Nejnižší podíly pracujících venkovanů v prvovýrobě vykazují regiony pražského zázemí (Černošice, Kralupy nad Vltavou, Kladno). V těchto regionech pracuje průměrně v primárním sektoru pouze každý dvacátý ekonomicky aktivní občan. Definovaný prostor městských obcí je zasáhnut prvovýrobou minimálně, je zde zaměstnáno pouze 2,2 % pračeschopných osob, tedy o 7,6 procentních bodů méně než bylo popsáno u venkova. Územní rozdíly jsou obdobné jako ve venkovském prostoru.

Tab. 2.4.3 Zaměstnané osoby podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Zaměstnané osoby celkem		z toho s uvedeným sektorem ekonom. činností		v tom sektor ekonomické činnosti (%)					
					primární		sekundární		terciární	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	220 010	324 008	207 660	305 298	9,8	2,2	40,8	39,3	49,4	58,5
v tom SO ORP:										
Benešov	8 864	17 460	8 352	16 973	10,7	4,0	40,9	39,9	48,4	56,1
Beroun	10 702	13 308	10 116	12 292	6,0	1,8	42,4	37,1	51,5	61,1
Brandýs n.L.-S. Boleslav	14 367	18 543	13 278	17 294	5,9	1,8	34,4	37,0	59,7	61,2
Čáslav	4 991	5 823	4 808	5 506	13,7	3,5	41,3	33,7	45,0	62,8
Černošice	18 428	23 479	17 135	21 945	4,3	2,3	33,2	31,4	62,5	66,3
Český Brod	4 648	3 291	4 357	3 070	8,0	2,1	37,1	33,9	54,9	64,0
Dobříš	5 057	3 784	4 915	3 699	10,0	3,8	40,8	34,9	49,2	61,3
Hořovice	8 740	4 494	8 290	4 306	5,7	2,1	51,2	48,7	43,1	49,2
Kladno	13 328	41 699	12 512	37 737	3,9	0,8	35,9	33,2	60,1	66,0
Kolín	16 336	18 556	15 435	17 396	8,4	1,7	43,2	39,8	48,3	58,4
Kralupy nad Vltavou	4 453	8 824	4 077	8 349	4,8	0,7	45,2	43,9	50,0	55,4
Kutná Hora	8 586	13 704	8 259	13 022	20,5	2,9	39,1	42,5	40,5	54,6
Lysá nad Labem	1 687	5 660	1 581	5 243	25,2	4,2	31,3	33,6	43,5	62,2
Mělník	9 396	9 642	8 701	9 079	9,3	2,9	44,5	36,7	46,1	60,4
Mladá Boleslav	14 275	36 840	13 316	35 422	10,3	1,2	50,8	54,7	38,9	44,0
Mnichovo Hradiště	3 296	4 244	3 115	4 104	13,6	3,0	48,0	49,7	38,4	47,3
Neratovice	2 899	10 770	2 715	10 187	7,8	1,9	45,3	47,0	46,9	51,2
Nymburk	8 803	8 672	8 373	8 107	10,5	1,6	42,1	34,1	47,4	64,4
Poděbrady	5 783	7 952	5 466	7 513	13,2	3,3	41,5	34,3	45,2	62,4
Příbram	10 021	22 714	9 598	21 877	11,7	2,6	42,2	37,4	46,2	60,0
Rakovník	13 548	10 685	13 102	10 085	12,4	2,7	41,3	38,6	46,4	58,7
Říčany	9 569	10 733	8 961	9 916	5,4	2,7	33,7	31,0	60,9	66,3
Sedlčany	5 212	5 071	5 070	4 903	19,6	6,4	40,7	38,6	39,7	54,9
Slaný	7 195	9 770	6 702	9 380	10,3	3,2	41,6	34,3	48,1	62,5
Vlašim	6 424	6 109	6 172	5 799	21,9	3,0	40,2	45,0	37,9	52,0
Votice	3 402	2 181	3 254	2 094	16,4	3,5	38,7	47,0	44,9	49,4

Ve zpracovatelském průmyslu (sekundární sektor) Středočeského kraje pracovalo na základě výsledků ze SLDB 2001 přibližně 40 procent ekonomicky aktivního obyvatelstva, a to jak na venkově, tak i ve městech. Zaměstnanost ve zpracovatelském průmyslu je v kraji orientována na sever od Prahy, do správních obvodů ORP Mladá Boleslav a Mnichovo Hradiště a na jihozápad (Hořovicko). V těchto třech regionech se pohybuje podíl zaměstnanosti v sekundárním sektoru ve venkovských i městských obcích okolo hranice padesáti procent.

K nárůstu zaměstnanosti ve službách a dopravě (terciární sektor) docházelo již od počátku 90. let, kdy se výrazně přeměňovala struktura českého hospodářství. Rozvoj terciéru ale už dávno není otázkou pouze prostředí měst. Téměř každý druhý pracující člověk žijící na venkově je zaměstnán právě ve službách a dopravě. Nejvíce pak v regionech, které dosahovaly nízkého podílu odvětví primárního sektoru (SO ORP Černošice, Říčany, Kladno). Naopak pod 50% hranici podílu počtu terciérních zaměstnanců na celkovém počtu ekonomicky aktivních, se nacházelo celkem 19 správních obvodů. Nižšího než 40% procentního podílu dosahovaly 4 regiony ORP (Mladá Boleslav, Mnichovo Hradiště, Sedlčany a Votice).

K závažné problematice celého hospodářství obcí a regionů patří **vývoj nezaměstnanosti**. Pro územní porovnání nezaměstnanosti se běžně používá registrovaná míra nezaměstnanosti, vyjádřená poměrem dosažitelných uchazečů o zaměstnání evidovaných na pracovních úřadech a ekonomicky aktivního obyvatelstva na daném území.

Míra nezaměstnanosti k 31. 12. 2008 činila ve venkovském prostoru 5,5 %, v městském prostoru dosahovala ke stejnému datu o 0,6 procentního bodu méně (viz Tab. 2.4.1). V porovnání s rokem 2005 vykazoval tento ukazatel v roce 2008 nižší index (o 1,3 ve venkovském a o 1,5 procentního bodu v městském prostoru). I přes tento celkový pokles, byla nejnižší míra nezaměstnanosti zaznamenána již v roce 2007. Během roku 2008 se zásluhou zhoršené ekonomické situace nezaměstnanost zvýšila o půl procentního bodu v obcích venkovského i městského prostoru.

Tab. 2.4.4 Míra nezaměstnanosti a vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2008

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

v %

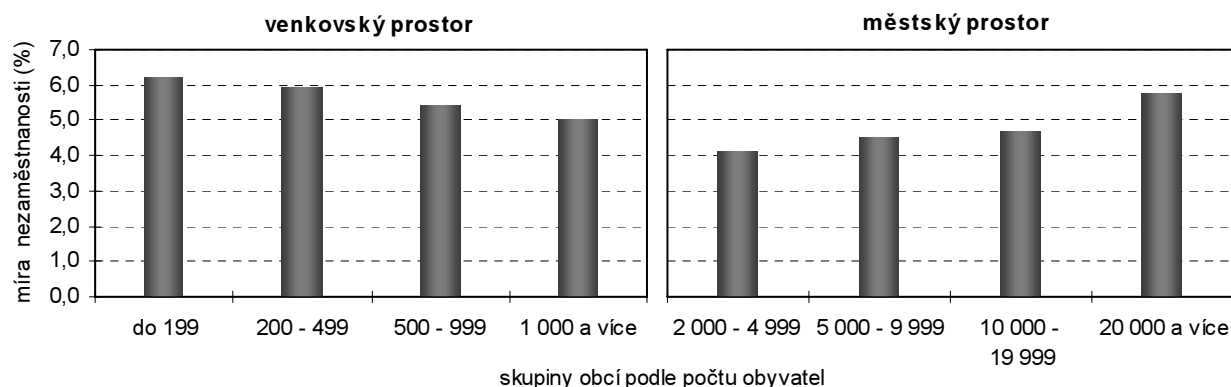
	Míra nezaměstnanosti				Podíly vybraných skupin uchazečů o zaměstnání na uchaz. celkem					
	muži		ženy		dosažitelní		ženy		osoby se zdravotním postižením	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	4,4	4,4	6,8	5,5	95,9	95,8	54,4	51,7	17,4	14,9
v tom SO ORP:										
Benešov	3,2	2,4	4,1	3,3	96,0	94,7	50,3	53,6	14,9	16,5
Beroun	3,4	4,5	5,9	5,7	93,6	93,7	57,5	52,0	10,7	8,9
Brandýs n.L.-S. Boleslav	2,4	2,2	3,5	2,8	91,3	95,6	55,0	50,3	18,5	17,5
Čáslav	5,5	6,2	11,1	8,5	96,9	96,3	58,9	52,8	22,1	16,4
Černošice	2,2	2,0	2,8	2,8	90,1	93,0	51,2	54,8	17,6	13,6
Český Brod	4,8	4,8	8,7	6,3	96,2	95,1	57,7	52,4	11,3	10,2
Dobříš	5,2	5,6	7,6	6,7	97,4	96,1	51,7	51,0	12,1	14,8
Hořovice	2,6	2,0	3,2	3,0	92,6	92,1	48,1	55,6	12,6	3,2
Kladno	4,4	5,5	6,9	6,9	94,1	95,3	56,3	52,5	13,1	10,4
Kolín	6,0	5,9	9,3	7,3	97,3	97,9	54,3	52,0	16,5	15,7
Kralupy nad Vltavou	3,8	3,5	6,8	5,5	96,1	97,4	58,8	56,5	23,1	13,2
Kutná Hora	5,6	5,7	10,1	7,7	97,3	95,6	57,2	53,4	20,7	19,6
Lysá nad Labem	4,4	6,5	7,6	9,7	94,6	95,4	56,8	55,4	18,9	13,0
Mělník	5,3	4,0	10,5	7,1	96,5	95,8	60,8	61,1	18,6	17,8
Mladá Boleslav	3,2	2,8	5,5	3,8	95,3	94,8	56,5	52,9	20,3	19,1
Mnichovo Hradiště	3,7	2,6	6,0	3,6	96,4	97,1	54,8	54,0	22,6	20,9
Neratovice	5,7	5,0	9,8	6,9	97,1	95,3	56,4	53,7	19,3	17,9
Nymburk	6,2	7,1	8,8	6,7	97,1	97,9	52,5	45,8	18,9	13,9
Poděbrady	8,4	7,8	11,2	8,2	97,6	96,4	50,6	47,8	15,3	11,8
Příbram	7,1	7,5	9,1	6,5	97,0	96,8	49,9	42,9	17,9	17,4
Rakovník	6,1	4,0	8,5	5,3	97,2	97,2	51,5	53,2	23,9	19,5
Říčany	2,0	1,8	3,5	2,5	93,6	97,1	58,2	53,7	19,9	17,8
Sedlčany	5,1	4,0	7,8	4,3	97,8	98,7	52,8	46,9	11,0	6,3
Slaný	5,5	4,5	9,0	6,7	95,9	93,7	54,9	56,2	17,2	16,2
Vlašim	3,1	3,4	4,4	3,9	97,6	97,1	51,4	47,7	16,1	17,6
Votice	2,8	2,6	4,3	2,8	96,8	98,4	54,0	46,8	9,5	6,5

Míra nezaměstnanosti z pohledu malých regionů bývá zpravidla zrcadlovým obrazem míry zaměstnanosti. Proto ekonomicky silné správní obvody, dosahující vysoké ekonomické aktivity, patří mezi oblasti s nízkou nezaměstnaností. Nejnižší registrovanou míru nezaměstnanosti venkovských obcí vykazovaly k 31. 12. 2008 pracovní úřady ve správním obvodu ORP Říčany (2,0 %), Černošice (2,2 %), Brandýs nad Labem-Stará Boleslav (2,4 %). Městský prostor těchto regionů, se silnějším ekonomickým zázemím, dosahoval o dvě desetiny procentního bodu nižší míry nezaměstnanosti. Vysoká nezaměstnanost obcí venkovského prostoru se projevila nejvíce ve východní části kraje - SO ORP Poděbrady (9,6 %), dále na Čáslavsku (7,8 %), Kutnohorsku (7,5 %), Kolínsku (7,4 %) či Nymbursku (7,4 %), s přechodem na severozápad Středočeského kraje – Mělnicko (7,6 %), Neratovicko (7,5 %), Slánsko (7,0 %). Městské prostory všech zmiňovaných regionů vykazovaly podobnou pozici v rámci tohoto indikátoru v porovnání s ostatními správními obvody, nicméně měly průměrně o půl procentního bodu nižší míru nezaměstnanosti než na venkově. Ve východní části kraje (Poděbradsko, Kutnohorsko, Čáslavsko) panuje značná rozdílnost především ve venkovských oblastech také v porovnání **nezaměstnanosti podle pohlaví**. V těchto třech SO ORP převyšovala společně s Mělnickem míra nezaměstnanosti žen k 31. 12. 2008 hranici 10 %, u mužů to bylo 5 až 8 %. V regionech, kde převládá všeobecně nízká nezaměstnanost (SO ORP Černošice, Brandýs nad Labem, Říčany,

Hořovice), není ve statistikách podle pohlaví tak markantní rozdíl a míra nezaměstnanosti u žen se pohybuje pod čtyřprocentní hranicí na venkově a tříprocentní hranicí ve městech.

Zajímavé srovnání nezaměstnanosti obcí venkovského a městského prostoru může být také z pohledu velikostních skupin obcí podle počtu obyvatel (Graf 9). Ve venkovských oblastech Středočeského kraje je přímá úměra snižující se míry nezaměstnanosti se stoupajícím počtem obyvatelstva. Větší venkovské obce s počtem obyvatel nad 1 000 měly k 31. 12. 2008 o 1,2 procentních bodů nižší registrovanou míru nezaměstnanosti, než-li tomu bylo u malých obcí pod hranicí 200 obyvatel. Opačný trend nastal u obcí zařazených do městského prostoru. Nejnižší nezaměstnanost vykazovala malá města od 2 000 do 5 000 obyvatel (4,1 %), naopak míra nezaměstnanosti v sídlech s počtem obyvatel nad 20 000 byla o 1,7 procentních bodů vyšší. Dá se tedy obecně říci, že v obcích Středočeského kraje s městským charakterem se úměrně zvyšuje nezaměstnanost se vzrůstajícím počtem obyvatelstva v daném sídle.

Graf 9 Míra nezaměstnanosti podle velikostních skupin obcí ve Středočeském kraji k 31. 12. 2008

Údajů spojených s nezaměstnaností je poskytováno Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR značné množství. Výpověď o kvalitě trhu práce na daném území podává rozbor údajů za **dosažitelné uchazeče o zaměstnání** (nezaměstnaných), zaregistrované na úřadech práce. Časové období, po které je nezaměstnaný evidován na pracovním úřadě, vypovídá o krátkodobé (do 6 měsíců) či dlouhodobé nezaměstnanosti (delší než 1 rok). Z výsledků k 31. 12. 2008 vyplývá, že přibližně dvě třetiny nezaměstnaných žijících na venkově (64,7 %) nachází pracovní příležitost do půl roku od příchodu na pracovní úřad. Ve struktuře uchazečů figuruje krátkodobě nezaměstnaný člověk s trvalým pobytem v obci venkovského prostoru nejčastěji na území okresu Benešov, tzn. ve správních obvodech ORP Votice, Vlašim a Benešov. Silné zastoupení krátkodobě nezaměstnanosti mají i ekonomicky silné správní obvody v zázemí Prahy – Černošice, Brandýs nad Labem-Stará Boleslav a Říčany. Tři ze čtyř lidí zapsaných na úřadě práce v těchto šesti regionech se vrací do pracovního procesu v krátkém čase. Ve venkovském prostoru severozápadní části Středočeského kraje (SO ORP Slaný, Kladno, Mělník, Neratovice) je to pouze každý druhý. V obcích městského prostoru byl podíl krátkodobě hlášených osob na pracovním úřadě překvapivě nižší než v oblastech venkova (o 2,7 procentních bodů).

Přibližně 15 % dosažitelných uchazečů na venkově i ve městě nalezne pracovní nabídku v období od 6 měsíců až jednoho roku stráveného v nezaměstnanosti. Nadprůměrný podíl této skupiny nezaměstnaných vykazovaly v roce 2008 nejvíce správní obvody SO ORP Mnichovo Hradiště a Lysá nad Labem (oba regiony po 19 %).

Každý pátý evidovaný uchazeč na venkově je veden jako dlouhodobě nezaměstnaný, ve městech je podíl této skupiny ještě vyšší (o 2,7 procentních bodů). Mezi regiony s dlouhodobě nezaměstnanými figurují nejčastěji správní obvody, ve kterých byl nejnižší podíl krátkodobě hlášených uchazečů o zaměstnání, tedy severozápadní oblast Středočeského kraje (Mělnicko, Neratovicko, Slánsko, Kladensko), naopak malé zastoupení dlouhodobě zaregistrovaných uchazečů o zaměstnání vykazují úřady práce v okrese Benešov (Benešovsko, Vlašimsko, Voticko) a v zázemí Hl. města Prahy (SO ORP Černošice, Říčany a Brandýs nad Labem-Stará Boleslav).

K podrobnějšímu rozboru časového trvání nezaměstnanosti a potvrzení výše zmiňovaného poslouží údaj průměrné délky evidence uchazečů o zaměstnání vyjádřený počtem dnů. Průměrná délka nezaměstnaného obyvatele obce venkovského prostoru, ohlášeného na pracovním úřadě, činí 357 dnů – tedy přibližně jeden rok. Přitom v předchozím rozboru byl zaznamenán 2/3 podíl krátkodobě nezaměstnaných (do 6 měsíců registrace). Důvodem jsou dosažené extrémy, tj. značný časový interval v evidenci na úřadu práce, počítaný na dny - ve SO ORP Slaný (průměrně na 1 uchazeče odpovídá 617 dnů), Mělníku (587 dnů) a dalších osmi správních obvodech ORP s počtem nad 400 dnů. Regiony na jihu kraje, které vykazovaly nejkratší průměrnou dobu uchazeče strávenou na ÚP (Benešovsko, Vlašimsko a Voticko) mají délku evidence pod hranicí 158 dnů, což nepřesahuje délku 6 měsíců.

Věk každého druhého **uchazeče o zaměstnání** se ve Středočeském kraji pohybuje v rozmezí 26 až 49 let, v období plné ekonomické aktivity pracujícího, a to jak v oblastech venkova, tak v prostoru obcí městského typu. Průměrný podíl mladých uchazečů o práci (do 25 let věku) venkovského prostoru Středočeského kraje k 31. 12. 2008 činil 17,6 % z celkového počtu nezaměstnaných registrovaných na pracovních úřadech. Nadprůměrné hodnoty v míře nezaměstnané mládeže dosahují venkovské obce správních obvodu ORP Lysá nad Labem (každý pátý uchazeč o zaměstnání je mladší 25 let), Hořovice, Benešov, Mnichovo Hradiště a Votice.

Zatímco ve věkových skupinách do 25 let a 26–49 let byl podíl nezaměstnaných osob vyšší v městském prostoru, u věkové skupiny ve věku nad 50 let byl vyšší podíl nezaměstnaných naopak na venkově, a to o 2,5 procentních bodů oproti městskému prostoru. Věková skupina 50 a více let se na nezaměstnanosti venkovského prostoru podílela z 30 %, což je na první pohled vysoký podíl. Stejně hodnoty však dosahuje i podíl této věkové skupiny na produktivním obyvatelstvu ve věku 15 až 64 let. Z územního pohledu je podíl starších uchazečů o zaměstnání mezi ostatními věkovými skupinami ve venkovských obcích Středočeského kraje nejvyšší ve SO ORP Mnichovo Hradiště, Čáslav a v pražských regionech (Kralupy nad Vltavou, Černošice, Brandýs nad Labem).

Tab. 2.4.5 Vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2008

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

	Podíly vybraných skupin uchazečů o zam. na uchaz. celkem (%)								Průměrná délka evidence uchazečů o zaměstnání (dny)	
	osoby ve věku				podle délky evidence na ÚP					
	do 25 let		50 a více let		do 6 měsíců		1 rok a více			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	17,6	18,8	30,4	27,9	64,7	62,0	20,5	23,2	357	431
v tom SO ORP:										
Benešov	22,7	17,1	27,3	29,0	78,4	78,9	5,7	7,5	157	147
Beroun	18,8	22,3	25,4	23,6	60,5	59,5	24,4	25,3	419	424
Brandýs n.L.-S. Boleslav	17,6	21,1	33,2	28,8	75,9	76,5	9,8	9,9	184	175
Čáslav	17,0	20,6	34,4	26,4	65,2	62,8	20,3	19,8	354	373
Černošice	15,2	15,6	33,6	25,6	75,6	78,4	10,9	9,2	193	169
Český Brod	19,7	24,3	28,4	23,3	71,3	71,8	13,3	13,1	232	206
Dobříš	17,2	20,6	31,0	29,2	58,0	63,0	28,4	24,9	487	525
Hořovice	22,8	23,0	31,6	22,2	73,7	71,4	13,7	19,8	243	284
Kladno	17,8	17,8	29,4	24,7	58,7	51,6	26,8	34,2	493	689
Kolín	17,2	20,2	29,0	27,7	66,6	66,8	15,6	15,5	254	273
Kralupy nad Vltavou	14,5	20,7	35,3	29,9	59,2	61,9	26,7	22,8	412	366
Kutná Hora	12,9	16,8	32,0	29,9	63,5	63,9	24,7	22,1	460	400
Lysá nad Labem	25,2	22,1	27,9	19,8	59,5	61,0	21,6	19,2	403	359
Mělník	16,9	16,8	30,2	31,6	52,3	54,7	32,8	33,0	587	569
Mladá Boleslav	16,8	20,0	32,6	34,1	67,4	66,8	17,7	17,6	289	309
Mnichovo Hradiště	22,0	17,3	36,3	28,8	71,4	71,2	9,5	16,5	240	224
Neratovice	17,3	16,6	27,6	32,7	54,7	54,1	31,7	31,2	469	514
Nymburk	17,0	19,5	29,8	23,8	56,2	57,2	28,3	27,9	443	433
Poděbrady	19,2	16,5	31,0	26,2	67,4	68,9	20,5	18,8	323	294
Příbram	16,1	16,9	31,1	31,6	61,2	55,9	25,9	29,2	485	626
Rakovník	20,3	20,8	29,5	26,0	67,3	68,2	16,0	15,1	237	238
Říčany	17,0	14,9	29,8	37,6	74,1	78,5	11,3	8,7	178	152
Sedlčany	16,9	24,1	30,6	25,9	72,2	71,4	12,9	11,6	276	244
Slaný	15,0	20,8	29,3	28,9	52,1	49,2	32,4	36,0	617	651
Vlašim	19,3	18,4	28,9	26,4	77,5	72,8	8,4	11,3	142	186
Votice	21,4	22,6	28,6	19,4	83,3	79,0	4,8	4,8	135	124

V Tab 2.4.1 v úvodu této podkapitoly je použit ještě jeden přepočten nezaměstnaných, a to **počet dosažitelných uchazečů na 1 pracovní místo**. Tento údaj vyjadřuje především množství pracovních nabídek na trhu práce v dané obci či regionu. Podle výsledků k 31. 12. 2008 lze obecně říci, že na 3 uchazeče o zaměstnání žijící na venkově připadá 1 volné pracovní místo. V městském prostředí, kde je pracovních příležitostí podstatně více než na venkově, je hodnota tohoto ukazatele pouze 2,4 uchazečů na pracovní místo.

2.5. Bydlení, bytová výstavba

Otázka bydlení a bytové výstavby je nezbytnou součástí zajištění chodu obce a schopnosti reagovat na populační a ekonomický vývoj daného území. Růst bytové výstavby a posílení problematiky bydlení nám mnohdy dokáže odpovědět na mnoho otázek v analýze regionálního rozvoje. Úkolem této publikace je především poukázat na stav bydlení ve venkovských oblastech a také na to, jak se liší na základě statistických údajů venkovské bydlení v porovnání s městy.

V této podkapitole byla nejprve využita data ze Sčítání lidu, domů a bytů v letech 1991 a 2001, na kterých lze i přes současnou neaktuálnost, rozsáhlým způsobem analyzovat bytovou situaci v malých územních jednotkách (obce, správní obvody) a vzájemně porovnat rozdíly ve venkovském a městském prostoru. SLDB je zdrojem podrobných údajů z domovního a bytového fondu a jedinou datovou základnou pro ukazatele, které dokáží porovnat nejen způsob, ale i kvalitu bydlení. Aktuálnější informace o bytové výstavbě posledních let v závěru této podkapitoly vychází z každoročních stavů dokončených budov a bytů v letech 2001 až 2008.

Struktura **domovního fondu** se v etapách politických změn v minulosti naší země poměrně výrazně měnila. Měnila se i ve vztahu k velikostní struktuře obce. Ve městech začala v poválečném období nastupovat panelová zástavba a výstavba sídlišť, která mnohdy výraznou měrou změnila celou tvář města. Tomu se částečně neubránily ani větší střediskové obce venkova. Přesto bylo pro venkov typické svépomocné budování rodinných domů.

Při sčítání v roce 2001 bylo ve Středočeském kraji evidováno přibližně 240 tisíc trvale obydlených domů, z toho 137 tisíc domů připadlo na obce venkovského prostoru.

Tab. 2.5.1 Domovní fond v letech 1991 a 2001

Zdroj: SLDB 1991, 2001

	Trvale obydlené domy na 1 000 obyvatel				z hodnoty 2001		Neobydlené domy na 1 000 obyvatel			
	rok 2001		rozdíl 2001 - 1991		rodinné domy (%)		rok 2001		rozdíl 2001 - 1991	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	294	156	-1	4	95,6	85,5	109	25	24	5
v tom SO ORP:										
Benešov	286	153	-2	2	94,9	84,6	129	35	28	7
Beroun	280	149	-4	7	94,8	82,8	90	21	17	1
Brandýs n.L.-S. Boleslav	300	176	2	3	96,3	88,3	72	25	14	6
Čáslav	304	169	-2	5	96,3	81,7	131	22	64	4
Černošice	290	243	2	7	95,8	92,3	87	50	17	19
Český Brod	298	206	-3	9	95,3	87,8	111	23	28	4
Dobříš	278	162	-3	8	95,8	86,2	106	24	19	8
Hořovice	285	177	2	2	95,9	84,6	90	28	18	7
Kladno	300	122	-3	2	97,1	82,2	59	12	6	-1
Kolín	302	149	-3	5	96,0	83,4	108	19	29	4
Kralupy nad Vltavou	310	118	2	7	96,6	81,8	87	14	7	-0
Kutná Hora	308	164	-0	7	95,8	85,1	166	23	81	4
Lysá nad Labem	300	189	-6	-37	95,8	84,5	114	36	29	-16
Mělník	277	137	1	3	93,4	84,4	116	21	11	5
Mladá Boleslav	284	134	-10	3	94,5	84,8	107	22	5	1
Mnichovo Hradiště	291	190	-5	3	94,8	89,0	143	32	28	8
Neratovice	311	137	1	-3	97,3	87,2	76	26	9	3
Nymburk	315	162	-4	6	96,4	83,6	124	20	29	4
Poděbrady	329	204	1	1	96,7	88,3	156	33	38	11
Příbram	288	112	-3	4	95,7	77,4	113	19	24	4
Rakovník	287	139	0	4	94,2	82,6	123	16	20	4
Říčany	304	235	1	2	96,8	94,2	138	57	24	15
Sedlčany	267	178	-5	7	94,6	86,9	111	47	34	12
Slaný	291	154	2	0	95,0	81,7	104	26	8	1
Vlašim	287	137	-5	8	96,0	86,4	135	22	39	6
Votice	294	186	8	3	94,5	87,1	145	43	49	16

V bytové výstavbě podle typu budovy převažuje ve Středočeském kraji v období po roce 2001 výstavba rodinných domů. Převaha trvale obydlených rodinných domů je patrná jak u obcí venkovského (95,6 %), tak i městského prostoru (85,3 %). Podíl rodinných domů v městském prostoru Středočeského kraje je vyšší v porovnání s celorepublikovým průměrem zhruba o 7 procentních bodů. Tento vysoký podíl je důsledkem suburbanizačního procesu v obcích v zázemí Hl. m. Prahy, zařazených do městského prostoru. Jedná se

především o SO ORP Říčany a Černošice. Nižší podíl rodinných domů v městském prostoru na celkovém domovním fondu v rámci všech střeodočeských správních obvodů ORP vykazovalo Příbramsko. Podíly rodinných domů na trvale obydlených domech v obcích venkovského prostoru již v územním členění nevykazovaly tak rozdílné výsledky a všechny správní obvody ORP Střeodočeského kraje dosahovaly minimálně 93,4% podílu rodinných domů. Vysoký podíl rodinných domů ve struktuře venkovské zástavby ve Střeodočeském kraji vede k tomu, že počet trvale obydlených domů na 1 000 obyvatel je ve venkovském prostoru vždy vyšší než v městském. Největší rozdíly byly v roce 2001 ve správních obvodech ORP Kralupy nad Vltavou, Příbram a Kladno. Ve srovnání se SLDB 1991 počet trvale obydlených domů na 1 000 obyvatel v roce 2001 mírně poklesl, nejvíce ve SO ORP Mladá Boleslav.

Rozdíl mezi venkovským a městským prostorem je patrný také ve využití neobydlených domů. Z výsledků SLDB vyplynulo, že v roce 2001 připadlo na 1 000 obyvatel venkova více než 100 neobydlených domů, přičemž na městský prostor připadla pouze čtvrtina. Majitelé neobydlených domů na venkově bývají často z řad rekreatantů s trvalým bydlením ve městě, kteří venkovské stavení využívají k rekreačním účelům a tzv. druhému bydlení. Jedná se především o venkovské oblasti, které vykazují vysoký počet neobydlených domů na 1 000 obyvatel a zároveň velký podíl bytů sloužících k rekreaci z celkového počtu bytů v roce 2001 - jsou to SO ORP Kutná Hora, Poděbrady, Votice a Mnichovo Hradiště.

Tab. 2.5.2 Bytový fond v letech 1991 a 2001

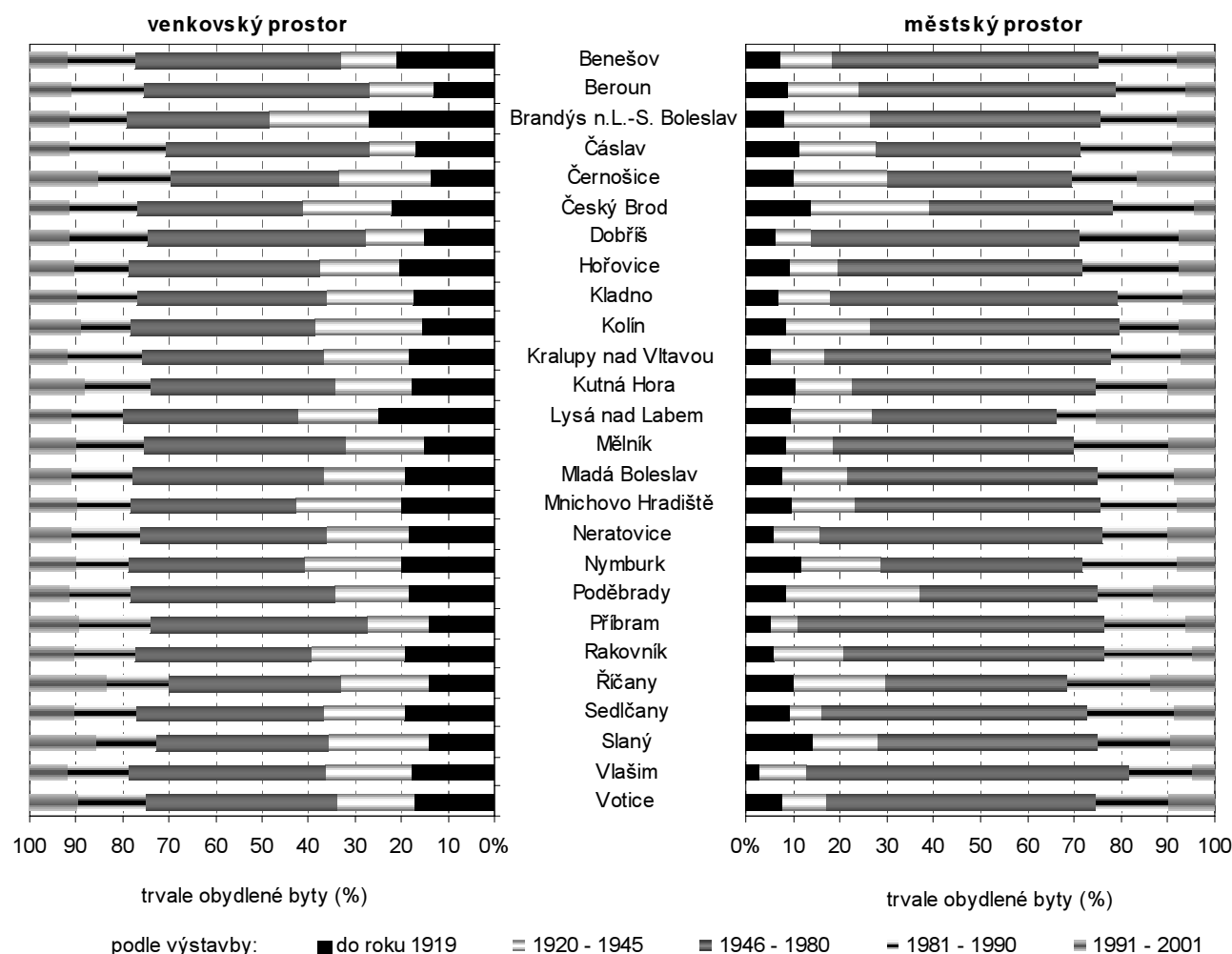
Zdroj: SLDB 1991, 2001

	Trvale obydlené byty na 1 000 obyvatel				Neobydlené byty na 1 000 obyvatel				Byty sloužící k rekreaci z celkového počtu bytů v roce 2001 (%)	
	rok 2001		rozdíl 2001 - 1991		rok 2001		rozdíl 2001 - 1991			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	357	376	4	13	121	44	28	15	19,1	2,2
v tom SO ORP:										
Benešov	350	362	2	17	143	51	33	14	25,2	5,2
Beroun	360	385	1	9	104	41	22	9	14,1	1,5
Brandýs n.L.-S. Boleslav	354	368	2	10	81	39	18	15	7,6	1,2
Čáslav	356	367	8	14	141	37	72	12	24,7	1,2
Černošice	351	358	3	7	100	68	26	33	11,2	3,6
Český Brod	370	369	7	6	120	42	28	17	16,5	1,8
Dobříš	356	367	3	15	125	40	21	19	19,2	2,0
Hořovice	349	367	11	7	99	48	24	21	14,3	2,6
Kladno	354	390	-1	12	69	31	11	13	5,9	0,5
Kolín	363	390	4	20	118	37	34	17	19,3	1,2
Kralupy nad Vltavou	357	388	1	19	94	34	10	15	11,3	0,7
Kutná Hora	362	368	8	14	178	42	87	15	34,3	2,6
Lysá nad Labem	359	383	-5	21	122	64	32	-28	17,6	3,3
Mělník	356	383	3	16	128	37	16	15	22,1	1,3
Mladá Boleslav	357	375	1	12	121	44	10	9	19,9	2,5
Mnichovo Hradiště	363	361	-3	8	159	50	30	21	31,2	4,1
Neratovice	357	375	-6	21	83	39	14	3	8,5	2,1
Nymburk	360	382	2	18	130	36	33	9	21,5	1,3
Poděbrady	372	381	8	10	163	61	44	34	27,6	2,5
Příbram	360	383	6	22	127	39	26	10	22,9	2,1
Rakovník	361	372	8	9	133	37	25	18	23,3	0,6
Říčany	355	364	1	3	148	76	28	28	23,6	6,2
Sedlčany	345	353	8	20	128	66	35	23	21,7	7,7
Slaný	350	383	-1	9	113	44	11	9	17,9	1,9
Vlašim	349	366	14	18	148	36	45	15	28,7	2,3
Votice	349	359	17	13	163	62	56	24	32,7	8,0

Výsledky domovního a **bytového fondu** v rámci měst a venkova jsou poměrně odlišné. V přepočtu trvale obydlených domů vyjádřených na 1 000 obyvatel převyšoval venkovský prostor městský téměř dvojnásobně, zatímco přepočtem trvale obydlených bytů na 1 000 obyvatel lze získat v obou vymezených územích již poměrně vyrovnané výsledky. Ve Střeodočeském kraji připadalo v roce 2001 na každých 1 000 obyvatel venkova celkem 357 bytů, ve městech o 19 bytů více. Oproti výsledkům Sčítání lidí, domů a bytů z roku 1991 do roku 2001 zaznamenán nárůst trvale obydlených bytů ve všech správních obvodech ORP vymezených městským prostorem a ve 21 SO ORP (z celkového počtu 26) vymezených venkovským prostorem.

V rámci Sčítání lidu, domů a bytů se zjišťuje také stáří trvale obydleného bytu podle období výstavby či následné rekonstrukce. V roce 2001 měly rozhodující podíl na bytovém fondu venkovských obcí Středočeského kraje byty vystavěné v letech 1946 až 1980. Oproti městskému prostoru, kde je podíl bytů dokončených od konce druhé světové války až do konce 70. let ještě vyšší (52,7 %), má venkov více vyrovnanou věkovou strukturu bytových jednotek, především těch dostavěných před rokem 1945. Velký podíl bytů vzniklý před tímto rokem vykazoval v rámci bytového fondu venkovský prostor v západních a severozápadních správních ORP Středočeského kraje – Slaný (47,4 %), Kralupy nad Vltavou (41,9 %), Rakovník (41 %), Mělník (40,9 %) a Kladno (40,5%). Největšího podílu venkovských bytů postavených či zrekonstruovaných od roku 1946 až do konce 80. let dosahovaly na celkové bytové struktuře z výsledků SLDB 2001 jižní a jihozápadní části kraje – SO ORP Sedlčany (64,4 %), Vlašim (64 %), Příbram (63,4 %) a Dobříš (62 %). To samé platí i o městském prostoru těchto správních obvodů, kde podíl bytů s obdobím výstavby (rekonstrukce) po roce 1945 převyšoval hranici 75 % na celkovém počtu trvale obydlených bytů. Po roce 1991 se projevem suburbanizace začala rozrůstat výstavba v zázemí Hl. m. Prahy, ve správních obvodech ORP Černošice, Říčany a Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, což je možné potvrdit nadprůměrným podílem bytů postavených mezi roky 1991 a 2001.

Graf 10 Podíl trvale obydlených bytů podle období výstavby domu ve SO ORP v roce 2001

Určitou představu o úrovni bydlení na venkově mohou poskytnout přepočtené hodnoty ze SLDB 2001 na 1 bytovou jednotku. Překvapivě podobný výsledek pro venkovský i městský prostor byl vypočten u ukazatele vyjadřujícího průměrný počet osob na byt. V obou oblastech připadaly na 1 byt přibližně 3 osoby. V územním rozboru správních obvodů ORP dosahovaly průměrné hodnoty obdobného výsledku.

Jedním z ukazatelů vyjadřujících kvalitu bydlení je obytná plocha. Ta vyplývá z podlahové plochy obytných místností určených k trvalému bydlení. Podle údajů ze SLDB 2001 činila průměrná obytná plocha venkovského bytu 60 m². U bytů začleněných do městského prostoru dosahovala tato průměrná hodnota přibližně o 11 m² méně. Byty ve venkovských obcích Středočeského kraje tak byly v roce 2001 v průměru o pětinu větší než ve městech. Celková plocha venkovského obydlení, tedy i části bytu nesloužící k trvalému obývání, byla vyšší v průměru o 15 m² než tomu bylo u obydlení v městském prostoru.

Více prostoru k bydlení mají obyvatelé žijící na venkově. To potvrzují i výsledky zjištěné přepočtem obytné plochy na 1 osobu daného prostoru, která vychází průměrně o 3 m² více ve prospěch venkovského prostoru. V tomto porovnání nezaostává městský prostor na Černošicku a Říčansku, kde dosahuje průměr obytné plochy na 1 osobu přibližně hodnoty odpovídající průměru středočeských venkovských sídel.

Tab. 2.5.3 Vybrané charakteristiky úrovně bydlení k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Průměrné hodnoty na 1 byt								Obytná plocha na osobu (m ²)	
	počet osob		celková plocha (m ²)		obytná plocha (m ²)		počet obytných místností 8 m ² a více		V	M
	V	M	V	M	V	M	V	M		
Středočeský kraj	2,8	2,7	90,4	74,6	59,9	49,0	3,1	2,7	21,4	18,4
v tom SO ORP:										
Benešov	2,9	2,8	89,7	75,2	59,5	49,5	3,1	2,7	20,8	17,9
Beroun	2,8	2,6	89,5	71,2	59,7	46,8	3,1	2,6	21,5	18,0
Brandýs n.L.-S. Boleslav	2,8	2,7	93,5	77,6	62,3	51,3	3,2	2,8	22,0	18,9
Čáslav	2,8	2,7	93,2	79,1	60,9	51,9	3,1	2,8	21,7	19,0
Černošice	2,8	2,8	94,6	92,1	63,0	61,4	3,2	3,1	22,1	22,0
Český Brod	2,7	2,7	86,3	80,4	57,2	52,9	2,9	2,8	21,2	19,5
Dobříš	2,8	2,7	91,7	78,0	60,6	51,4	3,2	2,9	21,6	18,9
Hořovice	2,9	2,7	92,1	77,6	61,1	50,9	3,2	2,9	21,4	18,7
Kladno	2,8	2,6	90,1	66,6	59,6	43,5	3,1	2,5	21,1	17,0
Kolín	2,8	2,6	88,9	72,2	58,5	47,4	3,0	2,6	21,2	18,5
Kralupy nad Vltavou	2,8	2,6	88,8	67,5	59,2	44,0	3,1	2,5	21,1	17,1
Kutná Hora	2,8	2,7	90,7	74,9	59,4	48,9	3,0	2,7	21,5	18,0
Lysá nad Labem	2,8	2,6	89,7	74,8	60,1	48,9	3,1	2,7	21,6	18,7
Mělník	2,8	2,6	85,1	70,7	56,7	46,3	2,9	2,6	20,2	17,7
Mladá Boleslav	2,8	2,7	90,9	74,5	60,2	49,2	3,1	2,7	21,5	18,5
Mnichovo Hradiště	2,8	2,8	89,7	80,9	58,5	53,1	3,0	2,9	21,2	19,1
Neratovice	2,8	2,7	87,9	70,8	58,6	45,9	3,1	2,7	20,9	17,2
Nymburk	2,8	2,6	90,8	75,3	60,2	49,9	3,1	2,7	21,7	19,1
Poděbrady	2,7	2,6	91,0	84,7	60,6	55,6	3,1	2,9	22,5	21,2
Příbram	2,8	2,6	89,6	68,7	59,1	44,4	3,1	2,5	21,3	17,0
Rakovník	2,8	2,7	88,3	72,4	58,7	47,3	3,0	2,7	21,2	17,6
Říčany	2,8	2,7	97,4	89,6	64,3	59,2	3,3	3,1	22,8	21,6
Sedlčany	2,9	2,8	87,6	77,9	58,0	51,3	3,0	2,8	20,0	18,1
Slaný	2,9	2,6	87,4	72,1	58,0	47,5	2,9	2,6	20,3	18,2
Vlašim	2,9	2,7	89,1	69,3	59,0	45,5	3,0	2,6	20,6	16,6
Votice	2,9	2,8	87,5	76,9	57,7	51,6	3,0	2,8	20,2	18,5

Výsledky z **dokončené bytové výstavby v letech 2001 až 2008** staví Středočeský kraj v rámci České republiky mezi regiony s nejvyšším nárůstem nového bydlení. Nejvíce tomu přispívá proces tzv. suburbanizace, při kterém dochází k přesouvání obyvatel z jádrového města do jeho zázemí. Populační velikosti jádra přesunu odpovídá také rozsáhlost samotného procesu. Ten je logicky nejsilnější v zázemí Hl. m. Prahy, tedy centrální části Středočeského kraje. Suburbanizační proces je vidět jak na výsledcích správních obvodů z hlediska populačního vývoje, kterému se věnují předchozí kapitoly, tak v Tab. 2.5.4. Nejvyšší přepočítané průměrné roční hodnoty dokončených bytů na počet obyvatel v letech 2001 až 2008 jsou u venkovského prostoru ve správních obvodech ORP Brandýs nad Labem-Stará Boleslav (16,3 dokončených bytů na 1 000 obyvatel), Černošice (13,0) a Říčany (11,1) a u městského prostoru ve správních obvodech ORP Černošice (13,8) a Lysá nad Labem (10,6). Vysoká hodnota přepočteného

ukazatele u posledního jmenovaného je dána intenzivní bytovou výstavbou v rámci revitalizace vojenských objektů ve městě Milovice.

Bytová výstavba po roce 2000 zaznamenala určité změny ve velikosti dokončených bytů. V porovnání s výsledky bytového fondu z roku 2001 je patrný rozdíl mezi hodnotou průměrné obytné plochy trvale obydleného bytu, které dosahovaly byty Středočeského kraje z dat SLDB 2001, a průměrnou obytnou plochou dokončených bytů po roce 2001. Z toho vyplývá, že v současnosti se oproti předchozím letům staví prokazatelně větší byty. Zejména pak na venkově, což dokazuje vyšší průměrná obytná plocha dokončeného bytu v letech 2001 až 2008 v obcích venkovského prostoru oproti městskému prostoru (téměř o 15 m²). I přesto jsou některé oblasti v kraji, které naopak ve stejném období vykazovaly větší bytové jednotky v prostoru měst. To je patrné především v jižní části Středočeského kraje, konkrétně ve SO ORP Sedlčany a Vlašim. Na Říčansku, Neratovicku a Mnichovohradištsku jsou rozdíly mezi městským a venkovským prostorem minimální. Nejvyšší obytnou plochu na jeden dokončený byt vykazovaly obce venkovského prostoru ve správních obvodech ORP Kladno, Český Brod, Říčany a Černošice.

Tab. 2.5.4 Dokončené byty v letech 2001 až 2008

	Dokončené byty 2001 - 2008 (roční průměr)						Podíl dokončených bytů (%)					
	na 1 000 obyvatel		index 2008/2001 (%)		průměrná obytná plocha dokončeného bytu (m ²)		v nových rodinných domech		v nových bytových domech		v nástavbách, přístavbách a vestavbách	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	6,3	4,0	404,7	99,0	87,4	72,6	75,8	42,7	11,8	33,8	7,5	10,7
v tom SO ORP:												
Benešov	6,5	4,8	195,0	164,3	90,3	62,3	83,1	33,1	-	39,7	8,1	9,6
Beroun	6,0	4,2	709,6	294,3	89,0	72,2	70,2	39,7	9,6	42,1	8,4	9,1
Brandýs n.L.-S. Boleslav	16,3	7,0	95,0	46,6	86,3	68,0	86,1	37,2	7,1	48,1	5,7	11,4
Čáslav	6,2	5,0	1 628,6	243,2	90,2	62,2	53,5	39,8	24,9	21,1	12,5	13,4
Černošice	13,0	13,8	335,2	48,4	92,4	86,7	65,0	52,9	26,0	34,2	6,5	6,1
Český Brod	7,3	2,9	661,9	123,1	94,5	71,1	83,6	49,4	3,8	34,0	5,8	9,6
Dobříš	5,5	2,8	95,2	230,0	81,5	55,0	77,5	42,0	0,8	14,8	12,9	10,2
Hořovice	3,3	2,8	380,6	35,9	89,5	65,4	77,5	35,3	6,7	52,5	13,5	9,8
Kladno	6,3	1,5	882,8	124,3	97,5	74,9	86,5	50,5	6,4	12,3	4,5	20,3
Kolín	4,6	4,3	879,3	210,7	79,2	45,7	69,0	12,8	19,3	62,3	6,1	6,5
Kralupy nad Vltavou	4,8	1,0	762,5	15,8	85,6	74,9	86,7	45,1	1,6	3,5	7,7	22,9
Kutná Hora	3,7	2,2	279,1	263,6	83,3	70,0	70,2	56,6	12,2	21,8	13,1	14,1
Lysá nad Labem	3,5	10,6	150,0	50,0	89,7	65,5	93,1	10,3	-	2,8	4,0	33,1
Mělník	5,4	2,4	1 675,0	-	71,8	65,4	57,2	47,4	15,4	16,0	17,7	10,5
Mladá Boleslav	5,1	3,5	277,3	42,4	87,4	57,8	84,4	30,7	4,9	56,6	6,7	5,5
Mnichovo Hradiště	4,7	1,9	126,3	-	82,7	83,1	77,7	64,1	2,2	-	12,6	20,3
Neratovice	5,3	1,0	170,6	58,8	84,0	85,8	93,1	81,4	2,8	-	3,5	9,9
Nymburk	2,8	1,3	693,3	8,3	85,3	64,1	83,3	36,4	8,5	53,3	5,9	6,0
Poděbrady	3,7	5,2	656,3	9,5	68,7	56,0	58,7	17,4	21,1	63,2	9,3	8,5
Příbram	2,9	1,2	187,5	69,9	80,5	75,6	69,1	51,0	1,8	9,0	13,7	20,0
Rakovník	1,3	1,4	84,6	214,3	84,3	68,3	73,4	47,0	4,3	13,6	9,8	9,7
Říčany	11,1	6,2	425,3	194,5	94,0	97,9	86,8	84,4	7,6	10,7	2,5	3,3
Sedlčany	3,9	1,3	102,3	41,2	79,4	89,1	55,0	64,3	11,1	-	14,0	25,0
Slaný	4,8	2,5	1 704,3	255,6	80,7	79,5	65,0	52,2	26,2	12,9	6,2	22,8
Vlašim	3,0	1,5	186,4	100,0	78,5	86,8	73,1	71,3	-	8,7	11,6	19,3
Votice	1,8	2,9	130,0	112,5	81,1	74,0	84,9	61,5	-	16,3	8,5	7,7

2.6. Občanská a technická vybavenost

Množství a kvalita občanské i technické vybavenosti a služeb s nimi spojených jsou častými znaky odlišujícími venkovský prostor od městského. Pro oblast vybavenosti bylo zvoleno porovnání pouze venkovského prostoru, neboť v městském prostoru je zastoupení technické i občanské vybavenosti téměř stoprocentní. Obecně je dáno, že s velikostí obce přibývá a vylepšuje se zázemí sídla. Sociální, zdravotnická, kulturní, školní, informační, dopravní a technická infrastruktura obce a daného regionu je více-méně závislá na toku financí, které především malé obce získávají velmi složitou cestou. Jednou a mnohdy i jedinou takovou možností bývá čerpání financí z dotací fondů EU.

Základním zdrojem dat na úrovni obcí v občanské a technické vybavenosti je soubor hodnot ukazatelů databáze městské a obecní statistiky (MOS). Pro účely této publikace byla též použita externí data z oblasti územně plánovací dokumentace (ÚPD). Vzhledem k tomu, že se databáze MOS naplňuje v oblasti občanské vybavenosti zejména z externích administrativních zdrojů a aktualizace některých dat neprobíhá každoročně, jsou v jednotlivých oblastech zachyceny poslední dostupné údaje z let 2006 a 2007. V rámci této podkapitoly byly přepočítány výskyty jednotlivých prvků, zahrnutých do občanské a technické vybavenosti, v závislosti na velikosti obce podle počtu obyvatel k 31. 12. 2008. Na tyto výsledky poukazuje Graf 11.

Školská zařízení jsou ve venkovských obcích zřizována především v těch střediskových, na které je vázána veřejná doprava. Časový interval veřejné dopravy bývá často přizpůsobován školní výuce. Výsledky z roku 2006 dokazují, že mnohem častěji než základní školy (28,6 % obcí) jsou ve venkovských obcích Středočeského kraje provozovány mateřské školy (40,1 %). Podíl obcí disponující těmito zařízeními se od roku 2000 výrazně změnil. Stagnace či dokonce mírný pokles stavu školských zařízení na venkově není příliš lichotivá vizitka rozvoje venkovských obcí a venkovské společnosti. Největší koncentrace mateřských škol v obcích venkova byla v roce 2006 zaznamenána v oblastech severně od Prahy.

Tab. 2.6.1 Občanská vybavenost obcí venkovského prostoru v roce 2000 a 2006 (2007)

v %										
	Podíl obcí se školou						Podíl obcí s veřejnou knihovnou ²⁾		Podíl obcí s poštou ³⁾	
	mateřskou		základní							
			s 1. - 9. ročníkem		s 1. - 5. ročníkem ¹⁾					
	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006
Středočeský kraj	40,3	40,1	11,9	11,5	30,5	28,6	80,5	61,6	34,4	32,5
v tom ORP:										
Benešov	31,1	28,9	15,6	17,8	28,9	26,7	75,6	68,9	31,1	31,1
Beroun	51,1	48,9	8,9	6,7	37,8	35,6	93,3	57,8	44,4	37,8
Brandýs n.L.-S. Boleslav	50,9	52,8	5,7	3,8	35,8	32,1	88,7	75,5	35,8	34,0
Čáslav	34,3	34,3	8,6	8,6	22,9	22,9	68,6	60,0	31,4	31,4
Černošice	48,4	46,9	10,9	10,9	40,6	39,1	75,0	62,5	35,9	34,4
Český Brod	43,5	39,1	8,7	8,7	34,8	21,7	47,8	34,8	21,7	17,4
Dobříš	43,5	43,5	13,0	8,7	39,1	34,8	82,6	60,9	43,5	43,5
Hořovice	45,7	42,9	14,3	14,3	37,1	34,3	94,3	65,7	31,4	25,7
Kladno	54,8	54,8	14,3	16,7	47,6	47,6	81,0	66,7	40,5	40,5
Kolín	44,6	44,6	15,4	13,8	33,8	27,7	84,6	58,5	33,8	29,2
Kralupy nad Vltavou	52,9	58,8	5,9	5,9	41,2	41,2	100,0	76,5	47,1	41,2
Kutná Hora	37,5	35,4	14,6	12,5	22,9	20,8	66,7	52,1	43,8	37,5
Lysá nad Labem	42,9	57,1	28,6	28,6	28,6	28,6	100,0	85,7	57,1	42,9
Mělník	47,4	52,6	18,4	18,4	47,4	47,4	92,1	78,9	47,4	47,4
Mladá Boleslav	28,6	25,3	9,9	8,8	17,6	17,6	79,1	53,8	27,5	27,5
Mnichovo Hradiště	38,1	38,1	4,8	4,8	33,3	23,8	81,0	57,1	38,1	28,6
Neratovice	66,7	77,8	11,1	11,1	66,7	66,7	77,8	44,4	55,6	55,6
Nymburk	51,4	51,4	10,8	10,8	37,8	37,8	73,0	62,2	37,8	27,0
Poděbrady	45,5	45,5	6,1	6,1	27,3	27,3	84,8	81,8	21,2	18,2
Příbram	30,0	31,4	8,6	8,6	18,6	18,6	61,4	57,1	27,1	28,6
Rakovník	40,7	40,7	16,0	14,8	30,9	27,2	88,9	61,7	34,6	34,6
Říčany	31,9	38,3	6,4	8,5	21,3	21,3	85,1	61,7	19,1	19,1
Sedlčany	45,0	45,0	35,0	35,0	50,0	50,0	95,0	90,0	60,0	65,0
Slaný	32,7	28,6	8,2	10,2	18,4	20,4	89,8	65,3	26,5	26,5
Vlašim	20,8	20,8	12,5	10,4	12,5	12,5	70,8	37,5	27,1	25,0
Votice	42,9	35,7	21,4	21,4	35,7	28,6	85,7	57,1	64,3	78,6

	Podíl obcí s ordinací (%)						Podíl obcí se zařízením lékařské péče ⁴⁾ (%)		Počet bytů v domech s pečovatelskou službou na 1 000 obyv. 65+	
	praktického lékaře pro dospělé ⁴⁾ (%)		praktického lékaře pro děti a dorost ⁴⁾ (%)		stomatologa ⁴⁾ (%)		2000	2007	2000	2007
	2000	2007	2000	2007	2000	2007				
Středočeský kraj	22,6	21,4	15,8	14,6	12,0	10,5	3,6	4,2	.	5
v tom SO ORP:										
Benešov	26,7	26,7	13,3	8,9	17,8	11,1	4,4	4,4	7	14
Beroun	31,1	31,1	22,2	22,2	20,0	17,8	2,2	2,2	-	-
Brandýs n.L.-S. Boleslav	22,6	24,5	11,3	11,3	13,2	9,4	1,9	3,8	4	2
Čáslav	11,4	8,6	14,3	17,1	5,7	2,9	-	2,9	11	14
Černošice	21,9	20,3	14,1	10,9	12,5	12,5	3,1	3,1	4	6
Český Brod	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	-	-	-	10	7
Dobříš	21,7	21,7	17,4	17,4	8,7	4,3	4,3	8,7	-	-
Hořovice	17,1	14,3	11,4	11,4	11,4	11,4	11,4	8,6	5	5
Kladno	38,1	35,7	28,6	28,6	21,4	21,4	2,4	2,4	19	13
Kolín	24,6	24,6	16,9	16,9	15,4	13,8	9,2	9,2	3	7
Kralupy nad Vltavou	35,3	29,4	11,8	11,8	5,9	5,9	11,8	11,8	-	-
Kutná Hora	20,8	18,8	6,3	6,3	12,5	12,5	2,1	4,2	-	-
Lysá nad Labem	14,3	42,9	28,6	14,3	14,3	14,3	-	-	-	-
Mělník	31,6	34,2	28,9	26,3	15,8	18,4	10,5	10,5	-	11
Mladá Boleslav	22,0	17,6	18,7	15,4	13,2	7,7	-	1,1	-	5
Mnichovo Hradiště	14,3	9,5	4,8	4,8	4,8	4,8	-	4,8	-	9
Neratovice	33,3	22,2	33,3	22,2	22,2	22,2	-	-	-	23
Nymburk	18,9	18,9	18,9	18,9	13,5	8,1	5,4	5,4	-	-
Poděbrady	12,1	9,1	6,1	-	6,1	9,1	-	-	2	2
Příbram	24,3	18,6	12,9	12,9	7,1	5,7	1,4	1,4	3	3
Rakovník	25,9	24,7	19,8	18,5	9,9	12,3	3,7	3,7	7	9
Říčany	12,8	12,8	8,5	8,5	8,5	8,5	4,3	4,3	-	-
Sedlčany	50,0	50,0	65,0	60,0	15,0	15,0	10,0	10,0	7	7
Slaný	16,3	18,4	4,1	4,1	6,1	2,0	2,0	2,0	-	-
Vlašim	14,6	14,6	12,5	12,5	10,4	8,3	4,2	6,3	-	-
Votice	35,7	35,7	14,3	14,3	21,4	28,6	-	-	.	-

¹⁾ obce, kde byl 1.-5. ročník samostatně nebo jako součást školy s 1.-9. ročníkem

²⁾ včetně poboček

³⁾ včetně poštovních středisek, poštoven a podacích pošt

⁴⁾ včetně detašovaných pracovišť

Více než 3/4 venkovských obcí ve SO ORP Neratovice provozovalo v tomto roce na svém území zařízení typu mateřských škol. Vysoké podíly obcí s těmito zařízeními a značný nárůst mezi lety 2000 až 2006 je dán u malých správních obvodů ORP (Neratovice, Lysá nad Labem, Kralupy nad Vltavou) částečně celkově nízkým počtem obcí. Objektivnější výsledky tak vykazují regiony s větším souborem venkovských obcí, kde každá druhá obec poskytuje předškolní péči. Právě tyto regiony zaznamenaly ve sledovaném období na svém území nárůst těchto zařízení. Jde především o SO ORP Brandýs nad Labem a Mělník. Provoz mateřských škol není pouze výsadou velkých obcí. Tímto zařízením disponuje ve Středočeském kraji 1/4 venkovských sídel o velikosti do 499 obyvatel a 3/4 obcí s populací 500 až 999.

Provoz základních škol je pro venkovské obce, ve finančním vyjádření výdajů, náročnější než provoz mateřské školky a navíc počet dětí v dané věkové skupině, nezbytný pro provoz základní školy v obci, často neodpovídá celkové kapacitě školského zařízení. Vysoký podíl obcí s počtem nad 1 000 obyvatel nám dokazuje to, že základní školy fungují převážně v tzv. střediskových obcích. Velký rozdíl vykazuje venkov ve velikosti základních škol. Zatímco 28,6 % venkovských obcí disponuje základní školou bez ohledu na to zda má nebo nemá 2. stupeň, pouze 11,5 % obcí provozuje školu s oběma stupni základního vzdělání (1. - 9.ročník). Největší podíl obcí se základní školou s 1. - 9. třídou dosahují z územního hlediska jižní periferie kraje s nižší koncentrací obcí (SO ORP Sedlčany, Votice). Základní školy, které mají alespoň první stupeň základního vzdělání (1. - 5. třída), se nejčastěji objevují v obcích na Neratovicku, Sedlčansku, Kladensku a Mělnicku.

K všeobecné vzdělanosti přispívá také provozování **veřejných knihoven**. Z výsledků z dat roky 2000 a 2006 je patrné rapidní snížení stavu knihoven ve venkovských obcích během tohoto období. V rámci šestiletého období bylo ve 200 venkovských obcích Středočeského kraje zrušeno celkem 322 knihoven včetně poboček. Jedná se o 33% pokles počtu knihoven ve Středočeském kraji, přičemž průměrné snížení u ostatních krajů

činilo za stejné období přibližně jen 10 procent. V roce 2000 provozovala veřejnou knihovnu každá venkovská obec ve SO ORP Kralupech nad Vltavou a Lysé nad Labem, téměř stoprocentní podíl vykazovaly také obce venkovského prostoru na Berounsku a Hořovicku. Do roku 2006 zde došlo ke snížení počtu knihoven ve třetině venkovských obcí. Jedinou oblastí, ve které se i přes mírné snížení dařilo zachovat na venkovských sídlech veřejné knihovny, je Sedlčansko (90 % obcí evidujících knihovnu). Knihovnická činnost je vykonávána v obcích všech velikostí. Téměř 40 % malých obcí s počtem do 199 obyvatel provozovalo v roce 2006 na svém území knihovnu či její pobočku.

Mezi další služby, poskytované občanům obce, patří provozování **poštovních služeb**. V roce 2006 byla v každé třetí venkovské obci Středočeského kraje v provozu pobočka České pošty s. p. I přes výrazné navýšení nových trendů v podobě internetové komunikace a financování bylo mezi lety 2000 až 2006 zaznamenáno snížení počtu poštovních poboček u 20 venkovských obcí (z 365 obcí v roce 2000). Největší podíly obcí, které disponovaly v roce 2006 poštovním úřadem, vykazovaly správní obvody ORP na jihu kraje – Votice a Sedlčany. V těchto regionech došlo také mezi lety 2000 až 2006 k otevření poštovních poboček ve venkovských obcích, ve kterých se v roce 2000 tato zařízení nenacházela (o 20 % více na Voticku, o 8 % více na Sedlčansku). Nízké zastoupení poštovních poboček ve venkovských obcích se projevuje na východ od Hl. m. Prahy, především ve správních obvodech ORP Český Brod, Říčany, Poděbrady. Pobočky poštovního ústavu bývají provozovány zpravidla v obcích s vyšší populací. Podíl obcí s počtem 1 000 obyvatel a více, které mají na svém území poštovní úřad, na celkovém počtu venkovských sídel činí téměř 90 %. Pošta je i v každé druhé obci s počtem obyvatel mezi 500 do 999.

Na základě výsledků získaných z Ústavu zdravotnických informací a statistiky za rok 2007 lze porovnávat určitým způsobem **zdravotnické zázemí** v jednotlivých venkovských obcích a správních obvodech. Na úrovni venkovského prostoru lze v otázce zdravotní péče hovořit zpravidla o poskytování služeb praktickými (privátními) lékaři. Průměrně každá pátá obec středočeského venkova disponovala v roce 2007 ordinací praktického lékaře pro dospělé. Ve SO ORP Sedlčany připadal výskyt takové ordinace dokonce na každou druhou venkovskou obec. Více než třetinový podíl obcí, ve kterých se nacházelo toto zdravotní zařízení, vykazovaly také SO ORP Lysá nad Labem, Votice a Kladno. Největší podíl venkovských obcí disponujících ordinací praktického lékaře určené pro děti a dorost mělo opět Sedlčansko (60 % obcí).

V hodnocení vybavenosti obcí **sociální péči** byly použity výsledky z šetření domů s pečovatelskou službou. Tato zařízení jsou zpravidla zřizována a vedena samotnými obcemi jako bytové jednotky poskytované seniorům. Nejvíce bytů takto definovaných sociálních zařízení, přepočtených na 1 000 obyvatel daného území ve věku 65 a více let, vykazoval v roce 2007 venkovský prostor SO ORP Neratovice. V období let 2000 až 2007 došlo k nárůstu nových domů s pečovatelskou službou na venkově v severních regionech Středočeského kraje (SO ORP Neratovice, Mělník, Mladá Boleslav, Mnichovo Hradiště).

Pro každou obec je důležitým krokem naplnění základních podmínek pro obyvatelnost svého správního území, tj. přísun hlavních energetických zdrojů sloužící k trvalému bydlení. Tím jsou myšleny voda, elektřina, plyn a možnost odstranění odpadů. Každá obec si klade za cíl zřízení potřebných technických instrumentů k fungování kompaktnosti své obce a k lepší spokojenosti obyvatelstva. Tyto instrumenty jsou souhrnně nazývány ve statistických rozborech **technickou vybaveností**. Údaje o základní technické vybavenosti obce (napojení na vodovod, plynofikace, kanalizace) vycházely z dotazování příslušných správních orgánů obce v roce 2006.

Podle dosažených výsledků z roku 2006 bylo napojeno na **veřejný vodovod** přibližně sedm z deseti obcí venkovského prostoru Středočeského kraje. Ještě v roce 2000 platilo toto obecné tvrzení pouze u šesti z deseti venkovských obcí. Stoprocentní vybavenost obcí veřejným vodovodem se můžou pochlubit venkovská sídla ve SO ORP Votice. V severně umístěných regionech kraje, ve SO ORP Kralupy nad Vltavou, Mělník, Mnichovo Hradiště a Neratovice, nebyla na veřejný vodovod v roce 2006 napojena pouze jedna venkovská obec. SO ORP Dobříš a Sedlčany vykazovaly dvě obce nepropojené systémem veřejného vodovodu. Nejvíce obcí s nedostupnou vodovodní sítí bylo zaznamenáno ve venkovském prostoru správního obvodu ORP Kolín (35 z celkově 65 venkovských obcí) a Nymburk (20 z 37 obcí). Nejnižší podíl venkovských obcí napojených na veřejný vodovod vykazovaly území SO ORP Čáslav, Hořovice a Mnichovo Hradiště. Příznivá je existence vodovodního systému v každé druhé malé obci venkovského prostoru Středočeského kraje s počtem obyvatel do 199 obyvatel. Se vzrůstající velikostí sídla se také úměrně navyšuje podíl obcí napojených na vodovod.

V letech 2000 až 2006 došlo k dvojnásobnému nárůstu venkovských obcí připojených na **kanalizační síť s čističkou odpadních vod (ČOV)**. Vysokému navýšení podílu těchto obcí na venkově přispívá časté uplatnění žádostí o čerpání z dotačních fondů na vybudování ČOV na území obce. I přes tento velký krok kupředu zůstaly v roce 2006 necelé dvě třetiny obcí středočeského venkova bez napojení kanalizační sítí s ČOV. Největší nárůst venkovských obcí napojených na ČOV byl mezi roky 2000 a 2006 v pražském zázemí, konkrétně ve správních obvodech ORP Brandýs nad Labem (o 20 obcí více) a Černošice (o 18 obcí více). Oba regiony tak v roce 2006 měly na svém území 2/3 z počtu venkovských sídel s možností

kanalizačního vyústění do ČOV. Jediným SO ORP, ve kterém se ve zmiňovaném šestiletém období nezměnil počet obcí s napojením kanalizace na ČOV, bylo Vlašimsko. Vybudovanou ČOV na venkově mají nejčastěji velké obce s více než 1 000 obyvateli. Postupně se však i malé obce snaží vynakládat prostředky s finančním přispěním ze strukturálních fondů do výstavby ČOV napojené na kanalizační síť.

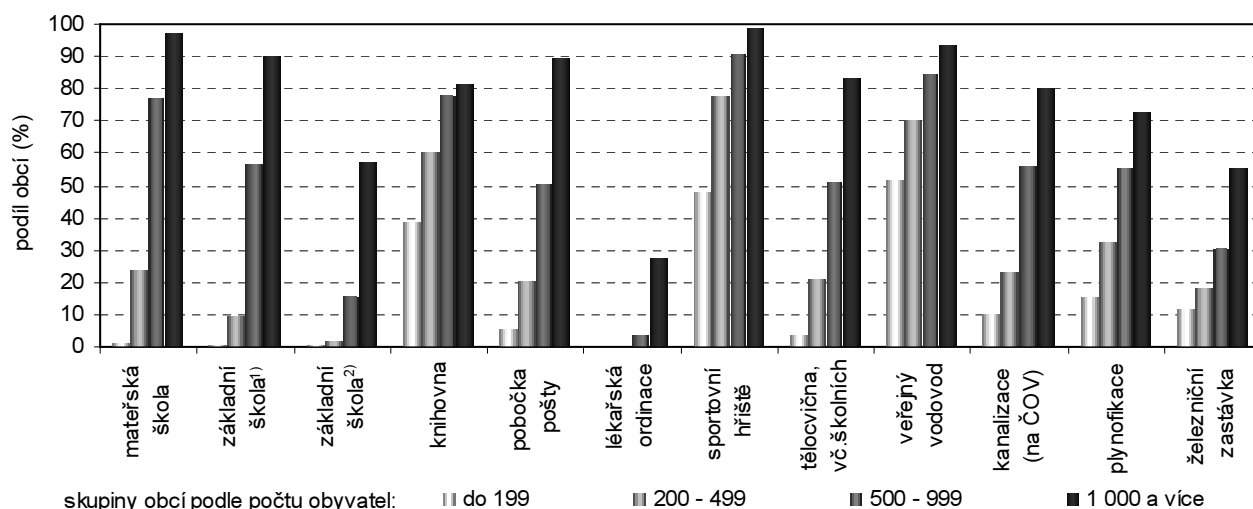
K nejvyššímu nárůstu došlo u venkovských obcí Středočeského kraje (až trojnásobného) v časovém období let 2000 až 2006 v případě **připojení obce na rozvod plynu**. Stejně jako u napojení na kanalizační síť s ČOV, tak i podíl plynofikovaných obcí středočeského venkova nepřesahoval v roce 2006 hranici 40 % z celkového počtu sídel venkovského prostoru. Nejvyšší počet a zároveň i podíl venkovských sídel připojených na rozvod plynu na venkovském prostoru vykazoval v roce 2006 správní obvod ORP Kolín. Pouze dvě obce kolínského venkova nebyly v tomto roce plynofikovány. Vysoký podíl plynofikace vykazoval také SO ORP Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, kde 2/3 venkovských obcí bylo připojeno k rozvodu plynu. Nejslabší proces plynofikace obcí proběhl ve venkovských oblastech SO ORP Sedlčany, kde byla na plyn napojená pouze 1 z 20 venkovských obcí daného regionu. Českbrodsko, Kutnohorský a Dobříšsko byly dalšími regiony s nízkým podílem obcí venkovského prostoru napojených k rozvodu plynu. Obdobně jako tomu bylo v případě dříve hodnocené technické vybavenosti obcí, je míra plynofikace venkovských obcí také závislá na velikosti populace, neboť 2/3 sídel venkovského prostoru s počtem vyšším než 1 000 obyvatel jsou připojeny na rozvod plynu.

Tab. 2.6.2 Technická vybavenost obcí venkovského prostoru v roce 2000 a 2006 (2007)

	v %									
	Podíl obcí připojených na veřejný vodovod		Podíl obcí připojených na kanalizační síť s ČOV		Podíl obcí připojených na rozvod plynu		Podíl obcí s železniční zastávkou		Podíl obcí se schválenou územně plánovací dokumentací	
	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2007
Středočeský kraj	59,5	71,7	17,7	34,7	13,9	38,7	23,3	24,0	25,9	51,4
v tom SO ORP:										
Benešov	66,7	71,1	22,2	42,2	6,7	20,0	28,9	26,7	64,4	80,0
Beroun	53,3	57,8	13,3	26,7	17,8	73,3	22,2	26,7	6,7	51,1
Brandýs n.L.-S. Boleslav	60,4	83,0	24,5	62,3	28,3	75,5	17,0	17,0	32,1	56,6
Čáslav	34,3	48,6	5,7	11,4	11,4	71,4	8,6	14,3	37,1	68,6
Černošice	68,8	87,5	42,2	70,3	18,8	62,5	28,1	25,0	70,3	84,4
Český Brod	39,1	60,9	17,4	21,7	4,3	13,0	17,4	17,4	13,0	26,1
Dobříš	78,3	91,3	13,0	43,5	8,7	13,0	13,0	17,4	60,9	78,3
Hořovice	57,1	68,6	-	11,4	17,1	37,1	22,9	22,9	14,3	60,0
Kladno	81,0	88,1	26,2	52,4	40,5	95,2	21,4	21,4	35,7	66,7
Kolín	36,9	46,2	20,0	32,3	6,2	38,5	33,8	35,4	24,6	47,7
Kralupy nad Vltavou	88,2	94,1	23,5	41,2	35,3	58,8	35,3	35,3	11,8	52,9
Kutná Hora	43,8	60,4	14,6	25,0	4,2	18,8	37,5	37,5	29,2	52,1
Lysá nad Labem	57,1	57,1	-	42,9	14,3	42,9	14,3	28,6	14,3	28,6
Mělník	92,1	97,4	18,4	42,1	10,5	36,8	31,6	36,8	26,3	52,6
Mladá Boleslav	78,0	83,5	14,3	28,6	8,8	25,3	25,3	26,4	-	29,7
Mnichovo Hradiště	90,5	95,2	4,8	14,3	14,3	28,6	14,3	14,3	14,3	33,3
Neratovice	88,9	88,9	11,1	44,4	33,3	77,8	44,4	44,4	22,2	77,8
Nymburk	13,5	45,9	21,6	35,1	8,1	32,4	27,0	24,3	21,6	56,8
Poděbrady	36,4	48,5	3,0	27,3	6,1	30,3	18,2	18,2	12,1	36,4
Příbram	55,7	62,9	18,6	34,3	2,9	14,3	5,7	7,1	12,9	51,4
Rakovník	60,5	75,3	8,6	19,8	13,6	18,5	42,0	42,0	9,9	17,3
Říčany	48,9	70,2	21,3	48,9	25,5	46,8	8,5	12,8	31,9	66,0
Sedlčany	85,0	90,0	35,0	40,0	-	5,0	10,0	10,0	35,0	70,0
Slaný	40,8	59,2	6,1	18,4	20,4	51,0	22,4	18,4	12,2	28,6
Vlašim	66,7	77,1	31,3	31,3	10,4	12,5	4,2	4,2	41,7	54,2
Votice	100,0	100,0	14,3	35,7	21,4	42,9	57,1	57,1	42,9	64,3

K trvalému rozvoji obce slouží **územně plánovací dokumentace (ÚPD)** v podobě územního plánu. Ten bývá strategickým pilířem měst a obcí, často je vypracováván i mikroregiony. V období 2000 až 2007 došlo k dvojnásobnému navýšení počtu venkovských obcí Středočeského kraje s touto vypracovanou a schválenou dokumentací a z definitivních výsledků z roku 2007 lze potvrdit, že každá druhá obec venkovského prostoru měla vypracovanou strategii rozvoje svého území. Mezi oblastmi s největším podílem obcí, které disponovaly ÚPD, patřil SO ORP Černošice, Benešov, Dobříš a Neratovice.

Graf 11 Podíl občanské a technické vybavenosti ve velikostních skupinách venkovských obcí Středočeského kraje v roce 2006

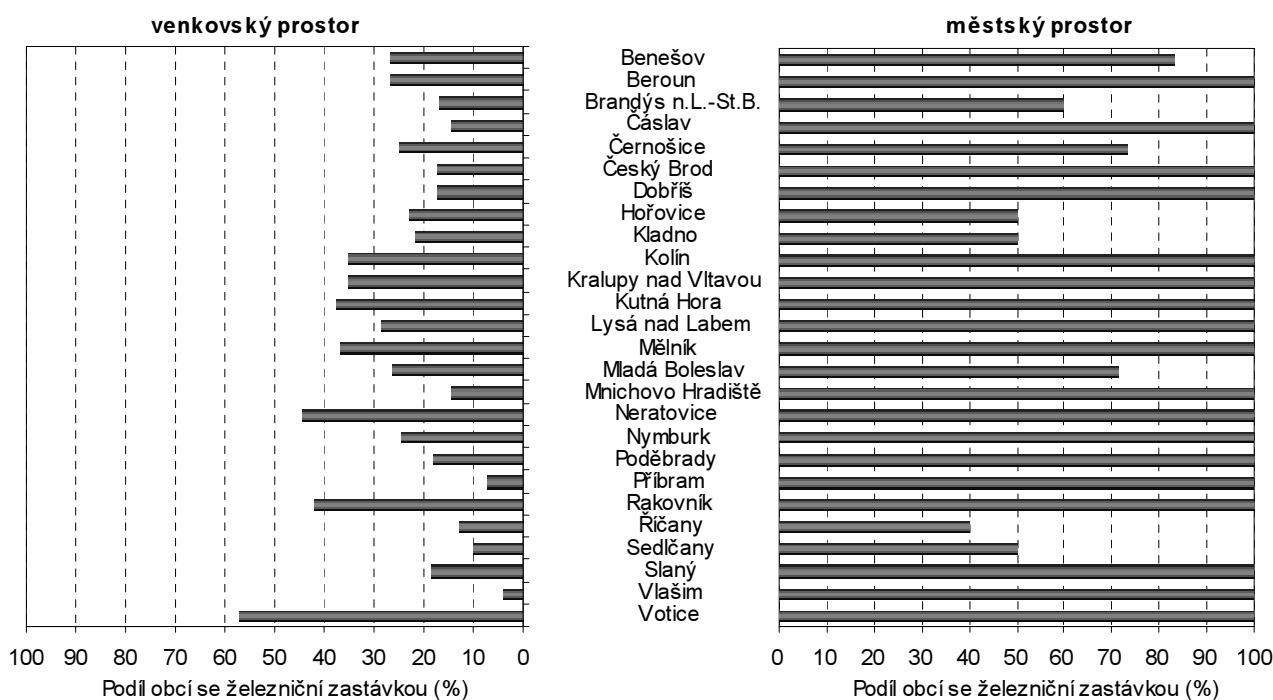

¹⁾ obce, kde byl 1.-5. ročník samostatně nebo jako součást školy s 1.-9. ročníkem

²⁾ základní školy s 1. - 9. ročníkem

Důležitým aspektem v rozvoji obce a regionu je schopnost zajistit na svém území **dopravní obslužnost veřejnou dopravou**. Autobusová doprava je zajišťována ve většině obcí, mnohdy spojuje i části obce odlehlé od své centrální sídelní oblasti. I přes častý výskyt autobusových zastávek bývá autobusová přeprava v malých venkovských obcích zajišťována s velkými časovými intervaly. To zpravidla neplatí pro zázemí velkých měst, především suburbanizační prostory v okolí Hl. m. Prahy. Díky těmto aspektům mají značnou výhodu obce s využitím železniční přepravy. V roce 2006 měla přibližně 1/4 venkovských obcí umístěnu na svém území železniční zastávku. U 1/2 správních obvodů ORP byla ve venkovském prostoru v období mezi roky 2000 a 2006 zaznamenána určitá změna (růst či pokles) v podílu obcí se železniční zastávkou, celkově v kraji během zmiňovaného období přibýlo 7 venkovských obcí s možností vlakové osobní přepravy, nejvíce pak ve správních obvodech ORP Beroun, Čáslav, Mělník, Říčany (ve všech SO ORP po dvou nových obcích se zastávkou). Z průzkumu z roku 2006 je patrné, že největší podíl obcí s výskytem funkční železniční zastávky na venkově vykazovalo Voticko (57,1 %), Neratovicko (44,4 %), Rakovnicko (42 %). Všeobecně vysoká intenzita železniční přepravy je v oblastech, kam zasahují hlavní železniční koridory (Praha – Kolín/Pardubice, Praha – Ústí nad Labem, Praha – Plzeň, Praha – České Budějovice). Naopak malý podíl z celkového souboru venkovských obcí disponujících vlakovou zastávkou vykazoval SO ORP Vlašim (4,2 %) a Příbram (7,1 %).

Graf 12 Podíl obcí ve SO ORP se železniční zastávkou v roce 2006

2.7. Územní rozdíly venkovského prostoru

Pomocí stanoveného vymezení venkovských obcí Středočeského kraje byly na základě dat podle obcí spočteny v celé Kapitole 2 charakteristiky za venkovský a městský prostor podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Jednotlivé podkapitoly nám umožnily znázornění postavení venkovského a zároveň i městského prostoru kraje a vzájemné porovnání jednotlivých správních obvodů ORP.

V úvodu celé publikace byla kladena otázka, zda-li existují významné regionální rozdíly uvnitř venkovského prostoru kraje. Středočeský kraj je díky své velikosti, přírodním podmínkám a sídelní struktuře nehomogenním územním celkem. Z předchozích charakteristik venkovského prostoru v jednotlivých podkapitolách je patrné, že některé správní obvody obcí s rozšířenou působností vykazují velmi podobné znaky a často se jejich postavení dle minimální či maximální hodnoty daného ukazatele shoduje a opakuje. Podobnost je ovlivněna přírodními podmínkami, sídelní strukturou a dostupností velkého spádového centra, hlavního města Prahy.

Na základě dosažených výsledků a územní příbuznosti mohou být správní obvody ORP vyčleněny do 4 velkých základních venkovských skupin/oblastí s příznačnými charakteristickými vlastnostmi. V následujícím popisu jsou u jednotlivých oblastí vyzdvihnuta specifika, tj. extrémní hodnoty ukazatelů v porovnání s dosaženým průměrem venkovského prostoru Středočeského kraje:

1. Centrální oblast

(SO ORP: Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, Černošice, Říčany)

- vysoká hustota zalidnění (90 - 135 obyvatel na km²)
- vysoký podíl obcí s počtem obyvatel nad 1 000 (13 - 30 %)
- snižující se podíl plochy venkovského prostoru ve prospěch městského
- velký počet obyvatel na 1 venkovskou obec (560 - 800)
- vyšší podíl dětí ve věku do 14 let (17 - 18 %)
- vyšší obecná míra porodnosti (45 - 50 ‰)
- vysoký přirozený (nad 1 ‰) i migrační přírůstek obyvatelstva (přes 40 ‰)
- vyšší rozvodovost (nad 3 ‰)
- vyšší nárůst podnikatelské aktivity (20 - 22 % v letech 2001 až 2008)
- nadprůměrná míra ekonomické aktivity (nad 60 %)
- vysoká míra ekonomické aktivity u obyvatelstva ve věku 55 - 64 let (přes 40 %)
- nízká registrovaná míra nezaměstnanosti (2,5 - 3,0 %)
- dynamická bytová výstavba v letech 2001 až 2008
- nadprůměrná obytná plocha nově dokončených bytů v roce 2001 až 2008

Venkovské obce správních obvodů této oblasti se nachází v těsné blízkosti Hl. m. Prahy, která tyto regiony silně ovlivňuje. Venkovský prostor se zde v některých charakteristikách blíží až prostředí městskému.

2. Oblast přechodných regionů

(SO ORP: Český Brod, Beroun, Hořovice, Kladno, Kralupy nad Vltavou, Lysá nad Labem, Neratovice)

- nadprůměrná hustota zalidnění (60 - 125 obyvatel na km²)
- vysoký podíl obcí nad 1 000 obyvatel (13 - 33 %)
- velký počet obyvatel na 1 venkovskou obec (490 - 850)
- nadprůměrná míra ekonomické aktivity (nad 60 %)
- nadprůměrná obytná plocha nově dokončených bytů v roce 2001 až 2008
- vysoký podíl dokončených bytů v rodinných domech (nad 80 %)

Jde o oblast velikostně malých správních obvodů sousedících s centrální oblastí. Do oblasti přechodných byly zařazeny hlavně proto, že venkovský prostor má určité charakteristiky centrální části (dostupnost hlavního města, dynamika bytové výstavby, atd.) a určité znaky spíše severovýchodní části (nezaměstnanost).

3. Severovýchodní okrajová oblast

(SO ORP: Kolín, Mladá Boleslav, Mnichovo Hradiště, Mělník, Poděbrady, Nymburk, Slaný)

- průměrná hustota zalidnění (50 - 75 obyvatel na 1 km²)
- vysoká registrovaná míra nezaměstnanosti (6,5 - 9,6 %)
- velký počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné místo
- mírně nadprůměrný podíl zaměstnanosti v primárním sektoru (nad 10 %)
- vysoký podíl bytů sloužících k rekreaci z celkového bytového fondu v roce 2001 (20 - 28 %)

Jedná se o regiony, které dosahují v řadě ukazatelů převážně průměrných hodnot celého Středočeského kraje. V některých částech se projevuje vliv regionů ze sousedních krajů (Královéhradecký, Ústecký). Oblast je ovlivněna přítomností dvou velkých průmyslových měst (Mladá Boleslav, Kolín).

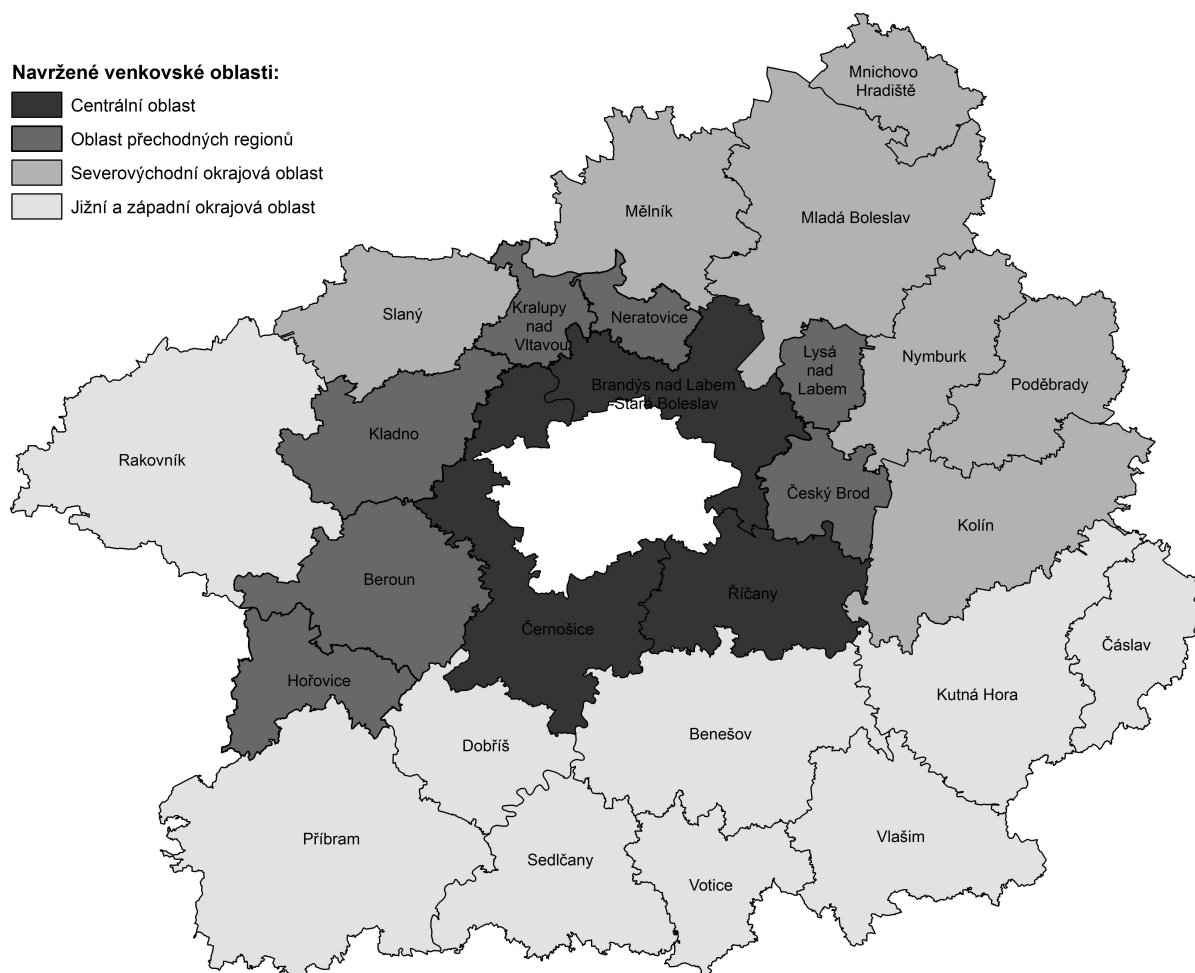
4. Jižní a západní okrajová oblast

(SO ORP: Benešov, Čáslav, Dobříš, Kutná Hora, Příbram, Rakovník, Sedlčany, Votice, Vlašim)

- nízká hustota zalidnění (30 - 50 obyvatel na km²)
- nízký počet obyvatel připadajících na 1 obec (do 575 obyvatel)
- sídla s malým počtem obyvatel a velkým katastrálním územím
- vysoká zalesněnost území, nadprůměrný koeficient ekologické stability
- nadprůměrný podíl obyvatelstva ve věku 65 a více let
- vyšší úmrtnost, záporný přirozený přírůstek obyvatelstva
- nízký migrační přírůstek
- podprůměrná rozvodovost
- málo intenzivní růst počtu ekonomických subjektů
- nadprůměrný podíl ekonomických subjektů v primárním sektoru (8 - 20 %)
- nadprůměrný podíl zaměstnanosti v primárním sektoru (10 - 22 %)
- vysoký podíl bytů sloužících k rekreaci z celkového bytového fondu v roce 2001 (20 - 34 %)

Jde o oblast správních obvodů ORP v jihovýchodní, jižní a v případě Rakovníka v nejzápadnější části kraje. Regiony této oblasti vykazují ve většině ukazatelů podprůměrné hodnoty.

Venkovské oblasti s obdobnými charakteristikami dle SO ORP

3. Vývoj zemědělství a lesnictví ve Středočeském kraji

3.1. Zemědělství

Primární sektor Středočeského kraje má v rámci státu významné postavení. Velikost území, přívetivě klimatické i půdní podmínky a potenciál velkého odběratele v podobě hlavního města přispívají k výraznému podílu na celkové produkci zemědělského sektoru České republiky.

Z hlediska zaměstnanosti se podíl tohoto odvětví postupně snižuje. Jestliže tvořili v roce 2000 zaměstnaní v zemědělství a lesnictví podle výběrového šetření pracovních sil 5,4 % ze všech zaměstnaných v kraji, v roce 2007 byl tento podíl pouze 3,9 %. Je to však o 0,4 procentního bodu více než činil republikový průměr. Podrobnější údaje o pracovnících ve vybraném segmentu zemědělských subjektů poskytuje strukturální šetření v zemědělství, jehož výsledky jsou součástí této kapitoly.

Strukturální šetření v zemědělství (plošné zjišťování Agrocensus 2000 a výběrová zjišťování FSS 2003, 2005 a 2007) proběhla ve všech členských státech EU. Do zjišťování se zahrnují zemědělské podniky, jejichž zemědělsky využitá půda činí nejméně jeden hektar. V případě, že této hodnoty nedosahují, zařadí se zpravodajské jednotky do šetření pouze za předpokladu, že produkuje určitou část na prodej nebo splňují některou, počínaje rokem 2000 stanovenou, prahovou hodnotu¹⁾ pro zařazení zemědělských podniků mezi zpravodajské jednotky. Zjišťování se týká jak právnických, tak fyzických osob. Všechny podniky právnických osob a podniky fyzických osob mající SGM²⁾ ≥ 600 tisíc Kč podléhají plošnému zjišťování. Ostatní zpravodajské jednotky z řad fyzických osob jsou do výběru zařazeny na základě stratifikovaného oblastního výběru³⁾. Získané údaje jsou dopočteny na základní soubor (zemědělství ČR) podle sídla podniku. Poskytují tak základní informace o velikosti, struktuře a vývoji zemědělských podniků, jejich vybavenosti, způsobu hospodaření (konvenční, ekologické), výrobní orientaci a v neposlední řadě také o nezemědělských činnostech.

Tab. 3.1.1 Počty hospodařících subjektů a obhospodařovaná půda v krajích ČR v roce 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Subjekty (podniky)				Obhospodařovaná zemědělská půda		z toho orná půda	
	celkem	podíl kraje na úhrnu ČR (%)	z celku vlastnictví (%)		celkem (ha)	podíl kraje na úhrnu ČR (%)	celkem (ha)	podíl kraje na úhrnu ČR (%)
			fyzické osoby	právnické osoby				
Česká republika	39 396	100,0	92,5	7,5	3 518 073	100,0	2 567 311	100,0
v tom kraje:								
Hl. město Praha	308	0,8	82,5	17,5	30 281	0,9	18 261	0,7
Středočeský	4 455	11,3	91,1	8,9	547 398	15,6	480 914	18,7
Jihočeský	4 025	10,2	90,9	9,1	422 650	12,0	261 094	10,2
Plzeňský	2 214	5,6	91,4	8,6	313 195	8,9	206 952	8,1
Karlovarský	507	1,3	85,4	14,6	99 544	2,8	40 610	1,6
Ústecký	1 837	4,7	91,1	8,9	209 576	6,0	150 267	5,9
Liberecký	1 472	3,7	92,9	7,1	91 129	2,6	37 750	1,5
Královéhradecký	2 434	6,2	91,8	8,2	234 714	6,7	170 210	6,6
Pardubický	2 315	5,9	92,2	7,8	228 925	6,5	177 388	6,9
Vysočina	3 863	9,8	92,4	7,6	373 301	10,6	291 716	11,4
Jihomoravský	8 165	20,7	94,9	5,1	362 937	10,3	325 243	12,7
Olomoucký	1 885	4,8	90,1	9,9	241 154	6,9	180 271	7,0
Zlínský	3 024	7,7	95,1	4,9	149 889	4,3	96 279	3,8
Moravskoslezský	2 892	7,3	94,3	5,7	213 379	6,1	130 355	5,1

Z výsledků strukturálního šetření FSS 2007 vyplývá, že ve Středočeském kraji hospodařilo celkem 4 455 subjektů (o 276 méně než v roce 2005) na zemědělské půdě o výměře 547 398 ha. Tato hodnota odpovídá

¹⁾ výměra od 1 ha obhospodařované zemědělské půdy vlastní nebo pronajaté, nebo plocha od 1 500 m² intenzivních plodin (sady, zelenina, květiny), nebo 1 000 m² vinic, nebo 300 m² skleníků a pařenišť, nebo chov alespoň 1 kusu skotu, nebo 2 kusy prasat, nebo 4 kusy ovcí a koz, nebo 50 kusů drůbeže, nebo 100 kusů králíků, nebo kozešinových zvířat.

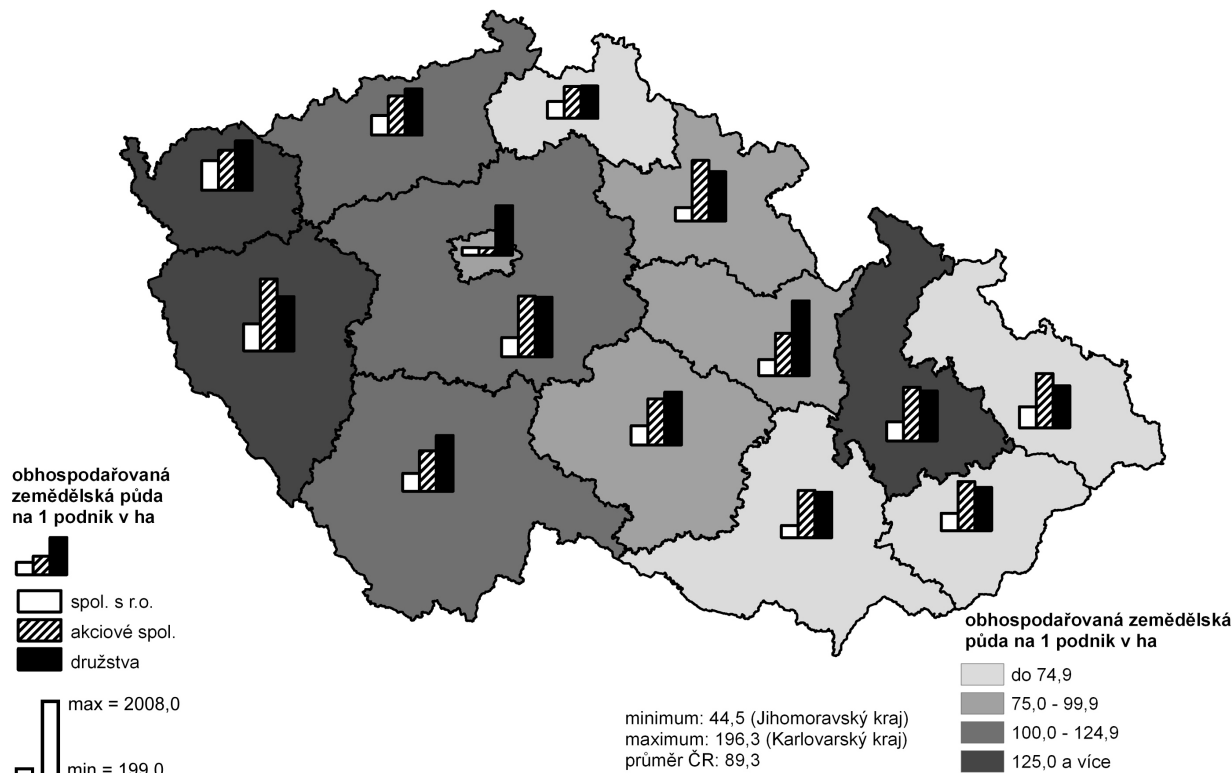
²⁾ SGM (Standard Gross Margin, Standardní příspěvek na úhradu) vyjadřuje ekonomický přínos jednotky produkce rostlinné a živočišné výroby. Je stanoven na 1 ha každé plodiny rostlinné výroby a jeden kus jednotlivých kategorií zvířat. Jeho hodnota odpovídá standardní hodnotě produkce z 1 ha dané plodiny, nebo 1 kusu dané kategorie zvířat po odpočtu specifických (variabilních) nákladů na produkci této výroby. Standardní příspěvky na úhradu jsou stanoveny v jednotlivých zemích EU pro všechny plodiny a kategorie zvířat podle reálných podmínek dané země a jsou pravidelně aktualizovány. Standardní příspěvky ČR zpracovává Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky (VÚZE), od 1. 7. 2008 Ústav zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI).

³⁾ Podrobnější informace o tvorbě výběrových souborů a metodice dopočtu jsou součástí publikace ČSÚ 2126-08 Strukturální výsledky za zemědělství v roce 2007, str. 10 – 11.

přibližně polovinu plochy celého kraje a v celorepublikovém měřítku se tento podíl pohybuje nad běžným průměrem (ten činí 44,7 % z rozlohy ČR). Většího podílu zemědělsky využívané plochy dosahují už jen kraje Pardubický, Jihomoravský a Vysočina. Ještě většího procentního podílu v mezikrajském srovnání dosahuje orná půda (18,7 % v celé ČR), která ve Středočeském kraji zaujímá převážnou část zemědělské půdy (87,9 %). Většího indexu zornění dosahuje pouze Jihomoravský kraj (89,6 %).

1. Průměrná velikost zemědělských podniků podle právní formy v krajích ČR v roce 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

Zemědělské podniky disponují poměrně velkým územím k výkonu své zemědělské činnosti. Na jeden podnik připadá přibližně 123 ha obhospodařované zemědělské půdy, o 33 ha více než průměrná hodnota v ČR.

Tab. 3.1.2 Převažující zaměření hospodařících subjektů v krajích ČR k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Podniky fyzických osob					Podniky právnických osob				
	celkem	v tom zaměření (%)				celkem	v tom zaměření (%)			
		převažující rostlinná výroba	převažující živočišná výroba	rostlinná kombinovaná se živočišnou	rybolov, chov ryb apod.		převažující rostlinná výroba	převažující živočišná výroba	rostlinná kombinovaná se živočišnou	rybolov, chov ryb apod.
Česká republika	35 454	41,5	29,7	28,0	0,1	2 940	32,4	23,2	43,6	0,5
v tom kraje:										
Hl. město Praha	254	62,2	29,9	6,7	-	54	46,3	29,6	24,1	-
Středočeský	4 055	45,8	23,2	30,5	0,1	398	41,2	17,6	40,5	-
Jihočeský	3 659	24,1	43,2	31,6	0,3	366	16,9	35,5	46,2	1,1
Plzeňský	2 023	26,2	37,7	34,9	0,2	191	18,3	19,9	61,3	0,5
Karlovarský	433	15,5	54,7	27,7	0,2	74	32,4	36,5	31,1	-
Ústecký	1 674	56,9	29,0	12,9	0,2	163	53,4	23,9	22,7	-
Liberecký	1 367	27,1	47,9	24,1	0,1	105	20,0	35,2	44,8	-
Královéhradecký	2 235	36,0	38,6	24,8	0,1	199	25,1	29,1	44,2	1,0
Pardubický	2 134	22,8	54,2	22,4	-	181	26,5	26,5	47,0	-
Vysočina	3 568	24,6	22,0	52,2	0,0	294	17,0	16,0	66,0	1,0
Jihomoravský	6 750	76,8	6,9	16,1	-	415	57,3	12,3	29,4	0,2
Olomoucký	1 699	38,6	29,5	31,5	0,1	186	31,2	17,7	51,1	-
Zlínský	2 875	33,9	43,3	21,8	0,0	149	28,2	33,6	38,3	-
Moravskoslezský	2 727	33,6	29,2	36,8	0,1	165	29,7	23,0	44,2	1,8

Nejvíce provozuschopných podniků zaměřujících se na zemědělskou činnost z celkového počtu ekonomických subjektů bylo v rámci výsledků strukturálního šetření 2007 zaznamenáno v okrese Benešov (15 % z celého kraje), nejméně v okrese Praha-západ (4,7 %). V kraji se podniky nejčastěji zaměřují na rostlinou výrobu, u subjektů právnických osob je poměrně častá též kombinace rostlinné a živočišné.

Podle právní formy převažují ve Středočeském kraji podniky fyzických osob. Na jeden subjekt právnických osob připadá přibližně deset podniků s jednoduchou formou podnikání. Z celkového počtu 398 obchodních společností se zaměřením na zemědělskou činnost tvoří převážnou část společnosti s ručením omezeným (57 %), následují akciové společnosti (20 %) a družstva (17 %). I přes tento dominující počet subjektů společností s ručením omezeným obhospodařují více zemědělské půdy akciové společnosti, a to díky faktorům ovlivňujícím velikost podniku (počet zaměstnanců, kapitál), a o něco méně družstva.

Do celkového počtu pracovníků v zemědělství se ve strukturálním šetření započítávají u subjektů ve vlastnictví fyzických osob nejen hospodáři a pravidelně pracující zaměstnanci, ale i pomáhající členové rodiny bez ohledu na to, zda na farmě pracují pravidelně či jen příležitostně. V podnicích právnických osob byli započítáni pravidelně pracující zaměstnanci i pracující majitelé.

Z celkového počtu 192 tisíc pracovníků v zemědělství (bez sezónních) jich bylo nejvíce sečteno v kraji Jihomoravském, Středočeském a na Vysočině.

Tab. 3.1.3 Zemědělské podniky podle počtu pracovníků v krajích ČR k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Počet podniků celkem	v tom s počtem pracovníků (%)							
		1 - 5	6 - 9	10 - 19	20 - 24	25 - 49	50 - 99	100 - 199	200 a více
Česká republika	39 396	90,7	3,8	1,8	0,5	1,4	1,1	0,5	0,1
v tom kraje:									
Hl. město Praha	308	89,9	4,5	3,6	1,0	-	0,6	0,3	-
Středočeský	4 455	90,5	3,4	1,7	0,7	1,7	1,1	0,7	0,2
Jihočeský	4 025	90,1	3,8	2,0	0,4	1,7	1,5	0,4	0,0
Plzeňský	2 214	91,0	2,6	1,6	0,5	2,0	1,4	0,9	0,0
Karlovarský	507	86,6	5,5	4,5	0,6	2,0	0,6	0,4	-
Ústecký	1 837	88,7	4,5	3,4	0,5	1,7	0,8	0,4	-
Liberecký	1 472	91,0	4,0	2,6	0,5	1,2	0,5	0,1	-
Královéhradecký	2 434	90,1	3,8	1,8	0,6	1,7	1,0	0,8	0,1
Pardubický	2 315	89,5	4,3	1,6	0,6	1,3	1,8	0,6	0,2
Vysočina	3 863	88,7	4,5	1,8	0,5	1,7	1,8	0,8	0,2
Jihomoravský	8 165	92,9	3,3	1,3	0,4	0,9	0,7	0,4	0,1
Olomoucký	1 885	87,3	4,5	2,2	0,5	2,1	2,1	1,0	0,2
Zlínský	3 024	92,7	3,9	1,1	0,3	0,8	0,9	0,3	0,0
Moravskoslezský	2 892	91,2	3,9	2,1	0,3	1,1	0,9	0,4	0,1

Zemědělské podniky sídlící ve Středočeském kraji zaměstnávaly ke konci září roku 2007 celkem 23 633 pracovníků. V porovnání se strukturálním šetřením z roku 2005 se v kraji mírně zvýšil počet zaměstnanců (o 1 000 pracovníků vyšší). Nejvyšší nárůst za toto období zaznamenal okres Praha-východ (o 85 %). V mírném navýšení se pohybovaly i okresy Kladno, Kutná Hora a Mělník. Značný pokles naopak vykazoval okres Rakovník (o 38 %).

U podniků zabývajících se zemědělskou činností je charakteristickým znakem nízký počet zaměstnanců. Devět podniků z deseti sídlících ve Středočeském kraji zaměstnává jednoho až pět zaměstnanců. Tyto subjekty jsou běžně označovány jako mikropodniky. Přibližně stejného podílu dosahují i ostatní kraje v České republice. Mírně pod celostátním průměrem se pohybuje podíl zemědělských podniků v kraji s počtem pracovníků 6 až 19, v subjektech s větším počtem pracovníků dosahuje kraj naopak celorepublikového nadprůměru. V roce 2007 byly zaznamenány na území kraje tři zemědělské podniky zaměstnávající více než 250 zaměstnanců.

Tab. 3.1.4 Pracovníci v zemědělství podle věku v krajích ČR k 30. 9. 2007^{*)}

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

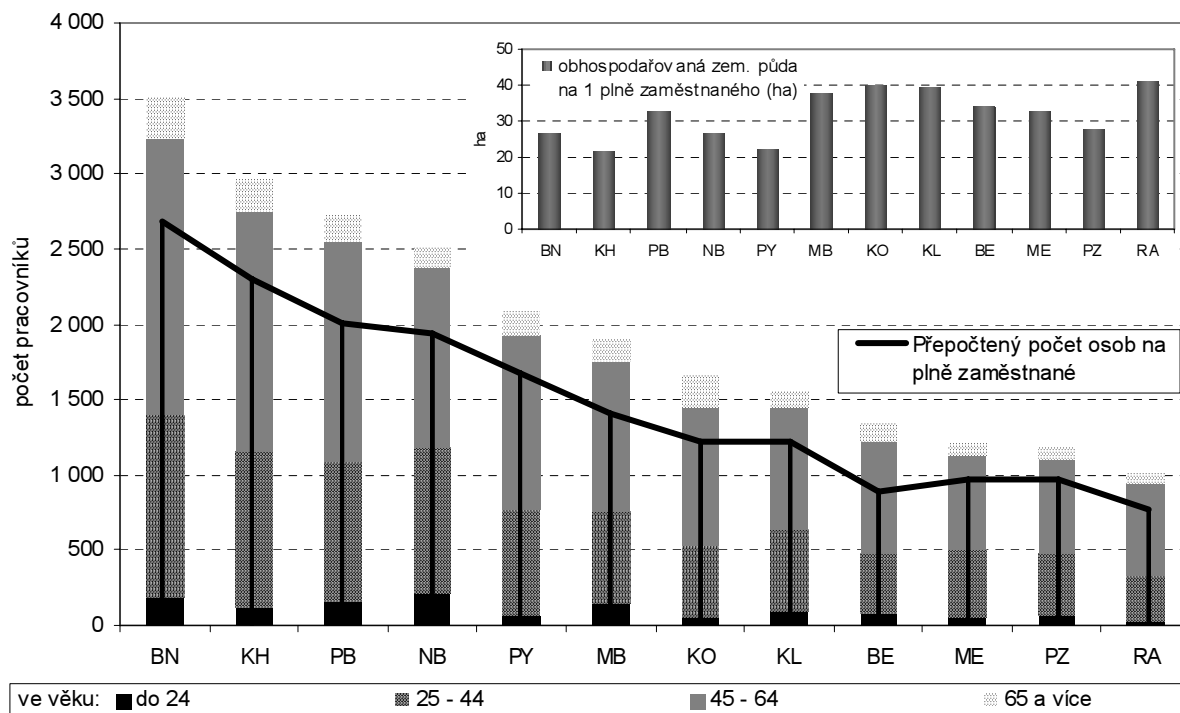
	Pracovníci v zemědělství (fyzické osoby)					Přepočtený počet osob na plně zaměstnané (AWU)	Obhospodařovaná půda na 1 plně zaměstnaného pracovníka AWU (ha)	
	celkem	v tom podíl (%) osob ve věku					zemědělská	orná
		do 24 let	25 - 44 let	45 - 64 let	65 a více let			
Česká republika	191 939	5,9	34,0	52,3	7,8	133 957	26,3	19,2
v tom kraje:								
Hl. město Praha	1 223	4,1	35,2	52,2	8,6	941	32,2	19,4
Středočeský	23 633	5,3	34,2	53,2	7,3	18 052	30,3	26,6
Jihočeský	19 169	5,9	33,4	52,9	7,8	13 880	30,5	18,8
Plzeňský	11 854	4,6	33,0	56,5	5,9	9 326	33,6	22,2
Karlovarský	2 224	7,1	35,2	51,7	6,0	1 691	58,9	24,0
Ústecký	8 008	6,1	35,0	52,4	6,4	5 911	35,5	25,4
Liberecký	5 483	6,7	35,4	48,5	9,4	3 520	25,9	10,7
Královéhradecký	13 005	5,6	33,5	53,0	7,8	9 365	25,1	18,2
Pardubický	13 375	6,1	36,0	51,6	6,3	10 021	22,8	17,7
Vysočina	22 830	6,1	35,1	51,0	7,7	16 181	23,1	18,0
Jihomoravský	33 882	5,9	32,2	51,9	10,0	19 560	18,6	16,6
Olomoucký	12 721	5,9	35,3	54,1	4,8	9 517	25,3	18,9
Zlínský	11 659	6,5	32,9	50,2	10,4	7 297	20,5	13,2
Moravskoslezský	12 870	7,0	34,6	50,5	7,9	8 694	24,5	15,0

^{*)} bez sezónních pracovníků

Po hlavním městě Praze a Plzeňském kraji má Středočeský kraj nejnižší zastoupení mladých lidí (do 24 let) pracujících v zemědělství. Na základě územního rozboru kraje se jedná především o okresy Rakovník (2,9 % z celkového počtu zaměstnanců) a Kolín (3,0 %). Naopak nejvyššího zastoupení v meziokresním srovnání dosahuje okres Nymburk, a to jak u pracovníků do 24 let (8,3 %), tak i mezi zaměstnanci ve věku v rozmezí 25 až 44 let. Nejpočetnější věkovou kategorií u pracujících v zemědělství je, i přes mírný pokles oproti šetření v roce 2005, skupina 45 až 64letých.

Graf 13 Pracovníci v zemědělství podle věku v okresech Středočeského kraje k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

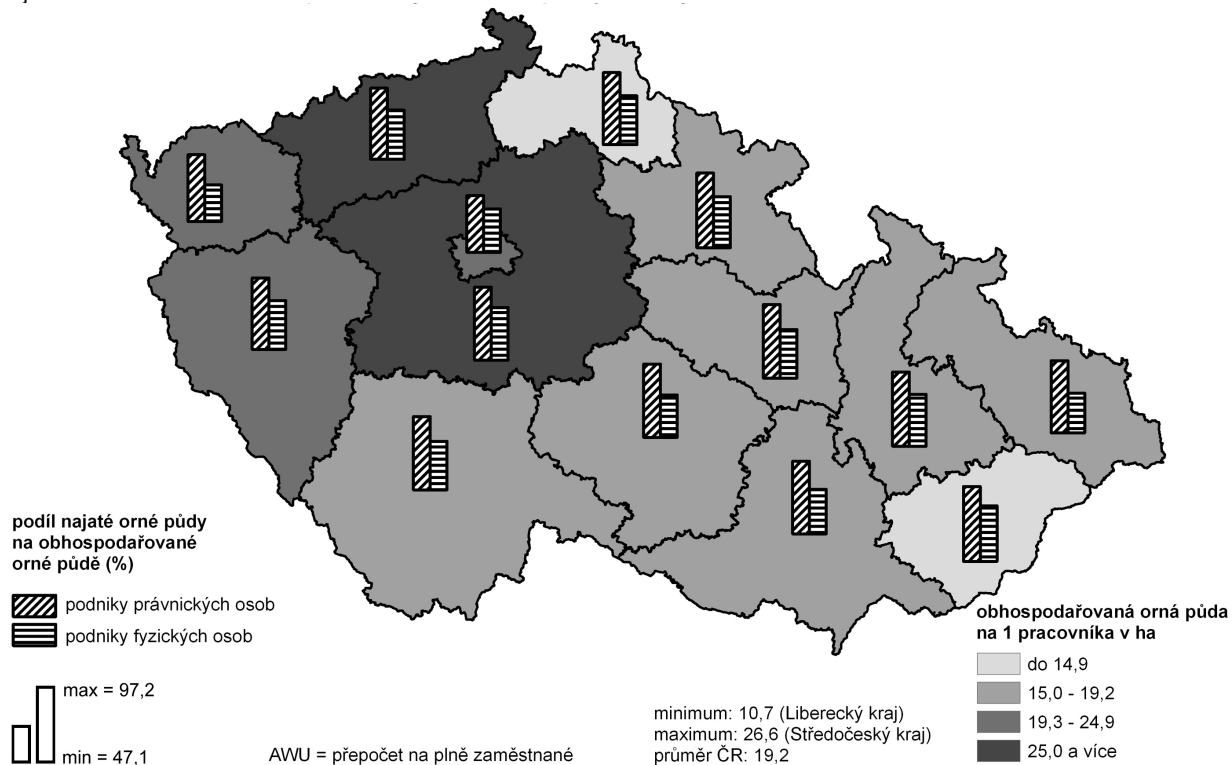

Podle počtu odpracovaných hodin byli v období od října 2006 do září 2007 pracovníci přepočtení na plně zaměstnané (1 800 hodin za rok). Přepočtený počet pracovníků v zemědělství je celostátně o 30 % nižší než počet pracovníků ve fyzických osobách. Příčinou je nejen sezónnost zemědělských prací, ale i struktura

pracujících na rodinných farmách, kde je velmi rozšířená výpomoc dalších členů rodiny farmáře. Po přepočtu na plně zaměstnané bylo v kraji sečteno 18 052 pracovníků v zemědělství, což je o 3 721 více než v roce 2005. Dvojnásobného navýšení plně zaměstnaných dosáhl díky celkovému růstu počtu zaměstnanců okres Praha-východ. Nejnižší podíl plně zaměstnaných ve struktuře pracovníků podle odpracovaných hodin zaznamenal okres Beroun.

2. Obhospodařovaná plocha orné půdy na 1 pracovníka v zemědělství (AWU) a podíl najaté orné půdy v krajích ČR v roce 2007

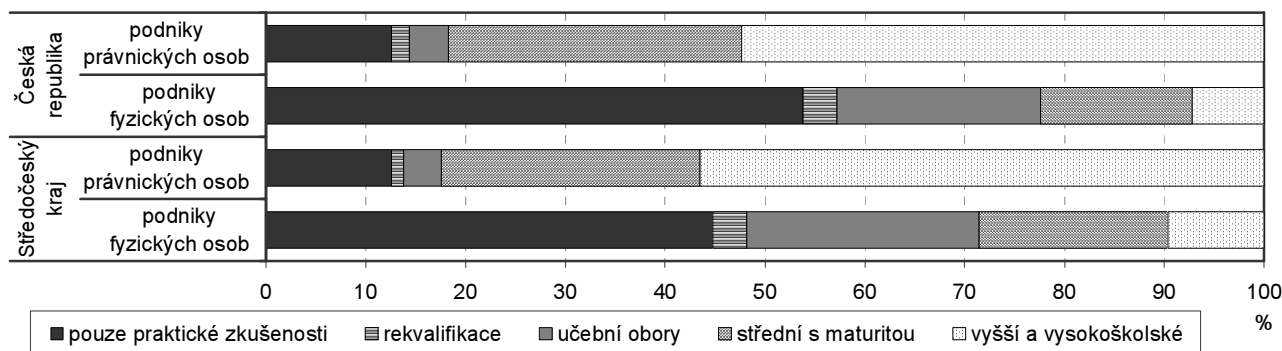
Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

V zájmu srovnatelnosti byla do Tab. 3.1.4 a Grafu 14 zařazena i **plocha obhospodařované půdy na 1 přepočteného pracovníka**. Z porovnání s celostátními údaji vyplývá, že v kraji připadá na 1 pracovníka oproti celostátnímu průměru o 4 ha zemědělské a 7,4 ha orné půdy více. Podílí se na tom především nižší zaměstnanost v zemědělském sektoru v okresech Kladno, Kolín a Mladá Boleslav.

Součástí strukturálního šetření FSS 2007 bylo i zjišťování úrovně **zemědělského vzdělání vedoucích pracovníků**. Značné rozdíly jsou ve všech krajích mezi úrovní vzdělání v podnicích fyzických a právnických osob. Zatímco celostátně převažuje u vedoucích pracovníků v podnicích právnických osob vysokoškolské vzdělání (52,4 %) a na dalším místě je střední vzdělání s maturitou (29,3 %), v podnicích fyzických osob převažují především praktické zkušenosti (53,8 %) a následuje vyučení v oboru (20,5 %). Obecně je mezi vedoucími pracovníky právnických osob vyšší úroveň vzdělání v moravských krajích, v podnicích fyzických osob v Karlovarském, Středočeském a Olomouckém kraji.

Graf 14 Zemědělské vzdělání vedoucího pracovníka v zemědělských podnicích ve Středočeském kraji v roce 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

Ze strukturálního šetření v zemědělství též vyplynulo, že v roce 2007 u dvou třetin podniků fyzických osob činila **spotřeba domácnosti hospodáře** méně než ½ konečné produkce farmy, více se na spotřebu vlastní domácnosti orientovaly podniky fyzických osob v Jihomoravském, Moravskoslezském a Zlínském kraji.

Tab. 3.1.5 Podniky fyzických a právnických osob podle určení produkce v krajích ČR v roce 2007

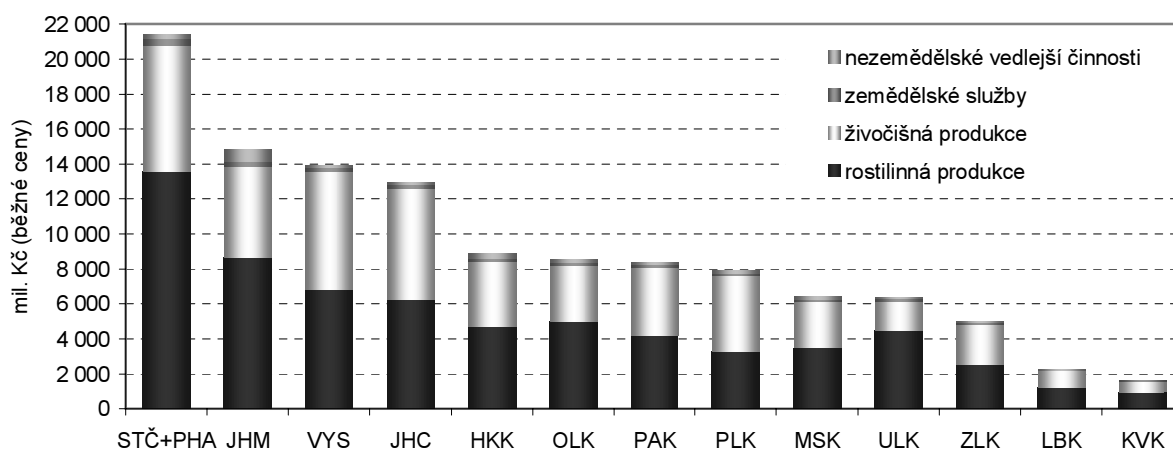
Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Podniky fyzických osob					Podniky právnických osob		
	celkem	z toho se spotřebou domácnosti hospodáře menší než 50 % konečné produkce		z toho s podílem přímého prodeje menším než 50 %		celkem	z toho s podílem přímého prodeje menším než 50 %	
		celkem	v %	celkem	v %		celkem	v %
Česká republika	36 455	24 221	66,4	30 260	83,0	2 941	2 529	86,0
v tom kraje:								
Hl. město Praha	254	230	90,6	192	75,6	54	41	75,9
Středočeský	4 057	2 996	73,8	3 173	78,2	398	326	81,9
Jihočeský	3 659	2 673	73,1	3 141	85,8	366	330	90,2
Plzeňský	2 023	1 675	82,8	1 443	71,3	191	163	85,3
Karlovarský	433	372	85,9	385	88,9	74	68	91,9
Ústecký	1 674	1 387	82,9	1 300	77,7	163	137	84,0
Liberecký	1 367	923	67,5	1 215	88,9	105	85	81,0
Královéhradecký	2 235	1 668	74,6	1 856	83,0	199	163	81,9
Pardubický	2 134	1 468	68,8	1 725	80,8	181	158	87,3
Vysočina	3 569	2 216	62,1	3 197	89,6	294	270	91,8
Jihomoravský	7 749	4 208	54,3	6 380	82,3	416	353	84,9
Olomoucký	1 699	1 269	74,7	1 387	81,6	186	160	86,0
Zlínský	2 875	1 648	57,3	2 582	89,8	149	137	91,9
Moravskoslezský	2 727	1 490	54,6	2 285	83,8	165	138	83,6

Více než polovina celkových tržeb pocházejících z přímého prodeje produkce byla celostátně zjištěna u 17 % podniků fyzických osob a 13 % podniků právnických osob. Častěji se na přímý prodej orientují podniky fyzických osob v Plzeňském kraji a v Hlavním městě Praze, podniky právnických osob rovněž v Hl. m. Praze, dále pak Středočeském, Libereckém a Královéhradeckém kraji.

Produkce zemědělského odvětví ve finančním vyjádření navazuje v regionálním členění na metodiku souhrnného zemědělského účtu. Jde o hodnotové vyjádření finální produkce, která opouští zemědělské odvětví (částka v základních cenách, kterou výrobce obdrží od kupujícího, plus dotace mínus daně na výrobek). Časová řada je k dispozici od roku 2003, přičemž za poslední rok jsou publikovány předběžné údaje a definitivní výsledky jsou k dispozici až v následujícím roce. Pro meziroční srovnání se používají stále ceny roku 2000, pro porovnání struktury běžné ceny daného roku⁴⁾. V hodnocení je společně se Středočeským krajem započítáno území hlavního města Prahy.

Graf 15 Produkce zemědělského odvětví v běžných cenách v krajích ČR v roce 2007 (předběžný údaj)

⁴⁾ podrobnější metodické vysvětlivky jsou součástí publikace 2128-08 Souhrnný zemědělský účet v jednotlivých krajích - definitivní výsledky za rok 2006 a semidefinitivní výsledky roku 2007, vydané ČSÚ v listopadu 2008

Celková produkce zemědělského odvětví má ve Středočeském kraji meziročně velkou variabilitu především v závislosti na výsledcích rostlinné výroby. Ze sledovaného pětiletého období byla nejvyšší produkce vypočtena v roce 2004. Především pokles v rostlinné výrobě přispěl v roce 2006 k většímu schodku v celkové produkci. V roce 2007 se zvýšila jak výroba v rostlinné, tak živočišné zemědělské sekci. Naproti tomu došlo k poloviční produkci v činnostech nezemědělských. Středočeský kraj společně s Hlavním městem Prahou dosahovaly v roce 2007 v mezikrajském srovnání nejvyšší produkce v zemědělském odvětví ze všech krajů. Necelá pětina celkové produkce ČR (18 %) pocházela právě z těchto dvou regionů.

Tab. 3.1.6 Produkce zemědělského odvětví ve Středočeském kraji a Hl.m. Praze v letech 2003 až 2007

v mil. Kč ve stálých cenách roku 2000						
	2003	2004	2005	2006	2007 předb.	Index 2007/2003
Produkce zemědělského odvětví celkem	16 006	18 868	18 270	17 251	18 456	115,3
v tom:						
rostlinná produkce	8 888	11 895	11 089	10 101	10 770	121,2
živočišná produkce	6 591	6 320	6 424	6 483	7 257	110,1
produkce zemědělských služeb	180	204	197	209	228	126,6
nezemědělské vedlejší činnosti (neoddělitelné)	346	449	560	458	202	58,3

Rostlinná produkce za rok 2007 byla v kraji o 21,2 % vyšší než v roce 2003, avšak za produkci z roku 2004 zaostávala o 1,125 mld. Kč. Nejvíce se na tomto propadu podílely obiloviny (více než polovina z celkového poklesu připadá na vyprodukovanou pšenici). Obiloviny jsou výraznou komoditou rostlinné výroby nejen v České republice, ale i ve Středočeském kraji. Dokazují to výsledky souhrnných účtů ze zemědělství, kde se na celkové rostlinné produkci kraje podílí necelou polovinou (43,6 %). Produkce obilovin Středočeského kraje společně s hlavním městem je pětinou produkce celé ČR. Na této skutečnosti se nejvíce podílí jak množstvím, tak poměrem především pšenice, druhý v pořadí je ječmen. Z dalších rostlinných artiklů v kraji majících výrazný podíl na celostátní rostlinné produkci lze zmínit olejninu, cukrovou řepu, zeleninu a zahradnické výrobky a také chmel.

Tab. 3.1.7 Rostlinná produkce Středočeského kraje a Hl. m. Prahy v letech 2003 až 2007

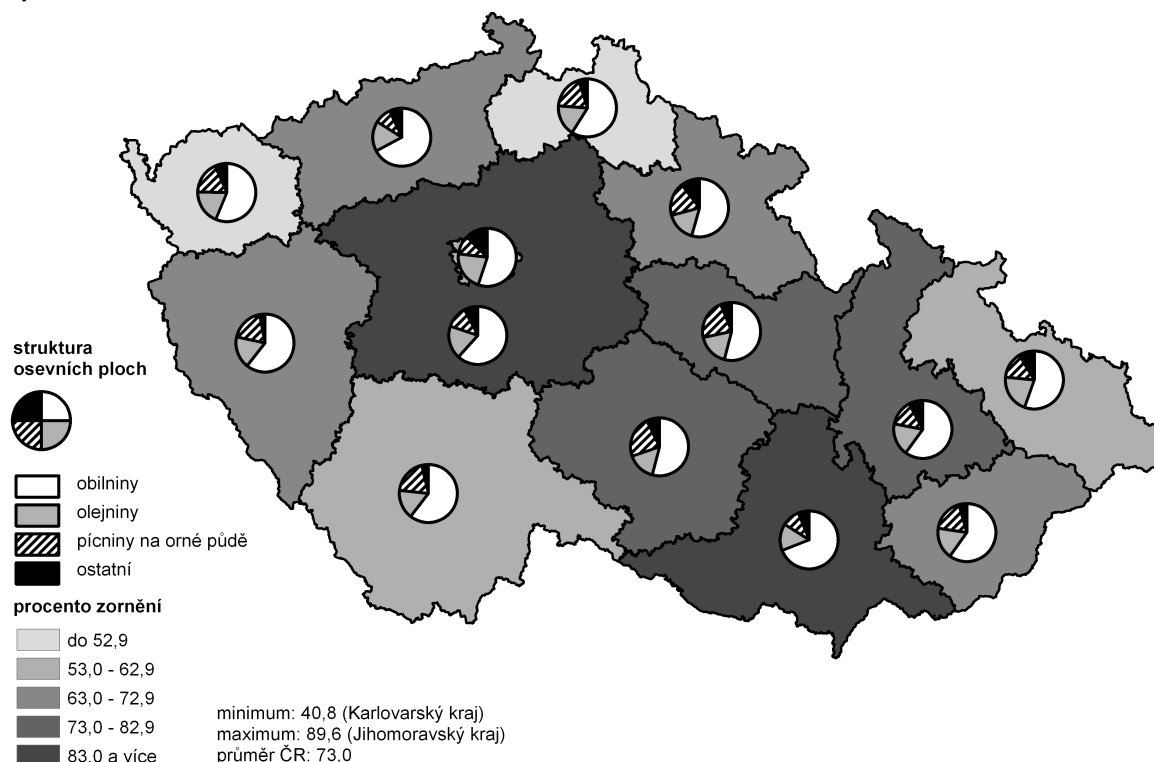
v mil. Kč ve stálých cenách 2000							
	2003	2004	2005	2006	2007 předb.	2007 podíl kraje na ČR%	Index 2007/2003
Rostlinná produkce celkem	8 888	11 895	11 089	10 101	10 770	20,4	121,2
v tom:							
obiloviny (včetně osiva)	3 688	5 501	4 838	4 147	4 697	20,8	127,3
z toho:							
pšenice a špalda	2 027	3 433	2 848	2 509	2 753	22,0	135,8
žito a ozimé směsky	79	178	92	40	92	19,4	117,0
ječmen	1 162	1 385	1 342	1 126	1 214	21,1	104,5
oves a letní směsky	73	79	49	45	55	13,8	75,5
kukuřice na zrno	277	316	415	364	488	17,2	176,2
technické plodiny	2 457	3 037	2 837	2 721	2 874	23,3	117,0
z toho:							
olejninu (včetně osiva)	1 226	1 738	1 497	1 656	1 694	21,6	138,2
luskoviny (včetně osiva)	34	49	68	49	36	13,2	104,0
cukrová řepa	870	902	889	790	848	30,3	97,4
chmel	233	260	319	192	205	27,4	88,0
krmné plodiny	821	1 060	1 082	969	889	11,5	108,3
zelenina a zahradnické výr.	979	1 134	997	1 120	1 109	30,1	113,3
brambory (včetně sadby)	593	743	934	664	751	21,5	126,7
ovoce	303	328	299	338	299	22,3	98,5
víno	18	17	11	9	19	1,7	105,7
ostatní rostlinné výrobky	29	76	90	132	131	24,5	451,4

Územní rozdíly v rostlinné produkci ČR souvisejí s rozdílnou strukturou **osevních ploch**. Přesto, že jsou obiloviny dominantní skupinou plodin ve všech krajích České republiky, pohyboval se v roce 2007 jejich podíl na obhospodařované orné půdě v krajích různě, od nejnižšího u zemědělských podniků se sídlem v Pardubickém kraji a na Vysočině (po 54 %) až po 69 % v Jihomoravském kraji. Ve Středočeském kraji dosahují osevní plochy v porovnání s celkovou obhospodařovanou půdou v kraji podílu 61,7 %, o 1,5 procentního bodu více než je celorepublikový průměr.

Značné využívání zemědělské půdy k rostlinné produkci a významné postavení Středočeského kraje v rámci ČR dokazuje společně s velkou výměrou obhospodařované půdy také vysoké procento zornění, po Jihomoravském kraji druhé nejvyšší v ČR. Poukazuje to na zemědělský charakter těchto dvou regionů.

3. Podíl orné půdy na zemědělské a struktura osevních ploch v krajích ČR v roce 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

Meziroční změny ve struktuře osevních ploch jsou poměrně výrazné a odrážejí nejen situaci na trhu se zemědělskými komoditami, ale i změny v dotační politice státu a Evropské unie. Významný je i vliv omezování živočišné výroby spojený s nižšími požadavky na produkci krmiv pro chovaná hospodářská zvířata.

Tab. 3.1.8 Osevní plochy v krajích ČR v roce 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Obiloviny celkem (ha)	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Brambory celkem (ha)	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Cukrovka technická (ha)	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Olejnin (ha)	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)
Česká republika	1 544 496	100,0	32 655	100,0	54 065	100,0	442 228	100,0
v tom kraje:								
Hl. město Praha	10 061	0,7	32	0,1	548	1,0	3 952	0,9
Středočeský	296 548	19,2	7 463	22,9	15 273	28,2	88 950	20,1
Jihočeský	158 123	10,2	3 789	11,6	-	-	42 067	9,5
Plzeňský	125 447	8,1	1 270	3,9	-	-	36 920	8,3
Karlovarský	22 811	1,5	94	0,3	-	-	7 747	1,8
Ústecký	100 974	6,5	732	2,2	2 968	5,5	25 133	5,7
Liberecký	22 268	1,4	236	0,7	404	0,7	6 520	1,5
Královéhradecký	92 641	6,0	1 442	4,4	9 164	16,9	27 899	6,3
Pardubický	95 761	6,2	1 416	4,3	2 995	5,5	31 288	7,1
Vysočina	157 510	10,2	11 779	36,1	262	0,5	46 366	10,5
Jihomoravský	224 054	14,5	2 225	6,8	5 891	10,9	48 604	11,0
Olomoucký	108 321	7,0	682	2,1	9 027	16,7	32 426	7,3
Zlínský	57 766	3,7	295	0,9	1 067	2,0	16 709	3,8
Moravskoslezský	72 210	4,7	1 200	3,7	6 467	12,0	27 647	6,3

Od roku 2000 se v kraji postupně snižovaly osevní plochy luskovin, brambor, technické cukrovky a pícnin na orné půdě. Naproti tomu téměř o třetinu vzrostly osevní plochy olejnin. Největší výkyvy jsou po roce 2000 patrné u osevních ploch obilovin. Po poklesu o 10 % v roce 2003 následovalo zvýšení v roce 2004 na

nejvyšší hodnotu od roku 1996. Z hlediska podílu na celostátní výměře orné půdy lze za hlavní producenty obilovin a olejnin považovat podniky ve Středočeském a Jihomoravském kraji, brambor a pícnin na orné půdě v kraji Vysočina a technické cukrovky ve Středočeském, Královéhradeckém a Olomouckém kraji.

Tab. 3.1.9 Využití orné půdy v okresech Středočeského kraje v roce 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Obhospo- dařovaná orná půda celkem (ha)	z toho (%)								
		obiloviny	z toho		luskoviny	brambory	cukrovka	olejny	pícniny na orné půdě	bez sklizně
			pšenice	ječmen						
Středočeský kraj	480 914	61,7	33,4	19,7	0,7	1,6	3,2	18,5	12,3	0,6
v tom okresy:										
Benešov	57 497	55,5	25,1	19,6	0,9	1,8	-	19,4	20,0	0,2
Beroun	22 556	62,4	35,4	22,0	0,6	0,2	-	18,8	15,5	1,5
Kladno	45 529	67,1	37,6	23,9	1,5	0,2	2,8	19,6	8,1	0,4
Kolín	47 390	66,9	36,0	19,3	0,5	0,6	4,3	19,2	6,6	1,0
Kutná Hora	45 613	60,8	34,4	17,5	0,4	1,0	2,9	19,5	14,0	0,6
Mělník	29 691	66,5	31,2	22,7	0,1	2,4	4,0	17,4	6,9	0,6
Mladá Boleslav	50 711	59,3	36,5	15,2	0,5	1,5	8,6	16,9	11,7	0,8
Nymburk	50 795	60,7	35,1	18,1	1,2	3,7	5,7	13,9	10,1	0,4
Praha-východ	33 014	63,0	33,3	23,2	0,7	3,2	4,1	18,7	6,9	0,3
Praha-západ	24 001	64,1	37,2	21,1	0,6	0,2	3,5	21,5	8,6	0,3
Příbram	46 950	56,2	27,9	17,4	0,5	2,2	-	16,5	23,4	0,2
Rakovník	27 167	63,9	35,0	22,4	0,8	0,2	-	24,8	8,6	0,9

Podíl **půdy ležící ladem** byl v kraji v porovnání s celostátním průměrem na stejné úrovni (0,6 %). Nižšího podílu půdy nevyužité ke sklizni na celkové orné půdě dosahovaly okresy zemědělského charakteru (Benešov, Příbram), vyššího podílu okresy s nižší zemědělskou produkcí (Beroun).

Rozdílné klimatické podmínky a další faktory (svažitost, kvalita půdy apod.) vedou k rozdílům ve využití půdy v jednotlivých okresech kraje. Z údajů o využití orné půdy v roce 2007 lze okresy Středočeského kraje charakterizovat takto:

Okres Benešov lze považovat ve vyjádření absolutních čísel v meziokresním srovnání kraje za zemědělsky nejsilnější region. I přesto, že hlavní plodinou jsou obiloviny, má tato komodita nejnižší podíl na celkovém využití obhospodařované půdy v porovnání s ostatními okresy Středočeského kraje (55,5 %). Na ostatní orné půdě se pěstují především olejny a pícniny na orné půdě. Zajímavostí v okrese Benešov je pěstování jetele červeného, jehož celková plocha činí 4 316 ha a podíl na celkové produkci Středočeského kraje je více než poloviční (57 %). I přes svou výraznou zemědělskou charakteristiku se zde některé rostlinné komodity nevyskytují (např. cukrovka technická, len setý, zelenina, sója) nebo pouze ve velmi malém množství (slunečnice, vjetěška).

Pro **okres Beroun** není tolik typická zemědělská činnost. Jedná se rozlohou o menší okres s nepříliš vhodným terénem k využívání zemědělské činnosti a vyšším podílem lesnatosti (třetí nejvyšší v kraji). Dokazuje to i podíl zemědělské plochy na celkové rozloze (52 %). V ostatních okresech Středočeského kraje se pohybuje tento podíl o 6 až 22 procentních bodů výše. Výjimku tvoří okres Příbram, na jehož území se nachází rozlehlý vojenský újezd Brdy s nezemědělskou půdou. Důležitou rostlinnou komoditou Beroun jsou obiloviny, jejichž podíl na celkovém osevu je mírně nadprůměrný v porovnání s krajským průměrem (o 0,7 procentního bodu vyšší). O 4,3 procentních bodů jsou nadprůměrné ve stejném srovnání především plodiny pšenice a ječmen. Naopak žito a kukuřice na zmo jsou zde zastoupeny minimálně. To samé se dá říci o bramborách (podíl na kraji pouhých 0,6 %), cukrovka se zde nepěstuje vůbec. Z olejnin vyniká pouze slunečnice (4. největší osevní plocha v kraji).

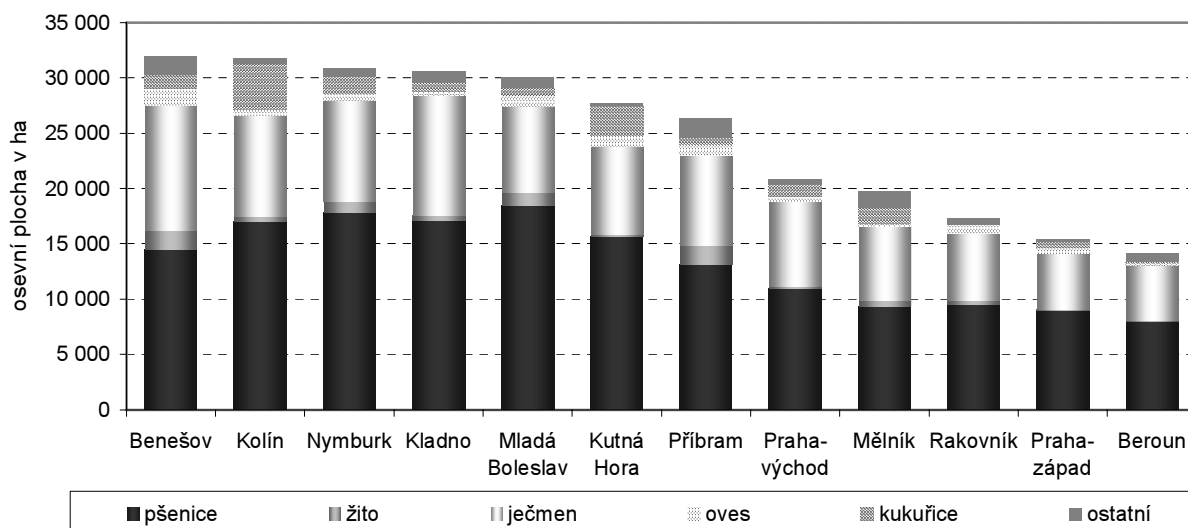
Okres Kladno má na svém území výrazný podíl obilovin (nejvyšší v kraji). Dominantní obilovinou je pšenice, významné jsou také osevní plochy ječmene. V podílu na celku kraje výrazně figurují také luskoviny na zmo (pětina osevu v kraji), především hrách setý. Okres Kladno se oproti jiným okresům v kraji vyznačuje širokou rozmanitostí rostlinných plodin, je zde zastoupena i řada atypických plodin. Díky svým klimatickým podmínkám a blízkosti Žatecka jsou především v severní části okresu rozšířené chmelnice (Zlonice). Netradičním rostlinným sortimentem pěstovaným na Slánsku je víno.

Okres Kolín má pro zemědělství dobré a příznivé podmínky, jak v klimatu a členitosti terénu, tak kvalitě půd. To dokazuje i výrazný podíl zemědělsky využívané půdy. Nemaou měrou k tomu přispívá i nízký podíl zalesnění (pouze 12,7 % celkové plochy). Po okrese Benešov vykazuje Kolínsko v absolutních číslech

největší osevní plochy obilovin. Na rozdíl od Benešovska dosahuje tato rostlinná komodita, především pšenice, ječmen a také kukuřice na zrna, vysokého podílu na celkové obhospodařované půdě okresu i na ploše Středočeského kraje, vyčleněné pro osev obilovin (28 %). Okres Kolín figuruje v meziokresním porovnání vysoko také v pěstování olejnin. Často jsou na tomto území k vidění pole s řepkou či slunečnicemi. Oproti sousedním regionům (okres Nymburk a Praha-východ) dosahuje okres Kolín menší plochy pro pěstování brambor, přednost dostává cukrová řepa. Daří se zde také ovocnářství, necelá čtvrtina plochy ovocných sadů připadá právě na Kolínsko.

Graf 16 Osevní plochy obilovin v okresech Středočeského kraje v roce 2007

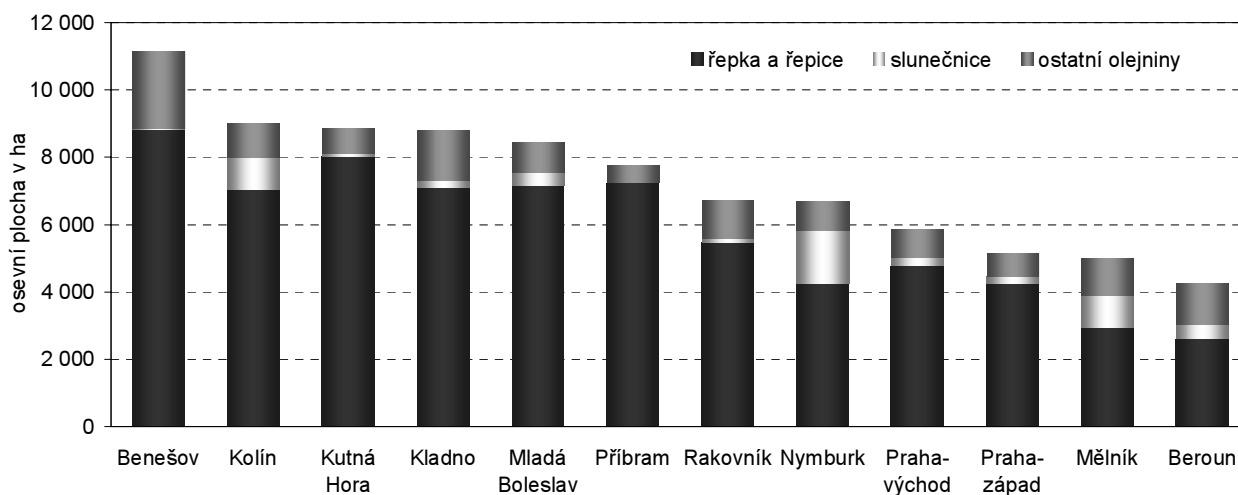
Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

Okres Kutná Hora má dvě odlišné oblasti. Severní nížinnou část a jihovýchodní část, kam zasahuje Českomoravská vrchovina. Průměrně na šesti hektarech orné půdy z deseti se pěstují obiloviny, z toho na třech pšenice, na necelých dvou ječmen a na polovině hektaru slunečnice, což v absolutním vyjádření této plodiny odpovídá po Kolínsku největší ploše v kraji. Stejně postavení jako slunečnice má také osevní plocha řepky. Silné zastoupení mají píceiny na orné půdě, především se upřednostňuje osev slunečnice na zeleno a na siláž. Na území okresu je poměrně častý výskyt pěstitelských školek (30 % z celého kraje).

Graf 17 Osevní plochy olejnin v okresech Středočeského kraje v roce 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

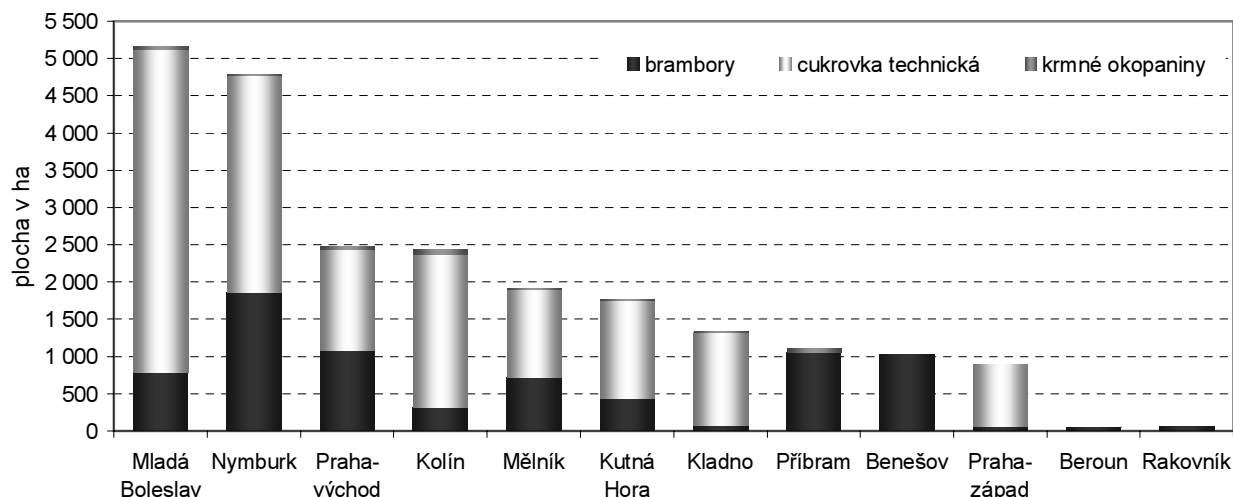
Okres Mělník má na svém území kvalitní zemědělskou půdu, navíc značná část okresu leží v nížinné oblasti. Dvě třetiny obhospodařované půdy jsou osévány obilovinami. Ostatní klasické rostlinné komodity nehrají v okresním srovnání podstatnou roli a spíše se pohybují pod krajským průměrem. Specifikem tohoto okresu v rostlinné činnosti je využívání strání a klimatu k pěstování vinné révy (Mělník, Liběchov), která na Mělnicku zaujímá tři čtvrtiny plochy z celkové rozlohy vinic v kraji. Již v menší míře dochází v některých částech k pěstování chmele (Vojkovice). Stejným poměrem jako okres Kutná Hora se podílí Mělnicko na celkové ploše pěstitelských školek.

V **okrese Mladá Boleslav** převládá pěstování obilovin, osevní plocha pšenice navíc zaujímá největší výměru v kraji. Výraznější zastoupení na celkové produkci v kraji mají i další méně významné obiloviny (oves, žito). Důležitou plodinou okresu Mladá Boleslav je cukrovka technická, jejíž podíl osevní plochy na kraji činí 28 % a na celé ČR 8 %. Mezi méně tradičními plodinami vyniká pěstování vojtěšky.

Okres Nymburk patří díky svému umístění v Polabské nížině k úrodným regionům Středočeského kraje. Vypovídá o tom nízký podíl zalesnění a nadprůměrný podíl zemědělské půdy na celkové výměře. Nymbursko je dlouhodobě silným bramborářským regionem, výrazně se daří i pěstování slunečnice. Plocha využívaná k pěstování obou plodin je největší v kraji. To samé, avšak v menších absolutních hodnotách, se dá říci o výsevu sóji a vojtěšky. I přes velký význam pěstování brambor na Nymbursku, vyplývá z výsledků FSS mezi lety 2005 až 2007 výrazné snížení plochy vyčleněné pro osev této plodiny. V tomto období naopak došlo k růstu plochy cukrovky technické.

Graf 18 Plochy okopanin v okresech Středočeského kraje v roce 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

Zemědělství v **okrese Praha-východ** je z velké části ovlivněno blízkostí hlavního města. Převažuje pěstování obilovin (pšenice a ječmen). U obou pražských okresů jsou typickým prvkem v krajině zahrady. Podíl zahrad na celkové ploše činí přes 5 % (průměrný podíl Středočeského kraje je 2,5 %) a nejčastěji slouží k pěstování zeleniny.

Okres Praha-západ je v rostlinném hospodářství v obdobné situaci jako Praha-východ. I tento okres má zemědělství přizpůsobeno s ohledem na těsnou blízkost hlavního města. Převažuje pěstování obilovin, především pšenice a ječmene. Plocha brambor je oproti východnímu pražskému regionu minimální a z okopanin tak převažuje cukrovka technická. Okres Praha-západ má také oproti Praze-východ nižší podíl zemědělské půdy a vyšší podíl zalesnění, zejména v jižní části okresu.

Okres Příbram je největším okresem ve Středočeském kraji. Díky rozlehlému vojenskému újezdu v Brdech, který neslouží pro zemědělské účely, má Příbramsko nízký podíl zemědělské půdy a vysoký podíl lesů na celkové ploše. I přesto je zde zemědělská plocha aktivně využívána. Podíl pšenice a ječmene na celkové ploše obilovin je nižší než v ostatních okresech a tak dostávají přednost i jiné plodiny, např. řepka, pícniny na orné půdě (kukuřice na zeleno a siláž) či brambory. Zajímavostí okresu je pěstování bobu (45 % osevní plochy z kraje). Naopak se na Příbramsku nevyskytují pole s cukrovkou technickou či se slunečnicemi na semeno.

Okres Rakovník patří mezi okresy s nižším podílem obhospodařované zemědělské půdy v porovnání s krajským průměrem. Zemědělská činnost v jižní a jihozápadní oblasti je omezena přírodními útvary s náročným terénem. Nejčastější vysázenou komoditou jsou obiloviny, konkrétněji pšenice a ječmen. Ostatní obiloviny tvoří pouhou desetinu z celé obilné plochy okresu. Z dalších plodin se ve větší míře pěstuje jen řepka (5 487 hektarů plochy). V severozápadní části okresu se projevuje vliv Žatecka a objevují se zde chmelnice (Kněževes, Hořovičky). Na Rakovnicku se nedaří okopaninám, výsadba brambor zde probíhá minimálně (v roce 2007 pouze na 55 hektarech) a není vykazováno pěstování cukrovky.

Sklizeň rostlinných produktů přímo závisí na velikosti produkčních ploch a hektarových výnosech. V letech 2000 až 2008 se pohybovala celková sklizeň s menšími výkyvy okolo 3,2 mil. tun ročně. Největší produkce obilovin v kraji byla zjištěna v roce 2004, kdy celková sklizeň 3,4 mil. tun byla o 24 % vyšší než sklizeň v roce 2003. Výrazné kolísání jednoletých hodnot je patrné především u sklizně luskovin, která byla ve sledovaném období nejsilnější v roce 2005, zatímco v roce 2008 byla sklizeň této komodity třikrát nižší.

Tab. 3.1.10 Sklizeň ve Středočeském kraji v letech 2000 až 2008

	v tis. tun								
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Obiloviny celkem	1 249,5	1 438,0	1 307,6	1 142,2	1 757,9	1 534,4	1 304,7	1 428,5	1 667,4
Luskoviny	12,0	13,5	11,3	7,6	11,2	16,0	12,3	8,4	5,7
Brambory celkem	222,7	197,4	159,8	133,6	176,9	219,0	157,1	173,0	165,5
Cukrovka technická	691,8	937,2	1 003,8	876,4	904,9	898,2	798,6	862,5	860,5
Olejníny celkem	173,0	227,6	162,0	141,4	231,3	196,4	230,8	244,5	258,1
Pícniny na orné půdě (v hodnotě sena)	573,0	578,3	524,7	390,7	487,2	495,7	430,3	383,8	408,3

Významné meziroční rozdíly v **hektarových výnosech** jsou do značné míry ovlivněny průběhem počasí v jednotlivých letech. Nejméně příznivým rokem byl ve Středočeském kraji pro rostlinnou výrobu rok 2003, kdy byly zaznamenány nejnižší výnosy obilovin, brambor, olejnin i pícnin na orné půdě. V tomto roce měla klesající výkyv také dlouhodobě nejvýnosnější rostlinná plodina, a to cukrovka technická. Každoročně její výnos, až na osmiprocentní pokles v roce 2003, rostl o 5 až 12 %. Index změny hektarového výnosu cukrovky technické v období 2000 až 2008 činil 145,5 a byl ze všech rostlinných plodin nejvyšší.

Tab. 3.1.11 Hektarové výnosy ve Středočeském kraji v letech 2000 až 2008

	t / ha								
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Obiloviny celkem	3,9	4,7	4,4	4,1	5,6	4,9	4,4	4,7	5,6
Luskoviny	2,1	2,5	1,9	2,1	3,2	2,5	2,3	2,0	2,1
Brambory celkem	19,7	21,1	21,6	17,9	23,5	27,7	23,1	24,5	24,2
Cukrovka technická	39,8	43,9	49,4	45,4	50,4	53,5	51,6	54,0	57,9
Olejníny celkem	2,2	2,5	2,0	1,5	2,9	2,4	2,5	2,6	2,6
Pícniny na orné půdě (v hodnotě sena)	5,4	5,9	6,4	5,2	6,3	6,8	6,5	6,5	6,7

Prodej rostlinných výrobků nekoresponduje u všech plodin s objemem vypěstované produkce. Část plodin slouží ke krmným účelům přímo u producenta. Jde nejen o pícniny na orné půdě a krmné okopaniny, ale i o část obilovin, zejména o ječmen a oves. Projevuje se též skladování vybraných produktů u pěstitelů a jejich prodej až v dalším roce. Z celkové produkce obilovin jsou k prodeji určeny zhruba tři čtvrtiny, ovesa jen polovina. Téměř 95 % produkce obilovin určené k prodeji nakoupily v roce 2007 obchodní a zpracovatelské organizace. Necelé 1 % prodaných obilovin bylo přímo vyvezeno do zahraničí.

Živočišná produkce se v kraji postupně zvyšuje. Ačkoli produkce výrobků živočišného původu delší období stagnuje, prodej zvířat naopak za roky 2006 a 2007 postupně vzrůstal.

Tab. 3.1.12 Živočišná produkce Středočeského kraje a Hl. m. Prahy v letech 2003 až 2007

	v mil. Kč ve stálých cenách 2000						
	2003	2004	2005	2006	2007 předb.	2007 podíl na ČR (%)	Index 2007/2003
Živočišná produkce celkem	6 591	6 320	6 424	6 483	7 257	14,9	110,1
v tom:							
zvířata	3 556	3 461	3 481	3 694	4 193	15,8	117,9
z toho:							
skot	618	580	518	674	683	11,5	110,4
prasata	2 002	2 041	1 937	1 927	2 123	15,0	106,0
ovce a kozy	8	8	15	14	11	13,3	145,9
drůbež	909	814	999	1 067	1 359	21,7	149,5
živočišné výrobky	3 036	2 859	2 942	2 789	3 064	13,7	100,9
z toho:							
mléko	2 369	2 384	2 485	2 445	2 497	12,6	105,4
vejce	662	471	454	338	563	22,7	85,0

Oproti rostlinné produkci, u které v období let 2003 až 2007 dosahoval nejvyšší produkce rok 2004, je v živočišné výrobě ve stejném období naopak stejný rok považován za nejslabší. Největší zisky z produkce masa pochází z chovu prasat a drůbeže. Výraznou pozici na trhu mají také výrobky spojené s chovem zvířat. Jedná se především o výrobu mléka, jehož každoročně stoupající prodej tvoří třetinu celé živočišné produkce.

Živočišnou výrobu ve Středočeském kraji a Hl. m. Praze (šetřeno společně) lze po roce 2001 charakterizovat stagnací až menším poklesem výroby vepřového a hovězího masa. Výroba mléka si udržela od roku 2001 s drobnými výkyvy stabilní výrobní hladinu přibližných 335 tisíc litrů ročně. I přesto, že užitkovost, vyjádřena průměrnou roční dojivostí 1 krávy, se nepřetržitě každoročně navyšuje o dva až pět procent. Počet slepic výrazně poklesl v roce 2004, v návaznosti na to se snížila také snáška vajec. Zároveň však v tomto roce byla zaznamenána nejvyšší průměrná snáška na jednu slepici ve sledovaném období (302 ks vajec). V roce 2008 byl zaznamenán v kraji nejnižší úhyn telat – 8,6 % z celkového počtu narozených zvířat, naproti tomu úhyn selat v roce 2008 byl nejvyšší (12,8 %).

Tab. 3.1.13 Živočišná výroba ve Středočeském kraji a Hl. m. Praze v letech 2001 až 2008

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Výroba masa v jatečné hmotnosti (t)								
hovězí vč. telecího	9 310	10 369	10 660	10 122	9 858	9 356	10 003	9 066
vepřové	47 286	51 295	52 073	52 321	49 116	47 861	49 066	46 736
Výroba mléka (tis. litrů)	331 608	336 267	332 317	328 447	340 228	331 803	338 886	335 520
Průměrná roční dojivost 1 krávy (litry)	5 611	5 772	5 926	6 224	6 484	6 610	6 858	7 082
Snáška vajec								
celkem (tis. kusů)	303 443	413 200	365 350	263 385	339 362	279 996	400 820	482 912
na 1 slepici (ks)	294	292	301	302	288	276	289	296
Úhyn z počtu narozených (%)								
telata	.	10,7	11,3	9,8	9,6	9,9	9,1	8,6
selata	11,0	11,4	11,1	10,8	11,9	11,4	12,2	12,8

Počty hospodářských zvířat zahrnují užitková zvířata ve vlastnictví či v držení zpravodajských jednotek ke konci září 2007. Největším chovatelem skotu je Jihočeský kraj a Vysočina, vysokou intenzitou chovu se k nim řadí i Plzeňský kraj. K největším chovatelům prasat a drůbeže patří Středočeský a Jihomoravský kraj. Nejvyšší intenzitu chovu prasat má však kraj Vysočina. Nejvíce ovcí a beranů se chová v Jihočeském a Zlínském kraji, koz a kozlů v Jihočeském a Ústeckém kraji. Nejvyšší stavy koní byly zjištěny v Jihočeském a Středočeském kraji. Chovy králíků jsou nejvíce rozšířeny v Jihomoravském a Středočeském kraji. V členění podle okresů byly zveřejněny pouze stavy u hlavních skupin zvířat. U koní je třeba vzít v úvahu, že mezi zpravodajské jednotky nemuseli být zařazeni všichni chovatelé. Pro koně nebyla stanovena prahová hodnota, proto subjekty nepřekračující jiné prahové hodnoty nebyly mezi zpravodajské jednotky zařazeny.

Tab. 3.1.14 Stavy hospodářských zvířat v krajích ČR k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Skot celkem	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Prasata celkem	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Drůbež celkem	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Intenzita chovu	
							skotu na 100 ha zem. půdy	prasat na 100 ha orné půdy
Česká republika	1 419 007	100,0	2 875 874	100,0	29 303 202	100,0	40,3	112,0
v tom kraje:								
Hl. město Praha	6 484	0,5	7 011	0,2	766 339	2,6	21,4	38,4
Středočeský	154 705	10,9	438 629	15,3	5 327 811	18,2	28,3	91,2
Jihočeský	218 354	15,4	352 520	12,3	4 318 784	14,7	51,7	135,0
Plzeňský	160 725	11,3	217 500	7,6	2 572 819	8,8	51,3	105,1
Karlovarský	36 521	2,6	27 317	0,9	233 167	0,8	36,7	67,3
Ústecký	41 226	2,9	109 445	3,8	2 001 811	6,8	19,7	72,8
Liberecký	42 444	3,0	36 748	1,3	118 417	0,4	46,6	97,3
Královéhradecký	109 632	7,7	216 898	7,5	1 941 527	6,6	46,7	127,4
Pardubický	120 755	8,5	181 855	6,3	2 327 479	7,9	52,7	102,5
Vysočina	215 604	15,2	410 722	14,3	852 072	2,9	57,8	140,8
Jihomoravský	74 615	5,3	439 430	15,3	5 457 667	18,6	20,6	135,1
Olomoucký	96 071	6,8	218 653	7,6	448 048	1,5	39,8	121,3
Zlínský	58 787	4,1	118 498	4,1	1 577 450	5,4	39,2	123,1
Moravskoslezský	83 083	5,9	100 647	3,5	1 359 813	4,6	38,9	77,2

V porovnání s rokem 2001 byly v roce 2008 ve Středočeském kraji (společně s Hl. m. Prahou) nižší stavy skotu o 7,4 %, přitom nejnižší počet zvířat byl zjištěn v roce 2006. Snížení stavů krav bylo ve stejném období o 0,4 procentního bodu pomalejší a pokles pokračoval i v posledních dvou letech. Stavy prasat se v kraji snížily od roku 2001 o více než jednu třetinu, přičemž k největšímu meziročnímu poklesu (o 13,5 %) došlo v posledním sledovaném roce. Počty prasnic poklesly od roku 2001 dokonce o dvě pětiny.

Tab. 3.1.15 Stavy hospodářských zvířat ve Středočeském kraji a Hl. m. Praze v letech 2001 až 2008 ^{*)}

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Skot celkem	191 854	176 454	168 557	158 049	154 934	151 262	152 850	151 671
z toho krávy	69 517	64 967	63 326	59 558	60 072	58 413	57 798	57 856
Prasata celkem	527 101	525 919	513 539	438 596	415 646	407 398	437 434	386 226
z toho prasnice	46 638	43 683	43 601	35 159	33 301	32 726	34 900	29 072
Ovce a berani	6 760	7 606	7 763	10 388	12 247	13 293	16 913	17 966
Drůbež	4 568 284	5 249 131	4 319 423	3 123 830	4 907 240	3 967 449	5 867 460	7 084 359
z toho slepice	1 172 242	1 415 158	1 261 312	844 000	1 154 603	1 065 318	1 448 413	1 756 952

^{*)} do roku 2003 k 1. 3., od roku 2004 k 1. 4.

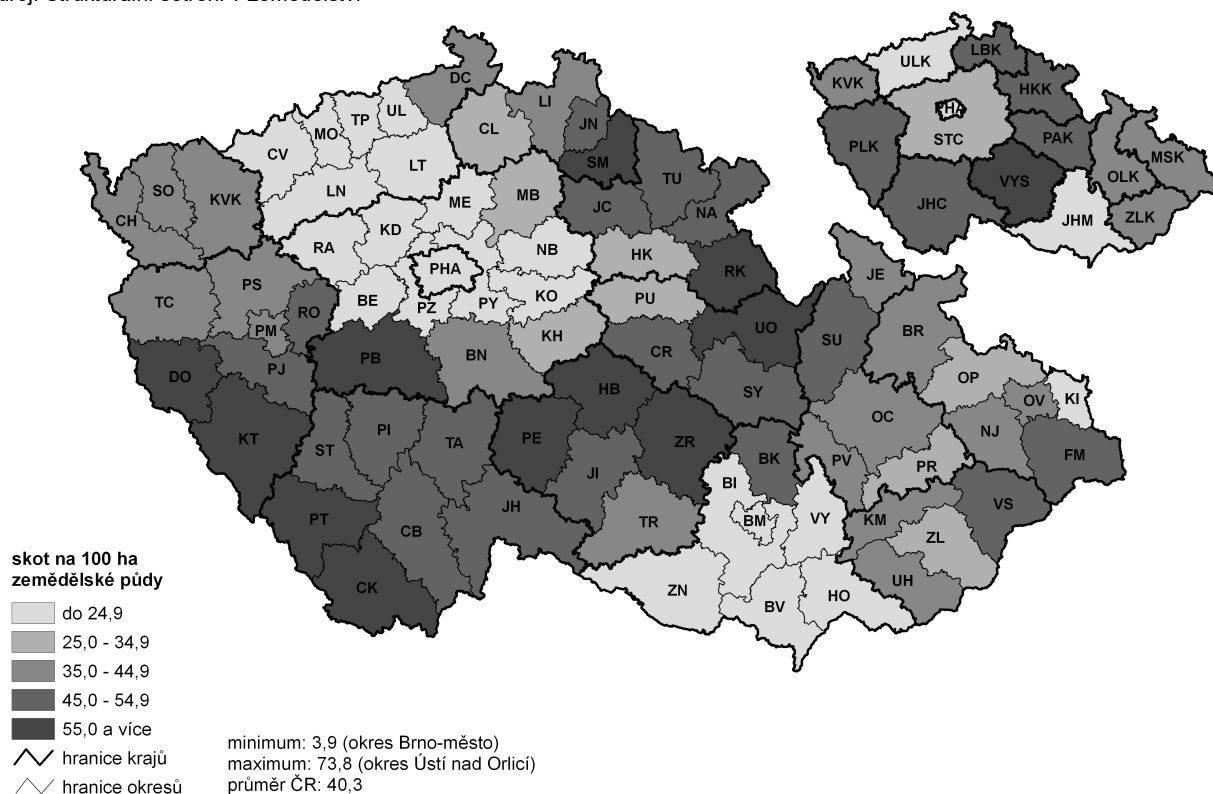
Po roce 2000 se postupně opět začaly zvyšovat stavy ovcí a beranů, nedosáhly však z daleka počtů chovaných v 80. letech 20. století. Stavy drůbeže se ve sledovaném období nejprve snížily do roku 2004 téměř o třetinu oproti stavu roku 2001. Ve zbytku období vzrostl počet drůbeže na více než dvojnásobek nejnižšího stavu z roku 2004, nejvíce zásluhou kuřat a poptávce po drůbežím mase.

Stavy hospodářských zvířat lze sledovat i z výsledků **strukturálních šetření** v letech 2005 a 2007.

Stavy skotu se v kraji oproti šetření v roce 2005 snížily o 33 793 kusů, to představuje propad o 21,6 %. Nejvíce se na tomto poklesu podílel mladý skot do 1 roku (o 24,5 % méně) a dojně krávy (o 19,6 % méně). Největší absolutní propad ve stavu skotu ve stejném období zaznamenal okres Benešov (o 3 156 kusů méně), největší procentní propad okres Rakovník (o 32 %). Naopak stavy skotu se navýšily nejvíce v okrese Příbram a Kladno. V ostatních okresech již převažoval mírný pokles. Intenzita chovu skotu (skot na 100 ha zemědělské půdy) je na území Středočeského kraje v porovnání s ostatními kraji nižší. Výjimku tvoří již zmíněné zemědělské okresy v jižní části kraje.

4. Intenzita chovu skotu v okresech ČR k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství

Tab. 3.1.16 Hospodářská zvířata v okresech Středočeského kraje k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

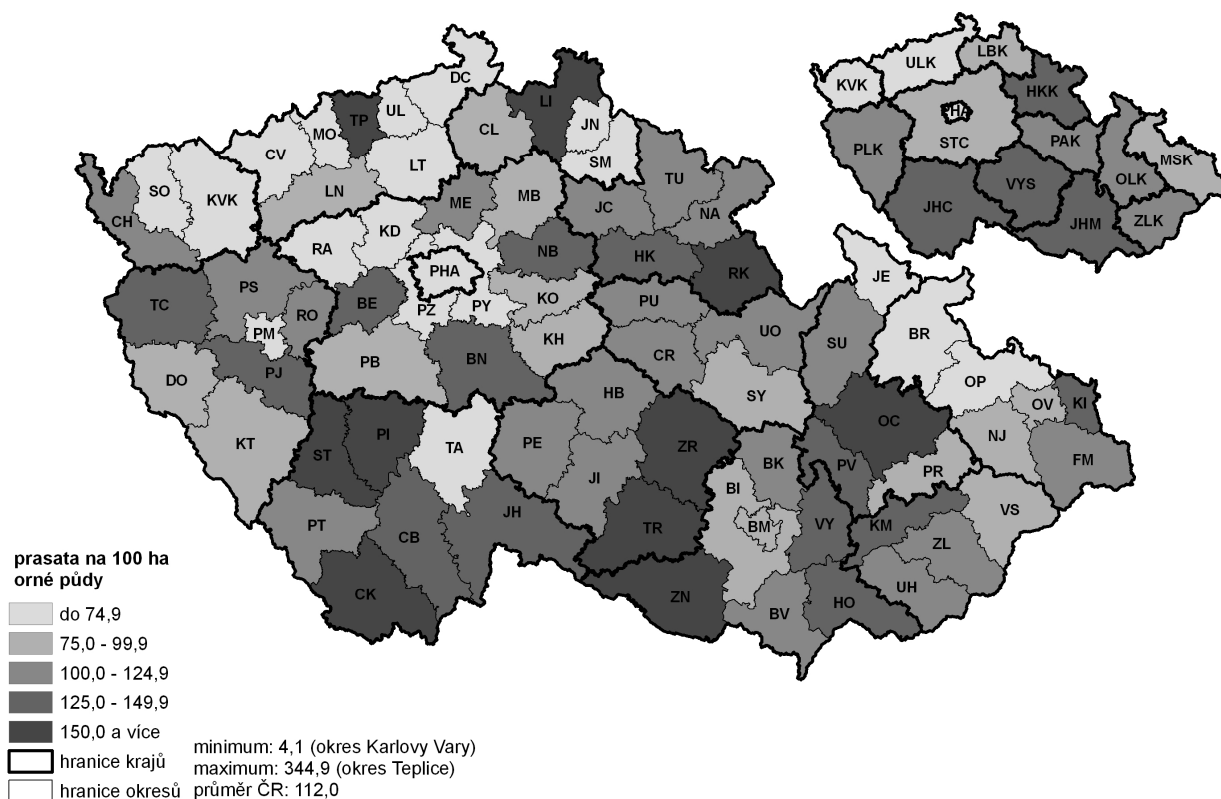
v kusech

	Skot	z toho krávy	Prasata	Ovce a berani	Kozy a kozli	Koně	Drůbež
Středočeský kraj	154 705	59 824	438 629	15 792	1 601	3 601	5 327 811
v tom okresy:							
Benešov	31 547	12 510	83 006	2 764	280	599	831 634
Beroun	7 001	2 589	30 171	1 193	166	675	131 217
Kladno	8 162	3 400	24 125	397	27	191	475 107
Kolín	7 217	2 944	46 648	595	49	207	267 911
Kutná Hora	17 093	6 422	45 499	1 309	145	203	847 816
Mělník	3 397	1 204	30 690	395	91	174	730 974
Mladá Boleslav	15 743	5 518	44 648	523	71	188	118 229
Nymburk	12 285	5 087	67 751	331	66	129	224 831
Praha-východ	7 571	2 922	16 026	1 695	181	269	1 339 139
Praha-západ	3 982	1 586	6 679	2 135	120	457	14 489
Příbram	36 336	14 059	38 709	3 246	332	380	268 964
Rakovník	4 369	1 582	4 677	1 208	72	128	77 501

Ve **stavech prasat** jsou z dlouhodobějšího hlediska patrné větší výkyvy v závislosti na poptávce po vepřovém masu a na cenách vstupů (především obilí a tím i krmných směsí), trendem je však obdobně jako u skotu celkový pokles. Oproti roku 2005 došlo ke snížení stavu prasat o 59 479 kusů, což představuje pokles o 18 %. Dvě třetiny tohoto úbytku připadly na okres Beroun, na jehož území došlo během let 2005 a 2007 k rapidnímu snížení v chovu prasat (o 60 % nižší). Na minimální stavy se dostal též chov prasat v okrese Rakovník. Na celkovém stavu prasat v kraji se naopak nejvíce podílely okresy Benešov (18,9 %), Nymburk (15,4 %) a okolo desetiprocentní hranice se pohybovaly také okresy Kolín, Kutná Hora a Mladá Boleslav. Díky silnému zaměření na vepřové maso vykazovaly okresy Benešov, Nymburk a Beroun intenzitu chovu přesahující více než 130 prasat na 100 hektarů orné půdy (kartogram 6). Intenzita chovu prasat, přepočtená na území celého kraje (91,2 %), byla o 20,8 procentního bodu pod celorepublikovým průměrem.

5. Intenzita chovu prasat v okresech ČR k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství

Chov **drůbeže** je vzhledem k poptávce na trhu velmi žádaným artiklem v živočišné výrobě, a tak stav zpravodajských jednotek dlouhodobě vzrůstá. Nejvyšší stavy drůbeže vykazoval v roce 2007 okres Praha-východ, a to i přesto, že v předchozím období strukturálního šetření zaznamenal druhý nejnižší počet (pouze 4 175). Tento obrovský nárůst, především kuřat na výkm, byl výsledkem zprovoznění drůbežáren v roce 2005 na tomto území (Říčany).

Od roku 2001 se v kraji zvyšují počty **ovcí a beranů**. Nárůst dosahoval přibližně 2,5násobku mezi lety 2001 a 2008. Ze strukturálního šetření vyplývá lokalizace chovu jižním směrem od Prahy s ohledem na členitost terénu. Nejpočetnější stavy vykazovaly okresy Příbram a Benešov, z méně rozlehlých regionů také Praha-západ. Málo početné chovy ovcí a beranů jsou v Polabí (okresy Nymburk, Mělník) a okrese Kladno.

V roce 2007 došlo na území kraje v porovnání se šetřením v roce 2005 k desetiprocentnímu navýšení počtu **koní**. Největší nárůst a zároveň nejvyšší absolutní hodnota byla zaznamenána v okrese Beroun. Chová se zde až pětinašobné množství koní, než je tomu např. v okresech Rakovník či Nymburk.

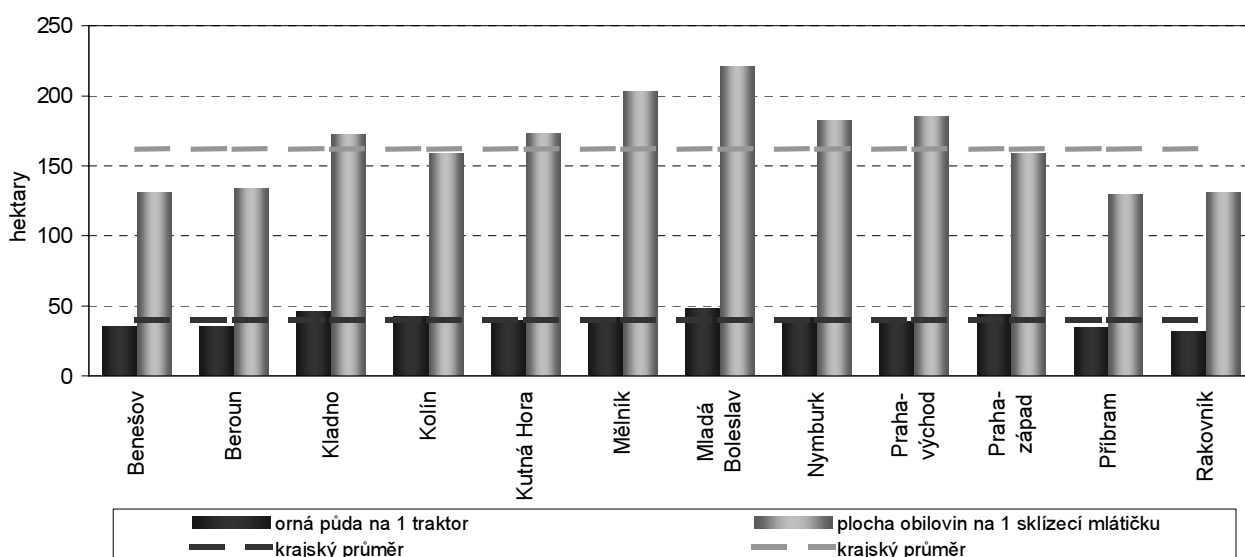
V období let 2001 až 2005 měl chov **koz a kozlů** v kraji klesající tendenci. Díky vzrůstajícím možnostem využívání koziho mléka a nástupu vznikajících biofarem došlo od roku 2006 až k dvojnásobnému navýšení počtu koz a kozlů. Nejvyšší stavy vykazují okresy Příbram a Benešov.

Ze strukturálního šetření v roce 2005 vykazují největší počty **včelstev** (rojů) polabské okresy, nejvíce okres Mělník. Stejně šetření vypovídá také o stavu **kožešinové zvěře**, jejíž chov se provozuje pouze v pěti okresech kraje a z převážné části (71 %) v okrese Kolín.

Strukturální šetření v zemědělství zjišťovalo též počty **zemědělských strojů a zařízení** ve vlastnictví zpravodajských jednotek (včetně finančního leasingu). V porovnání s rokem 2005 měli zemědělci v roce 2007 celostátně o 3,7 % traktorů méně, více ubývaly starší stroje s nižším výkonem, zatímco počet nejvýkonnějších traktorů (100 kW a více) se zvýšil o 7,6 %.

Graf 19 Zemědělské stroje v okresech Středočeského kraje k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství

Ve Středočeském kraji se oproti roku 2005 snížil počet traktorů o 3,5 %, především šlo o méně výkonná zařízení. Největším počtem zemědělských strojů ve vlastnictví podniků disponuje okres Benešov. V přepočtu na jeden subjekt provozující zemědělskou činnost připadá nejvíce na okres Mladá Boleslav (4 stroje na jeden subjekt), nejméně okres Beroun (1,6 stroje na subjekt). V přepočtu na zemědělskou plochu vychází v kraji průměrně 2 traktory na 100 ha.

Mírného poklesu počtu mezi zjišťováním v roce 2005 a 2007 se dočkaly i další druhy strojů sloužící pro zemědělské účely ve vlastnictví podniku, např. pluhy, sklízecí mlátičky, sklízeče brambor, atd. Naopak překvapivý nárůst počtu zaznamenaly stroje sloužící na účely dojení (o dvě třetiny více) a zavlažovací zařízení (o polovinu více). V rámci rozvoje informační společnosti přibyla též zařízení výpočetní techniky – osobní počítače (6% nárůst).

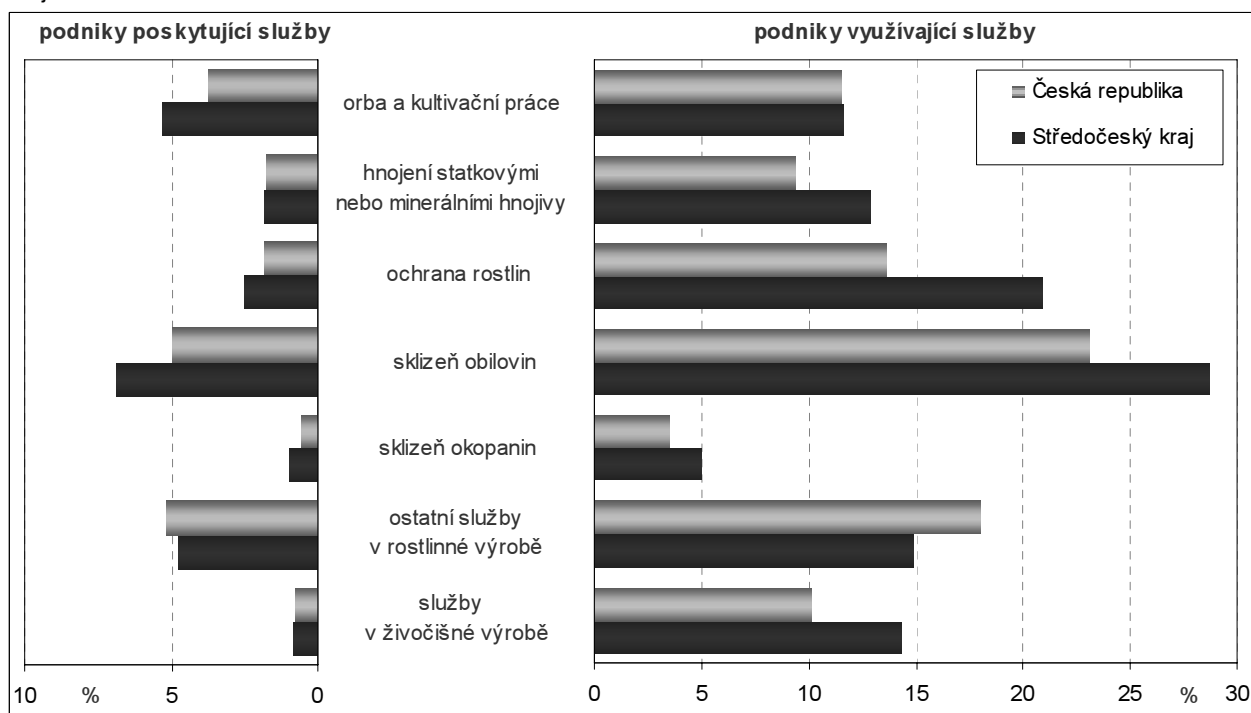
Z doplňujících informací, které byly součástí strukturálního šetření v zemědělství 2007, lze uvést podíl podniků, které **poskytují či využívají jednotlivé druhy zemědělských služeb**. Častěji podniky využívají zemědělské služby, než je poskytují, a přesto je v kraji podíl poskytovatelů u všech druhů služeb nad celostátním průměrem.

Z poskytovaných služeb je nejčastější sklizeň obilovin, následuje orba s kulturačními pracemi a blíže nespecifikované služby v rostlinné výrobě. Nejméně podniků nabízí jako službu sklizeň okopanin.

Podíl podniků, které využívají zemědělské služby, se pohybuje stejně jako u poskytovatelů služeb nad celostátním průměrem. Nejvíce zemědělských podniků (28,7 %) ve Středočeském kraji využívá nabídky sklizně obilovin jako službu jiné organizace. Tento podíl se pohybuje o 5,5 procentních bodů nad celostátním průměrem.

Graf 20 Zemědělské podniky poskytující a využívající zemědělské služby v roce 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství

Ve využívání státní podpory jsou v přepočtu na jeden podnik v období 2003 až 2007 aktivnější obchodní společnosti. Podpory byly zpravidla využívány jako investice do zemědělského majetku a podpora mladým začínajícím zemědělcům. Investice na posílení přizpůsobivosti a rozvoj venkovských oblastí byly výrazně nižší.

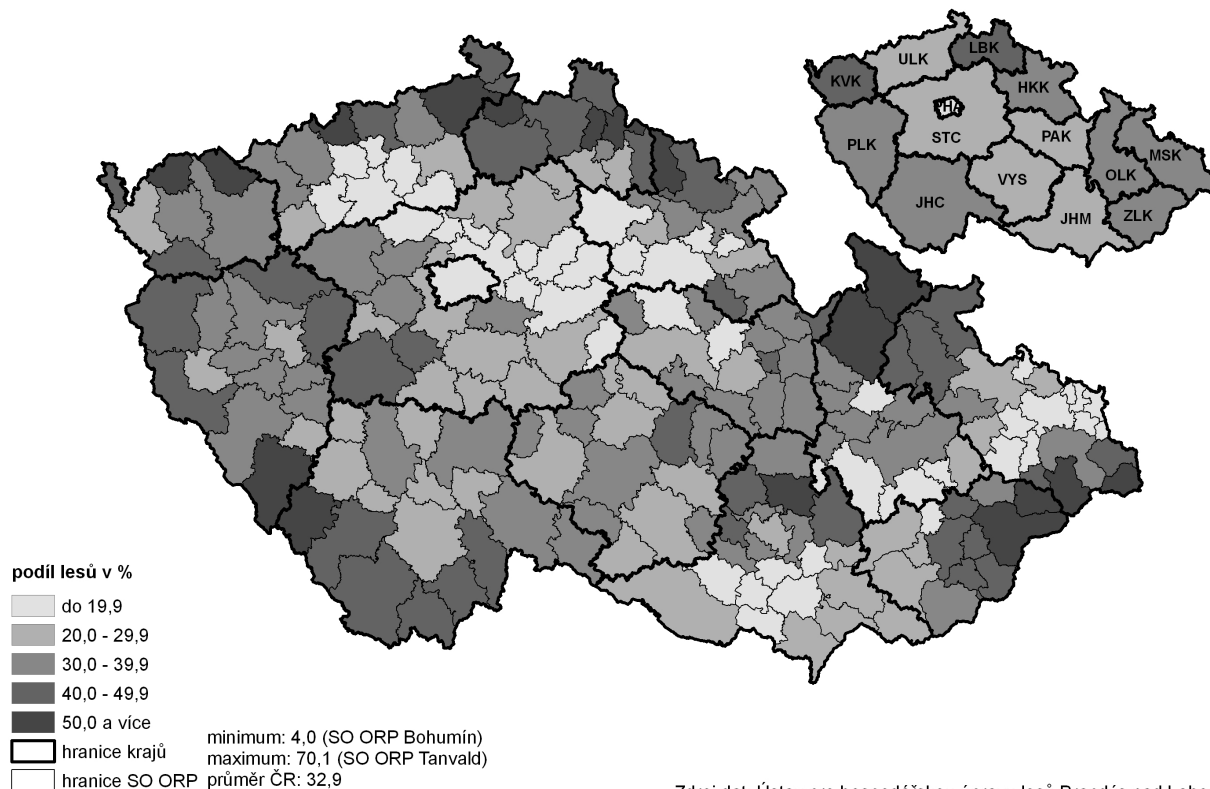
3.2. Lesnictví

Lesnictví patří společně se zemědělstvím do primárního sektoru, vyznačuje se však na rozdíl od něj především dlouhodobostí svého hospodaření. Všechny vlivy, ať už jsou dílem přírody či člověka, se v něm zpravidla projevují s větším či menším zpožděním a jejich dopad je dlouhodobý. Tím hůře se odstraňují následky chybných zásahů či opatření. Přitom význam lesa jako nenahraditelného krajinného prvku i zdroje přírodní obnovitelné suroviny je nezastupitelný a stále stoupá.

Výměra lesů i jednotlivých dřevin je v následujícím textu uváděna v porostní ploše, tj. ploše využívané přímo k lesní produkci, skutečně zalesněné nebo jen dočasně odlesněné s úmyslem opětovné obnovy lesního porostu.

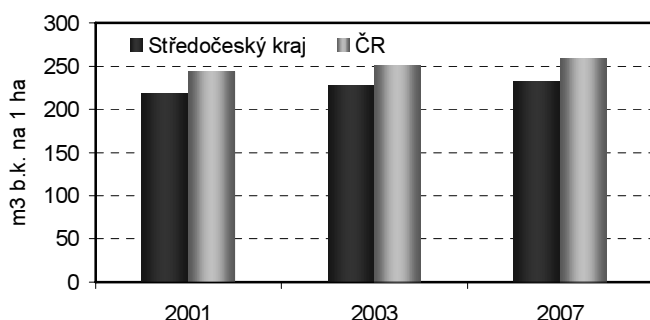
Středočeský kraj je regionem s nejnižším podílem lesnatosti (nebereme-li v úvahu kraj Hl. m. Praha). Podíl lesů na celkové výměře území ke konci roku 2007 činil 27,2 %, tj. o 5,7 procentního bodu méně než kolik dosahoval celorepublikový průměr. Vlivem výhodných přírodních podmínek, kvalitních půd, přítomností velkých řek (především Labe) a s nimi spojených nížin, ale i blízkostí hlavního města, byla většina území přeměna na zemědělskou či zastavěnou plochu. Lesy se zachovaly převážně v jihozápadní a západní části kraje (okresy Příbram, Beroun a Rakovník). Díky území s vyšší nadmořskou výškou a zachovalým porostem (VÚ Brdy, Hřebeny) dosahují nejvyšší zalesněnosti, téměř polovičního podílu lesní půdy na celkové ploše, SO ORP Příbram a Dobříš. Naopak oblasti polabského pásu protínajícího severní část kraje disponují velmi řídkým zalesněním. Nejmenší podíl lesní půdy na celkové ploše území vykazují SO ORP Kralupy nad Vltavou (5,8 %), Neratovice (7,4 %), Český Brod (8,3 %), Slaný (9,6 %), z územně rozlehlějších celků pak SO ORP Brandýs nad Labem-Stará Boleslav (12 %).

6. Podíl lesů na celkové ploše SO ORP v České republice roce 2007

Zdroj dat: Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem

Graf 21 Průměrná zásoba dřeva ve Středočeském kraji a v České republice v m³ b.k. na 1 ha

Nižší podíl lesnatosti má za následek, že Středočeský kraj disponuje nižší zásobou dřeva v porovnání se standardem v ČR. Průměrná zásoba dřeva ve Středočeském kraji v roce 2007 činila 233 m³ b.k. na jeden hektar, tj. o 10 % méně než celorepublikový průměr. I přes zvyšování zásoby dřeva v kraji je tento rozdíl dlouhodobý, neboť úměrně dochází ke zvyšování zásoby i u ostatních krajů.

Lesy ve Středočeském kraji jsou v některých lokalitách, zejména v blízkosti průmyslových zón a důležitých dopravních komunikací, poškozeny dálkovým přenosem škodlivin v ovzduší. Platí to zvláště pro smrkové monokultury, které se v těchto polohách vyskytují a u nichž se pak projevuje zvýšená náchylnost k některým druhům kalamit, zejména větrným. Tuto skutečnost potvrzuje od roku 2005 vysoká úroveň defoliace¹⁾. V roce 2006 dosahoval v kraji index defoliace hodnoty 3,84, celorepublikový průměr byl výrazně nižší (2,30).

Tab. 3.2.1 Lesy v krajích České republiky podle dřevin

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa

ha

	Lesy celkem		v tom:						z jehličnatých smrk	
			jehličnaté celkem		listnaté celkem		holina			
	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007
ČR celkem	2 582 836	2 595 182	1 975 065	1 941 582	576 808	627 548	30 963	26 052	1 397 012	1 369 695
v tom kraje:										
Hl. město Praha	4 641	4 704	1 726	1 611	2 857	3 062	58	30	533	409
Středočeský	297 099	300 078	217 295	213 668	77 020	83 145	2 784	3 265	116 688	113 995
Jihočeský	367 041	370 798	321 051	320 042	41 773	47 039	4 217	3 717	206 572	207 467
Plzeňský	292 264	293 996	257 131	252 980	32 403	38 817	2 730	2 200	171 038	167 189
Karlovarský	138 716	139 619	116 606	116 302	20 010	22 179	2 099	1 139	97 828	97 567
Ústecký	155 209	156 642	90 575	88 556	62 044	65 447	2 590	2 639	59 244	57 437
Liberecký	135 364	135 329	109 103	106 592	24 147	27 622	2 115	1 115	70 928	69 175
Královéhradecký	143 958	144 306	111 645	110 474	29 868	32 617	2 445	1 215	88 200	86 584
Pardubický	130 080	130 527	106 087	105 104	22 104	23 844	1 889	1 579	75 430	74 596
Vysočina	208 703	202 655	187 273	179 891	18 951	20 649	2 478	2 115	153 807	149 036
Jihomoravský	191 286	196 852	98 111	97 608	90 990	97 371	2 185	1 873	53 656	52 439
Olomoucký	175 733	178 946	126 419	126 242	47 099	50 959	2 215	1 745	107 612	107 093
Zlínský	154 320	154 421	90 027	87 549	62 861	65 252	1 432	1 620	69 635	68 185
Moravskoslezský	188 423	186 308	142 016	134 963	44 682	49 545	1 726	1 800	125 842	118 521

Druhové složení lesů Středočeského kraje je dáno především diferenciací geografických a klimatologických podmínek na jeho území. Celkově převládají jehličnaté dřeviny, které v roce 2007 představovaly 71,2 % z celkové výměry lesů v kraji. Tento údaj byl o 3,6 procentních bodů pod celorepublikovou úrovní. Naopak podíl listnatých dřevin (27,7 %) byl o stejné procentní body nad celorepublikovým průměrem. V období let 2000 až 2007 nedošlo v porostních plochách lesů kraje k výrazným změnám, byl zaznamenán pouze jednoprocenní nárůst listnatých dřevin.

Tab. 3.2.2 Lesy v okresech Středočeského kraje podle dřevin

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa

ha

	Lesy celkem		v tom						z jehličnatých smrk	
			jehličnaté celkem		listnaté celkem		holina			
	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007
Kraj celkem	297 099	300 078	217 295	213 668	77 020	83 145	2 784	3 265	116 688	113 995
v tom okresy:										
Benešov	37 578	41 270	31 973	33 606	5 213	7 078	393	586	21 874	22 862
Beroun	22 975	22 978	13 241	12 960	9 521	9 799	213	219	6 056	5 964
Kladno	11 685	11 753	7 469	7 385	4 091	4 230	125	138	2 613	2 574
Kolín	14 279	14 667	10 004	10 018	4 190	4 532	85	117	4 488	4 438
Kutná Hora	22 176	21 228	18 511	17 382	3 528	3 630	138	216	14 000	13 195
Mělník	13 503	13 772	8 471	8 184	4 827	5 358	204	230	1 781	1 581
Mladá Boleslav	27 455	27 744	18 625	18 335	8 618	9 035	212	374	4 632	4 340
Nymburk	14 138	14 878	5 902	5 939	8 166	8 848	70	92	1 387	1 261
Praha-východ	9 708	9 363	6 701	6 287	2 897	2 985	111	92	4 029	3 761
Praha-západ	17 347	15 791	10 701	9 362	6 434	6 273	212	156	5 225	4 620
Příbram	71 133	71 394	62 121	61 412	8 387	9 316	625	665	40 686	39 822
Rakovník	35 122	35 239	23 577	22 798	11 148	12 060	396	381	9 917	9 577

¹⁾ Defoliace je definována jako relativní ztráta asimilačního aparátu v koruně stromu v porovnání se zdravým stromem, rostoucím ve stejných porostních a stanovištních podmínkách. Sleduje se na 306 monitorovacích plochách, které jsou podle lesnatosti rozmístěny rovnoměrně po území ČR. Defoliace (odlistění) se vyjadřuje v procentech ztráty jehličí (listí). Index defoliace se vyjadřuje jako podíl stromů šedesátiletých a starších ve 3. a 4. stupni odlistění, tedy stromy silně odlistěné (60,0 – 99,9 %) a odumřelé (100,0 % ztráta jehličí/listí).

Dominantní **jehličnatou dřevinou** je ve Středočeském kraji smrk, který v roce 2007 zaujímal 53,4 % celkové plochy jehličnatých dřevin (o 17 procentních bodů méně než v celé České republice). Kraj se tak stal regionem České republiky s nejnižším podílem této dřeviny. Malý podíl smrku, braného díky nejčastějšímu výskytu za základní lesní dřevinu, tak koresponduje s tezí nízkého indexu celkového zalesnění. Převaha smrku v kraji je patrná především v pásmu jihozápad - jih - jihovýchod. Více než čtvrtinu celkové plochy Středočeského kraje pokrytou smrkem tvoří Příbramsko (Brdy).

Druhou nejvýznamnější jehličnatou dřevinou kraje je borovice, která v roce 2007 představovala 37,7 % plochy jehličnatých dřevin a tento podíl je v mezikrajském hodnocení nejvyšší (o 8,5 procentního bodu více než republikový průměr). Výsledky dokazují značný význam této dřeviny v kraji a v některých subregionech dokonce převažují borovice nad smrky. Jedná se především o nižší horopisné celky s teplejším klimatem (okresy Kladno, Kolín, Nymburk, Mělník a Mladá Boleslav). Největší porostní plochy borovice vykazuje z pohledu menšího územního měřítka SO ORP Mladá Boleslav.

Smrk společně s borovicí tvoří 91 % porostní plochy jehličnatých lesů. Většina zbylého podílu připadá na modřín (7,8 %), který vyniká mezi ostatními jehličnany především na Rakovnicku a Kladensku.

Nejčastější výskyt jedle bělokoré, tvořící jedno procento na celkovém jehličnatém porostu, je na Příbramsku a Dobříšsku.

Tab. 3.2.3 Lesy ve SO ORP Středočeského kraje podle dřevin

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa

ha

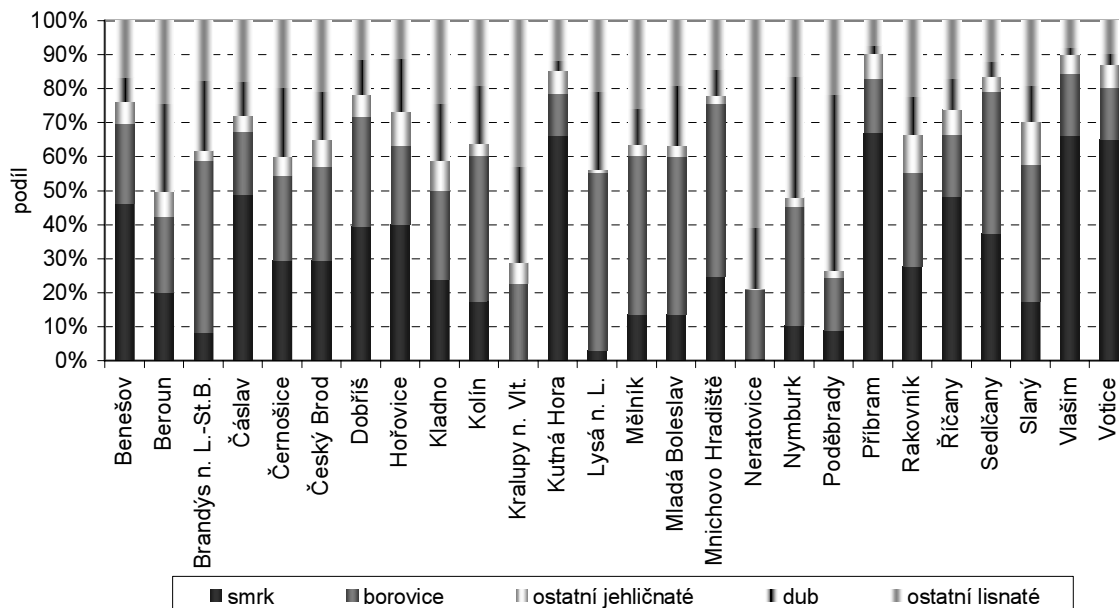
	Lesy celkem		v tom:						z jehličnatých smrk	
			jehličnaté celkem		listnaté celkem		holina			
	2003	2007	2003	2007	2003	2007	2003	2007	2003	2007
Kraj celkem	298 304	300 078	215 761	213 668	79 700	83 145	2 843	3 265	115 514	113 995
v tom SO ORP:										
Benešov	19 485	20 336	14 825	15 237	4 444	4 770	216	328	9 152	9 262
Beroun	15 960	16 034	8 001	7 901	7 788	7 958	171	175	3 265	3 192
Brandýs n. L.-St. Bol.	4 535	4 525	2 859	2 746	1 624	1 697	52	82	420	369
Čáslav	4 204	4 126	2 961	2 954	1 213	1 141	30	30	2 008	2 008
Černošice	15 741	15 732	9 391	9 355	6 204	6 222	147	155	4 642	4 619
Český Brod	1 529	1 530	981	985	533	533	16	12	449	450
Dobříš	15 049	15 052	11 699	11 678	3 244	3 257	106	118	5 920	5 910
Hořovice	7 179	6 944	5 378	5 058	1 759	1 841	42	44	2 887	2 772
Kladno	10 561	10 557	6 139	6 103	4 248	4 285	173	168	2 499	2 485
Kolín	7 733	7 805	5 007	4 932	2 683	2 788	44	85	1 387	1 357
Kralupy nad Vltavou	697	767	198	219	485	540	14	9	27	19
Kutná Hora	17 031	17 102	14 473	14 428	2 398	2 489	160	185	11 219	11 187
Lysá nad Labem	2 345	2 395	1 370	1 334	951	1 035	24	25	80	73
Mělník	11 261	11 473	7 441	7 177	3 654	4 116	166	180	1 730	1 546
Mladá Boleslav	19 551	20 044	12 502	12 527	6 839	7 270	210	247	2 784	2 697
Mnichovo Hradiště	6 088	6 080	4 685	4 670	1 314	1 323	89	87	1 491	1 475
Neratovice	831	842	183	174	636	648	12	19	2	2
Nymburk	6 350	6 398	3 162	3 057	3 155	3 308	33	32	756	658
Poděbrady	5 739	5 801	1 614	1 528	4 110	4 239	16	34	610	519
Příbram	45 383	45 439	40 864	40 743	4 216	4 363	303	333	30 478	30 213
Rakovník	32 771	32 869	22 128	21 605	10 307	10 948	336	316	9 262	9 044
Říčany	12 223	12 107	8 985	8 872	3 149	3 149	89	85	5 893	5 822
Sedlčany	12 530	12 448	10 657	10 200	1 730	2 008	142	241	4 904	4 576
Slaný	3 629	3 550	2 612	2 471	998	1 045	19	34	638	622
Vlašim	14 021	14 029	12 543	12 502	1 330	1 390	148	137	9 216	9 217
Votice	5 879	6 095	5 102	5 210	690	782	87	103	3 797	3 902

Z listnatých dřevin má v kraji nejčastější zastoupení dub, který se v roce 2007 na celkové ploše listnáčů podílel 42,1 %. I přesto, že se celková plocha od roku 2000 zvýšila o více než 7 %, byl podíl dubu v kraji mezi listnatými stromy v roce 2007 mírně nižší než v roce 2000 (o 0,3 procentního bodu). Velmi viditelným lesním porostem je na území SO ORP Poděbrady dub, který je zde v průměru každou druhou vzrostlou dřevinou. Největší celkovou porostní plochu dubu vykazuje SO ORP Beroun. Druhou nejvýznamnější listnatou dřevinou je buk, jehož podíl v roce 2007 činil mezi listnatými porosty 14,3 % a nejčastějším jeho výskytem je Rakovnicko. Každým desátým listnatým stromem na území kraje je bříza, typická nejvíce pro severní část kraje (celý okres Mladá Boleslav). Osmiprocentního podílu na listnatých dřevinách dosahují

také habr (SO ORP Černošice, Beroun) a jasan (SO ORP Neratovice a Poděbrady). Další zastoupení mezi listnatými druhy, ale již v menší míře, mají také olše, lípa a akát.

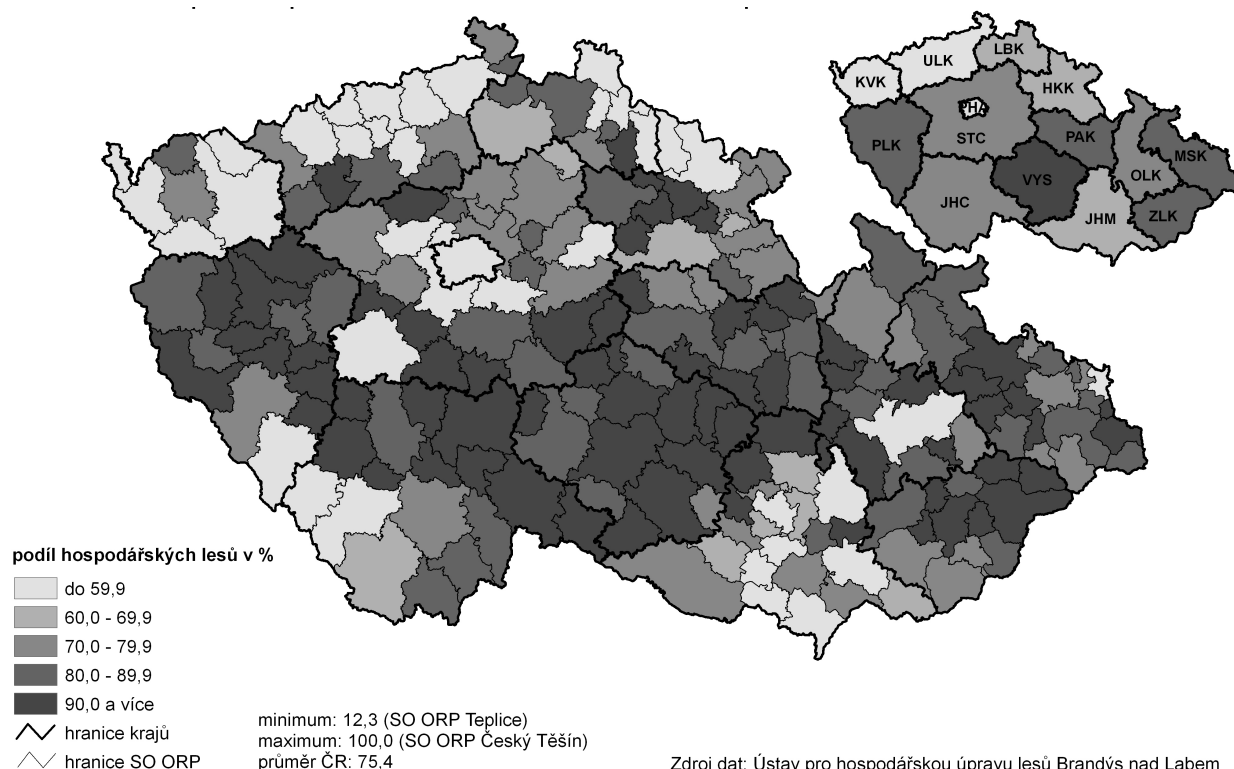
Graf 22 Druhové složení lesů ve SO ORP v roce 2007

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa

Lesy se podle základní využitelnosti dělí na hospodářské, ochranné a zvláštního určení. Ve Středočeském kraji převládají lesy k **hospodářskému využití**. Pro tyto účely byly v roce 2007 k dispozici přibližně tři čtvrtiny z celkové výměry lesů (72,6 %), tj. o 2,8 procentního bodu pod celorepublikovou úroveň. Ve srovnání s rokem 2000 došlo v kraji k navýšení hospodářské plochy a tedy i podílu na celkové ploše lesů o 2,7 procentního bodu. Hospodářské využívání lesů probíhá v jižní části kraje, největších podílů hospodářských lesů na celkové zalesněné výměře dosahují SO ORP Votice, Sedlčany, Kutná Hora, Hořovice, ze západních regionů to je SO ORP Slaný.

7. Podíl hospodářských lesů na celkové ploše podle SO ORP v České republice v roce 2007

Tab. 3.2.4 Lesy v krajích České republiky podle kategorií a subkategorií

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa

v ha

	Lesy celkem		v tom:						z lesa zvláštního určení území nár. parků a nár. přírodních rezervací	
			les hospodářský		les ochranný		les zvláštního určení			
	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007
ČR celkem	2 582 836	2 595 182	1 981 885	1 957 301	89 422	70 545	511 529	567 336	99 118	97 491
v tom kraje:										
Hl. město Praha	4 641	4 704	91	69	92	402	4 458	4 233	-	-
Středočeský	297 099	300 078	195 083	217 981	9 544	8 673	92 471	73 424	8 796	3 639
Jihočeský	367 041	370 798	280 087	292 652	8 245	5 666	78 708	72 481	28 147	26 987
Plzeňský	292 264	293 996	235 860	239 667	16 980	3 827	39 423	50 503	24 241	29 835
Karlovarský	138 716	139 619	86 626	73 397	6 500	4 224	45 590	61 998	326	131
Ústecký	155 209	156 642	113 365	85 563	12 438	9 093	29 406	61 986	468	6 372
Liberecký	135 364	135 329	93 220	85 335	5 691	11 523	36 454	38 471	7 014	7 852
Královéhradecký	143 958	144 306	101 585	97 160	13 751	12 182	28 621	34 964	15 432	12 962
Pardubický	130 080	130 527	115 590	115 827	2 298	2 144	12 191	12 556	734	871
Vysočina	208 703	202 655	193 059	187 761	1 835	1 260	13 809	13 634	2 889	774
Jihomoravský	191 286	196 852	131 165	130 743	3 405	3 845	56 716	62 264	7 851	6 015
Olomoucký	175 733	178 946	137 842	136 329	5 930	5 527	31 961	37 090	1 255	1 052
Zlínský	154 320	154 421	136 231	136 799	316	101	17 773	17 521	479	253
Moravskoslezský	188 423	186 308	162 080	158 020	2 397	2 079	23 946	26 210	1 484	747

Lesy ochranné²⁾ zaujímaly v roce 2007 ve Středočeském kraji 2,9 % lesů. V porovnání s rokem 2000 se jejich podíl snížil o 0,3 procentního bodu. Z kategorie lesů ochranných se vyskytují pouze lesy na mimořádně nepříznivých stanovištích, největší podíl na celkové zalesněné ploše zaznamenává okres Mělník (SO ORP Mělník, Kralupy nad Vltavou) a Praha-západ (SO ORP Černošice). Naopak ve třech SO ORP se tento typ lesa vůbec nevyskytuje (Nymburk, Poděbrady, Lysá nad Labem).

Tab. 3.2.5 Lesy v okresech Středočeského kraje podle kategorií a subkategorií

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa

v ha

	Lesy celkem		v tom:						z lesa zvláštního určení území nár. parků a nár. přírodních rezervací	
			les hospodářský		les ochranný		les zvláštního určení			
	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007
Kraj celkem	297 099	300 078	195 083	217 981	9 544	8 673	92 471	73 424	8 796	3 639
v tom okresy:										
Benešov	37 578	41 270	32 971	37 238	534	374	4 073	3 658	39	32
Beroun	22 975	22 978	16 994	18 081	1 093	1 085	4 887	3 811	2 410	2 076
Kladno	11 685	11 753	6 062	9 023	360	354	5 263	2 376	70	62
Kolín	14 279	14 667	4 135	7 992	-	10	10 143	6 666	105	619
Kutná Hora	22 176	21 228	20 756	20 054	472	259	948	915	-	-
Mělník	13 503	13 772	10 097	9 995	1 240	1 105	2 166	2 672	1 240	14
Mladá Boleslav	27 455	27 744	18 453	21 092	1 495	391	7 507	6 262	262	-
Nymburk	14 138	14 878	8 530	8 645	-	-	5 608	6 234	595	466
Praha-východ	9 708	9 363	3 923	6 876	229	216	5 557	2 270	112	48
Praha-západ	17 347	15 791	4 860	9 346	650	1 429	11 837	5 015	-	-
Příbram	71 133	71 394	45 773	46 349	1 702	1 762	23 658	23 283	14	36
Rakovník	35 122	35 239	22 529	23 289	1 768	1 688	10 825	10 262	3 948	285

²⁾ Do lesů ochranných patří lesy na mimořádně nepříznivých stanovištích, vysokohorské lesy a lesy v klečovém lesním vegetačním stupni.

Lesy zvláštního určení³⁾ roku 2007 ve Středočeském kraji zabíraly téměř čtvrtinu plochy lesů (24,5 %). Oproti roku 2000 došlo k poklesu o 2,4 procentního bodu. Z kategorie lesů zvláštního určení v kraji převládají lesy zařazené do jiného veřejného zájmu (viz poznámka pod čarou). Z lesů zařazených do některé kategorie zvláštního určení převládají lesy 1. zóny chráněných krajinných oblastí, přírodní rezervace a přírodní památky (11,9 % lesů zvláštního určení). Největší podíl této zóny na celkové výměře lesů zvláštního určení na svém území vykazuje okres Mělník (66,6 %), v měřítku menších územních jednotek (dále podle SO ORP) jsou to Neratovicko (97 %) a Slánsko (71,1 %). Lesy významné pro zachování biodiverzity v roce 2007 tvořily 8,8 % plochy lesů zvláštního určení a nejvíce se podílely na struktuře lesa ve SO ORP Mladá Boleslav (57,4 %) a Lysá nad Labem (50,7 %). Lesy sloužící lesnickému výzkumu a výuce (8 % podíl) jsou typické pro SO ORP Český Brod (99,9 %), dále SO ORP Říčany (71,2 %) a Kolín (57,6 %). Lesy s uznanými obory a samostatné bažantnice (7,5 % v kraji) jsou časté na Dobříšsku (69,8 %), Benešovsku (59,5 %) a Voticku (51,3 %), v severní části kraje také ve SO ORP Mnichovo Hradiště (51,2 %). Obdobně (7,5 %) se na ploše lesů zvláštního určení podílí v kraji lesy se zvýšenou funkcí ochrannou. Toto označení lesů mají všechny lesnaté plochy ve SO ORP Kralupy nad Vltavou, největší plochy ovšem vykazuje SO ORP Černošice. Ochranných lesních pásem zdrojů léčivých a minerálních vod (6 % v kraji) je nejvíce na Nymbursku (84,4 %) a Poděbradsku (65,4 %). Území národních parků a přírodních rezervací (5 % kraje) se rozkládají plošně nejvíce ve SO ORP Beroun (56 %). Výskyt příměstských a rekreačních lesů (4,6 % kraje) převažuje v jihozápadní oblasti od Prahy, a to na Hořovicku (61,4 %) a Černošicku (44,1%).

Tab. 3.2.6 Lesy ve SO ORP Středočeského kraje podle kategorií a subkategorií

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa

v ha

	Lesy celkem		v tom:						z lesa zvláštního určení území nár. parků a nár. přírodních rezervací	
			les hospodářský		les ochranný		les zvláštního určení			
	2003	2007	2003	2007	2003	2007	2003	2007	2003	2007
Kraj celkem	298 304	300 078	208 772	217 981	9 373	8 673	80 159	73 424	9 177	3 639
v tom SO ORP:										
Benešov	19 485	20 336	16 029	17 796	460	267	2 996	2 273	35	32
Beroun	15 960	16 034	10 266	11 439	872	887	4 822	3 707	2 408	2 076
Brandýs n. L.-St. Bol.	4 535	4 525	2 666	3 560	178	144	1 691	821	95	11
Čáslav	4 204	4 126	3 905	3 826	65	65	234	236	-	-
Černošice	15 741	15 732	9 227	9 300	1 435	1 422	5 080	5 011	-	-
Český Brod	1 529	1 530	1 226	1 227	8	8	296	296	-	-
Dobříš	15 049	15 052	13 477	13 757	614	614	958	682	-	-
Hořovice	7 179	6 944	6 885	6 642	221	198	74	104	1	-
Kladno	10 561	10 557	3 998	5 510	422	401	6 140	4 646	70	62
Kolín	7 733	7 805	5 919	5 874	1	2	1 814	1 930	105	0
Kralupy nad Vltavou	697	767	592	667	104	76	-	24	-	-
Kutná Hora	17 031	17 102	16 133	16 228	215	195	683	679	-	-
Lysá nad Labem	2 345	2 395	1 590	1 934	-	-	756	461	147	0
Mělník	11 261	11 473	8 851	8 075	1 128	1 038	1 282	2 360	966	2
Mladá Boleslav	19 551	20 044	14 455	15 853	279	101	4 818	4 090	17	-
Mnichovo Hradiště	6 088	6 080	3 701	3 942	290	290	2 097	1 848	-	-
Neratovice	831	842	469	656	14	1	348	184	261	-
Nymburk	6 350	6 398	4 150	4 560	-	-	2 200	1 838	113	93
Poděbrady	5 739	5 801	2 485	1 908	-	-	3 254	3 892	335	373
Příbram	45 383	45 439	22 038	22 163	458	873	22 887	22 403	-	-
Rakovník	32 771	32 869	22 870	23 289	1 731	1 617	8 170	7 963	3 948	285
Říčany	12 223	12 107	5 810	5 911	66	55	6 347	6 140	667	667
Sedlčany	12 530	12 448	11 673	11 975	702	275	155	198	8	36
Slaný	3 629	3 550	2 197	3 498	9	22	1 422	30	-	-
Vlašim	14 021	14 029	12 290	12 312	102	124	1 629	1 593	-	-
Votice	5 879	6 095	5 869	6 077	-	1	10	17	-	-

³⁾ Mezi lesy zvláštního určení patří pásma ochrany vodních zdrojů I. stupně, ochranná pásma zdrojů léčivých a minerálních vod, území národních parků a národních přírodních rezervací, 1. zóny CHKO, přírodní rezervace a přírodní památky, lázeňské lesy, příměstské a rekreační lesy, lesy sloužící lesnickému výzkumu a výuce, lesy se zvýšenou ochrannou funkcí, lesy významné pro uchování biodiverzity, uznané obory a samostatné bažantnice a lesy zatížené jiným veřejným zájmem.

3.3. Shrnutí

Zemědělství patří ve Středočeském kraji, zejména v porovnání s ostatními kraji České republiky, stále mezi významná odvětví ekonomiky. I přesto, že se podíl zaměstnaných v tomto sektoru snížil mezi roky 2000 a 2007 o více než čtvrtinu, byl Středočeský kraj výší svého podílu na celorepublikové hodnotě stále na první příčce jak z hlediska výměry obhospodařované zemědělské, tak i orné půdy.

Důležitý svým významem byl kraj i z pohledu počtu podnikajících subjektů v zemědělství, kterých bylo jak v případě fyzických, tak i právnických osob nejvíce po Jihomoravském kraji. U ekonomických subjektů působících v zemědělství převažovala z hlediska hlavního zaměření jejich činnosti zemědělská výroba (zejména na Benešovsku) a to i v porovnání s ostatními kraji České republiky. Jako celek se středočeské zemědělské podniky vyznačovaly nízkým počtem zaměstnanců, neboť devět z deseti podniků mělo v rozmezí od jednoho do pěti zaměstnanců, naopak jen ve třech podnicích pracovalo více než 250 osob. Zemědělské ekonomické subjekty ve Středočeském kraji byly charakteristické také oproti ostatním krajům méně příznivou věkovou strukturou svých zaměstnanců, zejména díky nízkému zastoupení osob ve věku do 24 let.

Význam zemědělství ve Středočeském kraji v porovnání se zbytkem republiky potvrzuje také ukazatel produkce zemědělského odvětví ve finančním vyjádření. Zde Středočeský kraj v souhrnném vyjádření s Hl. m. Prahou přesáhl druhý nejvýznamnější Jihomoravský kraj přibližně o třetinu a na celkové produkci České republiky se podílel téměř jednou pětinou. Výraznou část tvořila rostlinná produkce, z níž nejvýznamnější komoditou byly obiloviny, z celorepublikového pohledu významný podíl měly také olejnin a cukrová řepa.

V důsledku rozdílných klimatických podmínek a ostatních faktorů měl Středočeský kraj na svém území z pohledu zemědělství poměrně rozdílné oblasti. Za zemědělsky nejsilnější region lze považovat okres Benešov, dobré podmínky pro pěstování obilovin měly také okresy Kladno, Nymburk a Mladá Boleslav. V pěstování okopanin, zejména technické cukrovky, dominovaly okresy Mladá Boleslav a Nymburk, řepka byla důležitou osevní plodinou na Benešovsku, Kutnohorsku a Příbramsku. Naopak zemědělsky nejméně významnými byly okresy Beroun, Praha-západ či Rakovník.

Z hlediska živočišné produkce patřil Středočeský kraj společně s Jihomoravským a Jihočeským krajem k nejdůležitějším regionům republiky. V roce 2007 se celková živočišná produkce Středočeského kraje podílela na celkové zemědělské produkci celé České republiky z téměř 15 % a více než pětina podíl připadal na produkci vajec a drůbeže. Na území Středočeského kraje se nejvyšší počet hospodářských zvířat choval zejména na Benešovsku (prasata, skot a drůbež) a Příbramsku (krávy, ovce a berani, kozy), vysoké stavy drůbeže byly zjištěny v okrese Praha-východ, Kutná Hora a Benešov.

Středočeský kraj je kromě Hl. m. Prahy regionem s nejnižší zalesněností v České republice. Lesy se zachovaly nejvíce na Příbramsku, Berounsku a Rakovnicku, naopak nejméně se lesy nacházely ve východní a severní části kraje. Podprůměrný byl Středočeský kraj zastoupením jehličnatých lesů, listnaté stromy však byly v tomto kraji v celorepublikovém pohledu zastoupeny nadprůměrně, zejména na Berounsku, Mělnicku a Rakovnicku. Více než čtvrtinu z celkové plochy Středočeského kraje pokryté smrkem připadalo na území Příbramska. Z celorepublikového srovnání byl nadprůměrně zastoupen výskyt borovice, zejména v nižších oblastech Kladenska, Kolínska či Nymburska. Z listnatých dřevin se na území kraje nejčastěji vyskytoval dub, následován bukem. Téměř ze tří čtvrtin výměry byly lesy využívány pro hospodářské účely.

Z výše uvedeného je zřejmé, že zemědělství a lesnictví se i přes zhoršující se situaci v některých oblastech v posledních letech stále výraznou měrou promítá do každodenního života nemalé části obyvatel Středočeského kraje. V důsledku pozvolného přechodu od intenzivní k extenzivní formě zemědělství tak činnost primárního sektoru víceméně ovlivňuje také některé volnočasové aktivity obyvatel, stejně tak i celkový ráz krajiny. Třebaže v oblasti zemědělství pracuje relativně malé procento obyvatel, vývoj v této oblasti se nepřímou měrou promítá i do dalších odvětví, zejména do potravinářského a zpracovatelského průmyslu, což má za následek mnohem širší působnost jak uvnitř, tak i za hranice kraje.

4. Mezikrajské srovnání městského a venkovského prostoru

Pro účely porovnání venkova a jeho vyčíslitelných charakteristik na úrovni celé České republiky bylo nutné zvolit dostatečně jednoduché vymezení jednotné pro všechny kraje. Toto společné vymezení se liší od vymezení zvoleného pro daný kraj v kapitole 2, které by mělo lépe odpovídat místním podmínkám. Jednotné vymezení venkova využitě v této kapitole pro porovnání krajů bylo stanoveno následovně:

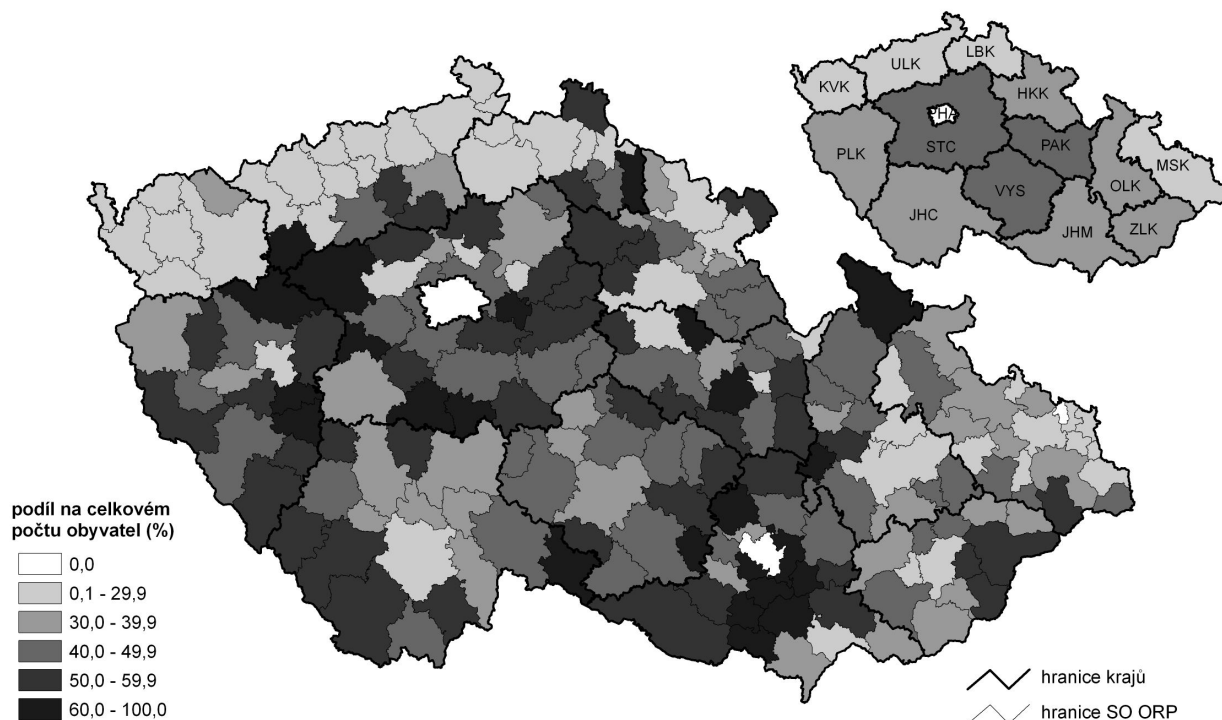
Venkovským prostorem jsou všechny obce s velikostí do 2 000 obyvatel a dále obce s velikostí do 3 000 obyvatel, které mají hustotu zalidnění menší než 150 obyvatel/km², pokud nejsou sídlem alespoň správního obvodu obce s rozšířenou působností.

Hraniční počty obyvatel byly vzhledem k četným výkyvům spočteny jako průměrný počet obyvatel k 31. 12. z let 2003 až 2007; hustota zalidnění, která je stabilnější, byla vypočtena k 31. 12. 2007¹⁾. Postup sestavování tohoto vymezení a jeho zdůvodnění je uvedeno v kapitole 1.5.

Základní charakteristiky venkovského prostoru podle jednotného vymezení k 31. 12. 2008

	Počet obcí	Podíl z úhrnu kraje (%)				Počet obcí	Podíl z úhrnu kraje (%)		
		obce	počet obyvatel	výměra			obce	počet obyvatel	výměra
Česká republika	5 734	91,8	29,8	78,8	Liberecký	189	87,9	27,5	74,8
v tom kraje:					Královéhradecký	414	92,4	35,7	80,3
Hl. m. Praha	-	-	-	-	Pardubický	423	93,8	40,6	82,2
Středočeský	1 069	93,3	45,2	85,0	Vysočina	677	96,2	44,2	82,2
Jihočeský	587	94,2	39,5	84,1	Jihomoravský	612	90,9	34,1	75,6
Plzeňský	467	93,2	36,4	85,0	Olomoucký	365	91,7	39,8	80,4
Karlovarský	111	84,1	24,6	72,0	Zlínský	269	88,5	37,0	72,3
Ústecký	311	87,9	22,0	75,0	Moravskoslezský	240	80,3	17,7	64,5

8. Podíl obyvatel venkovského prostoru podle SO ORP k 31. 12. 2008

V následující části jsou na základě dostupných dat popsány charakteristiky venkovského prostoru v mezikrajském srovnání z oblasti území, sídelní struktury a dostupnosti, demografie, ekonomiky, trhu práce, bydlení, bytové výstavby, občanské a technické vybavenosti.

¹⁾ Postupně došlo u několika obcí k nárůstu počtu obyvatel a změně hustoty zalidnění. K 31. 12. 2008 na základě bilance obyvatelstva a územní struktury by dalších 15 obcí splňovalo podmínky pro začlenění z prostoru venkovského do městského. Jde především o obce s rychlou suburbanizační tendencí v zázemí největších měst (Praha, Brna, Plzeň).

4.1. Území, sídelní struktura, dostupnost

Charakter území a sídelní struktura městského a venkovského prostoru (a také rozdíly mezi nimi) jsou do značné míry dány samotnými kritérii, pomocí nichž byly oba tyto prostory vymezeny. Počty obcí a prostorové rozmístění obyvatel jsou v této kapitole základními informačními zdroji. Pro podrobnější popis území jsou dále využity údaje o půdním fondu, které ČSÚ přebírá od Českého úřadu zeměměřického a katastrálního, a kapitola je doplněna i o mezikrajské srovnání časové dostupnosti sídel správních obvodů obcí s rozšířenou působností a krajských měst (byla stanovena pomocí mapového serveru na základě optimalizovaného nastavení jízdy automobilem).

Územní strukturu České republiky tvořilo k 31. 12. 2008 celkově 6 249 obcí. Na základě zvolené varianty více než 90 % obcí připadalo do venkovského prostoru a zabíralo přes tři čtvrtiny z rozlohy celého státu (79 %). V tomto prostoru žilo ovšem pouze 30 % z celkové populace. Mezi regiony s největším podílem obcí venkovského typu na celkovém počtu v kraji patří Vysočina, Jihočeský a Pardubický kraj. Naopak nejvyšší podíl obcí městského charakteru je typický pro Moravskoslezský kraj.

Tab. 4.1.1 Základní územní a sídelní charakteristiky k 31. 12. 2008

	Počet obyvatel		Rozloha (km ²)		Počet obcí		Počet částí obcí		Počet obcí se statutem města	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	3 116 771	7 350 771	62 172	16 693	5 734	515	12 014	3 030	168	424
ČR bez Hl. m. Prahy	3 116 771	6 117 560	62 172	16 197	5 734	514	12 014	2 918	168	423
v tom kraje:										
Středočeský	556 560	674 131	9 364	1 651	1 069	77	2 401	390	17	64
Jihočeský	251 465	384 863	8 456	1 600	587	36	1 701	279	19	34
Plzeňský	207 574	362 053	6 429	1 132	467	34	1 310	228	27	28
Karlovarský	75 851	232 552	2 386	928	111	21	344	174	17	20
Ústecký	183 915	651 976	4 003	1 332	311	43	877	270	20	38
Liberecký	120 105	317 220	2 365	798	189	26	572	189	13	26
Královéhradecký	197 836	356 684	3 820	939	414	34	860	214	15	33
Pardubický	209 350	305 835	3 715	804	423	28	804	187	10	26
Vysočina	227 651	287 760	5 588	1 207	677	27	1 157	245	9	25
Jihomoravský	390 624	756 522	5 440	1 755	612	61	698	204	6	43
Olomoucký	255 601	386 536	4 237	1 030	365	33	610	157	8	22
Zlínský	218 816	372 596	2 866	1 098	269	35	321	117	4	26
Moravskoslezský	221 423	1 028 832	3 503	1 924	240	59	359	264	3	38

dokončení

	Průměr na 1 obec								Hustota zalidnění (osoby/km ²)	
	počet obyvatel		rozloha (km ²)		počet částí obcí		počet katastrálních území			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	543,6	14 273,3	10,8	32,4	2,1	5,9	1,8	5,1	50,1	440,3
ČR bez Hl. m. Prahy	543,6	11 901,9	10,8	31,5	2,1	5,7	1,8	4,9	50,1	377,7
v tom kraje:										
Středočeský	520,6	8 754,9	8,8	21,4	2,2	5,1	1,7	3,5	59,4	408,4
Jihočeský	428,4	10 690,6	14,4	44,5	2,9	7,8	2,4	6,2	29,7	240,5
Plzeňský	444,5	10 648,6	13,8	33,3	2,8	6,7	2,6	5,4	32,3	319,9
Karlovarský	683,3	11 073,9	21,5	44,2	3,1	8,3	3,5	8,0	31,8	250,6
Ústecký	591,4	15 162,2	12,9	31,0	2,8	6,3	2,6	6,0	45,9	489,5
Liberecký	635,5	12 200,8	12,5	30,7	3,0	7,3	2,0	5,3	50,8	397,6
Královéhradecký	477,9	10 490,7	9,2	27,6	2,1	6,3	1,9	5,4	51,8	379,9
Pardubický	494,9	10 922,7	8,8	28,7	1,9	6,7	1,5	5,2	56,4	380,6
Vysočina	336,3	10 657,8	8,3	44,7	1,7	9,1	1,5	8,0	40,7	238,3
Jihomoravský	638,3	12 402,0	8,9	28,8	1,1	3,3	1,1	3,2	71,8	431,0
Olomoucký	700,3	11 713,2	11,6	31,2	1,7	4,8	1,6	4,9	60,3	375,4
Zlínský	813,4	10 645,6	10,7	31,4	1,2	3,3	1,2	3,3	76,3	339,5
Moravskoslezský	922,6	17 437,8	14,6	32,6	1,5	4,5	1,5	4,3	63,2	534,8

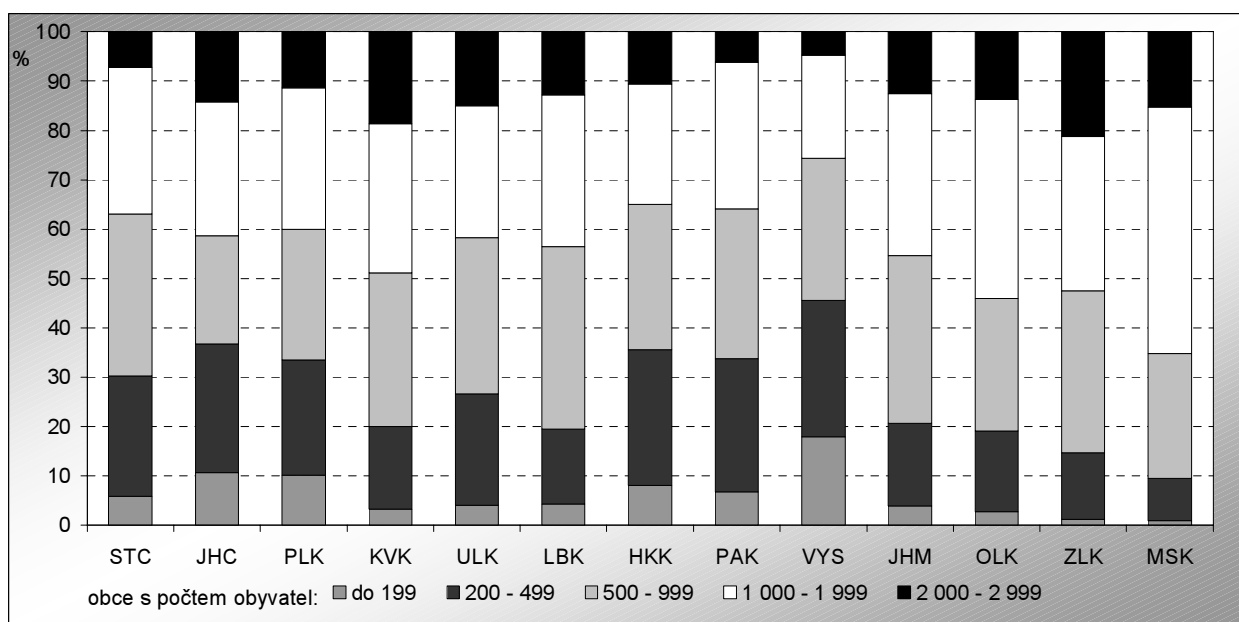
Venkovská obec je průměrně 11 km² velká, má 550 obyvatel a hustota zalidnění je devětkrát menší než hustota zalidnění ve městech. Z administrativního hlediska se venkovské obce v průměru člení na 2 části²⁾, avšak například u nadprůměrně velkých obcí v Karlovarském kraji připadají na jednu obec až 3 části. V Jihomoravském kraji se venkovské obce na více částí téměř nečlení. Naproti tomu města mají celostátně v průměru trojnásobný počet částí i katastrálních území.

Tab. 4.1.2 Obce venkovského prostoru podle počtu obyvatel k 31. 12. 2008

	Počet obcí venkovského prostoru celkem	v tom s počtem obyvatel					z toho se statutem města
		do 199	200 - 499	500 - 999	1 000 - 1 999	2 000 a více	
ČR celkem	5 734	1 562	1 991	1 330	699	152	168
ČR bez Hl. m. Prahy	5 734	1 562	1 991	1 330	699	152	168
v tom kraje:							
Středočeský	1 069	261	410	260	121	17	17
Jihočeský	587	239	204	80	49	15	19
Plzeňský	467	184	153	77	43	10	27
Karlovarský	111	17	38	35	15	6	17
Ústecký	311	55	124	84	36	12	20
Liberecký	189	37	57	63	26	6	13
Královéhradecký	414	117	166	86	36	9	15
Pardubický	423	109	176	88	45	5	10
Vysočina	677	342	204	93	34	4	9
Jihomoravský	612	119	193	184	95	21	6
Olomoucký	365	49	125	103	74	14	8
Zlínský	269	19	84	99	48	19	4
Moravskoslezský	240	14	57	78	77	14	3

Nejčastěji jsou ve venkovském prostoru zastoupeny obce s méně než 500 obyvateli (62 % obcí). Malá sídla do 200 obyvatel jsou typická především pro kraj Vysočina, ve většině ostatních krajů jsou nejpočetnější obce s 200 až 499 obyvateli. To neplatí pro venkovský prostor na východní Moravě (Moravskoslezský a Zlínský kraj), kde je výskyt malých obcí minimální a nejpočetnější skupinou jsou obce s 500 až 999 obyvateli. Středočeský kraj má ze všech krajů ČR v absolutním vyjádření nejvyšší počet venkovských obcí a na celkovém počtu obcí venkovského prostoru v České republice se podílí 18,6 %. Nejpočetnější skupinou obcí jsou v tomto kraji obce s 200 až 499 obyvateli.

Graf 23 Obyvatelstvo venkovského prostoru podle velikostních skupin obcí k 31. 12. 2008

²⁾ Podle zákona 128/2000 Sb., o obcích, je část obce evidenční jednotka vytvářená budovami s čísly popisnými a čísly evidenčními přidělenými v jedné číselné řadě, která leží v jednom souvislém území.

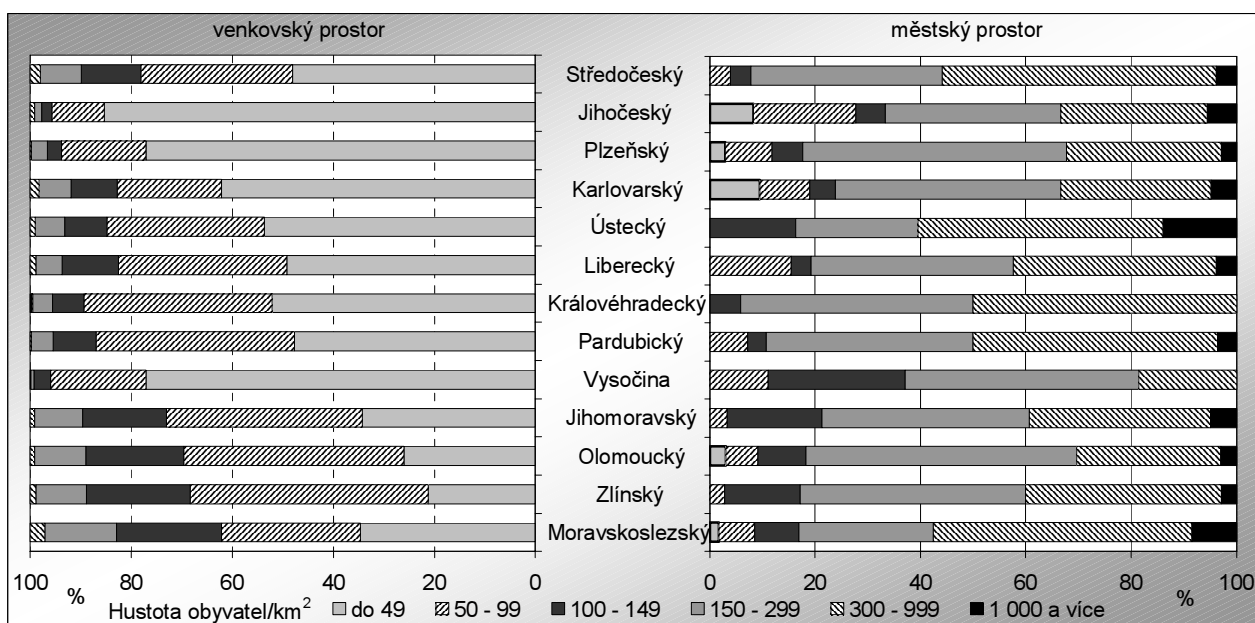
Podíváme-li se na venkovské obyvatelstvo prostřednictvím velikosti obcí, v nichž žije, zjistíme, že mezi kraji existují poměrně velké rozdíly. Například podíl velkých obcí na celkovém počtu obyvatel venkova byl ve Zlínském a Karlovarském kraji okolo 20 %, zatímco na Vysočině a v Pardubickém kraji pouze 5 – 6 %.

Tab. 4.1.3 Obce podle hustoty zalidnění k 31. 12. 2008

	Počet obcí celkem	v tom s hustotou zalidnění (osoby/km ²)											
		do 49		50 - 99		100 - 149		150 - 299		300 - 999		1 000 a více	
		V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	6 249	3 089	8	1 681	33	569	50	339	195	55	203	1	26
ČR bez Hl. m. Prahy	6 248	3 089	8	1 681	33	569	50	339	195	55	203	1	25
v tom kraje:													
Středočeský	1 146	514	-	322	3	125	3	87	28	21	40	-	3
Jihočeský	623	501	3	61	7	12	2	8	12	5	10	-	2
Plzeňský	501	360	1	78	3	13	2	15	17	1	10	-	1
Karlovarský	132	69	2	23	2	10	1	7	9	2	6	-	1
Ústecký	354	167	-	97	-	26	7	18	10	3	20	-	6
Liberecký	215	93	-	63	4	21	1	10	10	2	10	-	1
Královéhradecký	448	216	-	154	-	26	2	16	15	1	17	1	-
Pardubický	451	202	-	166	2	36	1	18	11	1	13	-	1
Vysočina	704	522	-	128	3	22	7	4	12	1	5	-	-
Jihomoravský	673	210	-	237	2	102	11	58	24	5	21	-	3
Olomoucký	398	95	1	159	2	71	3	37	17	3	9	-	1
Zlínský	304	57	-	127	1	55	5	27	15	3	13	-	1
Moravskoslezský	299	83	1	66	4	50	5	34	15	7	29	-	5

Hustota zalidnění, která byla využita jako jedno z kritérií varianty pro vymezení venkovského prostoru pro mezikrajské srovnání, je ve venkovském prostoru nejnižší v jižních a západních Čechách, nejvyšší na jižní Moravě. U více než poloviny venkovských obcí ČR byla hustota zalidnění k 31. 12. 2008 velmi nízká, a to do 49 obyvatel na km². Nejčastěji je tomu v Jihočeském kraji (85 % z celkového počtu venkovských obcí regionu), v Plzeňském kraji a v kraji Vysočina (77 %). Naopak městský prostor se vyznačuje hustotou zalidnění vyšší než 150 obyvatel/km². V Ústeckém kraji dokonce u 14 % obcí městského prostoru přesahuje tento ukazatel hranici 1 000 obyvatel/km². Obdobně tomu je i v dalším průmyslovém regionu – v Moravskoslezském kraji (8,5 %).

Graf 24 Struktura obcí podle kategorie hustoty zalidnění k 31. 12. 2008

Tab. 4.1.4 Struktura půdního fondu a koeficient ekologické stability k 31. 12. 2008

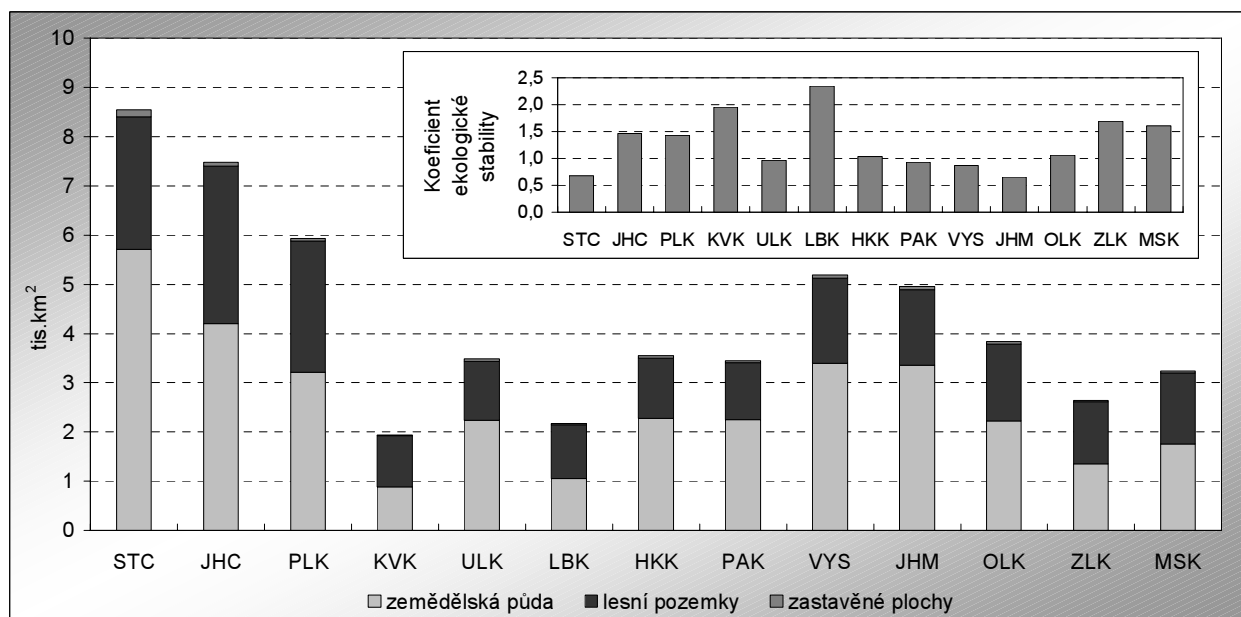
Zdroj: Český úřad zeměměřický a katastrální, výpočty ČSÚ

	Rozloha celkem (km ²)		z toho druh pozemku (%)						Koeficient ekologické stability ¹⁾	
			zemědělská půda		lesní pozemky		zastavěné plochy			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	62 172	16 693	54,6	50,9	35,0	28,6	1,2	3,5	1,09	0,90
ČR bez Hl. m. Prahy	62 172	16 197	54,6	51,2	35,0	29,1	1,2	3,3	1,09	0,93
v tom kraje:										
Středočeský	9 364	1 651	61,1	56,4	28,6	22,5	1,5	4,1	0,68	0,59
Jihočeský	8 456	1 600	49,8	44,9	37,7	36,0	0,8	2,2	1,47	1,40
Plzeňský	6 429	1 132	49,9	53,4	41,5	28,9	1,0	3,0	1,43	0,85
Karlovarský	2 386	928	37,1	38,4	43,7	42,2	0,6	1,8	1,96	2,02
Ústecký	4 003	1 332	56,0	39,2	29,8	30,6	1,2	3,5	0,96	1,02
Liberecký	2 365	798	44,6	43,4	46,3	38,6	1,1	3,3	2,35	1,89
Královéhradecký	3 820	939	59,7	53,9	31,7	28,0	1,5	3,9	1,04	1,00
Pardubický	3 715	804	60,6	59,4	31,0	22,7	1,2	3,5	0,93	0,73
Vysočina	5 588	1 207	60,7	59,9	31,1	27,1	1,0	2,2	0,87	0,74
Jihomoravský	5 440	1 755	61,6	53,5	28,2	27,4	1,4	3,8	0,66	0,72
Olomoucký	4 237	1 030	52,6	56,3	36,9	26,1	1,1	3,3	1,06	0,72
Zlínský	2 866	1 098	47,4	53,6	43,6	29,6	1,3	3,2	1,68	0,91
Moravskoslezský	3 503	1 924	50,0	52,4	41,2	25,3	1,2	4,0	1,61	0,91

¹⁾ poměr tzv. stabilních (lesy, trvalé travní porosty, sady, zahrady, vinice, chmelnice a vodní plochy) a nestabilních (orná půda, zastavěné a ostatní plochy) krajinnotvorných prvků v daném území

Úvaha, že ve venkovském prostoru se pro zemědělskou činnost využívá vyšší podíl celkové rozlohy území než v prostoru městském, se potvrdila jen částečně. V pěti krajích (Zlínském, Olomouckém, Plzeňském, Moravskoslezském a Karlovarském) byl **podíl zemědělské půdy** vyšší v městském než ve venkovském prostoru. Největší podíl zemědělské půdy na celkové rozloze venkovského prostoru má Jihomoravský a Středočeský kraj. Tyto kraje mají zároveň na svém území nízký podíl lesní půdy a tomu též odpovídají velmi nízké hodnoty koeficientu ekologické stability. To potvrzuje zemědělský charakter těchto dvou regionů. Venkovské oblasti se vyznačují celkově větším podílem lesních ploch než městský prostor. Rozdíl větší než 10 procentních bodů je patrný v Plzeňském kraji a na střední a východní Moravě. Naproti tomu větším podílem lesních ploch v městském prostoru disponuje Ústecký kraj.

Graf 25 Vybrané druhy pozemků a koeficient ekologické stability ve venkovském prostoru v roce 2008

Podíl **zastavěných ploch** je na venkově třikrát nižší než ve městech. Postupující suburbanizace v zázemí velkých měst vede k tomu, že nejvyšší podíl zastavěných ploch byl v roce 2008 ve Středočeském kraji (tedy v zázemí Prahy), v Královéhradeckém a Jihomoravském kraji. Naproti tomu nejnižší podíl zastavěných ploch byl ve venkovském prostoru Karlovarského a Jihočeského kraje. Je třeba vzít v úvahu, že změny

v administrativním zdroji dat, ve kterém jsou evidovány druhy pozemků, probíhají s určitým zpožděním, a proto je reálný podíl zastavěných ploch v městském i venkovském prostoru poněkud vyšší.

Koeficient ekologické stability je výrazně nadprůměrný v Karlovarském a Libereckém kraji, a to nejen ve venkovském, ale i v městském prostoru. Podstatně vyšší koeficient ekologické stability byl ve venkovském prostoru v porovnání s městským prostorem zjištěn v Plzeňském, Zlínském a Moravskoslezském kraji. Naproti tomu v Ústeckém a Jihomoravském kraji lze krajinu považovat za méně stabilní na venkově než ve městech.

Tab. 4.1.5 Časová dostupnost sídla SO ORP a sídla kraje v roce 2008

Zdroj: www.mapy.cz

	Podíl obyvatel v obcích s časovou dostupností sídla správního obvodu ORP (%)						Podíl obyvatel v obcích s časovou dostupností krajského města (%)					
	do 14 minut		15 - 29 minut		30 a více minut		do 29 minut		30 - 59 minut		60 a více minut	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	43,9	74,2	46,0	23,7	10,0	2,1	21,1	56,5	48,4	30,1	30,5	13,4
ČR bez Hl. m. Prahy	43,9	89,2	46,0	8,4	10,0	2,5	21,1	47,7	48,4	36,2	30,5	16,0
v tom kraje:												
Středočeský	40,3	76,0	44,4	14,5	15,4	9,5	16,5	14,4	55,7	64,7	27,8	20,9
Jihočeský	38,2	88,7	50,0	8,9	11,8	2,4	18,1	38,4	33,8	33,8	48,1	27,8
Plzeňský	39,5	90,3	45,3	6,3	15,2	3,4	27,4	66,9	45,7	22,5	26,9	10,6
Karlovarský	35,3	79,0	47,7	18,0	17,0	3,0	40,6	58,0	45,8	36,2	13,6	5,8
Ústecký	52,0	95,1	41,9	3,0	6,1	2,0	21,2	45,5	42,3	24,1	36,5	30,4
Liberecký	54,8	86,4	34,9	12,3	10,4	1,3	23,7	61,4	47,8	33,3	28,5	5,2
Královéhradecký	46,6	84,7	47,2	12,6	6,2	2,7	20,5	36,9	46,8	49,6	32,7	13,5
Pardubický	52,6	93,2	39,8	4,1	7,6	2,8	26,3	48,1	23,7	15,4	49,9	36,6
Vysočina	38,2	83,2	51,2	14,4	10,6	2,4	15,9	35,3	40,7	41,3	43,5	23,4
Jihomoravský	41,5	91,8	49,8	7,8	8,7	0,4	18,8	60,2	57,4	25,5	23,9	14,3
Olomoucký	39,2	90,5	53,0	6,7	7,7	2,8	28,4	61,3	50,9	32,2	20,8	6,5
Zlínský	49,7	90,1	43,5	9,0	6,9	1,0	20,1	37,1	60,2	55,8	19,7	7,1
Moravskoslezský	53,6	96,2	42,7	3,8	3,7	-	19,6	57,9	57,4	34,3	23,0	7,8

Indikátory časové dostupnosti obcí do sídel správních úřadů je nutno brát s patřičným nadhledem, neboť se jedná o údaje pořízené pomocí mapového serveru při nastavení průměrné rychlosti automobilu po jednotlivých komunikacích a bez zohlednění použití jiných dopravních prostředků a vytíženosti komunikací během dne. Vzdálenost je brána od sídla dané obce do adresního bodu obecního úřadu SO ORP či krajského úřadu, pod který obec spadá. U obcí, které jsou samotné sídlem správních oblastí, byl stanoven čas s ohledem na jejich velikost.

Převážná část obyvatelstva venkovského prostoru žije v obcích, ze kterých je sídlo příslušného správního obvodu ORP dostupné individuální dopravou do 29 minut. Poměrně velké mezikrajské rozdíly byly zjištěny u dostupnosti do 14 minut. Zatímco v Libereckém kraji se do sídla SO ORP za tuto dobu dostane 55 % obyvatel venkovských obcí, v Karlovarském kraji pouze 35 % obyvatel. Část obcí tvořící městský prostor je přímo sídly SO ORP, proto 89 % obyvatel městského prostoru má na správní úřad relativně blízko (do 14 minut).

Časová dostupnost sídla kraje je ovlivněna především velikostí kraje, polohou krajského města, následně hustotou a kvalitou silniční sítě. S rostoucí velikostí kraje se zvětšuje diferenciaci v časové dostupnosti krajského města. Nejvíce obyvatel venkovského prostoru žije v pásmu s dojezdem na krajský úřad mezi půl hodinou až hodinou jízdy. Výjimku tvoří Pardubický kraj, který se sice řadí k těm menším, ale excentrická poloha krajského města vede k tomu, že polovina obyvatel venkovských obcí cestuje do krajského města déle než hodinu. Středočeský kraj je v rámci tohoto indikátoru ovlivněn skutečností, že krajský úřad díky absenci krajského města sídlí v Praze 5. Doba jízdy automobilem po samotném hlavním městě je poměrně časově náročná. Zvážíme-li fakt, že se jedná o největší kraj, nelze se divit nízkému zastoupení v časové dostupnosti krajského úřadu do 29 minut. Podobně je tomu i u dalších velkých krajů se sídlem v centrální části regionu (Jihomoravský, Jihočeský a Vysočina).

4.2. Obyvatelstvo

Zdroje dat použité v této kapitole umožňují velmi rozsáhlé hodnocení rozdílů populačního vývoje ve venkovském a městském prostoru. S ohledem na rozsah materiálu se pokusíme vystihnout jen ty nejvýznamnější aspekty demografického vývoje v obou sledovaných prostorech.

K 31. 12. 2008 žilo v obcích zařazených do venkovského prostoru 29,8 % z celkového počtu obyvatel České republiky a zbylých 70,2 % žilo v obcích městského prostoru. Mezi kraji však existují výrazné rozdíly. Například ve Středočeském kraji jsou podíly městského a venkovského obyvatelstva téměř vyrovnány, naproti tomu v Moravskoslezském kraji dosahoval podíl venkovského obyvatelstva pouze 17,7 %. Středočeský kraj byl krajem s nejvyšším podílem venkovského obyvatelstva v celé České republice vůbec – v obcích venkovského prostoru zde k 31. 12. 2008 žilo 45,2 % a v obcích městského prostoru zbývajících 54,8 % obyvatel. Druhý nejvyšší podíl venkovského obyvatelstva byl zaznamenán na Vysočině (44,2 %).

Významným faktorem odlišujícím strukturu obyvatel venkovského od městského prostoru je podstatně vyšší **zastoupení dětí do 14 let** na celkové populaci. Nejméně zřetelně je tato odlišnost patrná v Ústeckém kraji, kde k 31. 12. 2008 tvořily děti ve venkovských obcích 15,3 % a v městských obcích 15,1 % obyvatelstva. Naopak nejvýrazněji převažovaly děti mezi obyvatelstvem venkova v krajích Pardubickém (převaha o 1,7 p. b.), Jihomoravském (1,6 p. b.), Karlovarském a Olomouckém (1,5 p. b.). Venkovské obce mají zpravidla nižší podíl osob starších 65 let na celkovém počtu obyvatel, výjimku tvořil pouze kraj Vysočina. Tato situace může být zapříčiněna mimo jiné i umístěním zařízení sociálních služeb pro seniory častěji ve městech. Z pohledu ekonomiky je pak nejdůležitější věkovou skupinou obyvatelstvo ve věku 15 až 64 let. Ve většině krajů, s výjimkou Ústeckého, Karlovarského a Královéhradeckého kraje, žil ve venkovském prostoru menší podíl těchto osob než v městském prostoru. Nicméně rozdíl mezi městy a venkovem nebyl v této věkové skupině výrazný (nejmenší byl v Pardubickém kraji – 0,1 p. b., největší na Vysočině – 2,1 p. b.).

Tab. 4.2.1 Obyvatelstvo podle věku k 31. 12. 2008

	Obyvatelstvo celkem		v tom ve věkové skupině (%)						Průměrný věk (roky)	
			0 - 14 let		15 - 64 let		65 a více let			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	3 116 771	7 350 771	15,1	13,7	70,5	71,2	14,4	15,1	39,9	40,7
ČR bez Hl. m. Prahy	3 116 771	6 117 560	15,1	14,0	70,5	71,0	14,4	14,9	39,9	40,5
v tom kraje:										
Středočeský	556 560	674 131	15,4	14,5	70,5	71,1	14,1	14,4	39,8	40,1
Jihočeský	251 465	384 863	15,0	13,9	70,5	71,1	14,5	15,0	40,2	40,6
Plzeňský	207 574	362 053	14,4	13,5	70,8	71,0	14,7	15,5	40,5	41,0
Karlovarský	75 851	232 552	15,7	14,2	72,3	71,6	11,9	14,2	38,7	40,2
Ústecký	183 915	651 976	15,3	15,1	71,9	71,4	12,8	13,4	39,6	39,6
Liberecký	120 105	317 220	15,3	14,5	71,0	71,5	13,7	14,0	39,8	40,0
Královéhradecký	197 836	356 684	15,1	13,8	70,4	69,9	14,6	16,3	40,1	41,3
Pardubický	209 350	305 835	15,6	13,9	70,3	70,4	14,1	15,8	39,6	40,9
Vysočina	227 651	287 760	15,1	14,1	69,1	71,2	15,8	14,7	40,3	40,2
Jihomoravský	390 624	756 522	14,9	13,3	70,4	70,7	14,7	16,0	40,0	41,2
Olomoucký	255 601	386 536	15,0	13,5	70,3	71,0	14,7	15,4	40,0	40,9
Zlínský	218 816	372 596	14,8	13,5	70,2	70,8	15,0	15,7	40,1	41,0
Moravskoslezský	221 423	1 028 832	15,0	14,1	71,0	71,3	13,9	14,6	39,7	40,3

Z rozdílné věkové struktury obyvatelstva vyplývá, že **průměrný věk** obyvatel ve venkovských obcích je zpravidla nižší než průměrný věk obyvatel městského prostoru. Výjimkou je pouze kraj Vysočina a také Ústecký kraj, kde byl průměrný věk na venkově a ve městě téměř stejný. Úroveň průměrného věku obyvatel Středočeského kraje se k 31. 12. 2008 pohybovala pod průměrem České republiky a činila ve venkovském prostoru 39,8 let a v městském prostoru 40,1 roků. V případě městského prostoru byla výše průměrného věku dokonce po Ústeckém a Libereckém kraji nejnižší.

Významným faktorem, ovlivňujícím budoucí populační vývoj, ale i budoucí sociální a ekonomickou situaci regionu, je mimo jiné vývoj **porodnosti**. Nejlépe lze hodnotit rozdíly v intenzitě porodnosti mezi městským a venkovským prostorem krajů pomocí obecné míry plodnosti, která je definována jako poměr počtu všech živě narozených dětí na 1 000 žen v reprodukčním věku. Ta dosáhla ve venkovském prostoru celé České republiky hodnoty 41,1 ‰, zatímco ve městech se pohybovala okolo 40,0 ‰. K tomuto jevu, tj. větší plodnosti na venkově, dochází ve většině krajů, výjimkou jsou pouze Ústecký, Jihomoravský a Moravskoslezský kraj.

Z venkovských obcí byla nejnižší plodnost v Moravskoslezském kraji (38,7 ‰), naopak nejvyšší v kraji Karlovarském (43,3 ‰). Ve Středočeském kraji se sledovaný ukazatel ve venkovských obcích rovnal hodnotě 42,9 ‰ a v městských obcích 38,5 ‰. Obě výsledné hodnoty ukazovaly na nadprůměrnou úroveň

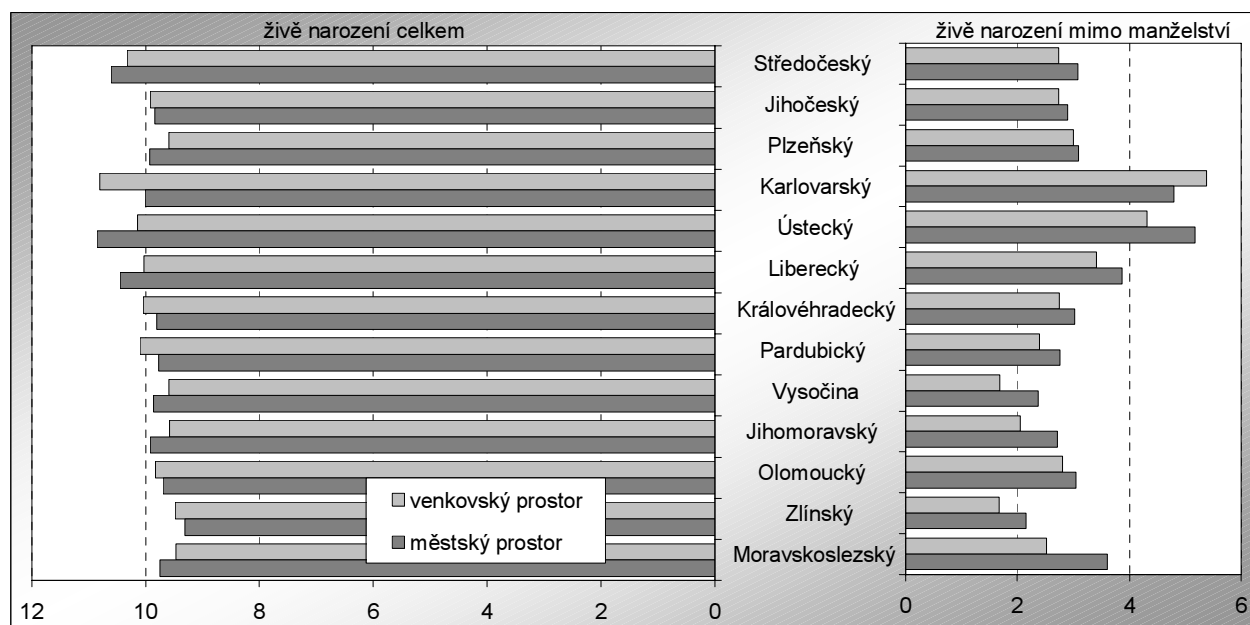
porodnosti ve Středočeském kraji ve srovnání s průměrem za Českou republiku. Ve venkovském prostoru se Středočeský kraj umístil na 2. nejvyšším místě po Karlovarském kraji, na obdobné pozici byl i v případě porodnosti v městském prostoru, a to hned za Ústeckým krajem.

Tab. 4.2.2 Porodnost a potratovost v letech 2001 až 2008 (roční průměr)

	Živě narození na 1 000 obyvatel		Živě narození na 1 000 žen ve věku 15 - 49 let		Podíl živě narozených mimo manželství (%)		Potraty na 1 000 obyvatel		Umělá přerušení těhotenství na 1 000 obyvatel	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	9,9	10,0	41,1	40,0	27,0	32,4	3,3	4,4	2,2	3,0
ČR bez Hl. m. Prahy	9,9	10,0	41,1	40,1	27,0	33,3	3,3	4,5	2,2	2,9
v tom kraje:										
Středočeský	10,3	10,6	42,9	42,4	26,6	29,0	3,6	4,5	2,4	3,1
Jihočeský	9,9	9,8	41,5	39,0	27,6	29,5	3,2	4,4	2,1	2,9
Plzeňský	9,6	9,9	40,4	40,1	31,3	31,1	4,1	5,1	2,6	3,3
Karlovarský	10,8	10,0	43,3	39,6	49,8	47,9	5,0	5,6	3,5	3,9
Ústecký	10,1	10,8	42,9	43,3	42,6	47,6	4,4	6,0	2,9	4,1
Liberecký	10,0	10,4	42,1	41,6	34,1	37,0	3,9	5,3	2,5	3,5
Královéhradecký	10,0	9,8	42,1	40,5	27,4	30,9	3,4	4,6	2,4	3,2
Pardubický	10,1	9,8	42,2	39,6	23,7	28,3	2,8	3,8	1,7	2,2
Vysočina	9,6	9,9	40,9	39,0	17,6	24,1	2,8	4,0	1,7	2,5
Jihomoravský	9,6	9,9	39,5	39,9	21,5	27,4	3,0	3,8	1,9	2,5
Olomoucký	9,8	9,7	40,5	38,5	28,6	31,5	3,1	3,9	1,9	2,5
Zlínský	9,5	9,3	39,0	37,1	17,7	23,1	2,8	3,6	1,6	2,2
Moravskoslezský	9,5	9,7	38,7	39,0	26,7	37,0	3,0	4,1	1,9	2,7

Zajímavou charakteristikou porodnosti a především populačního chování obyvatelstva je **podíl živě narozených dětí mimo manželství** na celkovém počtu živě narozených. Republikový podíl dětí narozených mimo manželství činil ve venkovském prostoru 27,0 % a v městském 32,4 %. Vyšší podíl v obcích městského prostoru byl ve všech krajích České republiky s výjimkou dvou (Plzeňského a Karlovarského). Nejnížší hodnota ve venkovských obcích byla zaznamenána v kraji Vysočina (17,6 %) a ve Zlínském kraji (17,7 %), naopak nejvyšší v Karlovarském kraji (49,8 %), ve kterém byla dosažena vyšší hodnota u venkovských obcí než v obcích městského prostoru. Ve Středočeském kraji dosáhl v letech 2001 až 2008 podíl narozených dětí mimo manželství ve venkovském prostoru nižší hodnoty než byl republikový průměr (26,6 %), podprůměrná hodnota byla zjištěna i v případě městského prostoru (29,0 %).

Graf 26 Živě narození a z toho mimo manželství na 1 000 obyvatel v letech 2001 až 2008

Počet **potratů** i umělých přerušení těhotenství na 1 000 obyvatel byl ve venkovském prostoru o čtvrtinu nižší než v prostoru městském. Tato skutečnost byla zjištěna ve všech krajích s tím, že v moravských krajích je potratovost dlouhodobě nižší než v krajích na západě a severu republiky.

Tab. 4.2.3 Úmrtnost v letech 2001 až 2008 (roční průměr)

	Zemřeli na 1 000 obyvatel		Standardizovaná míra úmrtnosti (‰)		Příčiny úmrtí (%)					
					novotvary		nemoci oběhové soustavy		vnější příčiny	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	10,9	10,2	10,7	10,2	25,4	27,2	53,0	50,7	6,2	6,1
ČR bez Hl. m. Prahy	10,9	10,1	10,7	10,4	25,4	27,1	53,0	50,8	6,2	6,2
v tom kraje:										
Středočeský	11,4	10,4	10,9	10,6	25,9	27,4	52,4	50,6	6,1	6,0
Jihočeský	11,0	9,5	10,7	9,9	26,6	29,3	50,6	47,2	6,5	6,4
Plzeňský	11,2	10,4	10,8	10,3	27,3	29,7	50,5	48,0	5,5	5,6
Karlovarský	9,8	9,9	12,1	11,0	28,3	29,1	45,2	45,6	7,1	6,5
Ústecký	11,4	10,7	12,5	12,1	26,8	27,7	51,1	50,2	6,4	6,4
Liberecký	10,9	9,8	11,1	10,4	25,7	28,5	52,7	49,2	6,5	6,6
Královéhradecký	10,7	10,3	10,1	9,6	24,7	26,1	54,8	52,4	5,9	6,1
Pardubický	10,3	10,1	10,3	10,0	25,0	25,9	52,2	51,5	6,2	6,3
Vysočina	10,9	9,1	9,9	9,6	24,4	27,5	57,5	53,5	5,4	5,9
Jihomoravský	10,8	10,2	10,4	9,6	24,2	26,2	56,0	53,2	6,0	5,9
Olomoucký	10,6	9,9	10,6	9,8	25,4	27,0	52,4	50,4	6,7	6,6
Zlínský	11,0	9,8	10,9	9,7	22,4	24,3	54,6	54,4	7,2	6,7
Moravskoslezský	10,2	10,4	10,8	11,2	25,1	26,0	52,3	50,9	5,9	5,9

Úroveň **úmrtnosti** je jedním z nejčastěji využívaných indikátorů životní úrovně obyvatelstva a kvality života. Rozdíl mezi městským a venkovským prostorem v úmrtnostních poměrech nejlépe vystihuje standardizovaná míra úmrtnosti, která srovnává zemřelé na 1 000 obyvatel s vyloučením vlivů rozdílné věkové struktury. Tento ukazatel dosáhl v České republice hodnoty 10,7 ‰ ve venkovském prostoru a 10,2 ‰ v městském prostoru. Ve všech krajích, s výjimkou Moravskoslezského kraje, byla vyšší úmrtnost v obcích venkovského prostoru. Ve Středočeském kraji je úmrtnost nad celorepublikovým průměrem, přitom ve venkovském prostoru je odchylka menší než v prostoru městském. Obecně více osob umírá na novotvary v městském prostoru a na nemoci oběhové soustavy ve venkovském prostoru. Podíl zemřelých na vnější příčiny byl ve většině krajů podobný, jak v obcích venkovského, tak i městského prostoru. Výraznější rozdíly jsou patrné pouze v krajích Karlovarském, Zlínském a na Vysočině, ve kterých docházelo k odchylce mezi městským a venkovským prostorem od -0,5 do 0,6 p. b.

Pro venkovský prostor České republiky byl v letech 2001 až 2008 charakteristický úbytek obyvatelstva přirozenou měnou (tzn., že počet zemřelých převyšoval počty narozených) a současně výrazný přírůstek migrací, což následně vedlo k vysokým celkovým přírůstkům obyvatel.

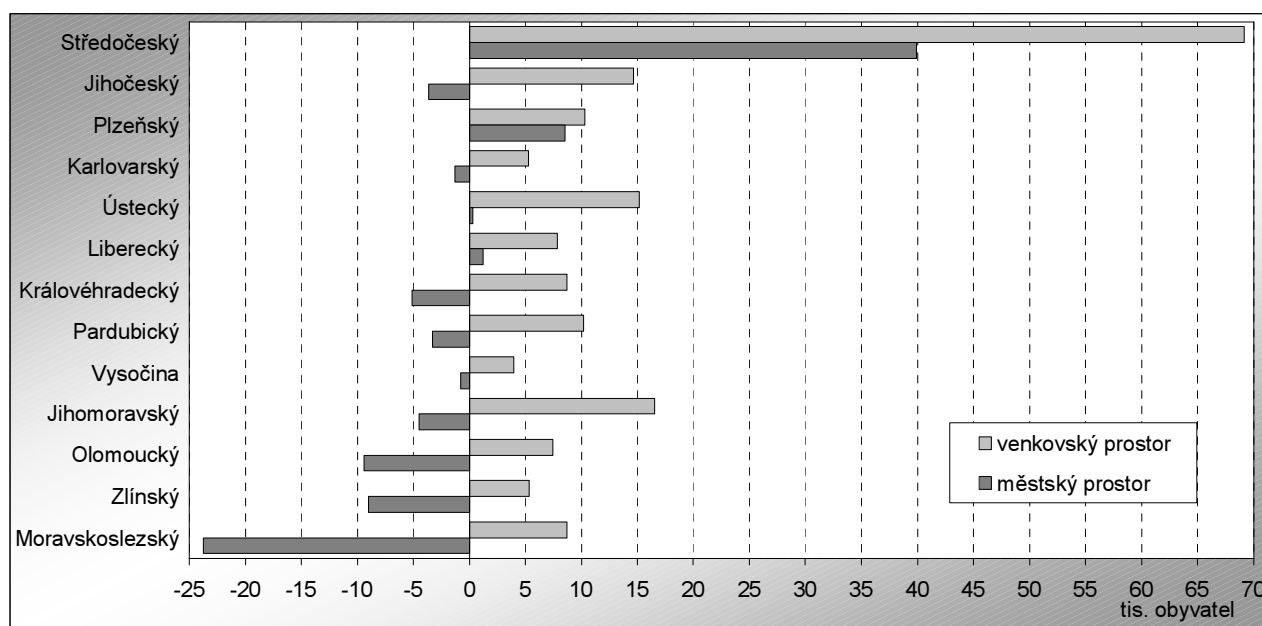
Průměrný roční **přirozený úbytek obyvatel** ve sledovaném období dosáhl v přepočtu na 1 000 obyvatel v celé České republice hodnoty -1,0 ‰ ve venkovském prostoru a -0,3 ‰ v městském prostoru. K přirozenému úbytku obyvatel docházelo ve venkovském prostoru všech krajů s výjimkou Karlovarského kraje. V městském prostoru již vývoj tak jednoznačný nebyl a kraje ČR se dělí téměř rovnoměrně na ty, kde byl přirozený přírůstek kladný (Středočeský, Jihočeský, Karlovarský, Ústecký, Liberecký kraj a Vysočina) a kde nastal přirozený úbytek obyvatel. Ve Středočeském kraji tento ukazatel dosáhl ve venkovském prostoru hodnoty -1,1 ‰ a u obcí zařazených do městského prostoru kladné hodnoty 0,2 ‰. Přirozený přírůstek byl ve Středočeském kraji v případě městského prostoru v porovnání s celorepublikovou hodnotou nadprůměrný a byl tak po kraji Vysočina, Libereckém a Jihočeském kraji nejvyšší v ČR. Naopak méně příznivé hodnoty vykazoval přirozený přírůstek ve venkovském prostoru než při celkovém hodnocení tohoto ukazatele za celou Českou republiku.

Obecně lze říci, že se přirozená měna obyvatel v městském prostoru od venkova liší mnohem méně, než **migrační přírůstek**. V souhrnu let 2001 až 2008 dosáhl průměrný roční přírůstek stěhováním na 1 000 obyvatel za Českou republiku ve venkovském prostoru hodnoty 8,7 ‰ a 1,2 ‰ v městském prostoru. Venkovské oblasti všech krajů měly migrační saldo kladné a tento přírůstek tak byl určující pro přírůstek celkový. Relativně nejvíce obyvatel získal díky migraci venkovský prostor Středočeského kraje (18,0 na 1 000 obyvatel), nejméně pak Vysočina (3,5 ‰). Zjednodušeně lze říci, že se lidé stěhují z měst a městský prostor tak dlouhodobě kvůli migraci obyvatele ztrácí. Výjimkou byly pouze kraje Středočeský a Plzeňský, v jejichž městských obcích došlo k nárůstu počtu obyvatel migrací. Z hlediska migračního přírůstku byl Středočeský kraj ve srovnání s ostatními kraji výjimečný. V porovnání s celorepublikovou hodnotou byl průměrný roční přírůstek stěhováním na 1 000 obyvatel v městském prostoru více než osmkrát vyšší, než kolik činila průměrná hodnota tohoto ukazatele za celou republiku. Více než dvojnásobný byl přírůstek stěhováním na 1 000 obyvatel i v případě venkovského prostoru. Jak ve venkovském, tak i v městském prostoru byla ve Středočeském kraji hodnota tohoto ukazatele v rámci všech krajů nejvyšší.

Tab. 4.2.4 Pohyb obyvatelstva v letech 2001 až 2008 (roční průměr)

	na 1 000 obyvatel									
	Přirozený přírůstek		Přírůstek stěhováním		Celkový přírůstek		Sňatky		Rozvody	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	-1,0	-0,3	8,7	1,2	7,7	0,9	4,7	5,3	2,3	3,4
ČR bez Hl. m. Prahy	-1,0	-0,1	8,7	-0,1	7,7	-0,2	4,7	5,2	2,3	3,5
v tom kraje:										
Středočeský	-1,1	0,2	18,0	7,5	17,0	7,7	4,9	5,4	2,7	3,6
Jihočeský	-1,1	0,3	8,7	-1,5	7,6	-1,2	4,8	5,2	2,2	3,4
Plzeňský	-1,7	-0,4	8,1	3,5	6,4	3,0	4,7	5,4	2,5	3,4
Karlovarský	1,0	0,1	8,0	-0,8	9,0	-0,7	5,2	5,5	3,1	4,0
Ústecký	-1,3	0,1	12,2	-0,1	10,9	0,1	5,2	5,4	2,8	4,0
Liberecký	-0,9	0,7	9,3	-0,2	8,5	0,5	4,9	5,6	2,2	3,9
Královéhradecký	-0,7	-0,5	6,4	-1,3	5,7	-1,8	4,8	5,1	2,6	3,4
Pardubický	-0,2	-0,3	6,5	-1,0	6,3	-1,3	4,7	5,1	2,1	3,1
Vysočina	-1,3	0,8	3,5	-1,1	2,2	-0,3	4,6	4,9	1,7	2,9
Jihomoravský	-1,2	-0,3	6,7	-0,4	5,5	-0,8	4,6	5,3	2,1	3,2
Olomoucký	-0,8	-0,2	4,5	-2,8	3,7	-3,0	4,5	5,0	2,3	3,4
Zlínský	-1,5	-0,4	4,6	-2,5	3,1	-3,0	4,4	4,8	1,9	3,0
Moravskoslezský	-0,8	-0,6	5,8	-2,2	5,0	-2,9	4,4	4,9	2,1	3,5

Jak již bylo řečeno výše, celkový přírůstek obyvatelstva byl (hlavně ve venkovském prostoru) determinován migračním přírůstkem. V přepočtu na 1 000 obyvatel dosahoval celkový přírůstek v letech 2001 až 2008 ve venkovských obcích celé ČR 7,7 ‰ a v městských obcích 0,9 ‰ (po vyloučení Hl. m. Prahy došlo v městském prostoru k celkovému úbytku obyvatel). Ve všech krajích počet obyvatel venkovského prostoru rostl a v přepočtu na 1 000 obyvatel tento nárůst výrazně převyšoval přírůstek v městském prostoru. Celkový přírůstek ve Středočeském kraji dosáhl ve venkovských obcích hodnoty 17,0 ‰, což jej zařadilo na první příčku v rámci všech krajů ČR. Obdobná pozice náležela Středočeskému kraji i v případě městských obcí, u nichž došlo mezi roky 2001 a 2008 k průměrnému meziročnímu nárůstu o 7,7 ‰.

Graf 27 Celkový přírůstek (úbytek) počtu obyvatel (rozdíl stavů k 31. 12. 2008 a k 1. 1. 2001)

S ohledem na částečně přetrvávající odlišný životní styl, rozdílnou dopravní dostupnost škol a hlavně nabídku pracovních pozic je zřejmé, že zůstává odlišná i **vzdělanostní struktura obyvatel** venkovských a městských obcí. Výsledky Sčítání lidu, domů a bytů 2001 umožňují tyto rozdíly analyzovat. Ve venkovských oblastech převažovaly k 1. 3. 2001 osoby se základním vzděláním a vyučením bez maturity. V městském prostoru žilo naopak více obyvatel s vyšším vzděláním (úplné střední s maturitou, vyšší odborné, nástavbové a vysokoškolské vzdělání).

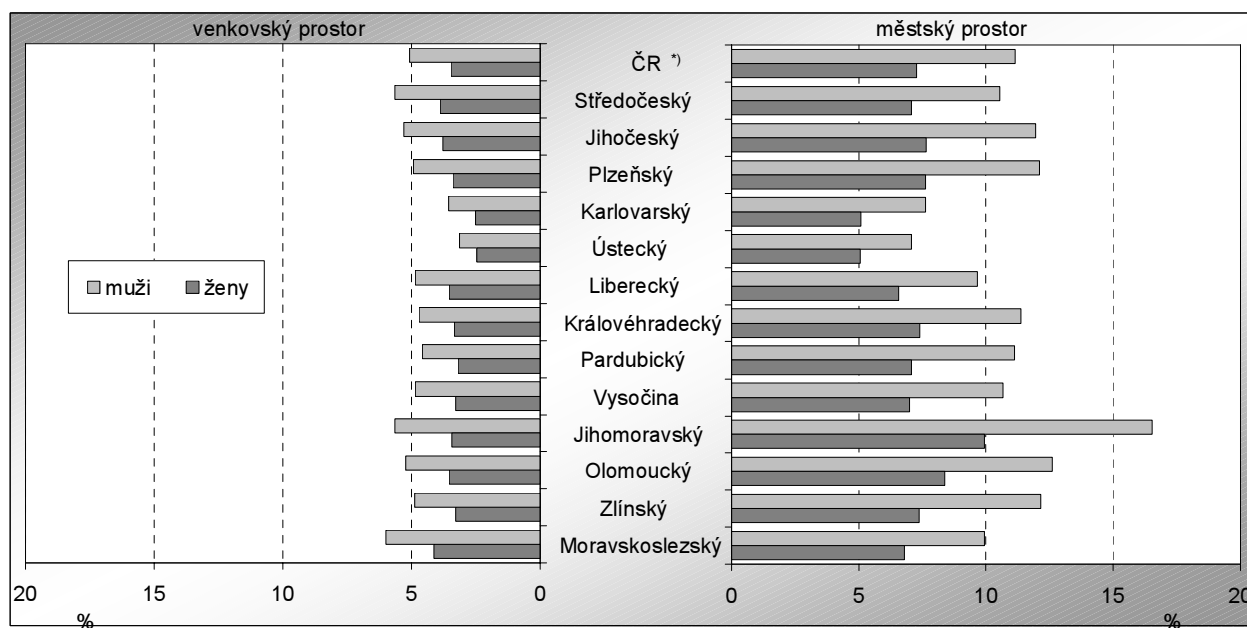
Tab. 4.2.5 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle vzdělání k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

v %

	Nejvyšší dokončené vzdělání									
	základní, neukončené a bez vzdělání		vyučení a střední odborné bez maturity		úplné střední s maturitou		vyšší odborné a nástavbové		vysokoškolské	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	28,9	21,3	43,6	35,8	20,0	26,9	2,3	3,9	4,3	10,7
ČR bez Hl. m. Prahy	28,9	22,7	43,6	37,1	20,0	26,1	2,3	3,7	4,3	9,1
v tom kraje:										
Středočeský	26,7	21,2	44,0	37,6	20,9	27,1	2,5	4,0	4,8	8,7
Jihočeský	29,7	20,4	42,7	36,3	19,9	28,3	2,2	4,0	4,5	9,7
Plzeňský	28,6	20,5	43,6	37,1	20,3	27,6	2,0	3,7	4,2	9,8
Karlovarský	35,6	26,7	41,1	37,6	16,7	24,5	1,9	3,4	3,0	6,3
Ústecký	32,3	27,1	43,8	38,1	17,3	23,6	2,0	3,1	2,8	6,0
Liberecký	28,4	22,9	43,7	38,8	19,8	25,2	2,4	3,4	4,2	8,0
Královéhradecký	27,3	20,7	44,2	37,4	20,9	27,4	2,6	4,1	4,0	9,3
Pardubický	27,5	20,4	45,4	37,9	19,9	27,5	2,5	4,2	3,9	9,0
Vysočina	28,8	21,1	44,0	37,9	20,1	27,4	2,3	3,9	4,1	8,8
Jihomoravský	29,5	20,8	43,5	34,0	19,5	27,1	2,2	4,0	4,5	13,1
Olomoucký	28,9	21,3	43,4	36,4	20,3	27,3	2,1	3,5	4,4	10,4
Zlínský	30,5	22,3	43,2	36,8	19,5	26,7	2,2	3,7	4,1	9,7
Moravskoslezský	28,5	25,2	42,2	38,0	21,0	23,9	2,4	3,2	5,1	8,3

Vzdělanostní struktura obyvatel Středočeského kraje se výrazně nelišila od struktury ostatních krajů a odpovídala obdobnému průměru jako v celé České republice.

Graf 28 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let s vysokoškolským vzděláním podle pohlaví k 1. 3. 2001

*) Česká republika bez Hlavního města Prahy

Největšího podílu dosahovali vysokoškolsky vzdělaní obyvatelé ve venkovských obcích v Moravskoslezském (5,1 %) a Středočeském kraji (4,8 %). V obcích zařazených do městského prostoru byl nejvyšší podíl vysokoškoláků (kromě Hlavního města Prahy) v Jihomoravském (13,1 %) a Olomouckém kraji (10,4 %).

4.3. Ekonomika

Na rozdíl od demografické oblasti, hodnocené v předchozí kapitole, jsou zdroje dat charakterizující hospodářství na úrovni jednotlivých obcí velmi omezené. Většina ukazatelů hospodářské statistiky, které ČSÚ nabízí na úrovni celé České republiky (či jednotlivých krajů), je založena na výběrových šetřeních, což neumožňuje získat a publikovat podrobné údaje za menší územní celky³⁾. Tím jsou možnosti hodnocení hospodářského vývoje a rozdílů mezi venkovským a městským prostorem relativně limitované.

Hlavními zdroji dat na úrovni obcí je v ekonomické oblasti Registr ekonomických subjektů (RES) a Sčítání lidu, domů a bytů z roku 2001, jehož výsledky však již nemusí po 8 letech dynamických změn v prostředí tržního hospodářství zcela přesně odpovídat aktuální situaci. Pro účely této analýzy proto byly tradiční zdroje dat ČSÚ doplněny o externí zdroje, jako například údaje o hospodaření obcí (MF ČR). Hospodářský vývoj každého regionu je úzce spjat také se situací na trhu práce, tomu je však věnována následující kapitola 4.4. Trh práce.

Jak již bylo výše zmíněno, podrobné údaje o zemědělství jsou založené na výběrových šetřeních a jsou dostupné nejvýše do úrovně okresů (viz kapitola 3.1.). Proto není možné se této bezpochyby důležité součásti ekonomického života venkovských oblastí věnovat v územním vymezení, které bylo vybráno pro tuto kapitolu (tzn. vymezení založené na údajích o obcích).

Tab. 4.3.1 Vybrané ekonomické ukazatele

Zdroj: Český statistický úřad; Ministerstvo financí ČR

	Ekonomické subjekty ¹⁾ na 1 000 obyvatel		Statistické jednotky typu podnik ^{1, 2)} na 1 000 obyvatel		Intenzita podnikatelské aktivity ³⁾ (%)		Celkové příjmy obecních rozpočtů na 1 obyvatele ⁴⁾ (Kč)	
	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	209	259	112	136	13,7	14,7	16 554	29 782
ČR bez Hl. m. Prahy	209	234	112	121	13,7	13,6	16 554	24 882
v tom kraje:								
Středočeský	231	244	128	130	15,9	14,8	17 262	22 959
Jihočeský	227	247	124	132	14,5	14,6	18 648	25 421
Plzeňský	217	253	113	132	13,1	13,8	20 279	29 345
Karlovarský	239	269	115	127	13,6	14,2	18 847	22 410
Ústecký	207	211	101	101	13,0	11,9	18 458	21 001
Liberecký	241	270	124	128	15,1	15,4	16 052	24 029
Královéhradecký	223	242	122	135	14,4	15,1	15 254	22 569
Pardubický	192	227	104	121	12,5	13,8	15 291	23 265
Vysočina	182	209	104	117	12,3	13,0	15 492	25 889
Jihomoravský	196	265	105	142	13,0	15,1	15 382	29 895
Olomoucký	188	225	95	116	12,4	13,3	15 011	24 368
Zlínský	203	242	110	129	14,4	14,8	15 024	23 692
Moravskoslezský	184	194	97	97	11,9	11,0	15 653	25 598

¹⁾ k 31. 12. 2008

²⁾ aktivní ekonomické subjekty dle statistických zjišťování a administrativních zdrojů

³⁾ podíl OSVČ a zaměstnavatelů na ekonomicky aktivních celkem k 1. 3. 2001 (Zdroj: SLDB 2001)

⁴⁾ v roce 2008

Je všeobecně přijímaným faktem, že jsou města centry ekonomického života regionů. O tom svědčí například počet obsazených pracovních míst podle výsledků sčítání lidu 2001, kdy venkovský prostor tvořil zhruba jen pětinu celkového počtu pracovních míst (podrobněji viz kapitola 4.4.). Aktuálnější údaje v této územní podrobnosti nejsou ze zjišťování ČSÚ k dispozici. Nepřímo můžeme využít údaje o počtech zaměstnanců v členění podle obce místa výkonu práce uvedeného v pracovní smlouvě, které každoročně zjišťuje ministerstvo financí jako jeden z podkladů pro stanovení podílu jednotlivých obcí na celostátním výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů (např. vyhláška 276/2009 Sb. Ministerstva financí ČR).

Tyto údaje za rok 2008 také potvrzují ekonomickou převahu měst nad venkovem, stejně jako to, že ve všech krajích s výjimkou Moravskoslezského kraje byla míra nezaměstnanosti ve venkovských oblastech vyšší než v městských. Proto soukromé podnikání pro venkovské oblasti nabývá o to většího významu. Intenzita **podnikatelské aktivity** je ve městě a na venkově velmi podobná, a pokud neuvažujeme Hlavní město Prahu, pak je na venkově dokonce i mírně vyšší (dle dat v roce 2001). Malé rozdíly mezi městským a venkovským prostorem v tomto ohledu potvrzují také údaje o počtech ekonomických subjektů, jejichž

³⁾ Jedinou výjimku tvoří Praha, která je zároveň nejen obcí, ale také krajem a regionem soudržnosti.

velkou většinu tvoří právě fyzické osoby a drobní podnikatelé, a těch je (v relaci na obyvatele) ve městech a na venkově relativně stejný počet.

V každém kraji je však situace odlišná a stejně tak různě probíhají i hospodářské změny. Například v krajích s absencí jednoho velkého ekonomického centra či nízkou četností ekonomických subjektů ve městech je rozdíl mezi městem a venkovem v počtu ekonomických subjektů na obyvatele poměrně malý. Jedná se například o Ústecký, Moravskoslezský nebo Středočeský kraj. V těchto regionech je rovněž relativně nízký rozdíl mezi městem a venkovem v počtech zaměstnanců (na obyvatele) a vyšší intenzita podnikatelské aktivity na venkově než ve městech. Naopak na východě republiky, tj. ve zbývajících moravských regionech a Pardubickém kraji, jsou rozdíly mezi městem a venkovem poměrně velké⁴⁾.

Pokud porovnáme všechny venkovské oblasti mezi sebou, pak lze říci, že podnikatelsky aktivnější jsou obyvatelé venkovských obcí Středočeského, Jihočeského, Libereckého, Královéhradeckého a Zlínského kraje. Naopak spíše méně aktivními jsou v této souvislosti venkovské oblasti v Ústeckém kraji a na Moravě (jedná se o regiony s nejvyšší nezaměstnaností). Nejvíce zaměstnanců je zaměstnáno na území venkovských obcí Středočeského kraje, a to jak absolutně (jedná se o nejlidnatější venkovský prostor všech krajů), tak spolu s Karlovarským a Moravskoslezským krajem i relativně v přepočtu na obyvatele.

Tab. 4.3.2 Ekonomické změny v letech 2001 až 2008

	Růst celkového počtu ekonomických subjektů (%)		Počet nově vzniklých ekonomických subjektů na 1 zaniklý subjekt		Růst počtu ekonomických subjektů			
					ve zpracovatelském průmyslu napojeném na primární sektor ¹⁾		v terciárním sektoru (%)	
	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	28,7	20,1	2,4	2,5	16,1	15,7	31,6	20,1
ČR bez Hl. m. Prahy	28,7	18,9	2,4	2,3	16,1	12,3	31,6	18,2
v tom kraje:								
Středočeský	37,3	24,4	2,6	2,5	24,9	17,2	42,3	25,2
Jihočeský	27,2	15,8	2,3	2,2	11,6	8,1	28,0	14,6
Plzeňský	27,4	23,5	2,4	2,8	13,3	11,4	31,5	23,8
Karlovarský	26,7	21,4	2,7	2,6	7,4	5,6	27,5	23,2
Ústecký	26,6	18,4	2,3	2,3	9,9	12,2	27,0	16,3
Liberecký	28,0	18,7	2,4	2,6	17,6	14,6	31,6	19,9
Královéhradecký	27,9	16,3	2,5	2,2	17,9	7,0	28,7	15,4
Pardubický	32,9	19,8	2,5	2,3	27,4	23,4	30,7	17,3
Vysočina	25,6	20,1	2,3	2,4	13,7	9,5	27,6	19,4
Jihomoravský	27,7	22,2	2,4	2,5	17,6	18,5	30,6	22,4
Olomoucký	19,9	12,4	2,2	2,0	8,2	4,0	22,9	12,5
Zlínský	21,9	13,6	2,0	2,1	6,9	6,0	29,1	13,3
Moravskoslezský	30,6	16,2	2,4	2,2	22,4	14,4	32,4	13,0

¹⁾ OKEČ 15 až 22 (potravinářství, tabákový, textilní a kožedělný průmysl, výroba obuvi, zpracování dřeva (kromě nábytku), korkařská a košíkářská výroba, papírenský průmysl a tisk)

Výrazně aktivnější, pokud jde o zakládání nových ekonomických subjektů, byli v letech 2001 až 2008 obyvatelé venkovských oblastí (a to především českých regionů) než obyvatelé měst. Z nich zcela výsadní postavení měl Středočeský kraj, kde se každý rok zvýšil počet ekonomických subjektů o více než 4 %. Naopak nejpomaleji rostl počet registrovaných subjektů v Olomouckém kraji (přesto však stále výrazně rychleji než v městském prostoru kraje).

⁴⁾ Při těchto porovnáních však nesmíme zapomínat na to, že v Jihomoravském kraji je součástí městského prostoru také město Brno, což výrazně zvyšuje odlišnost tohoto prostoru oproti venkovským obcím.

Tab. 4.3.3 Odvětvová struktura ekonomiky^{*)} k 31. 12. 2008

	Počet statistických jednotek typu podnik celkem		z toho sektor ¹⁾ (%)						Zpracovatelský průmysl napojený na primární sektor ²⁾ na 1 000 obyvatel	
			primární		sekundární		terciární			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	348 534	997 055	12,5	2,4	33,1	24,2	54,1	73,0	7,8	6,3
ČR bez Hl. m. Prahy	348 534	740 857	12,5	3,0	33,1	26,5	54,1	70,1	7,8	5,8
v tom kraje:										
Středočeský	71 105	87 912	9,0	2,5	31,6	26,7	59,0	70,4	7,8	6,3
Jihočeský	31 104	50 876	16,8	4,3	30,8	26,4	52,0	68,9	9,0	7,0
Plzeňský	23 430	47 614	15,2	3,0	28,9	24,8	55,5	71,7	7,3	5,6
Karlovarský	8 692	29 582	9,5	2,5	27,3	22,1	62,6	74,6	5,9	4,6
Ústecký	18 574	65 826	12,3	2,5	30,5	26,4	56,5	70,5	4,9	3,8
Liberecký	14 835	40 636	11,4	2,4	33,7	31,5	54,7	65,8	7,6	6,0
Královéhradecký	24 113	48 043	13,5	3,6	31,7	28,4	54,4	67,6	7,8	7,2
Pardubický	21 791	37 075	13,1	3,0	34,9	28,3	51,7	68,3	8,1	5,9
Vysočina	23 787	33 694	17,9	5,0	33,7	28,2	48,1	66,5	8,7	7,1
Jihomoravský	41 180	107 382	11,6	2,6	37,3	24,9	50,7	72,1	7,8	6,9
Olomoucký	24 407	44 680	12,0	2,9	34,5	26,1	53,2	70,7	6,7	5,7
Zlínský	24 075	48 165	11,3	3,5	40,2	28,9	48,1	67,1	10,4	7,7
Moravskoslezský	21 441	99 372	12,4	2,7	31,4	25,3	55,7	71,6	7,0	4,4

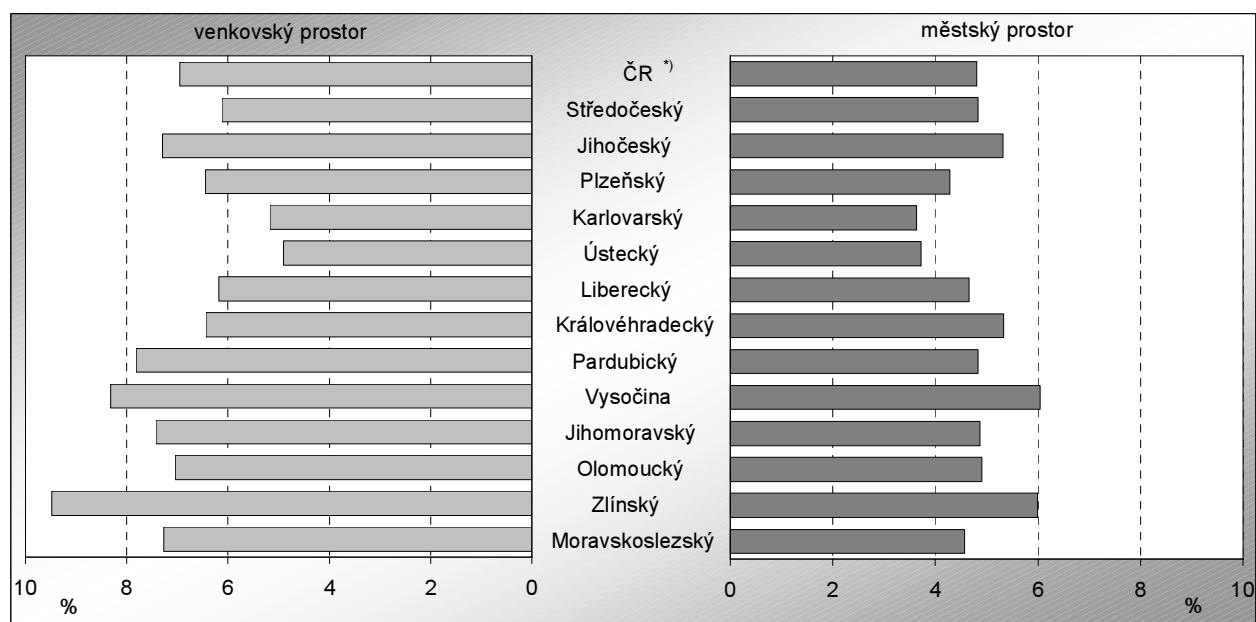
^{*)} dle kraje sídla statistické jednotky typu podnik

¹⁾ u 0,4 % subjektů v ČR nelze určit sektor podle OKEČ

²⁾ OKEČ 15 až 22 (potravinářství, tabákový, textilní a kožedělný průmysl, výroba obuvi, zpracování dřeva (kromě nábytku), korkářská a košíkářská výroba, papírenský průmysl a tisk)

Pokud jde o **odvětvovou strukturu ekonomiky**, pak se potvrzuje, že v tradičně zemědělsky vnímaných venkovských oblastech Vysočiny, Jihočeského či Plzeňského kraje, je podíl primárního sektoru relativně vysoký. Na druhou stranu je překvapivé, že odvětvová struktura v moravských venkovských regionech je výrazně vychýlena směrem k sektoru průmyslu a primární sektor zde zaujímá v porovnání se zbytkem ČR spíše nižší podíl z celkového počtu ekonomických subjektů. Nicméně relativně velký podíl v těchto regionech připadá na zpracovatelský průmysl napojený na primární sektor.

Graf 29 Podíl zpracovatelského průmyslu napojeného na primární sektor na celkovém počtu ekonomických subjektů k 31. 12. 2008

^{*)} Česká republika bez Hlavního města Prahy

Vzhledem k tomu, že většinu ekonomických subjektů tvoří fyzické osoby bez zaměstnanců, jsou rozdíly v této kategorii mezi městem a venkovem a mezi kraji navzájem určující i pro již výše zmíněný celkový počet ekonomických subjektů. Pokud jde o **drobné a malé podniky** (do 50 zaměstnanců), které jsou tolik důležité pro flexibilní poptávku na regionálním trhu práce, jsou již rozdíly mezi městem a venkovem mnohem větší

(ve prospěch městského prostoru). A stejně jako v případě odvětvové struktury, i zde se ukazuje, že mezi venkovem na západě a na východě ČR existují výrazné rozdíly. Ve venkovských oblastech na západě sídlí drobných a malých podniků relativně více než na východě (s výjimkou Plzeňského kraje) a podobně je tomu i u obchodních společností.

Tab. 4.3.4 Ekonomické subjekty^{*)} podle počtu zaměstnanců k 31. 12. 2008

na 1 000 obyvatel										
	Bez zaměstnanců (vč. neuvedeno)		Mikropodniky (1 - 9 zaměstnanců)		Malé podniky (10 - 49 zaměstnanců)		Střední podniky (50 - 249 zaměstnanců)		Velké podniky (250 a více zaměstnanců)	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	92,7	105,5	15,0	23,4	3,4	5,1	0,6	1,4	0,1	0,3
ČR bez Hl. m. Prahy	92,7	94,3	15,0	20,7	3,4	4,6	0,6	1,3	0,1	0,2
v tom kraje:										
Středočeský	106,4	104,9	17,2	19,8	3,5	4,3	0,6	1,2	0,1	0,2
Jihočeský	103,8	103,6	15,6	22,3	3,5	4,7	0,7	1,3	0,0	0,3
Plzeňský	95,6	104,0	13,5	21,0	3,0	4,8	0,6	1,4	0,1	0,3
Karlovarský	93,8	102,5	15,6	19,4	4,2	4,0	1,0	1,1	0,1	0,2
Ústecký	81,3	78,5	15,6	17,6	3,5	3,6	0,6	1,0	0,1	0,2
Liberecký	102,8	102,1	16,3	20,4	3,7	4,2	0,7	1,2	0,0	0,2
Královéhradecký	102,1	106,7	15,7	21,6	3,3	4,8	0,6	1,3	0,1	0,2
Pardubický	86,6	93,7	13,6	20,7	3,2	5,0	0,7	1,5	0,1	0,2
Vysočina	87,3	91,3	13,5	19,3	3,0	4,6	0,7	1,6	0,0	0,3
Jihomoravský	86,7	107,7	14,6	26,4	3,5	6,0	0,6	1,5	0,0	0,3
Olomoucký	78,3	88,2	13,5	20,9	3,1	4,9	0,6	1,3	0,0	0,2
Zlínský	91,8	98,8	14,2	23,2	3,5	5,4	0,6	1,6	0,0	0,3
Moravskoslezský	77,9	73,6	14,9	18,0	3,5	3,8	0,5	1,0	0,1	0,2

^{*)} dle kraje sídla statistické jednotky typu podnik

Středočeský kraj se jako celek řadí spíše mezi regiony, kde se ve venkovském prostoru nacházejí spíše malé podniky do 50 zaměstnanců, nejvíce ze všech krajů jsou zde zastoupeny také ekonomické subjekty bez zaměstnanců. Zároveň je možné považovat Středočeský kraj z hlediska nárůstu počtu ekonomických subjektů jak v případě venkovského, tak i městského prostoru za nejdynamičtější se rozvíjející kraj v České republice.

Tab. 4.3.5 Ekonomické subjekty^{*)} podle právní formy k 31. 12. 2008

na 1 000 obyvatel										
	Soukromí podnikatelé ¹⁾		Samostatně hospodařící rolníci a zemědělští podnikatelé		Obchodní společnosti		Neziskový sektor ²⁾		Zahraniční osoby	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	81,4	94,1	9,0	2,0	9,9	27,3	5,0	4,0	2,2	4,7
ČR bez Hl. m. Prahy	81,4	88,5	9,0	2,2	9,9	19,7	5,0	4,0	2,2	3,7
v tom kraje:										
Středočeský	94,3	98,0	7,5	2,0	14,0	18,5	4,5	4,0	3,1	4,8
Jihočeský	85,8	97,5	12,4	3,1	11,0	20,1	7,1	5,1	2,2	3,1
Plzeňský	77,8	92,3	9,2	2,1	8,9	22,0	7,0	4,8	4,9	6,9
Karlovarský	79,5	88,3	5,3	1,7	12,1	19,4	3,9	3,7	10,5	11,3
Ústecký	71,3	73,6	9,1	1,7	9,8	15,0	3,5	2,8	3,5	5,6
Liberecký	91,9	96,8	9,1	1,8	11,4	19,0	5,1	3,8	2,2	4,1
Královéhradecký	87,0	100,2	11,5	3,2	10,3	19,3	6,4	5,1	1,7	3,1
Pardubický	75,9	91,3	8,9	2,4	8,0	18,1	5,0	4,4	1,5	2,0
Vysočina	71,8	86,9	11,9	3,5	6,9	15,4	6,3	5,1	1,3	2,3
Jihomoravský	77,6	95,5	8,8	2,5	10,0	32,5	3,9	4,0	1,2	3,8
Olomoucký	72,6	86,8	6,9	2,1	6,6	17,4	4,7	4,4	0,9	1,6
Zlínský	84,5	95,2	8,6	3,1	8,4	22,6	4,4	4,0	0,8	1,5
Moravskoslezský	74,1	72,8	7,7	1,5	8,0	15,1	3,5	2,9	0,8	1,7

^{*)} dle kraje sídla statistické jednotky typu podnik

¹⁾ soukromí podnikatelé podnikající dle živnostenského nebo jiného zákona

²⁾ nadace, nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, sdružení, organizační jednotky sdružení a církevní organizace

Zajímavým poznatkem je relativně vysoký počet subjektů neziskového sektoru ve venkovských oblastech v porovnání s městskými obcemi. Více je těchto subjektů samozřejmě ve městech, nicméně v přepočtu

na obyvatele je jejich četnost na venkově větší (a to hlavně díky největší skupině těchto subjektů: sdružením a jejich organizačním složkám). V Ústeckém kraji je takto měřená občanská participace relativně nízká, jak ve městech, tak na venkově.

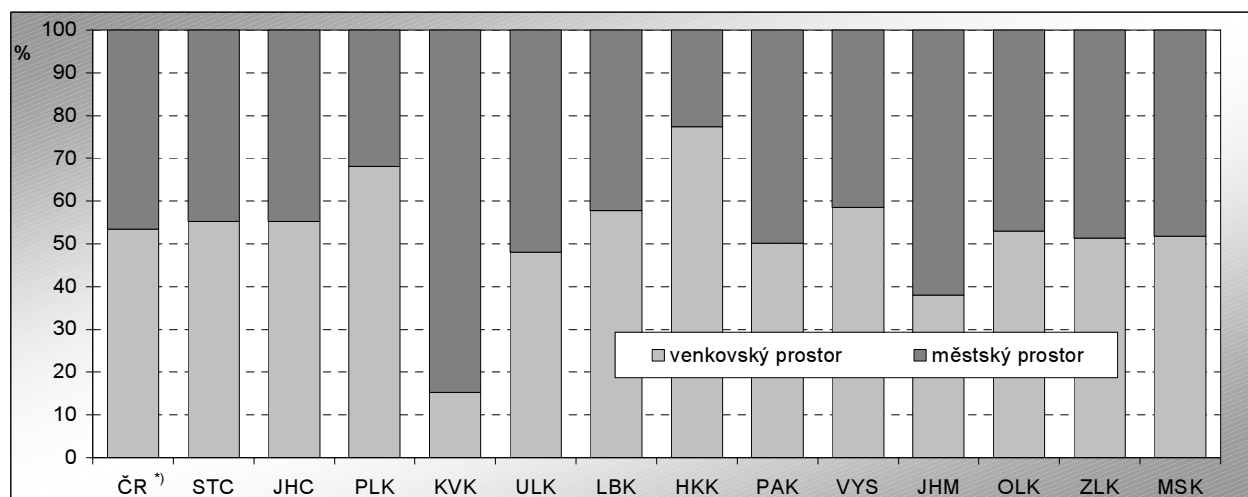
Tab. 4.3.6 Kapacita hromadných ubytovacích zařízení v roce 2008

	Počet lůžek na 1 km ²								Místa pro stany a karavany na 1 km ²	
	v hromadných ubytovacích zařízeních celkem		v hotelech a penzionech		v kempech, chatových osadách a turistických ubytovnách		v ostatních ubytovacích zařízeních ¹⁾			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	3,3	15,7	1,5	10,1	0,9	1,8	1,0	3,8	0,5	1,1
ČR bez Hl. m. Prahy	3,3	11,0	1,5	6,2	0,9	1,8	1,0	3,1	0,5	1,1
v tom kraje:										
Středočeský	1,8	8,2	0,6	5,9	0,6	1,0	0,6	1,4	0,6	0,7
Jihočeský	3,4	14,4	1,2	6,2	1,2	2,0	1,0	6,1	1,2	2,5
Plzeňský	2,8	7,5	1,2	4,4	0,8	1,5	0,8	1,7	0,4	1,1
Karlovarský	1,9	26,9	1,0	18,3	0,3	1,1	0,5	7,4	0,2	1,0
Ústecký	2,4	7,7	1,0	4,2	0,9	1,6	0,5	1,9	0,5	0,6
Liberecký	10,3	22,3	5,9	11,3	1,5	7,0	2,9	4,0	0,7	1,5
Královéhradecký	9,1	10,9	5,0	5,3	1,7	2,8	2,5	2,8	0,8	2,4
Pardubický	2,6	12,2	1,0	5,0	1,0	1,7	0,7	5,5	0,3	0,8
Vysočina	2,0	6,5	0,7	3,1	0,5	1,2	0,7	2,2	0,4	0,5
Jihomoravský	2,2	11,4	0,9	7,3	0,9	1,6	0,5	2,4	0,6	1,1
Olomoucký	2,6	9,4	0,9	4,5	0,9	1,7	0,8	3,2	0,1	0,5
Zlínský	3,8	9,3	1,6	5,9	0,9	1,4	1,3	2,0	0,2	0,5
Moravskoslezský	4,0	6,7	1,8	3,7	0,9	0,9	1,3	2,1	0,2	0,7

¹⁾ léčebné lázně, rekreační a školící zařízení podniků (odborových svazů), ubytování apartmánového typu a jiná ubytovací zařízení, která vyčleňují lůžkovou kapacitu pro cestovní ruch (např. domovy mládeže, vysokoškolské koleje, podnikové ubytovny apod.).

Kapacity ubytovacích zařízení v sobě do značné míry odrážejí turistickou atraktivitu regionu. Díky tomu lze počet lůžek využít i jako určité měřítko turistické obliby jednotlivých regionů. Na druhou stranu turistická atraktivita území často významně ovlivňuje ubytovací kapacity nejen na území dané obce, ale i obcí okolních. Hotely a penziony, které tvoří největší část lůžkových kapacit ubytovacích zařízení, se koncentrují ve městech a vzhledem k tomu, že se jedná o menší území, je zde hustota lůžek mnohem vyšší než na venkově. I uvnitř městského a venkovského prostoru v rámci kraje však existují velké rozdíly. Pokud se podíváme na celkové počty lůžek ve městech a venkově, zjistíme, že ve většině krajů jsou podíly obou prostorů velmi vyrovnané (tj. okolo 50 %). Pouze v Královéhradeckém a Plzeňském kraji je velmi výrazný podíl venkovského prostoru a naopak v Karlovarském a Jihomoravském kraji významně převládá městský prostor. Ve Středočeském kraji jsou oba podíly poměrně vyrovnané.

Graf 30 Podíl městského a venkovského prostoru na lůžkových kapacitách hromadných ubytovacích zařízení daného kraje v roce 2008

^{*)} Česká republika bez Hlavního města Prahy

Tab. 4.3.7 Veřejné rozpočty^{*)} v letech 2003 až 2008 (roční průměr)

Zdroj: Ministerstvo financí ČR

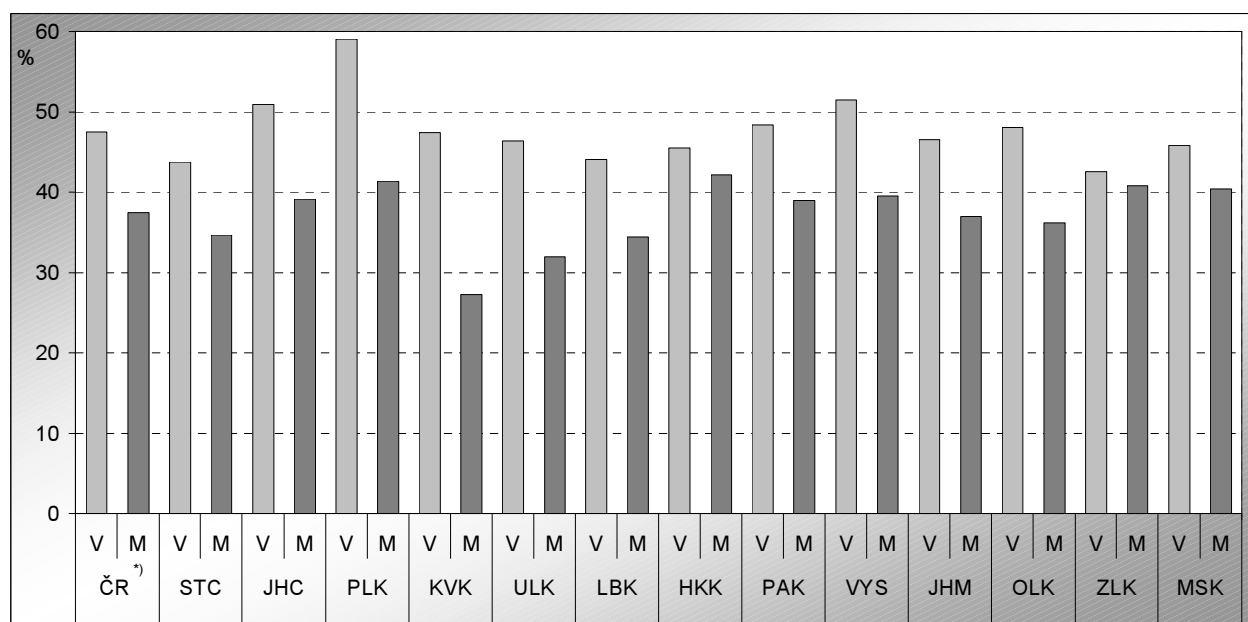
	Daňové příjmy na 1 obyvatele (Kč)		Podíl na výdajích celkem (%)				Saldo příjmů a výdajů na 1 obyvatele (Kč)		Podíl salda příjmů a výdajů na příjmech celkem (%)	
			běžné výdaje		kapitálové výdaje					
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	7 944	14 579	63,4	71,1	36,6	28,9	394,6	197,0	2,5	0,7
ČR bez Hl. m. Prahy	7 944	11 139	63,4	72,9	36,6	27,1	394,6	129,6	2,5	0,6
v tom kraje:										
Středočeský	8 293	9 967	60,1	71,9	39,9	28,1	514,2	166,3	3,1	0,7
Jihočeský	8 168	10 223	64,4	71,9	35,6	28,1	-41,2	313,2	-0,2	1,3
Plzeňský	8 224	13 913	64,2	69,1	35,8	30,9	413,5	387,2	2,4	1,5
Karlovarský	8 592	10 147	69,2	74,4	30,8	25,6	649,2	410,8	3,7	1,9
Ústecký	8 440	10 040	68,5	79,9	31,5	20,1	770,7	434,4	4,2	2,0
Liberecký	8 080	10 209	70,3	71,6	29,7	28,4	278,0	132,5	1,7	0,6
Královéhradecký	7 801	9 660	66,2	75,6	33,8	24,4	272,0	282,2	1,9	1,4
Pardubický	7 778	9 774	62,2	73,9	37,8	26,1	580,0	207,5	3,9	1,0
Vysočina	7 410	9 839	61,5	73,6	38,5	26,4	29,7	597,0	0,2	2,6
Jihomoravský	7 900	14 241	59,5	68,4	40,5	31,6	440,3	-243,0	2,9	-0,9
Olomoucký	7 702	10 655	64,8	71,4	35,2	28,6	448,8	26,3	3,0	0,1
Zlínský	7 358	9 825	61,9	73,2	38,1	26,8	301,6	-0,9	2,1	0,0
Moravskoslezský	7 686	12 131	65,8	74,5	34,2	25,5	515,6	-152,2	3,6	-0,6

^{*)} obecní rozpočty (tzn. bez rozpočtů krajů a dobrovolných svazků obcí)

Příjmy (a tím i výdaje) **obecních rozpočtů** jsou velmi výrazně ovlivněny pravidly pro rozpočtové určení daní a také celkovými daňovými příjmy státního rozpočtu. Rozdíly mezi jednotlivými venkovskými a městskými oblastmi tak jsou dány především velikostí strukturou obcí v regionu. Například na západě České republiky jsou daňové příjmy přepočtené na obyvatele vyšší, než ve venkovských oblastech na východě, kde je obecní struktura více rozdrobená. V Ústeckém, Karlovarském a Středočeském kraji jsou rozdíly mezi příjmy venkovských a městských rozpočtů menší, než například v Jihomoravském, Plzeňském nebo Moravskoslezském kraji, kde příjmy velkých krajských měst výrazně zvyšují průměr celého městského prostoru.

Graf 31 Nárůst daňových příjmů obecních rozpočtů na 1 obyvatele mezi roky 2003 a 2008

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, výpočty ČSÚ

^{*)} Česká republika bez Hlavního města Prahy

4.4. Trh práce

Zaměstnanost a nezaměstnanost patří k důležitým pravidelně sledovaným ekonomickým jevům, které výrazně ovlivňují nejen sociální oblasti života společnosti, ale také ekonomický stav a perspektivu rozvoje každého regionu.

Při podrobnějším hodnocení této oblasti z pohledu rozdílů mezi venkovským a městským prostorem jsme museli vycházet ze skutečnosti, že do úrovně obcí jsou k dispozici pouze údaje ze sčítání lidu, domů a bytů, tedy z roku 2001. Při hodnocení nezaměstnanosti jsme pak vycházeli z dat o registrované nezaměstnanosti, která přebíráme každoročně z Ministerstva práce a sociálních věcí.

V úvodní tabulce této subkapitoly jsou shrnuty základní ukazatele, které jsou z oblasti trhu práce v členění na venkovský a městský prostor k dispozici. V dalším textu se jejich hodnocením budeme zabývat podrobněji.

Tab. 4.4.1 Vybrané ukazatele z oblasti trhu práce

Zdroje: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, SLDB 2001

	Ekonomická aktivita podle SLDB 2001				Nezaměstnanost k 31. 12. 2008				Změna míry nezaměstnanosti ³⁾ k 31.12. (2008 - 2000) (procentní body)	
	míra ekonomické aktivity (%)		pracovní místa na 1 000 zaměstnaných osob ¹⁾		míra nezaměstnanosti ²⁾ (%)		počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné místo		V	M
	V	M	V	M	V	M	V	M		
ČR celkem	59,5	62,0	636,7	1 131,8	7,15	6,08	6,7	3,2	-1,53	-2,19
ČR bez Hl. m. Prahy	59,5	61,8	636,7	1 112,7	7,15	6,79	6,7	4,5	-1,53	-2,49
v tom kraje:										
Středočeský	60,4	63,2	619,8	1 065,5	5,48	4,86	3,2	2,5	-1,05	-1,28
Jihočeský	59,5	62,7	682,6	1 145,8	5,84	4,73	6,0	3,4	-0,41	-0,25
Plzeňský	60,2	62,3	643,5	1 156,8	6,80	5,01	4,5	1,6	0,50	-1,22
Karlovarský	63,6	64,2	976,1	967,8	9,16	7,59	9,8	5,7	0,17	0,16
Ústecký	60,9	63,1	719,6	1 017,0	11,02	10,08	13,3	9,6	-4,70	-4,95
Liberecký	61,7	63,8	680,9	1 066,0	8,06	6,61	11,9	6,3	1,43	1,05
Královéhradecký	59,4	61,1	684,8	1 145,0	5,67	4,73	6,1	2,9	-0,43	-0,82
Pardubický	59,2	61,3	613,1	1 191,1	7,49	5,71	6,7	3,7	-0,98	-1,23
Vysočina	57,4	61,7	655,5	1 168,9	7,12	6,46	9,6	6,3	-0,18	-0,74
Jihomoravský	58,4	60,7	550,7	1 200,1	7,87	6,89	6,4	4,8	-1,95	-1,96
Olomoucký	59,2	61,7	585,5	1 204,2	7,56	6,35	18,5	6,2	-4,65	-4,78
Zlínský	58,3	61,2	542,4	1 205,2	7,18	5,89	9,9	3,5	-1,05	-1,43
Moravskoslezský	58,8	60,2	670,9	1 029,3	7,84	8,78	9,6	6,2	-4,53	-6,09

¹⁾ bydlících na příslušném území

²⁾ v současně platné metodice (podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání na ekonomicky aktivním obyvatelstvu SLDB 2001)

³⁾ v metodice roku 2001 (podíl uchazečů o zaměstnání celkem na ekonomicky aktivním obyvatelstvu SLDB 2001)

Jedním ze základních pohledů na problematiku trhu práce je velikost disponibilní pracovní síly, tedy počet ekonomicky aktivních obyvatel a míra ekonomické aktivity obyvatelstva. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo jsou podle metodiky sčítání lidu všechny osoby patnáctileté a starší, které splňují požadavky na zařazení mezi zaměstnané (podle postavení v zaměstnání členěné na zaměstnance, zaměstnavatele a osoby samostatně činné). Jsou zde rovněž zahrnuti pracující důchodci, pracující studenti a učni, osoby na řádné mateřské dovolené a nezaměstnaní. Míra ekonomické aktivity přitom vyjadřuje podíl počtu ekonomicky aktivních na počtu osob starších 15 let.

K 1. 3. 2001 činila republiková **míra ekonomické aktivity** 61,3 % (v ČR bez Hl. města Prahy 61,1 %). Ve všech krajích zaznamenáváme vždy nižší míru ekonomické aktivity ve venkovském prostoru oproti městskému.

Míra ekonomické aktivity ve venkovském prostoru se na úrovni celé ČR pohybovala od 57,4 % v kraji Vysočina až po 63,6 % v Karlovarském kraji. V městském prostoru na úrovni celé ČR dosahovala míra ekonomické aktivity 62,0 %, po vyloučení vlivu Hl. města Prahy pak 61,8 %.

Míra ekonomické aktivity ve venkovském prostoru Středočeského kraje (60,4 % k 1. 3. 2001) byla v porovnání s celorepublikovou hodnotou nadprůměrná (čtvrtá nejvyšší ze všech sledovaných krajů), v městském prostoru byla tato míra dokonce po Karlovarském a Libereckém kraji nejvyšší – o 1,2 procentního bodu nad celorepublikovou hodnotou.

Při bližším pohledu je samozřejmě **rozdílná míra ekonomické aktivity mužů a žen**. Ve venkovském prostoru hodnota tohoto ukazatele představovala při sčítání lidu 2001 u mužů 68,7 % a u žen 50,5 %.

V tomto rozdílu se projevuje jednak období péče o děti a jednak dřívější odchod žen do důchodu. Pokud srovnáváme tyto rozdíly v rámci jednotlivých krajů, lze říci, že jsou ve všech krajích z pohledu venkovského i městského prostoru obdobné. Souvisí to zřejmě s tím, že na celém území republiky platí stejná pravidla jak pro péči o děti, tak pro ukončování ekonomické aktivity mužů i žen.

Zajímavější je srovnání rozdílů mezi venkovským a městským prostorem samostatně v kategorii mužů a v kategorii žen. Z celostátního srovnání mírně vybočuje Karlovarský kraj, kde byla v roce 2001 míra ekonomické aktivity mužů ve venkovském prostoru nejvyšší v celé republice a dokonce vyšší než v městském prostoru tohoto kraje. Pokud jde o ženy, pak jejich ekonomická aktivita byla ve venkovském prostoru nižší než v městském prostoru především v kraji Vysočina (což byl zároveň kraj s nejnižší ekonomickou aktivitou žen) a také v Jihočeském kraji.

Tab. 4.4.2 Míra ekonomické aktivity obyvatelstva podle pohlaví a věku k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

v %

	Míra ekonomické aktivity									
	muži		ženy		celkem ve věku					
					15 - 24 let		25 - 54 let		55 - 64 let	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	68,7	69,9	50,5	54,8	50,8	47,5	88,5	89,6	30,4	39,8
ČR bez Hl. m. Prahy	68,7	69,7	50,5	54,6	50,8	47,8	88,5	89,6	30,4	36,6
v tom kraje:										
Středočeský	69,5	71,2	51,5	55,8	52,7	50,2	88,9	90,1	36,3	41,8
Jihočeský	69,1	70,5	50,1	55,4	50,7	46,4	88,7	90,3	32,2	39,1
Plzeňský	69,4	70,0	51,2	55,1	52,8	49,3	89,5	90,4	32,4	39,1
Karlovarský	72,5	72,3	54,7	56,8	54,9	51,9	87,9	89,7	33,3	40,2
Ústecký	69,2	70,8	52,5	55,9	54,5	51,2	87,5	89,3	30,0	35,0
Liberecký	70,6	71,6	53,0	56,6	52,4	49,0	88,6	89,4	37,3	43,1
Královéhradecký	68,5	69,2	50,7	53,7	50,2	46,9	88,0	89,3	33,4	40,7
Pardubický	68,4	69,3	50,3	53,9	50,3	47,1	88,6	90,2	29,2	36,3
Vysočina	66,9	69,7	48,0	54,3	48,4	45,2	88,7	90,6	27,4	34,1
Jihomoravský	68,2	68,9	49,0	53,3	50,0	45,9	88,2	89,4	26,8	39,1
Olomoucký	68,3	69,6	50,5	54,5	49,5	46,4	88,8	90,7	27,3	36,0
Zlínský	67,7	69,5	49,2	53,6	49,1	45,7	88,1	90,0	26,6	35,7
Moravskoslezský	67,4	67,7	50,4	53,2	48,5	46,7	88,0	88,4	24,2	27,9

Z pohledu tří vybraných **věkových kategorií** vidíme, že míra ekonomické aktivity byla v roce 2001 ve všech krajích vyšší ve venkovském prostoru než v městském v nejmladší věkové kategorii (15 – 24 let), naopak jednoznačně nižší byla ve věkové skupině 55 – 64 let (v Jihomoravském kraji představoval tento rozdíl dokonce 12,3 procentního bodu).

Pokud hodnotíme samotný venkovský prostor v mezikrajském srovnání, zaznamenáváme v nejmladší věkové skupině nejnižší míru ekonomické aktivity v kraji Vysočina (48,4 %) a naopak nejvyšší v Karlovarském kraji (54,9 %). Naproti tomu v nejstarší věkové skupině bylo dosaženo nejnižší míry ekonomické aktivity v Moravskoslezském kraji (24,2 %) a nejvyšší v Libereckém kraji (37,3 %). Ve střední věkové skupině byly rozdíly v ekonomické aktivitě obyvatelstva města a venkova i mezi jednotlivými kraji mnohem menší.

Pokud se na míru ekonomické aktivity podíváme **bez ohledu na hranice krajů** (viz příslušný kartogram), vidíme, že vyšší podíl ekonomicky aktivních z celkového počtu obyvatel patnáctiletých a starších je znatelný především v okolí Hl. města Prahy a dalších velkých měst, kde se koncentruje větší množství pracovních příležitostí, ale také v příhraničních oblastech (zejména na Šumavě). Naproti tomu znatelně nižší je míra ekonomické aktivity ve vnitrozemí, především v obcích kraje Vysočina. Podrobněji jsou vnitrokrajské rozdíly v ekonomické aktivitě rozebrány v kapitole 2.

Další charakteristikou trhu práce je **struktura podle odvětví činnosti zaměstnaných osob** s bydlištěm (trvalým nebo dlouhodobým) na příslušném území. V této struktuře se samozřejmě nepromítají důsledky dojížděky za prací. Také tuto strukturu můžeme vyhodnocovat v územní podrobnosti až do úrovně obcí pouze na základě výsledků sčítání lidu 2001. Zde je nutno ještě podotknout, že určitá část zaměstnaných obor činnosti neuvedla (nebo nedokázala obor svého zaměstnání zařadit do příslušné skupiny Odvětvové klasifikace ekonomických činností – OKEČ); celkově se jedná o 3 – 6 % zaměstnaných. Pro účely této analýzy jsme zpracovali odvětvovou strukturu činnosti pouze za ty osoby, které na tuto otázku odpověděly.

Tab. 4.4.3 Zaměstnané osoby podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Zaměstnané osoby celkem		z toho s uvedeným sektorem ekonom. činnosti		v tom sektor ekonomické činnosti (%)					
					primární		sekundární		terciární	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	1 319 033	3 447 430	1 264 618	3 299 275	11,5	2,1	46,0	38,2	42,5	59,7
ČR bez Hl. m. Prahy	1 319 033	2 846 399	1 264 618	2 733 191	11,5	2,3	46,0	41,6	42,5	56,1
v tom kraje:										
Středočeský	229 768	314 250	217 108	295 850	9,7	2,0	40,8	39,3	49,5	58,7
Jihočeský	109 546	190 691	106 079	184 791	16,2	3,5	43,4	40,9	40,4	55,6
Plzeňský	92 744	172 811	88 939	165 528	14,3	2,7	45,8	40,8	39,9	56,5
Karlovarský	32 706	112 185	30 837	107 264	8,1	1,7	47,9	40,0	44,0	58,3
Ústecký	72 464	287 968	68 448	272 771	9,6	1,8	42,7	40,8	47,7	57,4
Liberecký	53 324	156 127	50 704	148 716	7,4	1,4	53,3	48,7	39,2	49,9
Královéhradecký	87 654	174 360	83 424	166 730	11,8	2,5	46,7	42,9	41,5	54,7
Pardubický	89 325	146 086	86 230	141 664	13,1	2,5	47,6	42,5	39,3	55,0
Vysočina	98 595	137 247	95 194	132 882	18,5	4,4	47,2	46,1	34,3	49,5
Jihomoravský	162 905	353 421	157 444	342 438	11,0	2,5	47,0	36,5	42,0	61,0
Olomoucký	106 927	180 861	103 096	174 615	11,4	2,9	46,7	40,2	41,8	56,9
Zlínský	93 344	178 996	90 131	173 545	7,3	2,5	53,0	46,7	39,7	50,8
Moravskoslezský	89 731	441 396	87 001	426 380	9,0	1,6	46,1	42,4	44,8	55,9

Z celkového počtu zaměstnaných osob v České republice bydlí ve venkovském prostoru necelá třetina, ovšem v jednotlivých krajích je situace rozdílná. Nejvyšší podíl byl zaznamenán ve Středočeském kraji (42,2 %), což zřejmě souvisí se značným objemem dojížděky Středočechů za zaměstnáním do Hl. města Prahy. Vysoký podíl zaměstnaných bydlících na venkově měl ovšem rovněž kraj Vysočina (41,8 %). Naopak nejmenší podíl zaměstnaných osob bydlících na venkově vykazoval Moravskoslezský kraj, což je zřejmě dáno strukturou obcí v tomto kraji.

Z hlediska odvětvové struktury a struktury pracovních příležitostí na venkově se jeví jako nejdůležitější **primární sektor**, tedy zemědělství, lesnictví a rybolov. V České republice se v roce 2001 podíleli zaměstnaní v primárním sektoru na celkové zaměstnanosti 4,7 % (5,4 % v ČR bez Hlavního města Prahy). Ve venkovském prostoru dosahoval tento podíl 11,5 %. V jednotlivých krajích se podíl pohyboval ve venkovském prostoru od 7,3 % ve Zlínském kraji až po 18,5 % v kraji Vysočina.

Podíl zaměstnaných v zemědělství, lesnictví a rybolovu v městském prostředí celé České republiky dosahoval 2,1 % (po vyloučení Hl. města Prahy 2,3 %). V jednotlivých krajích se pak pohyboval od 1,4 % v Libereckém kraji po 4,4 % v kraji Vysočina. Z toho je patrné, že jednak část obyvatelstva měst vyjíždí za prací na venkov, ale projevuje se zde také skutečnost, že součástí městských prostorů jsou i venkovské příměstské oblasti, které poskytují pracovní příležitosti v primárním sektoru.

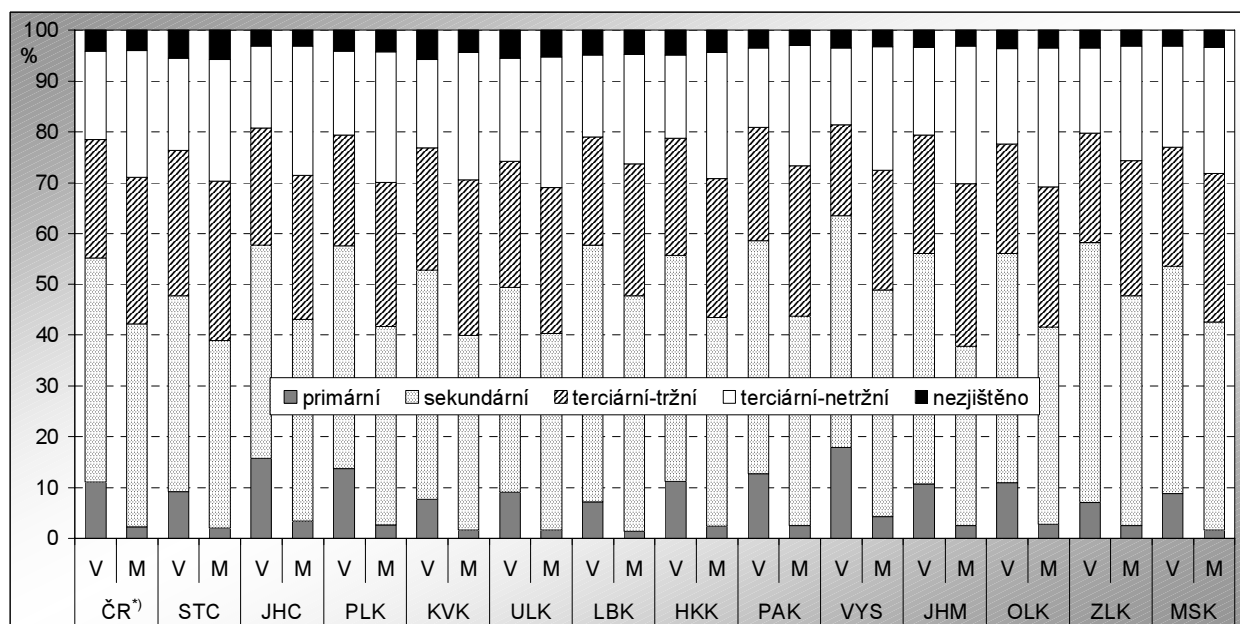
Ve Středočeském kraji byl v případě venkovského prostoru podíl zaměstnaných v zemědělství oproti republikovému průměru o 1,9 procentního bodu nižší, o 0,1 procentního bodu byla tato hodnota nižší i u městského prostoru.

Ve venkovském prostoru samozřejmě žijí také obyvatelé **zaměstnaní v sekundárním nebo terciárním sektoru**. Podíly obyvatel zaměstnaných v sekundárním sektoru (v průmyslu a stavebnictví) jsou ve všech krajích vyšší ve venkovském prostoru než v prostoru městském. Nejvýraznější byl v roce 2001 tento rozdíl v Jihomoravském kraji, kde dosahoval 10,5 procentního bodu. Naopak nejmenší rozdíl vykazoval kraj Vysočina (1,5 procentního bodu ve prospěch venkovského prostoru).

Úplně opačná je situace v terciární sféře, tedy v nevýrobní sféře. Tady se projevuje ve všech krajích jednoznačná převaha zaměstnaných bydlících v městském prostoru. Nejvýraznější rozdíl byl v roce 2001 opět v Jihomoravském kraji (téměř 20 procentních bodů), ale i v kraji s nejmenším rozdílem (Středočeský kraj) to představovalo více než 9 procentních bodů.

Ve Středočeském kraji je také podíl obyvatel zaměstnaných v sekundární sféře mírně vyšší ve venkovském prostoru než v prostoru městském (o 1,5 procentního bodu v roce 2001), ale výraznější rozdíl se projevuje, třebaže nejméně ze všech krajů, i v terciární sféře. V kapitole 2 je odvětvová struktura zaměstnaných bydlících ve venkovském a v městském prostoru Středočeského kraje zobrazena podrobněji.

Graf 32 Zaměstnané osoby podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001

*) Česká republika bez Hlavního města Prahy

Dalším indikátorem, kterým jsme se v oblasti trhu práce zabývali, byl počet pracovních příležitostí ve venkovském a městském prostoru. Jde samozřejmě o zjednodušenou podobu výpočtu, kdy za pracovní příležitosti považujeme obsazená pracovní místa a nezabýváme se počtem volných pracovních míst (údaj není v této míře územní podrobnosti dostatečně spolehlivý).

Počet pracovních míst je zjišťován při sčítání lidu na základě informace o trvalém bydlišti a místě pracoviště občana. K počtu obyvatel, kteří na příslušném území trvale (cizinci také dlouhodobě) bydlí a zároveň v něm pracují, se připočítávají ti, kteří bydlí mimo toto území, ale pracují v něm a naopak odečítají se na území bydlící, kteří za prací vyjíždějí mimo jeho hranice. Pro zajištění srovnatelnosti různě velkých území obvodů jsme údaje přepočítali na 1 000 zaměstnaných bydlících v příslušném území. Hodnoty přes 1 000 tedy znamenají, že v území je přebytek pracovních příležitostí nad počtem zaměstnaných bydlících (saldo dojížděky za prací je v tomto případě kladné).

Kromě Hlavního města Prahy jsou všechny ostatní kraje České republiky typické záporným saldem dojížděky za prací a tedy nižším počtem obsazených pracovních míst ve srovnání s počtem zaměstnaných osob bydlících v daném kraji. Minimální hodnotu sledovaného ukazatele (877 v roce 2001) nacházíme ve Středočeském kraji, ze kterého směřuje velmi silný dojížděkový proud právě do hlavního města. Naopak relativně vysoké hodnoty ukazatele blíží se 1 000 charakterizují Jihomoravský a Královéhradecký kraj. Venkovský prostor se ve všech krajích kromě Karlovarského vyznačuje vždy nižším počtem pracovních míst na 1 000 zaměstnaných ve srovnání s městským prostorem a zároveň hodnotami menšími než 1 000 (tedy záporným saldem dojížděky za prací).

Počet pracovních míst na 1 000 zaměstnaných bydlících ve venkovském prostoru na úrovni celé ČR dosahoval 637 osob. V mezikrajském srovnání se hodnoty sledovaného ukazatele nacházely v rozpětí od 542 ve Zlínském kraji po 976 v Karlovarském kraji. V městském prostoru na celorepublikové úrovni počet pracovních míst na tisíc zaměstnaných dosahoval 1 132 osob, po vyloučení Hl. města Prahy se tato hodnota snižuje na 1 113 osob.

Kromě toho je potřebné si uvědomit, že ve venkovském prostoru je pouze 21 % z celkového počtu obsazených pracovních míst v celé republice bez Hl. města Prahy, ovšem bydlí zde třetina zaměstnaných osob. Tento poměr je v jednotlivých krajích různý a je nutno jej řešit dojížděkou do zaměstnání z venkovských do městských obcí.

Ve Středočeském kraji připadalo k 1. 3. 2001 na tisíc zaměstnaných celkem 877,3 obsazených pracovních míst (podprůměrná hodnota v mezikrajském srovnání). Ve venkovském prostoru přitom počet obsazených pracovních míst na tisíc zaměstnaných bydlících v tomto prostoru představoval 619,8 pracovních míst, v městském prostoru pak 1 065,5 pracovních míst.

Obdobně jako jsme počítali odvětvovou strukturu zaměstnaných (bydlících na příslušném území) můžeme počítat i **odvětvovou strukturu obsazených pracovních míst**. Podrobné údaje jsou uvedeny v následující tabulce. Vyplývá z ní jednoznačná převaha pracovních míst v primární sféře ve venkovském prostoru

a naopak v terciární sféře v prostoru městském. V sekundární sféře není situace jednoznačná, především v Karlovarském kraji převažují pracovní místa ve venkovském prostoru (větší podíl o více než 20 procentních bodů), ale tato převaha byla zaznamenána ještě v dalších 4 krajích.

Tab. 4.4.4 Obsazená pracovní místa podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Pracovní místa celkem		z toho s uvedeným sektorem ekonomické činnosti		v tom sektor ekonomické činnosti (%)					
					primární		sekundární		terciární	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	839 818	3 901 859	799 157	3 742 330	17,6	1,9	43,7	39,7	38,7	58,4
ČR bez Hl. m. Prahy	839 818	3 167 135	799 157	3 046 716	17,6	2,3	43,7	43,6	38,7	54,2
v tom kraje:										
Středočeský	142 403	334 840	133 072	316 053	15,5	2,1	39,9	44,9	44,6	53,0
Jihočeský	74 776	218 487	72 100	212 023	23,1	3,3	41,7	42,1	35,2	54,6
Plzeňský	59 685	199 900	56 745	191 933	21,1	2,6	40,6	43,3	38,3	54,1
Karlovarský	31 923	108 570	30 183	103 734	8,2	1,8	58,3	37,4	33,5	60,9
Ústecký	52 147	292 871	48 888	277 555	13,5	1,7	42,6	41,5	43,9	56,9
Liberecký	36 308	166 427	34 254	158 645	10,5	1,4	51,1	49,5	38,4	49,1
Královéhradecký	60 029	199 634	56 811	191 240	17,4	2,2	42,3	44,8	40,3	53,0
Pardubický	54 766	174 005	52 426	168 965	20,9	2,2	44,2	45,7	34,8	52,0
Vysočina	64 625	160 430	62 196	155 469	27,2	4,2	44,7	48,3	28,2	47,5
Jihomoravský	89 718	424 137	86 053	411 573	18,9	2,3	42,1	38,9	39,0	58,8
Olomoucký	62 601	217 788	59 906	210 793	18,8	2,6	41,0	42,6	40,2	54,8
Zlínský	50 634	215 731	48 381	209 465	12,2	2,4	47,8	50,1	39,9	47,5
Moravskoslezský	60 203	454 315	58 142	439 268	12,7	1,7	48,6	42,8	38,6	55,6

V oblasti ekonomické aktivity obyvatelstva a zejména pak u dojížděky za prací je třeba vzít v úvahu její další změny po sčítání lidu, které proběhlo již před 8 lety. Na změny v intenzitě a směru dojížděky působí řada vlivů: rozvoj nebo naopak utlumení některých oborů v jednotlivých regionech, vývoj poptávky a nabídky pracovních míst v závislosti na stupni vzdělání, rozvoj bytové výstavby a s ní související stěhování obyvatelstva i změny dopravní obslužnosti území. Na konci roku 2008 se v počtu obsazených pracovních míst začal projevovat hospodářský pokles, který vedl k rušení některých provozoven. Aktualizace těchto dat však bude k dispozici až na základě výsledků příštího sčítání lidu, domů a bytů, které proběhne koncem března roku 2011.

K nejvýznamnějším problémům hospodářství České republiky patří v posledních letech **vývoj nezaměstnanosti**. K analýze nezaměstnanosti v podrobném územním detailu jsou využívány údaje o registrované nezaměstnanosti, tedy na základě evidence nezaměstnaných na jednotlivých úřadech práce. Míra nezaměstnanosti ve venkovském a městském prostoru (a pro srovnatelnost v níže uvedených tabulkách i za kraj) je počítána jako podíl aktuálního počtu registrovaných uchazečů o zaměstnání a počtu ekonomicky aktivních obyvatel podle sčítání lidu 2001. Od poloviny roku 2004 vychází oficiální výpočet nezaměstnanosti z počtu tzv. dosažitelných uchazečů, kteří mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání při nabídce vhodného pracovního místa (za dosažitelné se nepovažují uchazeči v pracovní neschopnosti, v rekvalifikaci, na mateřské dovolené, vykonávající krátkodobé zaměstnání, ve vazbě nebo ve výkonu trestu).

V posledních letech byl zaznamenáván **pokles počtu uchazečů o zaměstnání** a tedy i míry nezaměstnanosti. Ke konci roku 2008 činila (počítáno na ekonomicky aktivní ze SLDB 2001) za celou Českou republiku 6,38 % (v ČR bez Hl. města Prahy 6,92 %). Ve všech krajích kromě Moravskoslezského je vždy vyšší míra nezaměstnanosti ve venkovském prostoru oproti městskému. Méně příznivá situace na trhu práce na venkově souvisí nejen s omezenou nabídkou volných pracovních míst, ale často i se zhoršenou dopravní obslužností či nižší flexibilitou a vzdělaností obyvatel. Největší převaha míry nezaměstnanosti ve venkovském oproti městskému prostoru je typická pro Karlovarský kraj, naopak nejmenší rozdíly nacházíme v tomto ohledu ve Středočeském kraji (vliv Hl. města Prahy) a v kraji Vysočina. Specifické postavení Moravskoslezského kraje je dáno vysokou nezaměstnaností ve významných městských centrech související s restrukturalizací průmyslové výroby (především těžebního a těžkého průmyslu).

Míra nezaměstnanosti ve venkovském prostoru dosahovala k 31. 12. 2008 na úrovni celé ČR 7,15 %. Z jednotlivých krajů byla nejvyšší ve venkovském prostoru Ústeckého kraje (11,02 %) a naopak nejnižší v kraji Středočeském (5,48 %). Podrobnější údaje jsou uvedeny v tabulce 4.4.1.

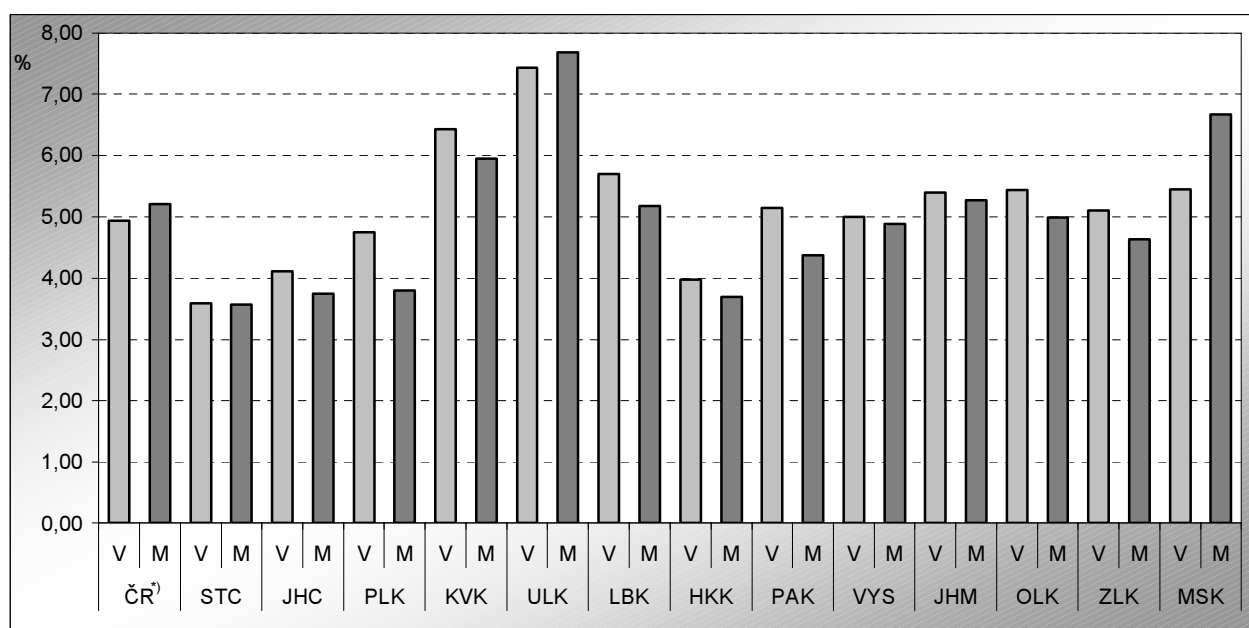
Posuzování míry nezaměstnanosti z pohledu krajů se však jeví jako příliš hrubé hledisko. Proto jsme zpracovali kartogram v členění podle obcí (je zařazen v mapové příloze). Z kartogramu je patrná vyšší míra nezaměstnanosti ve venkovském prostoru v severozápadních Čechách, v jižní části Jihomoravského kraje

(při hranici s Rakouskem), na severní Moravě; oblasti s vyšší mírou nezaměstnanosti však můžeme najít i uvnitř území většiny krajů (tzv. vnitřní periferie).

Míra nezaměstnanosti ve Středočeském kraji (4,47 % ke konci roku 2008) je dlouhodobě jednou z nejnižších mezi kraji. Přesto je i v tomto kraji situace ve venkovském prostoru horší než v prostoru městském, a to zejména v důsledku vyšší míry nezaměstnanosti žen ve venkovském prostoru. Navíc jsou v kraji území se zvýšenou nezaměstnaností (Poděbradsko, Příbramsko, Čáslavsko). Podrobněji se územnímu rozdělení nezaměstnanosti věnuje kapitola 2.

V regionech, kde od posledního sčítání došlo k relativně větším změnám počtu obyvatel, však může být hodnota tohoto ukazatele částečně zkreslená. Pro eliminaci této skutečnosti a za účelem rozšíření pohledu na problematiku nezaměstnanosti jsme proto využili poměru aktuálního počtu uchazečů o zaměstnání k aktuálnímu počtu obyvatel ve věku předpokládané ekonomické aktivity. Uvedený výpočet je proveden s vědomím, že mezi obyvatelstvem ve věku 15 – 64 let je zahrnuto i určité procento ekonomicky neaktivních osob (např. studenti, osoby na rodičovské dovolené, důchodci apod.).

Graf 33 Podíl uchazečů o zaměstnání na obyvatelstvu ve věku 15 - 64 let k 31. 12. 2008

¹) Česká republika bez Hlavního města Prahy

Na úrovni krajů se výše uvedený způsob výpočtu nezaměstnanosti příliš neprojevil. Absolutní hodnota je samozřejmě nižší (vlivem větší hodnoty jmenovatele zlomku). Ve venkovském prostoru se však mírně mění pořadí krajů podle výše míry nezaměstnanosti, největší rozdíl byl zaznamenán v Moravskoslezském kraji, kde by došlo k posunu v pořadí z 12. na 10. místo. Kraje s nejnižší nezaměstnaností zůstávají stejné, naopak nejvyšší hodnota byla rovněž zaznamenána v Ústeckém kraji. V městském prostoru je situace diferencovanější. Nejvyšší hodnota připadá opět na Ústecký kraj, mění se však pořadí krajů s nejnižší nezaměstnaností – Jihočeský kraj se z 1. místa dostává na 3., přičemž nejnižší hodnota je zaznamenána ve Středočeském kraji. K největšímu posunu by došlo v kraji Vysočina (z 5. na 7. pořadí). Výraznější rozdíly mezi výsledky obou metod výpočtu se zřejmě projeví uvnitř jednotlivých krajů, kde byly změny v počtu a struktuře obyvatelstva od roku 2001 na úrovni jednotlivých obcí relativně větší.

Zpracování dat o registrovaných uchazečích o zaměstnání umožňuje ještě některé **podrobnější pohledy na strukturu nezaměstnaných**. Míra nezaměstnanosti v členění podle pohlaví se liší jak v absolutní hodnotě, tak v porovnání městského a venkovského prostoru. Jak ve venkovském, tak v městském prostoru je z dlouhodobého hlediska míra nezaměstnanosti žen vyšší než míra nezaměstnanosti mužů. Konkrétně k 31. 12. 2008 dosahoval rozdíl mezi mírou nezaměstnanosti žen a mužů ve venkovském prostoru v České republice 2,78 procentního bodu a v městském prostoru 1,29 procentního bodu. V jednotlivých krajích je situace obdobná, rozdíly mezi nezaměstnaností žen a mužů se pohybují mezi 2,17 a 3,95 procentního bodu ve venkovském prostoru a mezi 0,66 a 2,72 procentního bodu v prostoru městském.

Z pohledu jednotlivých krajů pak můžeme zmínit, že míra nezaměstnanosti přesahující 10 % byla zaznamenána ve venkovském i městském prostoru Ústeckého kraje a ve venkovském prostoru Karlovarského kraje, a to vždy v kategorii žen.

Jak už bylo výše řečeno, je i ve Středočeském kraji vztah míry nezaměstnanosti žen a míry nezaměstnanosti mužů obdobný jako v jiných krajích. Nejvyšší hodnotu vykazuje míra nezaměstnanosti žen ve venkovském prostoru (6,84 %), přesto je tato hodnota nejnižší mezi kraji České republiky. Naopak nejnižší je míra nezaměstnanosti mužů v městském prostoru (4,37 %), ta je však mezi kraji ČR až na čtvrtém místě.

Tab. 4.4.5 Míra nezaměstnanosti a vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2008

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

v %

	Míra nezaměstnanosti				Podíly vybraných skupin uchazečů o zaměstnání na uchaz. celkem					
	muži		ženy		dosažitelní		ženy		osoby se zdravotním postižením	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	5,95	5,48	8,74	6,78	95,5	95,0	52,9	51,8	19,1	16,6
ČR bez Hl. m. Prahy	5,95	6,09	8,74	7,61	95,5	95,1	52,9	51,8	19,1	17,0
v tom kraje:										
Středočeský	4,43	4,37	6,84	5,44	95,9	95,8	54,4	51,6	17,3	14,9
Jihočeský	4,73	4,21	7,35	5,35	94,3	94,0	53,8	52,3	19,3	17,6
Plzeňský	5,42	4,36	8,63	5,76	96,9	95,4	54,7	53,2	17,7	16,6
Karlovarský	7,89	7,29	10,86	7,94	96,1	96,0	51,0	48,2	12,6	12,2
Ústecký	9,32	8,83	13,28	11,55	95,9	96,0	52,2	53,0	18,9	16,2
Liberecký	6,92	5,99	9,55	7,32	95,2	94,4	51,7	51,6	17,4	15,4
Královéhradecký	4,72	4,34	6,89	5,19	95,9	95,4	53,1	50,7	17,5	15,8
Pardubický	6,46	5,23	8,85	6,27	96,2	96,0	51,1	50,7	21,2	20,0
Vysočina	5,73	5,92	9,03	7,12	95,8	95,4	53,8	50,4	19,1	17,0
Jihomoravský	6,48	6,03	9,73	7,89	96,0	95,4	53,1	52,9	20,5	18,0
Olomoucký	6,39	5,74	9,09	7,05	94,4	94,8	52,6	51,9	18,3	16,2
Zlínský	5,98	5,23	8,78	6,68	94,3	94,4	52,9	52,4	22,9	20,4
Moravskoslezský	6,87	7,95	9,11	9,75	94,2	94,3	51,1	51,4	21,3	18,0

Z uvedené tabulky je patrné, že rozdíly v podílu dosažitelných uchazečů jsou ve venkovském i městském prostoru mezi kraji minimální a není potřebné je dále rozebírat. Jsou zřejmě dány legislativními pravidly, která určují okruh uchazečů nezapočítávaných do tohoto údaje.

Podíl žen mezi uchazeči o zaměstnání se projevuje v již výše hodnocené míře nezaměstnanosti. V jednotlivých krajích se ve venkovském prostoru pohybuje od 51,0 % v Karlovarském kraji do 54,7 % v kraji Plzeňském. V městském prostoru je situace obdobná s tou výjimkou, že v Karlovarském kraji jako v jediném je nezaměstnaných žen méně než mužů. Naproti tomu nejvyšší podíl byl zaznamenán opět v Plzeňském kraji (53,2 %).

Pokud jde o osoby se zdravotním postižením, jejich podíl z celkového počtu uchazečů o zaměstnání byl k 31. 12. 2008 ve venkovském prostoru v celorepublikovém průměru vyšší než v prostoru městském zhruba o 2 procentní body. Obdobný poměr byl zaznamenán i v jednotlivých krajích s tím, že největší rozdíl byl zjištěn v kraji Moravskoslezském (3,3 procentního bodu) a naopak nejmenší v kraji Karlovarském (0,4 procentního bodu). Celkově se podíly nezaměstnaných osob se zdravotním postižením z celkového počtu nezaměstnaných pohybují ve venkovském prostoru od 12,6 % (Karlovarský kraj) do 22,9 % (Zlínský kraj). V městském prostoru je situace obdobná.

Podíly nezaměstnaných v uvedených třech kategoriích ve Středočeském kraji nijak zásadně nevybočují ze situace v ostatních krajích, hodnota více odchýlená z celorepublikového průměru byla dosažena jen v případě podílu nezaměstnaných žen na uchazečích o zaměstnání ve venkovském prostoru celkem. Pokud jde o uchazeče se zdravotním postižením, jsou jejich podíly ve Středočeském kraji ve venkovském prostoru proti průměru ČR výrazně nižší – v případě podílu osob se zdravotním postižením byla hodnota tohoto ukazatele jak ve venkovském, tak i městském prostoru druhá nejnižší v rámci všech krajů.

Dále jsme se věnovali struktuře uchazečů o zaměstnání podle věku. Podíl uchazečů ve věku do 25 let je v celorepublikovém průměru prakticky shodný ve venkovském i v městském prostoru. Při pohledu na jednotlivé kraje již zjišťujeme rozdíly, ale nejsou příliš výrazné. Největší rozdíl mezi venkovem a městem byl z tohoto pohledu zaznamenán v Jihočeském kraji (1,9 procentního bodu ve prospěch městského prostoru).

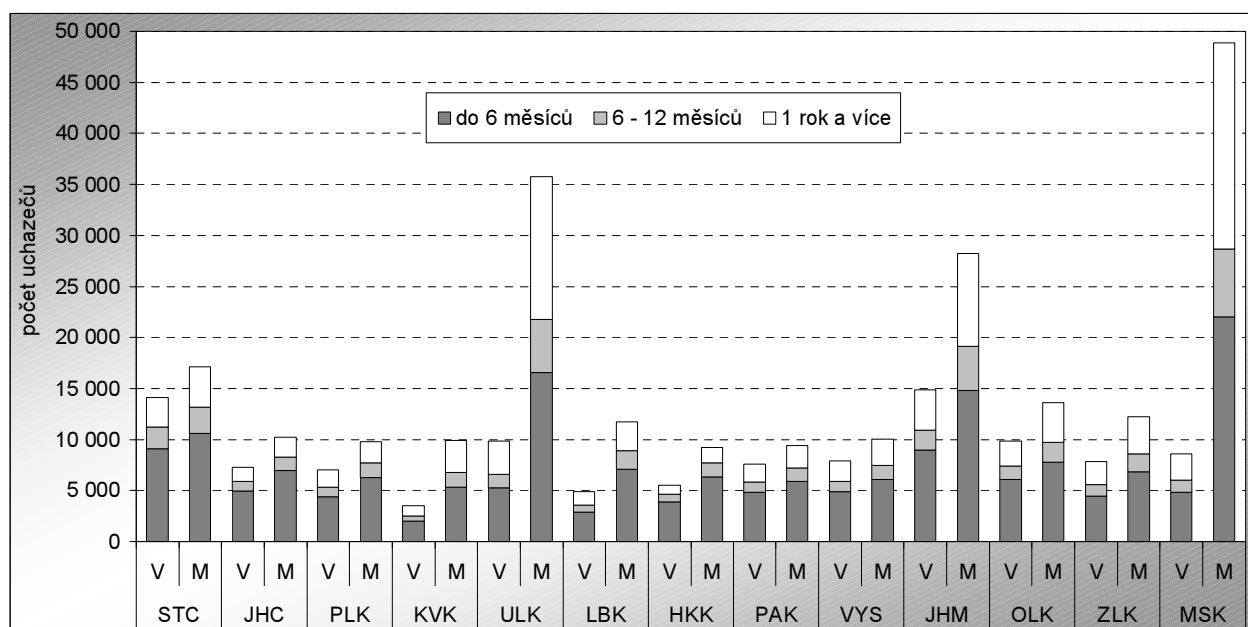
Ve skupině nezaměstnaných ve věku 50 a více let jsou již rozdíly mezi městským a venkovským prostorem výraznější. V republikovém průměru je podíl nezaměstnaných bydlících na venkově téměř o 2 procentní body vyšší. V jednotlivých krajích se pak rozdíly pohybují od 4,9 procentního bodu (Ústecký kraj) až po 0,3 procentního bodu (Karlovarský kraj); zde je ovšem podíl nezaměstnaných ve věku 50 a více let bydlících na venkově nižší než v městském prostoru.

Tab. 4.4.6 Vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2008

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

	Podíly vybraných skupin uchazečů o zam. na uchaz. celkem (%)								Průměrná délka evidence uchazečů o zaměstnání (dny)	
	osoby ve věku				podle délky evidence na ÚP					
	do 25 let		50 a více let		do 6 měsíců		1 rok a více			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	17,3	17,2	30,5	28,7	61,2	55,1	25,3	30,4	452	579
ČR bez Hl. m. Prahy	17,3	17,5	30,5	28,6	61,2	54,1	25,3	31,4	452	603
v tom kraje:										
Středočeský	17,7	18,7	30,4	27,9	64,6	61,9	20,6	23,2	361	430
Jihočeský	17,2	19,1	29,9	27,1	68,3	67,7	19,5	18,7	333	323
Plzeňský	18,3	18,5	30,4	27,5	62,7	64,1	24,1	21,4	435	399
Karlovarský	20,4	20,0	27,6	27,9	56,8	53,4	29,4	31,7	548	576
Ústecký	18,1	18,0	31,2	26,4	53,4	46,3	33,3	39,3	610	773
Liberecký	18,0	18,9	30,8	27,8	58,7	60,3	26,2	23,9	466	420
Královéhradecký	18,6	19,5	30,9	28,6	70,2	68,7	16,1	16,4	300	305
Pardubický	17,0	18,7	30,5	29,2	64,0	62,4	23,5	23,7	430	443
Vysočina	16,8	18,2	27,6	26,5	62,3	60,9	25,5	25,4	453	485
Jihomoravský	17,0	16,5	30,5	27,7	60,5	52,5	26,5	32,2	446	563
Olomoucký	15,9	16,7	30,9	30,7	61,8	56,8	25,1	28,5	450	539
Zlínský	16,1	17,1	30,5	29,1	56,8	55,6	29,2	29,7	507	520
Moravskoslezský	15,9	15,2	33,8	31,5	56,2	45,1	30,0	41,3	572	861

Důležitým ukazatelem kvality trhu práce je také **dobu, po kterou je uchazeč evidován na úřadu práce**. Pokud délka evidence přesahuje 1 rok, hovoříme o tzv. dlouhodobé nezaměstnanosti, která bývá spojena s různými problémy v sociální oblasti. V celorepublikovém průměru byla k 31. 12. 2008 ve venkovském prostoru zhruba čtvrtina nezaměstnaných v této pozici dlouhodobě, zatímco v městském prostoru jich bylo více než 30 %. Ve venkovském prostoru byl nejnižší podíl dlouhodobě nezaměstnaných v Královéhradeckém kraji (16,1 %), naopak nejvyšší v kraji Ústeckém (33,3 %). Srovnání dlouhodobě nezaměstnanosti ve venkovském a městském prostoru poskytuje v krajích různé výsledky. Ve dvou třetinách krajů je vyšší podíl dlouhodobě nezaměstnaných v městském prostoru, naopak je tomu v kraji Plzeňském, Libereckém, Jihočeském a na Vysočině. Podrobnější pohled poskytuje následující graf.

Graf 34 Uchazeči o zaměstnání podle délky evidence na úřadech práce k 31. 12. 2008

Souhrnným ukazatelem „rychlosti“ návratu osob, které ztratily zaměstnání, do pracovního procesu je **průměrná délka evidence uchazeče o zaměstnání**. Ta v celorepublikovém průměru dosahuje ve venkovském prostoru 452 dnů a v městském prostoru 579 dnů. Mezi kraji vidíme v tomto ukazateli značné rozdíly, a to jak ve venkovském prostoru, tak i v prostoru městském. V zásadě lze konstatovat, že průměrná doba evidence je ve většině krajů delší v městském prostoru než ve venkovském, výjimku tvoří kraje Liberecký, Plzeňský a Jihočeský. V některých krajích je rozdíl poměrně značný; v Moravskoslezském kraji představuje téměř 300 dnů, v Ústeckém 163 dnů a v Jihomoravském 117 dnů.

V absolutní hodnotě se ve venkovském prostoru pohybuje celková průměrná doba evidence uchazeče o zaměstnání od 300 dnů v Královéhradeckém kraji do 610 dnů v kraji Ústeckém, v městském prostoru pak od 305 dnů opět v Královéhradeckém kraji do 861 dnů v Moravskoslezském kraji. To je ovšem poměrně extrémní hodnota, vyvolaná velkými změnami ve struktuře hospodářství kraje. Na druhém místě je z tohoto pohledu městský prostor v Ústeckém kraji, kde průměrná doba evidence uchazeče dosahuje 773 dnů.

Situace ve Středočeském kraji je podstatně lepší. Doba evidence uchazeče o zaměstnání je ve venkovském oproti městskému prostoru přibližně o pětinu nižší (361 resp. 430 dnů). V rámci všech krajů byla třetí nejkratší doba evidence uchazeče o zaměstnání zjištěna v případě venkovského prostoru. To znamená, že v našem kraji osoby, které ztratily zaměstnání, relativně rychleji nacházejí nové uplatnění.

Neméně důležitým ukazatelem kvality a absorpční schopnosti trhu práce je počet uchazečů na 1 volné pracovní místo (viz tabulka 4.4.1). Zřejmě je logické, že ve všech krajích je hodnota tohoto ukazatele vyšší ve venkovském prostoru než v městském, i když rozdíly mezi krají jsou poměrně značné. Nejvýraznější je tento rozdíl v Olomouckém kraji, kde ve venkovském prostoru bylo 18,5 uchazeče na 1 volné místo (nejvíce mezi krají ČR), zatímco v městském prostoru to bylo 6,2 uchazeče. V ostatních krajích jsou rozdíly podstatně nižší. Ještě je potřebné zmínit, že nejnižší hodnota tohoto ukazatele byla zaznamenána v městském prostoru Plzeňského kraje (1,6 uchazeče na 1 volné pracovní místo), ve venkovském prostoru pak ve Středočeském kraji (3,2 uchazeče). V tomto kraji se však nejvíce projevuje rozpor mezi tím, kde uchazeči bydlí a tím, kde nacházejí své pracovní uplatnění.

Ve Středočeském kraji představoval koncem roku 2008 počet uchazečů na 1 volné pracovní místo 3,2 osob ve venkovském prostoru a 2,5 osoby v městském prostoru. Ve venkovském prostoru se jednalo o hodnotu, která byla nejnižší z krajů České republiky; z pohledu městského prostoru byl kraj na druhém místě (po Plzeňském kraji) v celkovém pořadí krajů ČR (bez Hl. města Prahy).

Pro **hodnocení vývoje trhu práce** v období 2000 až 2008 je k dispozici v potřebném územním detailu a v metodicky srovnatelné časové řadě pouze celkový počet uchazečů o zaměstnání, z něhož můžeme pomocí počtu ekonomicky aktivních obyvatel (zjištěného při sčítání lidu 2001) vypočítat míru registrované nezaměstnanosti. Srovnání takto vypočtené míry nezaměstnanosti k 31. 12. 2000 a k 31. 12. 2008 je uvedeno v tabulce 4.4.1.

Z této tabulky je patrné, že mezi koncovými roky hodnoceného období došlo ke snížení míry nezaměstnanosti, a to jak ve venkovském, tak v městském prostoru, přičemž toto snižování bylo ve všech krajích (kromě Jihočeského kraje) rychlejší v městském prostoru než v prostoru venkovském. Pokud se podíváme pouze na venkovský prostor, nedošlo ke snížení ve všech krajích; v Libereckém, Karlovarském a Plzeňském kraji se míra nezaměstnanosti dokonce zvýšila. K výraznějšímu snížení míry nezaměstnanosti došlo v krajích s vyššími počty nezaměstnaných, tedy v krajích Ústeckém, Olomouckém a Moravskoslezském, kde se pokles pohyboval mezi 4 – 5 procentními body.

Velmi podobný byl vývoj v městském prostoru. Také zde došlo ve 2 krajích (Liberecký a Karlovarský) ke zvýšení míry nezaměstnanosti. Naproti tomu největší pokles byl zaznamenán ve stejných krajích jako ve venkovském prostoru, největší pak v Moravskoslezském kraji (6,1 procentního bodu).

Ve Středočeském kraji byl zaznamenán mezi roky 2000 a 2008 pokles míry nezaměstnanosti jak ve venkovském, tak v městském prostoru, třebaže v porovnání s celorepublikovou hodnotou nebyl tento pokles až tak výrazný.

4.5. Bydlení, bytová výstavba

Pro zjištění rozdílů mezi venkovským a městským prostorem v oblasti bydlení byly využity především výsledky sčítání lidu, domů a bytů v letech 1991 a 2001, které umožňují porovnat nejen rozsah a strukturu domovního a bytového fondu, ale i kvalitativní ukazatele jako je např. technické vybavení bytu či jeho velikost. Aktuálnější informace o nové bytové výstavbě poskytuje agregace dat o jednotlivých dokončených budovách a bytech.

Pokud je při srovnávání vyloučeno Hlavní město Praha, pak na ostatním území ČR byla z celkového počtu 1 548,5 tis. trvale obydlených domů v roce 2001 více než polovina (50,9 %) ve venkovském prostoru. V přepočtu na 1 000 obyvatel bylo nejvíce trvale obydlených domů ve venkovských obcích Středočeského a Jihomoravského kraje, naopak nejméně v obcích kraje Karlovarského.

V období po roce 2001 v bytové výstavbě převažovala výstavba rodinných domů, a to jak na venkově, tak ve městech. V přepočtu na 1 000 obyvatel se průměrně ročně dokončilo ve venkovském prostoru většiny krajů více bytů než ve městech, výjimku představoval pouze Jihomoravský kraj a Vysočina.

Tab. 4.5.1 Vybrané charakteristiky domovního a bytového fondu

	Dokončené byty 2001 - 2008 (roční průměr)				Domovní a bytový fond podle SLDB 2001					
	na 1 000 obyvatel		průměrná obytná plocha dokončeného bytu (m ²)		průměrná obytná plocha trvale obydleného bytu (m ²)		byty v rodinných domech z celk. počtu trvale obyd- lených bytů (%)		průměrné stáří trvale obydlených domů (roky)	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	3,6	2,9	80,9	65,7	58,9	46,2	83,9	27,9	47,3	46,6
ČR bez Hl. m. Prahy	3,6	2,5	80,9	67,1	58,9	46,9	83,9	31,1	47,3	46,2
v tom kraje:										
Středočeský	5,7	4,5	88,2	72,7	60,6	49,4	86,2	39,6	49,3	47,8
Jihočeský	3,9	2,7	80,1	66,1	57,9	47,6	78,6	31,6	48,3	44,1
Plzeňský	3,9	3,4	71,0	65,1	57,9	46,4	79,7	28,9	50,0	46,9
Karlovarský	2,7	1,8	84,2	66,5	53,5	43,5	55,6	17,2	56,8	53,8
Ústecký	2,2	1,0	76,6	72,8	57,2	44,0	74,6	19,6	58,9	53,7
Liberecký	3,2	2,4	76,3	61,2	56,7	47,1	74,4	30,5	54,9	54,3
Královéhradecký	3,2	2,5	75,6	64,1	56,7	48,5	79,6	37,2	48,7	48,0
Pardubický	3,4	2,8	74,8	64,6	58,1	48,2	87,2	36,7	44,9	44,5
Vysočina	2,9	3,0	81,8	64,0	59,1	48,8	88,7	39,4	44,1	40,9
Jihomoravský	3,3	3,6	84,2	63,0	61,9	47,6	91,7	33,2	43,5	45,0
Olomoucký	2,8	2,1	74,1	65,0	58,3	47,0	84,8	29,7	46,1	47,2
Zlínský	2,8	2,3	79,0	71,0	59,3	48,6	92,1	41,3	40,4	41,7
Moravskoslezský	3,1	1,3	78,2	71,0	60,0	45,2	85,3	27,3	42,9	41,6

Domovní fond České republiky značně ovlivnila bytová výstavba v poválečném období. Ve městech zaznamenala velký rozmach výstavba bytových sídlišť, od konce padesátých let až v podstatě do roku 1989 především panelových. Značná část panelové výstavby byla směřována do regionů orientovaných na „těžký průmysl“ na severozápadě republiky a na severní Moravě. Na venkově se v tomto období rozvíjela především svépomocná výstavba rodinných domů, ale při naplňování tehdejší představy přiblížení venkova městům se i na venkově stavěly bytové domy včetně panelových. Republikovou úroveň 1,3 % panelových domů z celkového počtu trvale obydlených domů na venkově vysoce převyšuje Karlovarský kraj s podílem 5,8 %. V ostatních krajích je rozpětí od 0,6 % ve Zlínském kraji po 2,3 % v Plzeňském kraji.

Hodnotíme-li domovní fond na základě výsledků SLDB 2001, pak mladší domovní fond na venkově než ve městech je na jihovýchodě republiky, tedy v Jihomoravském, Olomouckém a Zlínském kraji. Naopak výrazně starší je v kraji Ústeckém, Jihočeském a na Vysočině.

V domovní zástavbě převažují ve venkovském prostoru rodinné domy. S výjimkou Karlovarského kraje převyšuje podíl rodinných domů ve všech krajích 90 %. Zastoupení rodinných domů na venkově je nejvyšší na jihovýchodě republiky, na severozápadě je nejnižší – ke Karlovarskému kraji se přidává i Liberecký a Ústecký kraj.

Vysoký podíl rodinných domů ve struktuře venkovské zástavby vede k tomu, že počet trvale obydlených domů na 1 000 obyvatel je ve venkovském prostoru vždy vyšší než v městském. Největší rozdíly jsou v Ústeckém, Jihomoravském a Plzeňském kraji. Ve srovnání s rokem 1991 zůstal v roce 2001 počet trvale obydlených domů na 1 000 obyvatel ve venkovském prostoru na stejné úrovni v Jihočeském a Pardubickém kraji, k poklesu došlo v 6 krajích, zatímco v městském prostoru došlo ve všech krajích k nárůstu.

Ve Středočeském kraji byl relativní počet trvale obydlených domů jak ve venkovském, tak i městském prostoru nejvyšší ze všech krajů, podílem rodinných domů na celkovém počtu trvale obydlených domů se Středočeský kraj řadil mezi mírně nadprůměrné regiony.

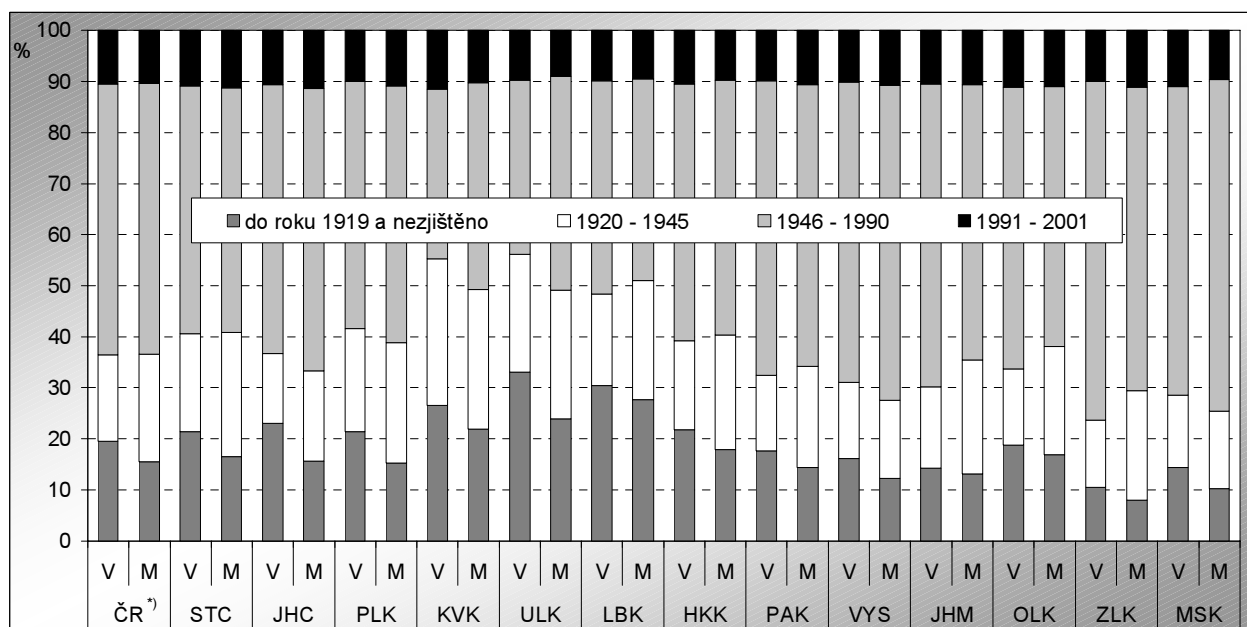
Tab. 4.5.2 Domovní fond v letech 1991 a 2001

Zdroj: SLDB 1991, 2001

	Trvale obydlené domy na 1 000 obyvatel				z hodnoty 2001		Neobydlené domy na 1 000 obyvatel			
	rok 2001		rozdíl 2001 - 1991		rodinné domy (%)		rok 2001		rozdíl 2001 - 1991	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	268,1	115,6	-0,4	5,1	95,1	78,0	82,6	13,1	19,0	2,6
ČR bez Hl. m. Prahy	268,1	124,3	-0,4	4,9	95,1	79,8	82,6	14,7	19,0	2,6
v tom kraje:										
Středočeský	291,6	153,3	-1,4	4,3	95,4	85,3	107,8	23,6	23,2	4,5
Jihočeský	265,6	125,2	0,0	3,5	94,2	80,0	121,4	19,7	39,5	4,8
Plzeňský	266,4	121,5	-2,0	5,8	94,0	76,9	96,6	16,1	30,0	3,8
Karlovarský	202,9	91,2	2,2	6,0	86,0	61,5	35,2	7,3	2,5	1,6
Ústecký	263,6	93,2	-0,5	5,2	92,0	68,4	81,9	8,4	8,1	0,4
Liberecký	247,7	121,9	-4,8	4,9	91,5	76,7	115,6	17,5	26,5	2,5
Královéhradecký	263,0	143,6	-3,5	5,4	93,3	81,3	105,2	19,9	20,2	3,8
Pardubický	268,3	139,9	0,0	3,3	95,9	82,0	84,3	17,0	17,5	2,8
Vysočina	269,9	143,0	0,9	4,1	96,6	83,7	86,4	19,5	26,3	4,1
Jihomoravský	282,6	133,4	1,3	4,8	97,4	82,7	59,2	14,1	13,5	2,3
Olomoucký	259,8	118,1	1,0	5,0	95,3	78,5	47,8	11,7	6,0	2,2
Zlínský	267,8	150,4	-0,7	4,6	97,7	87,3	57,9	16,9	10,5	2,4
Moravskoslezský	242,0	104,7	3,0	4,9	95,6	77,9	48,4	8,5	12,5	1,4

Výrazně rozdílná situace mezi městem a venkovem je v počtu a především ve využití **neobydlených domů**. Vysoké zastoupení domů využívaných k rekreaci, tzv. druhého bydlení na venkově, vede k tomu, že počet neobydlených domů na 1 000 obyvatel na venkově výrazně převyšuje hodnoty ve městech. Tento jev je zvláště patrný v malých obcích a lokalitách, které spadají do známých rekreačních oblastí. Největší rozdíly v počtu neobydlených domů na 1 000 obyvatel mezi městem a venkovem jsou právě v krajích, kde je využití domů pro rekreační účely nejvyšší, tedy v Jihočeském a Libereckém kraji.

Graf 35 Podíl trvale obydlených domů podle období výstavby v roce 2001

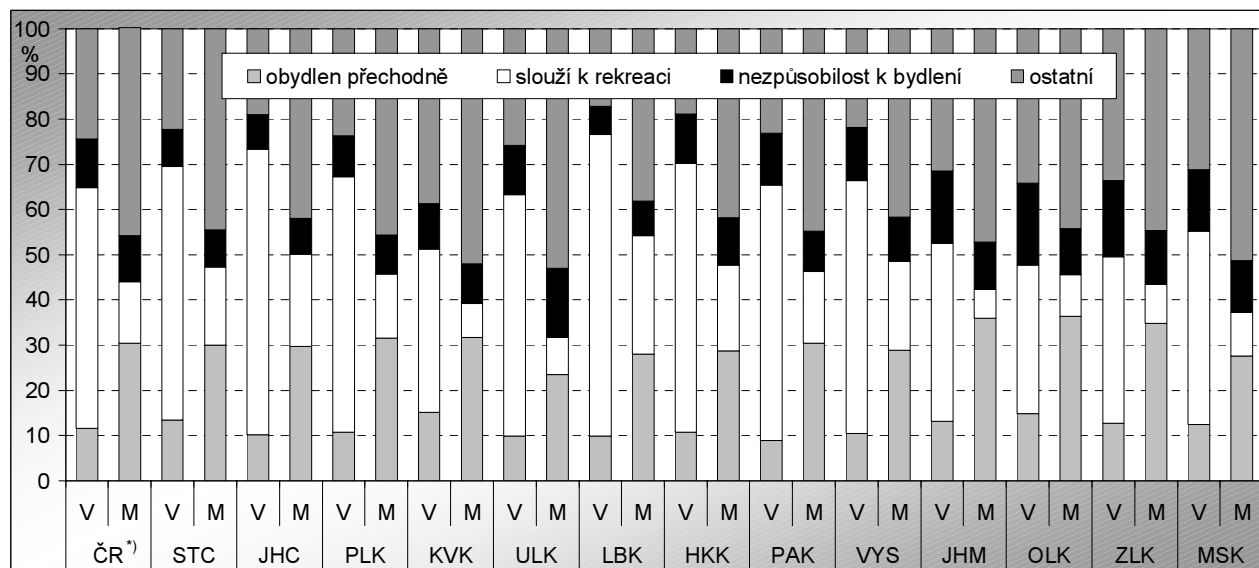
^{*)} Česká republika bez Hlavního města Prahy

Tab. 4.5.3 Bytový fond v letech 1991 a 2001

Zdroj: SLDB 1991, 2001

	Trvale obydlené byty na 1 000 obyvatel				Neobydlené byty na 1 000 obyvatel				Byty sloužící k rekreaci z celkového počtu bytů v roce 2001 (%)	
	rok 2001		rozdíl 2001 - 1991		rok 2001		rozdíl 2001 - 1991			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	343,6	386,5	8,6	17,1	93,9	36,1	23,9	13,3	11,4	0,9
ČR bez Hl. m. Prahy	343,6	379,1	8,6	17,4	93,9	34,1	23,9	10,2	11,4	1,1
v tom kraje:										
Středočeský	356,6	376,8	3,9	13,8	119,4	42,5	28,0	14,9	14,1	1,7
Jihočeský	356,3	378,2	12,3	17,2	137,4	41,3	46,4	14,0	17,6	2,0
Plzeňský	358,8	391,1	10,7	18,7	110,9	38,5	36,2	12,2	13,4	1,3
Karlovarský	349,9	390,2	7,3	19,3	46,5	26,9	-1,0	7,5	4,2	0,5
Ústecký	362,7	400,2	6,1	20,1	95,2	31,4	8,8	-1,2	11,1	0,6
Liberecký	358,8	384,8	5,7	15,1	135,0	38,8	35,8	11,4	18,3	2,4
Královéhradecký	357,9	378,5	4,7	16,5	119,1	40,5	26,9	13,9	14,9	1,8
Pardubický	341,6	371,8	7,8	19,8	95,7	35,8	22,4	13,1	12,4	1,4
Vysočina	334,0	355,9	12,8	16,8	97,1	36,2	32,0	13,4	12,6	1,8
Jihomoravský	322,9	376,6	8,8	14,1	63,9	34,7	16,4	14,1	6,5	0,5
Olomoucký	337,4	374,9	9,2	18,4	58,9	31,8	11,9	11,6	4,9	0,7
Zlínský	316,2	359,9	11,9	18,0	63,6	33,7	14,4	13,4	6,2	0,7
Moravskoslezský	330,3	378,7	11,2	19,3	60,4	24,0	18,4	4,8	6,6	0,6

Pokud jde o **bytový fond**, je situace podle základních ukazatelů ve městech a na venkově odlišná od ukazatelů domovního fondu. Ve všech krajích připadá na 1 000 obyvatel na venkově méně trvale obydlených bytů než ve městech. To souvisí nejen s tím, že jsou ve venkovských obcích více zastoupeny byty v rodinných domech, které jsou obvykle větší než byty v domech bytových, ale i s větším průměrným počtem členů v nich žijících domácností. V období 1991 až 2000 došlo na venkově k menšímu nárůstu počtu bytů na 1 000 obyvatel než ve městech. K 1. 3. 2001 tak na republikové úrovni (bez Hl. m. Prahy) na 1 000 obyvatel připadalo na venkově o 35,6 bytů méně než ve městech, na úrovni krajů byly největší rozdíly zjištěny v Jihomoravském, Moravskoslezském a Zlínském kraji.

Graf 36 Neobydlené byty podle důvodu neobydlenosti v roce 2001

^{*)} Česká republika bez Hlavního města Prahy

Podle SLDB 2001 tvoří byty v domech z let 1946 až 1990 rozhodující podíl bytového fondu jak ve městech, tak i na venkově, ale na venkově jsou tyto podíly díky rozsáhlé výstavbě panelových sídlišť ve městech o pětinu menší. Ve všech krajích jsou na venkově oproti městům výrazně vyšší podíly bytů v domech postavených do roku 1919, a stejně tak je tomu i ve většině krajů v případě zástavby z let 1920 až 1945. V důsledku relativně omezené výstavby bytových domů ve druhé polovině 90. let byl podíl nejnovějších bytů (tj. bytů postavených po roce 1990) na venkově vyšší než ve městech. Výjimkou je pouze Pardubický kraj.

Tab. 4.5.4 Trvale obydlené byty podle období výstavby domu k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

v %

	Trvale obydlené byty v domech s obdobím výstavby (rekonstrukce) domu									
	do roku 1919		1920 - 1945		1946 - 1980		1981 - 1990		1991 - 2001	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	16,3	9,0	15,0	14,6	43,1	50,9	14,2	17,2	10,2	7,5
ČR bez Hl. m. Prahy	16,3	8,2	15,0	12,4	43,1	53,8	14,2	17,3	10,2	7,6
v tom kraje:										
Středočeský	17,9	7,9	17,4	13,7	39,2	53,1	13,6	15,4	10,3	8,8
Jihočeský	17,6	7,7	11,4	9,4	44,5	52,3	14,8	20,9	10,3	8,9
Plzeňský	16,7	8,5	17,0	13,9	40,4	55,1	14,7	13,9	10,1	7,7
Karlovarský	19,5	12,4	20,7	13,2	39,5	53,3	9,3	14,2	9,4	6,2
Ústecký	28,2	9,7	20,6	11,0	30,0	51,1	10,0	21,8	9,0	5,4
Liberecký	24,5	15,7	15,8	14,0	34,6	39,2	13,1	22,5	10,3	7,6
Královéhradecký	18,0	11,3	15,6	16,0	40,8	47,8	13,8	15,7	10,4	8,2
Pardubický	14,7	7,2	13,2	12,4	46,3	53,4	15,0	16,3	9,7	10,1
Vysočina	13,2	6,8	13,2	9,0	46,5	54,5	15,9	19,5	10,0	9,6
Jihomoravský	12,3	8,6	14,7	17,2	46,1	48,9	15,5	16,7	10,6	7,6
Olomoucký	16,1	8,9	13,6	13,3	44,5	52,7	14,0	16,6	11,0	8,0
Zlínský	8,7	3,8	11,9	11,8	53,1	58,9	15,5	16,1	10,1	9,0
Moravskoslezský	11,4	4,5	12,3	8,3	50,6	64,8	14,8	15,8	10,2	6,0

Byty ve venkovských obcích byly v roce 2001 v průměru o čtvrtinu větší (měřeno plochou bytu) než ve městech, avšak vzhledem k vyššímu průměrnému počtu v nich žijících osob byla průměrná obytná plocha na osobu na venkově větší pouze o 13 %. Kvalitativní ukazatele bydlení, jako jsou průměrná celková a obytná plocha a počet místností, jsou nejvýhodnější ve venkovském prostoru na jihu a východě Moravy. Pokud však jde o průměrnou obytnou plochu na osobu, jsou tyto kraje podprůměrné (právě z důvodu častějšího soužití více rodin v jedné domácnosti). Naopak ve venkovském prostoru Středočeského kraje, v němž je průměrná obytná plocha bytů druhá nejvyšší po již zmínovaném Jihomoravském kraji, je relativně vysoká i obytná plocha na osobu. Ve venkovském prostoru Středočeského kraje je průměrný počet osob na byt podprůměrný, zatímco v případě městského prostoru vykazovala hodnota tohoto ukazatele mírně nadprůměrné hodnoty. Průměrná obytná plocha na osobu je jak ve venkovském, tak i městském prostoru nejvyšší ze všech krajů České republiky.

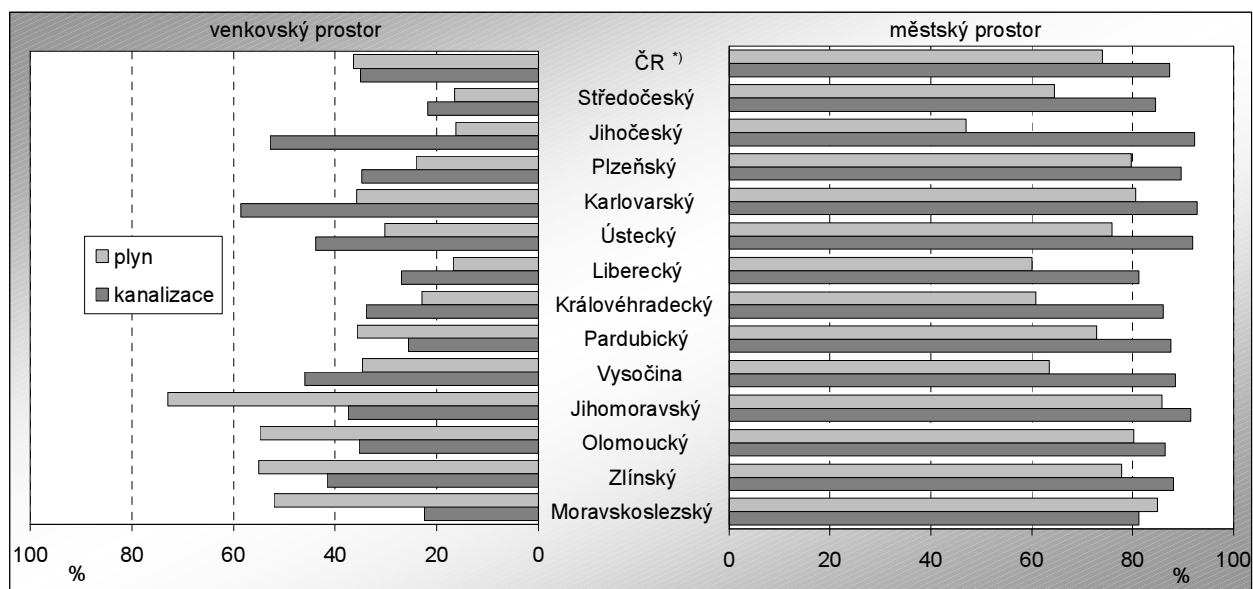
Tab. 4.5.5 Vybrané charakteristiky úrovně bydlení k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Průměrné hodnoty na 1 byt								Obytná plocha na osobu	
	počet osob		celková plocha (m ²)		obytná plocha (m ²)		počet obytných místností 8 m ² a více		na osobu (m ²)	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	2,87	2,55	90,8	71,2	58,9	46,2	3,10	2,58	20,3	17,9
ČR bez Hl. m. Prahy	2,87	2,60	90,8	72,1	58,9	46,9	3,10	2,63	20,3	17,9
v tom kraje:										
Středočeský	2,77	2,62	91,4	75,1	60,6	49,4	3,12	2,73	21,6	18,6
Jihočeský	2,78	2,62	88,0	73,1	57,9	47,6	3,00	2,66	20,5	18,0
Plzeňský	2,75	2,52	87,9	71,1	57,9	46,4	3,02	2,56	20,8	18,2
Karlovarský	2,79	2,52	82,1	67,4	53,5	43,5	2,84	2,42	18,9	17,1
Ústecký	2,69	2,45	86,9	67,4	57,2	44,0	2,94	2,51	20,8	17,8
Liberecký	2,74	2,57	87,4	72,4	56,7	47,1	2,94	2,62	20,4	18,2
Královéhradecký	2,76	2,61	87,2	74,1	56,7	48,5	2,97	2,65	20,3	18,4
Pardubický	2,91	2,65	90,9	74,3	58,1	48,2	3,04	2,67	19,8	18,0
Vysočina	2,97	2,78	91,9	75,8	59,1	48,8	3,10	2,73	19,7	17,4
Jihomoravský	3,08	2,63	96,7	74,4	61,9	47,6	3,33	2,65	20,0	18,0
Olomoucký	2,92	2,63	91,6	72,6	58,3	47,0	3,08	2,63	19,8	17,8
Zlínský	3,12	2,75	93,2	75,9	59,3	48,6	3,24	2,78	18,9	17,6
Moravskoslezský	3,00	2,60	92,1	69,2	60,0	45,2	3,24	2,60	19,9	17,3

Největší rozdíly v průměrné obytné ploše bytu na venkově a ve městech byly zjištěny v Moravskoslezském a Jihomoravském kraji, kde se blížily 15 m². V Královéhradeckém kraji byl rozdíl téměř o polovinu nižší, v Pardubickém kraji byl rozdíl nižší o jednu třetinu. Rozdíl mezi maximální a minimální průměrnou obytnou plochou bytu ve venkovském prostoru jednotlivých krajů byl 8,4 m² (od 53,5 m² v Karlovarském kraji po 61,9 m² v Jihomoravském kraji).

Graf 37 Podíl trvale obydlených domů se zavedeným plynem a připojením na veřejnou kanalizaci v roce 2001

*) Česká republika bez Hlavního města Prahy

Technická vybavenost bytů na venkově je nižší než ve městech. Zatímco ve městech bylo v roce 2001 na plyn napojeno okolo 74 % bytů a na kanalizaci 87 % bytů, na venkově byly podíly výrazně nižší (36, resp. 35 %). Míra plynofikace venkovských bytů byla nejvyšší na východě republiky, napojení na kanalizaci zde však bylo pouze průměrné. Pokud se podíváme na rozdíly mezi městským a venkovským prostorem uvnitř jednotlivých krajů, pak největší nalezeme ve Středočeském kraji.

Tab. 4.5.6 Dokončené byty v letech 2001 až 2008

	Dokončené byty				Podíl dokončených bytů (%)					
	celkem		úhrn 2005 - 2008 / úhrn 2001 - 2004 (%)		v nových rodinných domech		v nových bytových domech		v nástavbách, přístavbách a vestavbách	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	86 307	168 219	124,1	130,6	68,3	30,6	8,9	44,8	12,0	13,1
ČR bez Hl. m. Prahy	86 307	123 220	124,1	122,3	68,3	36,8	8,9	35,2	12,0	13,9
v tom kraje:										
Středočeský	23 222	23 133	166,5	158,2	78,9	41,9	8,4	35,3	7,5	10,7
Jihočeský	7 581	8 451	132,0	105,9	69,6	39,2	9,8	32,4	9,3	15,3
Plzeňský	6 300	9 602	94,6	136,7	51,7	33,5	15,2	39,8	12,4	10,9
Karlovarský	1 605	3 394	117,2	160,7	70,0	33,0	6,9	41,6	6,9	9,2
Ústecký	3 007	5 245	144,3	93,3	65,5	47,4	4,1	20,0	7,1	10,3
Liberecký	2 952	6 069	121,5	103,8	60,0	35,0	12,5	46,9	10,4	6,0
Královéhradecký	4 988	7 050	113,3	110,8	60,8	33,3	15,2	36,3	12,4	13,4
Pardubický	5 581	6 719	131,0	106,4	64,4	33,8	14,4	43,1	12,1	11,3
Vysočina	5 184	7 001	113,3	113,6	68,9	35,7	5,0	35,9	14,5	14,5
Jihomoravský	10 046	21 878	115,8	145,8	69,6	25,3	8,2	44,8	13,6	17,9
Olomoucký	5 632	6 720	97,7	93,5	60,6	32,2	6,5	39,6	18,0	17,8
Zlínský	4 797	7 048	80,1	110,3	64,3	42,1	2,3	28,6	20,7	13,7
Moravskoslezský	5 412	10 910	105,6	90,6	65,2	51,4	5,3	8,1	19,5	20,6

Pokud jde o výstavbu bytů v letech 2001 až 2008, byla přibližně jedna třetina z celkového počtu 254,5 tisíc dokončených bytů postavena na venkově, z toho dvě třetiny v nových rodinných domech. Za osmileté období bylo ve venkovském prostoru dokončeno celostátně na 1 000 obyvatel o 8,6 bytů více než v městském prostoru. Mezi jednotlivými kraji byly zjištěny značné rozdíly: intenzita bytové výstavby ve venkovských obcích ve Středočeském kraji byla 2,7krát vyšší než ve venkovských obcích Ústeckého kraje. Průměrná obytná plocha dokončeného bytu byla na venkově o 13,8 m² větší ve srovnání s městským prostorem, a to přesto, že ve většině krajů byla průměrná obytná plocha bytů v nově postavených rodinných a bytových domech (bez nástavěb a přístavěb) na venkově nižší než ve městech.

4.6. Občanská a technická vybavenost

Základním zdrojem dat na úrovni obcí v občanské a technické vybavenosti je soubor hodnot ukazatelů databáze městské a obecní statistiky (MOS). Pro účely této publikace byla též použita externí data z oblasti územně plánovací dokumentace (ÚPD). Vzhledem k tomu, že se databáze MOS naplňuje v oblasti občanské vybavenosti zejména z externích administrativních zdrojů a aktualizace některých dat neprobíhá každoročně, jsou v jednotlivých oblastech zachyceny poslední dostupné údaje z let 2006 a 2007. Pro oblast vybavenosti bylo zvoleno porovnání pouze venkovského prostoru, neboť v městském prostoru je zastoupení technické i občanské vybavenosti téměř 100 %.

Tab. 4.6.1 Občanská vybavenost obcí venkovského prostoru v roce 2000 a 2006 (2007)

	Podíl obcí se školou				Podíl dětí ve věku 6 - 14 let v obcích bez základní školy		Podíl obcí s veřejnou knihovnou ²⁾		Podíl obcí s poštou ³⁾	
	mateřskou		základní ¹⁾		2000	2006	2000	2006	2000	2006
	2000/01	2006/07	2000/01	2006/07						
ČR bez Hl. m. Prahy	49,3	47,8	37,6	36,5	28,4	31,7	82,2	76,2	39,3	38,9
z toho kraje:										
Středočeský	40,8	40,6	31,1	29,2	38,3	43,0	80,6	61,9	35,0	33,1
Jihočeský	37,0	33,9	26,6	24,9	35,0	39,0	76,1	73,4	32,2	31,7
Plzeňský	36,0	34,3	27,8	27,2	33,7	37,2	79,7	74,1	35,3	34,7
Karlovarský	59,5	53,2	45,0	40,5	25,1	30,1	86,5	84,7	60,4	60,4
Ústecký	53,7	50,8	35,4	31,8	32,4	40,2	76,5	72,7	47,3	46,9
Liberecký	58,2	57,7	51,3	52,4	18,7	20,1	84,7	85,7	53,4	53,4
Královéhradecký	48,6	47,6	38,9	37,2	29,1	32,4	80,7	78,0	47,1	47,1
Pardubický	48,2	46,6	36,9	36,4	29,9	31,8	80,1	76,8	36,4	35,5
Vysočina	35,3	33,8	28,5	27,5	32,9	36,7	73,6	68,2	27,5	27,5
Jihomoravský	63,9	60,5	45,8	45,6	26,4	27,5	92,8	90,8	42,0	41,2
Olomoucký	68,8	67,4	52,1	51,8	19,2	21,0	92,9	92,9	42,2	45,2
Zlínský	71,7	71,4	53,2	53,9	21,2	22,0	97,4	98,9	39,4	38,7
Moravskoslezský	77,1	78,3	66,3	65,4	15,1	16,1	83,3	86,3	65,0	67,5

v %

dokončení

	Podíl obcí s ordinací ⁴⁾ (%)						Podíl obcí se zařízením lékařské péče ⁴⁾ (%)		Počet bytů v domech s pečovatelskou službou na 1 000 obyv. 65+	
	praktického lékaře pro dospělé		praktického lékaře pro děti a dorost		stomatologa		2000	2007	2000	2007
	2000	2007	2000	2007	2000	2007				
ČR bez Hl. m. Prahy	24,0	23,9	18,9	17,5	15,4	13,9	5,7	7,1	7,7	15,6
v tom kraje:										
Středočeský	23,3	22,1	16,6	15,3	12,7	11,2	4,3	4,9	7,8	7,1
Jihočeský	22,3	22,5	22,7	18,7	13,6	12,4	6,3	7,7	11,6	21,9
Plzeňský	21,6	21,2	16,9	14,3	13,1	12,0	5,8	7,7	5,3	23,3
Karlovarský	35,1	37,8	16,2	14,4	21,6	15,3	9,0	9,0	10,8	15,1
Ústecký	29,6	29,6	16,4	15,8	16,1	14,5	5,8	8,4	9,4	18,0
Liberecký	29,1	27,5	16,4	17,5	19,0	15,3	6,9	6,9	22,1	33,7
Královéhradecký	20,8	21,0	11,6	10,6	17,6	15,2	5,1	7,0	4,7	11,3
Pardubický	16,1	15,8	12,8	13,0	13,2	12,3	5,7	7,3	5,6	23,1
Vysočina	13,7	15,5	13,6	13,9	10,8	9,7	3,4	3,8	5,4	10,4
Jihomoravský	21,9	22,2	23,7	20,3	14,4	12,9	5,9	8,3	3,9	9,9
Olomoucký	34,2	33,4	21,9	23,8	23,3	21,9	6,6	9,0	9,1	19,4
Zlínský	36,4	37,2	42,4	34,6	20,8	20,1	10,0	11,9	10,5	16,3
Moravskoslezský	43,8	41,7	25,8	28,3	28,3	25,4	7,9	9,2	4,8	18,2

¹⁾ 1. - 5. nebo 1. - 9. ročník

²⁾ včetně poboček

³⁾ včetně poštovních středisek, poštoven a podacích pošt

⁴⁾ včetně detašovaných pracovišť

K porovnání aktuálních dat s údaji roku 2000 je třeba přistupovat obezřetně, protože údaje nejsou získávány z klasických statistických zjišťování.

Na úroveň **občanské vybavenosti** obcí venkovského prostoru působí řada faktorů: zřizování, vybavení a provoz jednotlivých zařízení do jisté míry závisí na dostupných finančních prostředcích obcí a zřizovatelů zařízení, na celkové finanční situaci v regionu, hustotě zalidnění a nepřímo i na počtu obyvatel venkovských obcí a jejich věkové struktuře (např. počet dětí a žáků v oblasti školství).

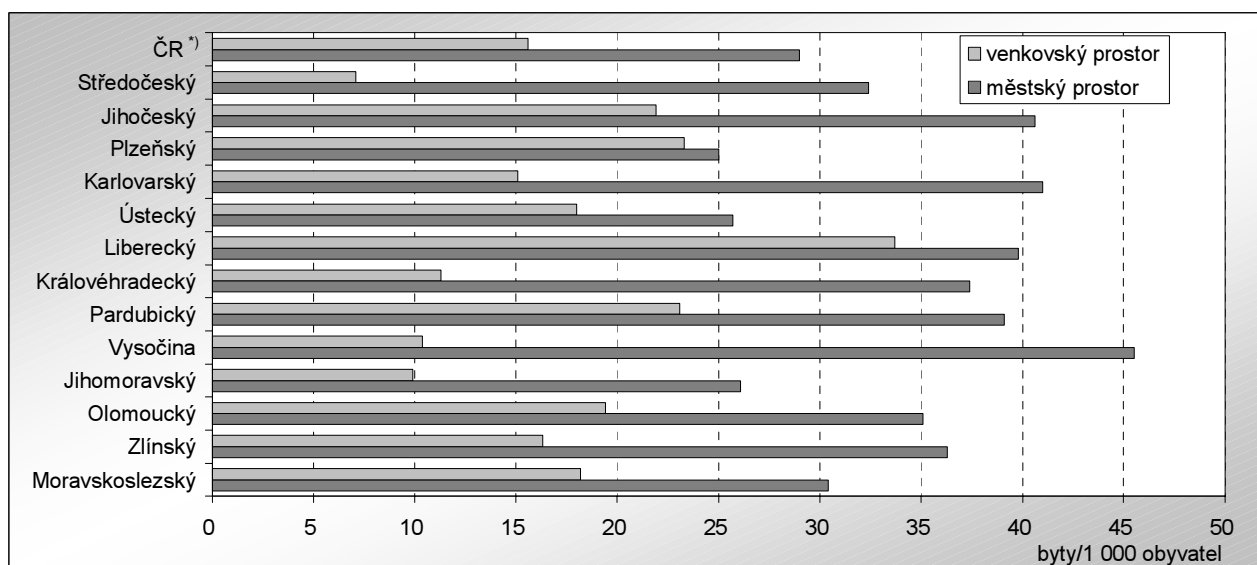
Nejrozšířenějším **školským zařízením** jsou ve venkovských obcích mateřské školy, které mají k dispozici obyvatelé téměř poloviny obcí. Ve více než třetině obcí je základní škola. Nejvyšší podíl obcí venkovského prostoru s mateřskou i základní školou mají kraje Moravskoslezský a Zlínský. Pro tyto kraje na východě Moravy je charakteristická specifická sídelní struktura s nadprůměrně velkými obcemi. Naopak nejnižší podíl obcí se školskými zařízeními mají kraje Jihočeský, Plzeňský a Vysočina, které mají rozdrobenou sídelní strukturu. Z retrospektivního pohledu je zřejmé, že téměř ve všech krajích ČR (s výjimkou Moravskoslezského) došlo proti roku 2000 k poklesu podílu obcí se zařízeními předškolní výchovy, a to zejména v důsledku rušení a slučování mateřských škol v jednotlivých obcích venkovského prostoru. Nejvyšší pokles podílu obcí s předškolními zařízeními zaznamenal kraj Karlovarský. Mírně se snížil i podíl venkovských obcí vybavených základní školou; větší úbytek byl zjištěn v Karlovarském a Ústeckém kraji. Pouze ve dvou krajích (Libereckém a Zlínském) se podíl obcí se základní školou zvýšil. Důsledkem redukce základních škol je zvýšení podílu dětí ve věku 6 – 14 let, které žijí v obcích, ve kterých není zřízena základní škola. Další příčinou je i probíhající suburbanizace, kdy intenzivní bytová výstavba, a tím i růst počtu dětí, nastává v obcích v zázemí velkých měst. Těmto původně malým obcím často chybí základní občanská vybavenost a jejich obyvatelé využívají příslušná zařízení v blízkém městě. Zvláště patrné je to ve Středočeském kraji, kde v obcích bez základní školy žije 43 % dětí venkovského prostoru, zatímco celorepublikový průměr činí necelých 32 %.

Nejrozšířenějším a často jediným kulturním zařízením jsou ve venkovských obcích **veřejné knihovny**, případně jejich pobočky. K dispozici je mají obyvatelé více než tři čtvrtin venkovských obcí. Největší podíl obcí s touto službou má Zlínský kraj, naopak nejmenší kraj Středočeský. Vývojově se rozsah těchto služeb od roku 2000 mírně snižoval. Výrazný úbytek byl zaznamenán pouze ve Středočeském kraji.

Základní **zdravotní péče** je poskytována v ordinacích praktických lékařů, které jsou zřizovány v závislosti na koncentraci obyvatel (potenciálních pacientů). Tato zdravotnická zařízení jsou provozována ve většině případů privátními lékaři. Nejvyšší podíl obcí s dostupným zdravotnickým zařízením mají moravské kraje, a to Moravskoslezský, Zlínský a Olomoucký. Naopak nejnižší podíl má kraj Vysočina, kde převažují typicky malá sídla do 200 obyvatel (50,5 % z celkového počtu obcí ve venkovském prostoru kraje). Zatímco v krajích Jihočeském, Karlovarském, Královéhradeckém, Vysočině, Jihomoravském a Zlínském podíl obcí s ordinacemi lékařů pro dospělé od roku 2000 vzrostl, ve stejných krajích (kromě Vysočiny) poklesl podíl obcí s ordinací dětského lékaře. Podíl venkovských obcí s ordinací stomatologa se po roce 2000 v souladu s všeobecným trendem snižoval, především vlivem celkového úbytku zubních lékařů. Naproti tomu se ve všech krajích zvýšil podíl obcí se zařízením lékařské péče.

Vybavenost **byty v domech s pečovatelskou službou** na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let je celostátně ve venkovském prostoru poloviční oproti prostoru městskému, avšak po roce 2000 se výrazně zvyšovala vybavenost i na venkově (zejména v Plzeňském a Pardubickém kraji).

Graf 38 Byty v domech s pečovatelskou službou na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let v roce 2007

*) Česká republika bez Hlavního města Prahy

V souladu s racionalizací poštovních služeb došlo ve většině krajů ČR k mírnému poklesu podílu venkovských obcí s **poštovním úřadem** či poštovnou. Pouze v krajích Karlovarském, Libereckém, Královéhradeckém a na Vysočině zůstal tento podíl nezměněn. Naproti tomu v kraji Olomouckém a Moravskoslezském podíl obcí s poštou vzrostl. Nyní jsou poštovní služby poskytovány v 39 % venkovských obcí. Zatímco v Moravskoslezském kraji je pošta ve dvou třetinách obcí, v kraji Jihočeském a na Vysočině má poštu méně než třetina obcí.

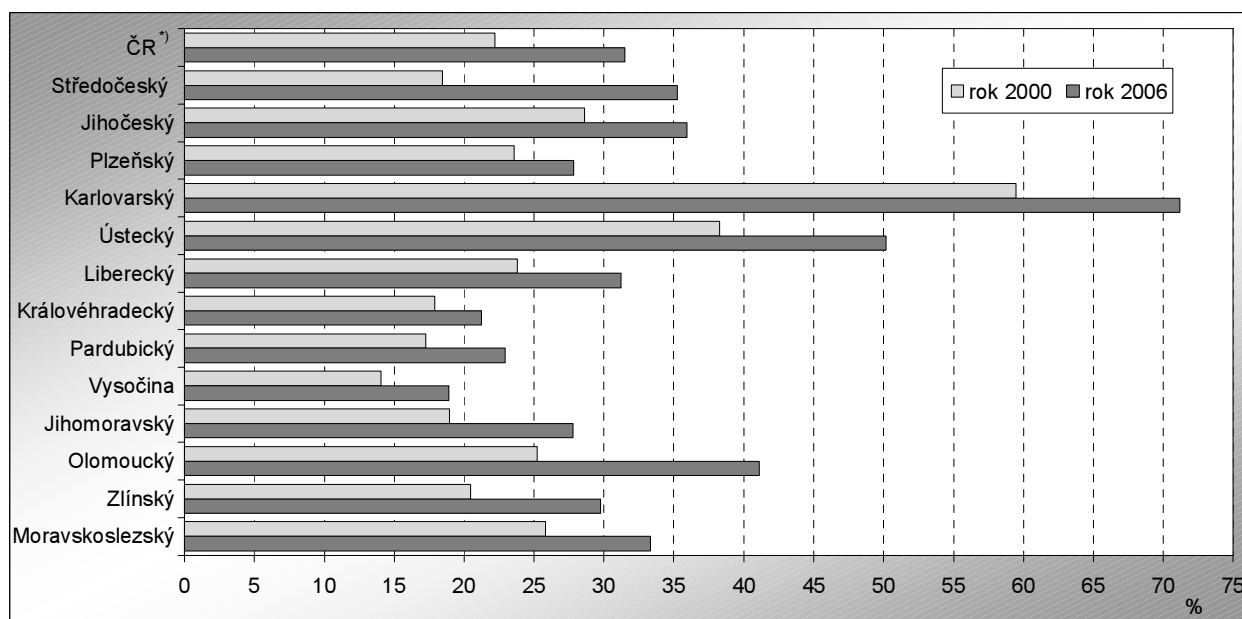
Zásadní vliv na služby poskytované v rámci občanské vybavenosti má i dostupnost jednotlivých obcí venkovského prostoru, případně jejich částí. Postupné omezování veřejné dopravy, rušení linek a snižování počtu spojů, financování dopravy z peněz obecních rozpočtů, to vše jsou faktory, které výrazně limitují rozsah a rozvoj poskytovaných služeb.

Úroveň **technické vybavenosti** doznala ve svém vývoji od roku 2000 výrazných změn zejména v souvislosti s budováním čistíren odpadních vod a rozvodů plynu.

Tab. 4.6.2 Technická vybavenost obcí venkovského prostoru v roce 2000 a 2006 (2007)

	Podíl obcí připojených na veřejný vodovod		Podíl obcí připojených na kanalizační síť s ČOV		Podíl obcí připojených na rozvod plynu		Podíl obcí s železniční zastávkou		Podíl obcí se schválenou územně plánovací dokumentací	
	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2007
ČR bez Hl. m. Prahy	79,2	84,3	22,2	31,5	42,5	61,1	22,6	23,0	27,9	57,9
z toho kraje:										
Středočeský	59,9	71,9	18,4	35,3	14,3	39,1	23,7	24,3	26,3	51,8
Jihočeský	79,9	80,2	28,6	35,9	21,3	33,6	22,8	22,3	21,6	56,2
Plzeňský	68,7	68,7	23,6	27,8	23,6	47,8	22,1	23,6	23,6	48,4
Karlovarský	95,5	95,5	59,5	71,2	48,6	58,6	32,4	43,2	31,5	82,9
Ústecký	96,1	96,8	38,3	50,2	41,5	57,2	46,6	43,1	32,8	61,7
Liberecký	94,2	95,2	23,8	31,2	27,5	38,6	35,4	37,0	27,0	49,2
Královéhradecký	78,5	84,8	17,9	21,3	38,6	57,5	23,2	23,7	24,2	61,4
Pardubický	89,4	92,4	17,3	22,9	52,7	77,3	19,6	21,0	23,9	69,3
Vysočina	79,3	85,5	14,0	18,9	41,9	69,7	13,3	13,4	12,4	30,6
Jihomoravský	84,8	90,8	19,0	27,8	81,9	92,8	14,9	13,9	32,0	56,4
Olomoucký	83,0	89,9	25,2	41,1	71,5	86,6	21,9	22,5	26,0	76,7
Zlínský	87,0	92,2	20,4	29,7	79,2	92,2	19,7	19,3	71,0	91,4
Moravskoslezský	95,8	97,1	25,8	33,3	71,7	75,0	27,5	27,5	52,5	87,1

Graf 39 Podíl obcí ve venkovském prostoru napojených na čistírnu odpadních vod v roce 2000 a 2006

^{*)} Česká republika bez Hlavního města Prahy

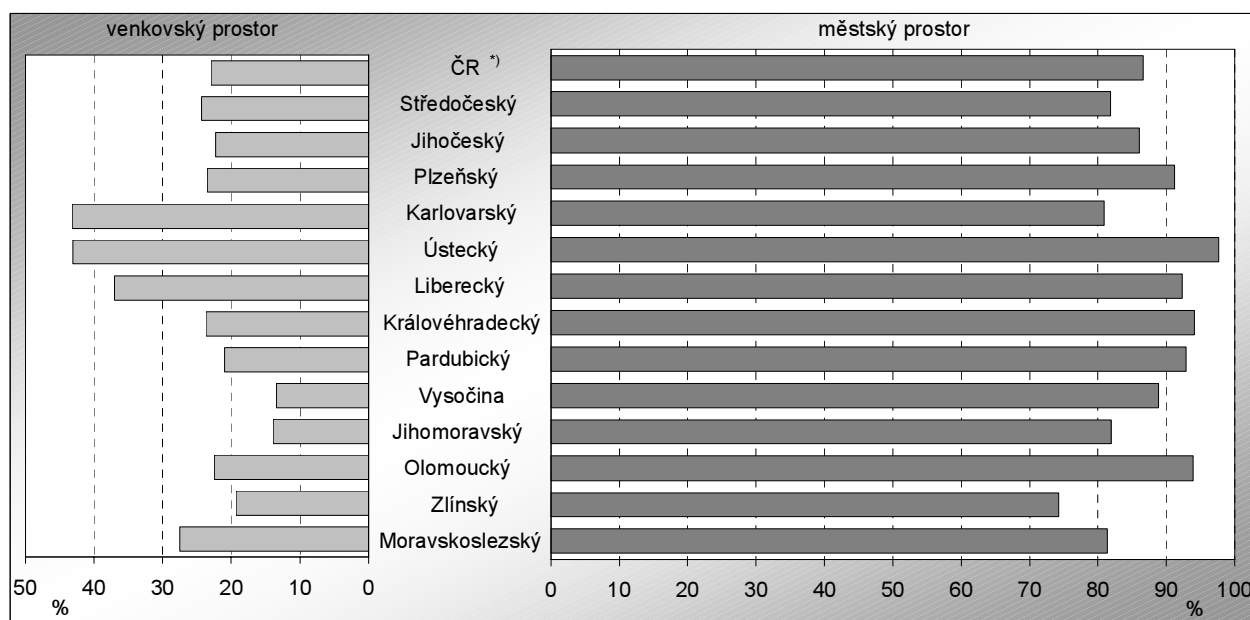
Veřejný vodovod je zřízen téměř v 85 % venkovských obcí; za republikovým průměrem zaostává především Plzeňský a Středočeský kraj. Naproti tomu v Moravskoslezském kraji má veřejný vodovod 97 % obcí.

O více než jednu třetinu stoupl podíl obcí s **napojením na kanalizační síť s čistírnou odpadních vod** (ČOV). V roce 2006 mělo tuto vybavenost 32 % venkovských obcí, nejvyššího podílu obcí s kanalizací napojenou na ČOV dosáhl kraj Karlovarský, naopak nejvíce zaostává kraj Vysočina, Královéhradecký a Pardubický kraj.

K výraznému rozšíření **plynofikace** venkovských obcí po roce 2000 přispěla dotační politika státu, orientovaná na zkvalitňování životního prostředí. Podíl venkovských obcí připojených na rozvod plynu se od roku 2000 zvýšil téměř o polovinu, přitom ve Středočeském kraji se jejich podíl téměř ztrojnásobil a v Plzeňském kraji se více než zdvojnásobil. Pomalu postupovala plynofikace venkova v Jihočeském kraji, kde je napojena pouze třetina obcí. Naproti tomu v Jihomoravském kraji je podíl plynofikovaných obcí (93 %) vyšší než podíl obcí s veřejným vodovodem (91 %).

Dopravní obslužnost obcí veřejnou dopravou závisí mimo jiné na výskytu zastávky veřejné dopravy. Autobusová doprava je zajišťována do většiny obcí a nejsou patrné územní rozdíly. Železniční zastávky jsou pouze v necelé čtvrtině venkovských obcí a čtyřech pětinach měst. Nejvyšší podíl obcí se železniční zastávkou je v Karlovarském a Ústeckém kraji (43 %), pouze třetinový podíl má Vysočina a Jihomoravský kraj.

Graf 40 Podíl obcí se železniční zastávkou v roce 2006

*) Česká republika bez Hlavního města Prahy

Pro rozvoj venkovského prostoru je jednou z podmínek i schválený územní plán, jehož významným nástrojem je **územně plánovací dokumentace** (ÚPD). V této oblasti byl zaznamenán v jednotlivých krajích značný nárůst. Nejvíce se podíl venkovských obcí se schválenou územně plánovací dokumentací za období od roku 2000 zvýšil v Karlovarském kraji a nejméně v kraji Vysočina.

Základním legislativním dokumentem pro rozvoj venkovského prostoru je Národní strategický plán rozvoje venkova ČR na období 2007 až 2013. V praxi je realizován prostřednictvím Programu rozvoje venkova, který se člení na čtyři hlavní osy, z nichž zejména III. osa směřuje do oblasti technické infrastruktury a občanské vybavenosti. Vyčleněné prostředky k tomuto účelu by mohly mimo jiné zlepšit kvalitu života ve venkovských obcích s ohledem na potřeby jejich obyvatel.

K podpoře rozvoje infrastruktury a služeb slouží v jednotlivých krajích regionální operační programy, zaměřené na rozvoj regionu, z nichž lze poskytovat finanční prostředky za předpokladu splnění předepsaných podmínek. K lepšímu využití získaných finančních prostředků slouží i společné projekty. Za tímto účelem jsou zřizována dobrovolná sdružení obcí či vytvářeny mikroregiony, které se často v daném území zaměřují na zlepšení technické infrastruktury.

ZÁVĚR

Publikace Postavení venkova ve Středočeském kraji poskytuje uživatelům komplexní náhled na situaci ve venkovském a městském prostoru z pohledu statistických dat. V případě Středočeského kraje nabývá tato analýza na významu především v důsledku velkého podílu rozlohy, obyvatelstva i počtu obcí, které byly klasifikovány dle zvolené definice jako venkovské. **Středočeský kraj patří spolu s krajem Vysočina, Pardubickým a Jihočeským krajem k silně venkovským regionům.** Navíc v porovnání většiny základních souhrnných ukazatelů je možné považovat Středočeský kraj za jeden z nejvíce zemědělsky orientovaných v celé České republice. Pro kraj je významné to, že obklopuje hlavní město Prahu, s nímž je v mnoha oblastech provázanější než kterýkoliv jiný region naší republiky. To má za následek specifické, až městskému prostředí se blížící, postavení převážné většiny venkovských lokalit kraje ležících v těsném sousedství hlavního města, zejména v oblasti populačního vývoje, bytové výstavby, trhu práce či vybavenosti obcí. Naopak k nejvíce venkovským se řadí periferní oblasti Středočeského kraje, především podél jeho jižních a západních hranic. Tyto periferní regiony se typem blíží charakteristikám okrajových oblastí krajů, s nimiž sousedí.

Z územního pohledu měl Středočeský kraj na svém území, zejména díky své velké rozloze, jak téměř ryze městské, tak i převážně venkovské regiony, mající své osobité charakteristiky. Do venkovského prostoru patřilo přes 90 % obcí, které zabíraly přes 80 % rozlohy Středočeského kraje. Podíl venkovského obyvatelstva na celkové populaci kraje byl nejvyšší ze všech krajů republiky. Za venkovské oblasti lze na území Středočeského kraje v souhrnném pojetí základních sídelních ukazatelů považovat Rakovnicko, Hořovicko, Voticko, Vlašimsko či Českobrodsko, naopak mezi městské regiony lze zařadit Kladensko, Mladoboleslavsko, Příbramsko, Neratovicko a okolí Lysé nad Labem, což jsou oblasti, v nichž se v převážné většině nacházelo poměrně lidnaté sídlo městského typu, u posledních dvou v kombinaci s nízkým počtem obcí na území regionu. Specifické postavení měly správní obvody ORP Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, Černošice a Říčany, tj. regiony v těsném sousedství hlavního města, které v důsledku úzkého vztahu s velkoměstským prostředím hlavního města Prahy vykazovaly ve venkovském prostoru v mnoha případech spíše charakteristiky typické pro městský prostor.

Z pohledu demografie je pro středočeský venkov typický přírůstek obyvatel stěhováním a úbytek obyvatel přirozenou měnou. Do celkového vývoje ve venkovském i městském prostoru se promítala zejména blízkost hlavního města Prahy, z něhož se v rámci procesu suburbanizace po roce 2000 odstěhoval, a to zejména do zázemí Prahy do okresů Středočeského kraje Praha-západ a Praha-východ, velký počet osob. Vysoký migrační přírůstek byl podpořen i příchodem nových obyvatel ze zahraničí. Dvaapůlkrát více osob, převážně mladých lidí s vyšším vzděláním a potenciálem založit rodinu, se v porovnání s městským prostorem přistěhovalo do prostoru středočeského venkova. Obdobně jako v převážné většině ostatních krajů republiky byla i ve středních Čechách ve venkovském prostoru vyšší porodnost a vyšší podíl dětí do 15 let. Méně příznivá byla na venkově naopak úmrtnost. Pro venkovský prostor Středočeského kraje byl v letech 2001 až 2008 charakteristický úbytek obyvatelstva přirozenou měnou, tj. počet zemřelých převyšoval počty narozených. Pro venkov je typický i nižší podíl dětí narozených mimo manželství, potratů a umělých přerušení těhotenství. Demograficky odlišné od ostatních byly jak venkovské regiony v těsném sousedství hlavního města, tak i regiony s dobrou dopravní dostupností Prahy, jimiž procházely hlavní dopravní tepny. Celkově je možné považovat demografický vývoj ve Středočeském kraji, zejména v porovnání s ostatními, za relativně příznivý jak na venkově, tak i v městském prostoru.

Obdobně jako v případě demografického vývoje, vybočovala ve Středočeském kraji v celorepublikovém porovnání také situace v oblasti bytové výstavby, kde byla jedna z nejvyšších v republice. Nejintenzivnější bytová výstavba probíhala zejména v těsném sousedství Hl. m. Prahy a ve správním obvodu Lysá nad Labem, což bylo v přímé souvislosti s velkým nárůstem počtu obyvatel těchto oblastí. Obecně je pro středočeský venkovský prostor charakteristický vyšší počet domů na tisíc obyvatel než v městských oblastech, vyrovnanější struktura bytového fondu podle období výstavby, vyšší obytná i celková plocha bytů – i co do počtu metrů na osobu – s převahou v rodinných domech, zatímco výměrou menší byty umístěné převážně do bytových domů se stavěly v městském prostoru. Na venkově se také nacházelo přibližně čtyřnásobně více neobydlených domů než ve městech, což je možné vysvětlit zejména převažujícím záměrem využívat tyto objekty pro rekreační účely či občasné, tzv. druhé bydlení. Zlepšování bytových podmínek v kraji oproti minulosti potvrzuje i skutečnost, že se v současnosti staví oproti bytovému fondu vystavěnému před rokem 2001 byty s větší obytnou plochou, zejména pak ve venkovských obcích.

Nadprůměrné byly regiony v těsném sousedství hlavního města také z hlediska jejich ekonomického postavení, neboť se zde nacházelo relativně nejvíce ekonomických subjektů v přepočtu na obyvatele. Zajímavé je, že rozdíly v počtu ekonomických subjektů v přepočtu na stav populace jsou mezi venkovským a městským prostorem jen nepatrné a rozdíly nejsou výrazné ani v porovnání obcí podle velikostních skupin. Venkovské regiony se vyznačovaly oproti městským větší intenzitou zakládání nových subjektů v porovnání se zaniklými. Pro celý venkovský prostor je typický vyšší podíl primárního sektoru ve struktuře ekonomických subjektů kraje, nejvíce v jižních oblastech. Naopak v městském prostoru dominují služby, nejvíce v zázemí

hlavního města a regionech spjatých s největšími městy kraje. Z ekonomické oblasti jsou pro venkovský prostor typické nižší daňové příjmy na obyvatele. Z oblasti cestovního ruchu můžeme hodnotit pouze výskyt větších, tzv. hromadných ubytovacích zařízení, u nichž celkový podíl lůžek je ve venkovském a městském prostoru sice vyrovnaný, ale v přepočtu na kilometr čtvereční je počet lůžek ve venkovském prostoru jen zhruba čtvrtinový.

Vývoj Středočeského kraje je v mnoha oblastech citelně ovlivňován aktuálním vývojem na trhu práce. Venkovský prostor je charakterizován vyšším podílem zaměstnanosti v primárním sektoru, vyšší mírou ekonomické aktivity mladých lidí do 25 let a zároveň nižší ekonomickou aktivitou žen a vyšší nezaměstnaností žen. Zatímco v souhrnu byla ve Středočeském kraji míra nezaměstnanosti po Hl. m. Praze nejnižší v celé České republice, poměrně velké rozdíly byly zjištěny v rámci jednotlivých regionů mezi městským a venkovským prostorem a také mezi muži a ženami. Nejpriznivější, a to jak z pohledu na míru nezaměstnanosti, tak i na nabídku volných pracovních míst a času stráveného v evidenci úřadů práce, byla situace v zázemí hlavního města, nejméně příznivé byly poměry především v okrajových částech kraje, kde se projevuje i horší dopravní dostupnost Prahy jakožto možného zdroje pracovních příležitostí. Podle velikostních skupin obcí byla nejvyšší míra nezaměstnanosti v nejmenších obcích a pak ve městech nad 20 tisíc obyvatel, zatímco sídla s dvěma až pěti tisíci obyvateli měly míru nezaměstnanosti ze všech obcí ve Středočeském kraji nejnižší.

Rozdílnost v kvalitě života mezi městským a venkovským prostředím je možné charakterizovat také prostřednictvím kvality technické a občanské vybavenosti. V tomto směru má jednoznačně navrch městský prostor, kde je vybavenost téměř stoprocentní. Ze školských zařízení jsou na středočeském venkově častěji provozovány mateřské školy než školy základní. Nepříznivým důsledkem jinak příznivého populačního vývoje a intenzivní bytové výstavby, především v rámci suburbanizace, je to, že se zvýšil podíl dětí žijících ve venkovských obcích bez základní školy a je nejvyšší v republice. Negativní tendence jsou zřejmé v případě veřejných knihoven, jejichž počet poklesl v celém kraji o třetinu a vzhledem k tomu, že nejnižší zastoupení knihoven bylo v obcích do 200 obyvatel, týkalo se to významně právě venkovského prostoru. Pobočka České pošty, s. p., se nacházela ve venkovském prostoru v devadesáti procentech případů jen ve větších obcích s počtem obyvatel nad tisíc osob. Zlepšující se trend byl zřejmý u napojení venkovských obcí na veřejný vodovod a na kanalizační síť s čističkou odpadních vod, i přesto, že u veřejného vodovodu kraj silně zaostával za celorepublikovým průměrem a v případě kanalizace byly v roce 2006 zhruba dvě třetiny obcí venkovského prostoru stále bez napojení na kanalizační síť s ČOV. Potěšující je nadpoloviční podíl obcí venkovského prostoru s vypracovanou územně plánovací dokumentací, což svědčí o zájmu na trvalém rozvoji obce.

Nejen z uvedeného souhrnu, ale především z rozsáhlé předložené analýzy postavení venkova je více než zřejmé, že mezi městským a venkovským regionem ve Středočeském kraji stále existují určité rozdíly. V některých případech byla kvalita života na venkově oproti městskému prostředí vyšší, v jiných ukazatelích naopak vykazovala příznivější hodnoty středočeská města. Rozdílnosti panovaly také mezi jednotlivými městskými i venkovskými regiony, což bylo povětšinou posíleno spjatostí některých oblastí s hlavním městem Prahou, kterou právě tyto centrální části Středočeského kraje plně obklopují. V souhrnu však nenáleží autorům této analýzy posuzovat celkovou kvalitu života v jednotlivých středočeských regionech a je proto jen na čtenáři, zejména pak pokud se jedná o obyvatele Středočeského kraje, aby subjektivně posoudil, nakolik se ho posuzované skutečnosti týkají a jakou měrou ovlivňují jeho každodenní život.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A INFORMAČNÍCH ZDROJŮ

- [1] Rozvoj venkova ve Středočeském kraji v letech 2000 – 2006. ČSÚ, Praha, 2007 (Informace o regionech, městech a obcích, kód 13-2110-07)
- [2] Varianty vymezení VENKOVA a jejich zobrazení ve statistických ukazatelích v letech 2000 až 2006. ČSÚ, Praha, 2008 (Informace o regionech, městech a obcích, kód e-13-80-08)
- [3] Strukturální výsledky za zemědělství v roce 2007, Analytické vyhodnocení. ČSÚ, Praha, 2009 (Životní prostředí, zemědělství; kód 2127-09)
- [4] Politika rozvoje venkova v období 2007 – 2013, Evropská komise, http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/index_cs.htm
- [5] Národní strategický plán rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013, MZe ČR, Praha, duben 2006
- [6] Program rozvoje venkova ČR na období 2007 – 2013, MZe ČR, VÚZE Praha, Praha, listopad 2008, <http://www.mze.cz/Index.aspx?typ=2&ch=74&ids=2406&val=2406>
- [7] Národní strategický referenční rámec ČR 2007 – 2013, 2007, http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/predstavujeme/NSRR_final_1.pdf
- [8] Strategie regionálního rozvoje České republiky MMR ČR, Praha, květen 2006
- [9] Venkov, typologie venkovského prostoru, Radim Perlín, 1998, <http://web.mvcr.cz/archiv2008/odbor/reforma/perlin.pdf>
- [10] Prostorový rozvoj a plánování jako společné téma regionální politiky, územního plánování a evropské integrace, Sborník ze semináře, MMR ČR a VŠE Praha, Praha 15. 6. 2006
- [11] Poziční dokument menších měst a venkova – Rozvoj venkova v letech 2007 – 2013 financovaný z prostředků Společné zemědělské politiky a Politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU, SMO
- [12] Dojížděkový přístup k vymezení městského, příměstského a venkovského obyvatelstva v České republice, Jana Vobecká *in* Demografie 1/2009, str. 14 - 23
- [13] Venkovský prostor a jeho oživení, Jan Binek a kol., GaREP, Brno, 2007, Základní metodicko-teoretické poznatky z výzkumného úkolu MMR WB 29- 04
- [14] Kohezní politika: Osídlení v České republice, Partnerství měst a venkova. L. Kašparová, M. Půček a kolektiv, MMR Praha, ÚÚR Brno, 2009

Internetové adresy:

Český statistický úřad - <http://www.czso.cz>

Ministerstvo pro místní rozvoj - <http://www.mmr.cz/>

Ministerstvo zemědělství - <http://www.mze.cz/>

Ministerstvo životního prostředí - <http://www.mzp.cz/>

Ministerstvo financí - <http://www.mfcr.cz/>

Ústav územního rozvoje Brno - <http://www.uur.cz/>

Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem - <http://www.uhul.cz/>

INFO VENKOV - nový portál zaměřený na rozvoj venkova (připravuje Ústav zemědělských a potravinářských informací) - <http://www.infovenkov.cz/>

Příloha 1 Seznam ukazatelů ČSÚ k problematice venkova s daty dostupnými do úrovně obcí

Název ukazatele		Zdroj	Měřicí jednotka
4.1 Území, sídelní struktura, dostupnost			
4.1.1	Struktura pozemků podle druhu	ČÚZK	ha
4.1.2	Počet částí obcí	ČSÚ	počet
4.1.3	Počet ZSJ	ČSÚ	počet
4.1.4	Počet katastrů	ČSÚ	počet
4.1.5	Statut obce	ČSÚ	počet
4.1.6	Vzdálenost obcí od sídla kraje	mapy.cz	km
4.1.7	Časová dostupnost sídla kraje z obce	mapy.cz	min
4.1.8	Vzdálenost obcí od okresního města	mapy.cz	km
4.1.9	Časová dostupnost okresního města z obce	mapy.cz	min
4.1.10	Vzdálenost obcí od sídla SO ORP	mapy.cz	km
4.1.11	Časová dostupnost sídla SO ORP z obce	mapy.cz	min
4.2 Obyvatelstvo			
4.2.1	Počet obyvatel k 31. 12. podle pohlaví	ČSÚ	počet
4.2.2	Střední stav obyvatel podle pohlaví	ČSÚ	počet
4.2.3	Počet obyvatel k 1. 1. podle pohlaví (po promítnutí SLDB 2001)	ČSÚ	počet
4.2.4	Živě narození	ČSÚ	počet
4.2.5	Živě narození v manželství	ČSÚ	počet
4.2.6	Zemřelí podle pohlaví	ČSÚ	počet
4.2.7	Zemřelí podle příčin úmrtí a pohlaví	ČSÚ	počet
4.2.8	Potravy celkem	ČSÚ	počet
4.2.9	Umělá přerušení těhotenství (ÚPT)	ČSÚ	počet
4.2.10	Počet sňatků	ČSÚ	počet
4.2.11	Počet rozvodů	ČSÚ	počet
4.2.12	Saldo stěhování podle pohlaví	ČSÚ	počet
4.2.13	Saldo stěhování zahraniční podle pohlaví	ČSÚ	počet
4.2.14	Průměrný věk podle pohlaví	ČSÚ	roky
4.2.15	Počet obyvatel podle jednoletých věkových skupin a pohlaví	ČSÚ	počet
4.2.16	Počet obyvatel podle pohlaví (údaje k 3. 3. 1991 a 1. 3. 2001)	ČSÚ (SLDB)	počet
4.2.17	Počet obyvatel podle věkové skupiny a pohlaví	ČSÚ (SLDB)	počet
4.2.18	Rodinný stav obyvatel podle pohlaví	ČSÚ (SLDB)	počet
4.2.19	Vzdělanostní struktura obyvatel podle pohlaví	ČSÚ (SLDB)	počet
4.2.20	Náboženské vyznání podle pohlaví	ČSÚ (SLDB)	počet
4.2.21	Narození v obci současného bydliště podle pohlaví	ČSÚ (SLDB)	počet
4.3 Hospodářství			
4.3.1	Statistické jednotky typu podnik - celkem	ČSÚ (RES)	počet
4.3.2	Struktura podle odvětví	ČSÚ (RES)	počet
4.3.3	Struktura podle kategorie počtu zaměstnanců	ČSÚ (RES)	počet
4.3.4	Struktura podle vybrané právní formy	ČSÚ (RES)	počet
4.3.5	Ekonomické subjekty k 31. 12. zaregistrované v RES - celkem	ČSÚ (RES)	počet
4.3.6	Struktura podle odvětví	ČSÚ (RES)	počet
4.3.7	Struktura podle kategorie počtu zaměstnanců	ČSÚ (RES)	počet
4.3.8	Struktura podle vybrané právní formy	ČSÚ (RES)	počet
4.3.9	Ekonomické subjekty vzniklé v daném roce	ČSÚ (RES)	počet
4.3.10	Ekonomické subjekty zaniklé v daném roce	ČSÚ (RES)	počet
4.3.11	Vybrané ukazatele cestovního ruchu	ČSÚ	počet
4.4 Trh práce			
4.4.1	Nezaměstnanost - soubor ukazatelů	MPSV	počet
4.4.2	Ekonomicky aktivní celkem podle pohlaví a odvětví (údaje k 1. 3. 2001)	ČSÚ (SLDB)	počet
4.4.3	Ekonomicky neaktivní celkem podle pohlaví a odvětví	ČSÚ (SLDB)	počet
4.4.4	Zaměstnaní celkem podle odvětví	ČSÚ (SLDB)	počet
4.4.5	Dojíždějící a vyjíždějící zaměstnaní podle pohlaví, věku, vzdělání, délky trvání cesty do zaměstnání	ČSÚ (SLDB)	počet
4.4.6	Počet pracovních míst celkem, podle odvětví a pohlaví	ČSÚ (SLDB)	počet

Příloha 1 Seznam ukazatelů ČSÚ k problematice venkova s daty dostupnými do úrovně obcí

dokončení

Název ukazatele		Zdroj	Měřicí jednotka
4.5 Bydlení, bytová výstavba			
4.5.1	Trvale obydlené domy celkem, v rodinných a bytových domech (údaje k 3. 3. 1991 a 1. 3. 2001)	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.2	Neobydlené domy celkem, v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.3	Trvale obydlené domy podle období výstavby v letech 1919 až 2001	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.4	Průměrné stáří domu celkem, v rodinných domech, bytových domech	ČSÚ (SLDB)	roky
4.5.5	Neobydlené byty v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.6	Obydlené byty přechodně v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.7	Byty sloužící k rekreaci v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.8	Byty nezpůsobilé k bydlení v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.9	Trvale obydlené byty celkem, v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.10	Osoby bydlící v trvale obydlených bytech v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.11	Byty podle způsobu vytápění	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.12	Počet trvale obydlených bytů podle pokojů celkem, v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.13	Celková plocha bytu v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	m ²
4.5.14	Průměr celkové plochy celkem, v rodinných a bytových domech na byt	ČSÚ (SLDB)	m ²
4.5.15	Obytná plocha bytu v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	m ²
4.5.16	Průměr obytné plochy celkem, v rodinných a bytových domech na byt	ČSÚ (SLDB)	m ²
4.5.17	Byty se zavedeným plynem celkem, v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.18	Byty s připojením na veřejnou kanalizační síť v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.19	Počet obyt. místností 8 m ² a více celkem, v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.20	Byty v domech podle období výstavby v letech 1919 až 2001	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.21	Dokončené byty celkem, v rodinných a bytových domech	ČSÚ	počet
4.5.22	Obytná plocha dokončených bytů v rodinných a bytových domech	ČSÚ	m ²
4.5.23	Užitková plocha dokončených bytů v rodinných a bytových domech	ČSÚ	m ²
4.5.24	Hodnota dokončených bytů v rodinných a bytových domech	ČSÚ	tis. Kč
4.6 Vybavenost			
4.6.1	Mateřské školy - výskyt zařízení v obci, zapsané děti, počet tříd	ÚIV (ČSÚ)	
4.6.2	Základní škola 1. až 5. - výskyt zařízení v obci, počet žáků a tříd	ÚIV (ČSÚ)	
4.6.3	Základní škola 1. až 9. - výskyt zařízení v obci, počet žáků a tříd	ÚIV (ČSÚ)	
4.6.4	Samostatná ordinace praktického lékaře - pro dospělé, děti a dorost - výskyt zařízení v obci, počet	ÚZIS (ČSÚ)	
4.6.5	Samostatná ordinace praktického lékaře - gynekologa - výskyt zařízení v obci, počet	ÚZIS (ČSÚ)	
4.6.6	Samostatná ordinace stomatologa - výskyt zařízení v obci, počet	ÚZIS (ČSÚ)	
4.6.7	Zařízení lékárenské péče - výskyt zařízení v obci, počet	ÚZIS (ČSÚ)	
4.6.8	Domy s pečovatelskou službou - výskyt zařízení v obci	Obce a KÚ	
4.6.9	Byty v domech s pečovatelskou službou	Obce a KÚ	počet
4.6.10	Knihovny včetně poboček - výskyt zařízení v obci, počet	MK	
4.6.11	Sportovní hřiště - výskyt zařízení v obci, počet	ČSTV	
4.6.12	Tělocvičny včetně školních - výskyt zařízení v obci, počet	ČSTV	
4.6.13	Připojení na veřejný vodovod	KÚ	
4.6.14	Připojení na kanalizační síť s ČOV	KÚ	
4.6.15	Plynofikace obce	Plynárenská společnost	
4.6.16	Pošta - výskyt v obci	Česká pošta	
4.6.17	Železniční stanice (zastávka) - výskyt v obci	ČD a další provozovatelé	

Příloha 2 Přehled obcí ve Středočeském kraji se zařazením do městského a venkovského prostoru

(obce jsou řazeny v jednotlivých krajích podle abecedy)

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zalidnění (os./km ²)	Počet obyvatel průměr let 2003-2007	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
								varianta kapitoly:	
								2. krajská	4. ČR
Adamov	KH	Cas	Cas	276	119	43,2	110	V	V
Babice	PY	Ric	Ric	557	524	94,1	350	V	V
Bakov nad Jizerou	MB	MIB	MIB	2 701	4 947	183,1	4 639	M	M
Barchovice	KO	Kol	Kou	1 774	206	11,6	205	V	V
Bašť	PY	Bra	OVo	781	1 097	140,6	614	V	V
Bavoryně	BE	Ber	Ber	222	197	88,7	186	V	V
Bdín	RA	Rak	NSt	212	58	27,4	62	V	V
Bečváry	KO	Kol	Kol	1 629	988	60,7	975	V	V
Bělá pod Bezdězem	MB	MIB	BeB	6 320	4 998	79,1	4 932	M	M
Běleč	KD	Kld	Kld	1 849	329	17,8	318	V	V
Běloky	KD	Kld	Kld	222	142	63,8	120	V	V
Bělušice	KO	Kol	TyL	255	269	105,7	252	V	V
Benátky nad Jizerou	MB	MIB	BJi	3 547	7 292	205,6	6 960	M	M
Benešov	BN	Ben	Ben	4 691	16 395	349,5	16 266	M	M
Bernardov	KH	KuH	KuH	346	167	48,3	163	V	V
Bernartice	BN	Vla	Vla	1 011	223	22,1	226	V	V
Beroun	BE	Ber	Ber	3 148	18 517	588,2	17 871	M	M
Běrunice	NB	Pod	MKr	2 673	887	33,2	894	V	V
Beřovice	KD	Sla	Sla	571	391	68,5	330	V	V
Běštín	BE	Hrv	Hrv	300	301	100,4	294	V	V
Bezděkov pod Třemšínem	PB	Pri	RTr	363	149	41,0	154	V	V
Bezno	MB	MIB	MIB	926	876	94,6	864	V	V
Bílá Hlína	MB	MnH	MnH	857	104	12,1	102	V	V
Bílé Podolí	KH	Cas	Cas	1 537	592	38,5	579	V	V
Bílichov	KD	Sla	Sla	1 220	173	14,2	144	V	V
Bílkovice	BN	Vla	Vla	578	184	31,9	187	V	V
Bitouchov	MB	MIB	MIB	710	314	44,3	295	V	V
Blažejovice	BN	Vla	Vla	463	100	21,6	99	V	V
Blevice	KD	Kld	Kld	424	286	67,4	284	V	V
Bludov	KH	KuH	KuH	200	26	13,0	26	V	V
Bobnice	NB	Nym	Nym	994	836	84,1	787	V	V
Bohdaneč	KH	KuH	KuH	1 658	431	26,0	414	V	V
Bohostice	PB	Pri	Pri	2 090	183	8,8	191	V	V
Bohutín	PB	Pri	Pri	846	1 612	190,7	1 564	V	V
Bojanovice	PZ	Cer	MpB	1 097	410	37,4	395	V	V
Boreč	MB	MIB	MIB	694	284	40,9	284	V	V
Borek	PY	Bra	Bra	298	242	81,2	199	V	V
Borotice	PB	Dob	Dob	1 907	296	15,5	300	V	V
Borovnice	BN	Vla	Vla	310	75	24,2	87	V	V
Bořanovice	PY	Bra	OVo	535	649	121,4	548	V	V
Boseň	MB	MnH	MnH	993	421	42,4	398	V	V
Bradlec	MB	MIB	MIB	263	1 045	397,3	743	V	V
Brambory	KH	Cas	Cas	117	99	84,7	106	V	V
Brandýs nad Labem- Stará Boleslav	PY	Bra	Bra	2 265	17 077	753,8	15 741	M	M
Brandýsek	KD	Kld	Kld	390	1 753	449,6	1 701	V	V
Branov	RA	Rak	Kri	1 484	198	13,3	204	V	V
Branžež	MB	MnH	MnH	670	213	31,8	214	V	V

Příloha 2 Přehled obcí ve Středočeském kraji s zařazením do městského a venkovského prostoru

1. pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zalidnění (os./km ²)	Počet obyvatel průměr let 2003-2007	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
								varianta kapitoly:	
								2. krajská	4. ČR
Braškov	KD	Kld	Unh	477	994	208,3	949	V	V
Bratčice	KH	Cas	Cas	828	362	43,7	369	V	V
Bratkovice	PB	Pri	Pri	300	288	96,1	278	V	V
Bratronice	KD	Kld	Kld	1 562	846	54,1	793	V	V
Bratřínov	PZ	Cer	MpB	421	143	33,9	125	V	V
Brázdim	PY	Bra	Bra	547	627	114,6	604	V	V
Brdy	PB	Pri	VUb	26 009	34	0,1	42	V	V
Brodce	MB	MIB	MIB	1 098	987	89,9	933	V	V
Broumy	BE	Ber	Ber	2 857	842	29,5	810	V	V
Břeží	PY	Ric	Ric	307	375	122,0	311	V	V
Březina	MB	MnH	MnH	562	388	69,1	374	V	V
Březnice	PB	Pri	Brz	1 945	3 622	186,3	3 626	M	M
Březno	MB	MIB	MIB	1 110	814	73,4	692	V	V
Březová	BE	Hrv	Hrv	466	269	57,7	252	V	V
Březová-Oleško	PZ	Cer	Jen	648	741	114,4	577	V	V
Březovice	MB	MIB	BeB	1 633	347	21,3	312	V	V
Břežany	RA	Rak	Rak	788	140	17,8	124	V	V
Břežany I	KO	Kol	Kol	603	316	52,4	301	V	V
Břežany II	KO	CBr	CBr	911	575	63,1	527	V	V
Bříství	NB	CBr	CBr	360	354	98,3	316	V	V
Bubovice	BE	Ber	Ber	410	234	57,1	228	V	V
Budiměřice	NB	Nym	Nym	802	603	75,2	584	V	V
Buková u Příbramě	PB	Pri	Pri	782	207	26,5	227	V	V
Bukovany	BN	Ben	TSa	742	696	93,8	646	V	V
Bukovany	PB	Pri	Pri	316	77	24,4	72	V	V
Bukovno	MB	MIB	MIB	1 505	663	44,1	617	V	V
Buš	PZ	Cer	JiP	684	292	42,7	248	V	V
Buštěhrad	KD	Kld	Kld	761	2 656	349,1	2 390	M	M
Býchory	KO	Kol	Kol	652	650	99,6	545	V	V
Býkev	ME	Mel	Mel	561	395	70,4	371	V	V
Bykoš	BE	Ber	Ber	407	211	51,9	201	V	V
Bystřice	BN	Ben	Ben	6 337	4 167	65,8	4 045	M	M
Byšice	ME	Mel	Mel	1 085	1 269	117,0	1 193	V	V
Bzová	BE	Hrv	Hrv	1 121	435	38,8	426	V	V
Cerhenice	KO	Kol	Pec	1 063	1 597	150,2	1 499	V	V
Cerhovice	BE	Hrv	Hrv	809	1 010	124,8	947	V	V
Cetyně	PB	Pri	Pri	351	156	44,5	158	V	V
Církvice	KH	KuH	KuH	1 010	1 226	121,4	1 182	V	V
Církvice	KO	Kol	Kol	245	148	60,4	136	V	V
Cítov	ME	Mel	Mel	1 581	1 178	74,5	1 079	V	V
Ctiboř	BN	Vla	Vla	392	101	25,8	100	V	V
Ctiměřice	MB	MIB	MIB	166	116	69,8	99	V	V
Cvrčovice	KD	Kld	Kld	249	681	274,0	614	V	V
Čachovice	MB	MIB	MIB	989	838	84,7	793	V	V
Čakov	BN	Ben	Ben	529	122	23,1	114	V	V
Čakovičky	ME	Ner	Ner	316	498	157,8	362	V	V
Čáslav	KH	Cas	Cas	2 646	10 093	381,4	10 001	M	M
Čečelice	ME	Mel	Mel	1 156	615	53,2	593	V	V

Příloha 2 Přehled obcí ve Středočeském kraji s zařazením do městského a venkovského prostoru

2. pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zalidnění (os./km ²)	Počet obyvatel průměr let 2003-2007	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
								varianta kapitoly:	
								2. krajská	4. ČR
Čechtice	BN	Vla	Vla	3 941	1 424	36,1	1 416	V	V
Čejkovice	KH	Cas	Cas	195	34	17,4	35	V	V
Čelákovice	PY	Bra	Cel	1 587	11 297	711,8	10 518	M	M
Čenkov	PB	Pri	Pri	902	343	38,0	342	V	V
Čerčany	BN	Ben	Ben	645	2 666	413,5	2 621	M	M
Černé Voděradý	PY	Ric	KCl	1 314	264	20,1	255	V	V
Černíky	NB	CBr	CBr	388	98	25,3	96	V	V
Černíny	KH	KuH	KuH	1 610	372	23,1	383	V	V
Černolice	PZ	Cer	MpB	318	255	80,2	212	V	V
Černošice	PZ	Cer	Cer	906	6 036	666,3	5 317	M	M
Černuc	KD	Sla	Vel	2 121	960	45,3	946	V	V
Červené Janovice	KH	KuH	KuH	1 499	728	48,6	708	V	V
Červené Pečky	KO	Kol	Kol	1 617	1 731	107,0	1 655	V	V
Červený Újezd	BN	Vot	Vot	1 259	304	24,2	303	V	V
Červený Újezd	PZ	Cer	Hos	534	975	182,7	883	V	V
Český Brod	KO	CBr	CBr	1 971	6 834	346,7	6 662	M	M
Český Šternberk	BN	Ben	Ben	547	152	27,8	150	V	V
Čestín	KH	KuH	UJa	3 255	436	13,4	444	V	V
Čestlice	PY	Ric	Ric	443	586	132,4	481	V	V
Čičovice	PZ	Cer	Roz	654	278	42,5	277	V	V
Čilec	NB	Nym	Nym	460	219	47,6	207	V	V
Čím	PB	Dob	Dob	618	290	46,9	252	V	V
Činěves	NB	Pod	MKr	1 444	501	34,7	483	V	V
Čisovice	PZ	Cer	MpB	1 200	888	74,0	788	V	V
Čistá	MB	MIB	BeB	898	727	81,0	645	V	V
Čistá	RA	Rak	Rak	2 905	917	31,6	900	V	V
Čtyřkoly	BN	Ben	Ben	288	488	169,5	368	V	V
Daleké Dušníky	PB	Dob	Dob	681	407	59,8	390	V	V
Dalovice	MB	MIB	MIB	388	204	52,5	193	V	V
Davle	PZ	Cer	JiP	743	1 325	178,4	1 239	V	V
Děkanovice	BN	Vla	Vla	408	57	14,0	54	V	V
Děkov	RA	Rak	Jsn	905	205	22,7	201	V	V
Divišov	BN	Ben	Ben	3 098	1 485	47,9	1 408	V	V
Dlouhá Lhota	PB	Pri	Pri	760	323	42,5	306	V	V
Dlouhá Lhota	MB	MIB	MIB	594	421	70,9	352	V	V
Dlouhopolsko	NB	Pod	MKr	209	223	106,9	226	V	V
Dobročovice	PY	Bra	Uva	358	192	53,6	143	V	V
Dobruška	MB	MIB	MIB	2 463	3 114	126,4	3 019	M	M
Dobrovítov	KH	Cas	Cas	901	120	13,3	119	V	V
Dobrovíz	PZ	Cer	Hos	597	521	87,3	469	V	V
Dobřežovice	PY	Ric	Ric	384	830	216,3	706	V	V
Dobřeň	ME	Mel	Mel	2 056	162	7,9	155	V	V
Dobříč	PZ	Cer	Hos	349	293	84,0	262	V	V
Dobříchov	KO	Kol	Pec	620	700	112,9	708	V	V
Dobříchovice	PZ	Cer	Cer	1 091	3 250	298,0	3 016	M	M
Dobříš	PB	Dob	Dob	5 342	8 396	157,2	7 976	M	M
Dobšice	NB	Pod	MKr	668	202	30,2	186	V	V
Dobšín	MB	MIB	MIB	353	215	60,9	215	V	V

Příloha 2 Přehled obcí ve Středočeském kraji s zařazením do městského a venkovského prostoru

3. pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zalidnění (os./km ²)	Počet obyvatel průměr let 2003-2007	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
								varianta kapitoly:	
								2. krajská	4. ČR
Doksy	KD	Kld	Kld	291	1 312	450,9	1 199	V	V
Dolany	KD	Kld	Kld	300	238	79,4	198	V	V
Dolany	ME	Krp	Krp	550	762	138,5	724	V	V
Dolní Beřkovice	ME	Mel	Mel	1 252	1 326	105,9	1 279	V	V
Dolní Bousov	MB	MIB	MIB	2 431	2 539	104,4	2 376	M	V
Dolní Břežany	PZ	Cer	Jen	1 065	2 681	251,7	2 117	M	M
Dolní Hbity	PB	Pri	Pri	2 567	833	32,5	825	V	V
Dolní Chvatliny	KO	Kol	Kol	1 222	428	35,0	429	V	V
Dolní Kralovice	BN	Vla	Vla	1 721	949	55,2	910	V	V
Dolní Krupá	MB	MnH	MnH	1 120	212	18,9	183	V	V
Dolní Pohled	KH	KuH	ZrS	360	95	26,4	95	V	V
Dolní Slivno	MB	MIB	BJi	1 137	312	27,5	312	V	V
Dolní Stakory	MB	MIB	MIB	386	237	61,4	210	V	V
Dolní Ziměř	ME	Mel	Mel	161	59	36,6	65	V	V
Dománovice	KO	Kol	Kol	277	119	42,9	129	V	V
Domousnice	MB	MIB	MIB	931	267	28,7	241	V	V
Doubek	PY	Ric	Ric	368	223	60,7	191	V	V
Doubravčice	KO	CBr	CBr	918	400	43,6	297	V	V
Doubravička	MB	MIB	MIB	253	117	46,2	107	V	V
Drahelčice	PZ	Cer	Hos	478	451	94,4	418	V	V
Drahenice	PB	Pri	Brz	558	163	29,2	176	V	V
Drahlín	PB	Pri	Pri	364	547	150,3	535	V	V
Drahňovice	BN	Ben	Ben	817	63	7,7	55	V	V
Drahobudice	KO	Kol	Kol	554	219	39,5	200	V	V
Drahouš	RA	Rak	Jsn	1 479	79	5,3	68	V	V
Drásov	PB	Pri	Pri	547	396	72,4	374	V	V
Drevníky	PB	Dob	Dob	705	320	45,4	303	V	V
Drhovy	PB	Dob	Dob	636	237	37,3	230	V	V
Drnek	KD	Sla	Sla	522	172	33,0	167	V	V
Drobovice	KH	Cas	Cas	279	386	138,3	377	V	V
Drozdov	BE	Hrv	Hrv	1 003	690	68,8	659	V	V
Družec	KD	Kld	Kld	712	996	139,9	920	V	V
Dřetovice	KD	Kld	Kld	540	473	87,7	433	V	V
Dřevčice	PY	Bra	Bra	562	595	105,9	503	V	V
Dřínov	KD	Sla	Sla	653	312	47,8	288	V	V
Dřínov	ME	Krp	Krp	458	419	91,4	375	V	V
Dřísy	PY	Bra	Bra	843	718	85,2	736	V	V
Dubenec	PB	Pri	Pri	404	280	69,4	266	V	V
Dublovice	PB	Sed	Sed	2 512	1 034	41,2	1 006	V	V
Dubno	PB	Pri	Pri	599	262	43,7	241	V	V
Dunice	BN	Vla	Vla	358	61	17,0	67	V	V
Dvory	NB	Nym	Nym	680	503	74,0	500	V	V
Dymokury	NB	Pod	MKr	1 465	827	56,5	798	V	V
Felbabka	BE	Hrv	Hrv	152	254	167,3	233	V	V
Grunta	KO	Kol	Kol	80	87	108,6	84	V	V
Háje	PB	Pri	Pri	664	302	45,5	260	V	V
Herink	PY	Ric	Ric	273	107	39,1	75	V	V
Heřmaničky	BN	Vot	Vot	1 740	679	39,0	676	V	V

Příloha 2 Přehled obcí ve Středočeském kraji s zařazením do městského a venkovského prostoru

4. pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zalidnění (os./km ²)	Počet obyvatel průměr let 2003-2007	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
								varianta kapitoly:	
								2. krajská	4. ČR
Hlásná Třebaň	BE	Ber	Ber	408	732	179,5	594	V	V
Hlavenec	PY	Bra	Bra	1 472	366	24,9	334	V	V
Hlízov	KH	KuH	KuH	602	462	76,8	427	V	V
Hluboš	PB	Pri	Pri	1 208	557	46,1	548	V	V
Hlubyně	PB	Pri	Brz	538	134	24,9	135	V	V
Hobšovice	KD	Sla	Vel	989	317	32,1	330	V	V
Holubice	PZ	Cer	Roz	802	1 103	137,6	671	V	V
Horčápsko	PB	Pri	Brz	413	99	24,0	97	V	V
Horka I	KH	Cas	Cas	694	374	53,9	385	V	V
Horka II	KH	KuH	ZrS	1 022	377	36,9	385	V	V
Horky	KH	Cas	Cas	234	388	165,5	388	V	V
Horky nad Jizerou	MB	MIB	MIB	415	505	121,6	455	V	V
Horní Bezděkov	KD	Kld	Unh	458	557	121,7	524	V	V
Horní Bukovina	MB	MnH	MnH	554	210	37,9	209	V	V
Horní Kruty	KO	Kol	Kou	1 433	521	36,4	510	V	V
Horní Počaply	ME	Mel	Mel	1 240	1 590	128,3	1 144	V	V
Horní Slivno	MB	MIB	BJi	667	204	30,6	200	V	V
Horoměřice	PZ	Cer	Roz	804	2 975	369,9	2 408	M	M
Horoušany	PY	Bra	Uva	704	724	102,8	576	V	V
Horušice	KH	Cas	Cas	848	187	22,1	191	V	V
Hořany	NB	Nym	Sad	380	103	27,1	88	V	V
Hořátev	NB	Nym	Nym	717	711	99,1	674	V	V
Hořesedly	RA	Rak	Rak	584	456	78,1	461	V	V
Hořešovice	KD	Sla	Sla	436	235	53,8	239	V	V
Hořešovičky	KD	Sla	Sla	371	121	32,6	120	V	V
Hořín	ME	Mel	Mel	1 441	709	49,2	716	V	V
Hořovice	BE	Hrv	Hrv	955	6 752	707,4	6 584	M	M
Hořovičky	RA	Rak	Jsn	1 913	540	28,2	486	V	V
Hospozín	KD	Sla	Vel	806	540	67,0	533	V	V
Hostín	ME	Mel	Mel	636	239	37,6	226	V	V
Hostín u Vojkovic	ME	Krp	Krp	478	317	66,3	319	V	V
Hostivice	PZ	Cer	Hos	1 445	7 074	489,5	5 721	M	M
Hostomice	BE	Hrv	Hrv	2 827	1 591	56,3	1 505	V	V
Hostouň	KD	Kld	Kld	1 034	917	88,7	899	V	V
Hostovlice	KH	Cas	Cas	585	244	41,7	252	V	V
Hovorčovice	PY	Bra	Bra	214	1 751	819,1	1 399	V	V
Hraběšín	KH	Cas	Cas	792	120	15,2	120	V	V
Hradčany	NB	Pod	MKr	382	234	61,2	237	V	V
Hradečno	KD	Kld	Kld	682	477	69,9	445	V	V
Hradešín	KO	CBr	CBr	424	279	65,8	216	V	V
Hradiště	BN	Vla	Vla	250	35	14,0	40	V	V
Hradištko	NB	Nym	Sad	1 825	498	27,3	436	V	V
Hradištko	PZ	Cer	JiP	1 189	1 585	133,3	1 421	V	V
Hracholusky	RA	Rak	Rak	683	75	11,0	74	V	V
Hrdlív	KD	Sla	Sla	170	435	255,7	397	V	V
Hrdlořezy	MB	MIB	MIB	969	734	75,7	559	V	V
Hrubý Jeseník	NB	Nym	Nym	649	524	80,8	507	V	V
Hrusice	PY	Ric	Ric	543	575	105,8	506	V	V

Příloha 2 Přehled obcí ve Středočeském kraji s zařazením do městského a venkovského prostoru

5. pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zalidnění (os./km ²)	Počet obyvatel průměr let 2003-2007	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
								varianta kapitoly:	
								2. krajská	4. ČR
Hrušov	MB	MIB	MIB	497	223	44,8	207	V	V
Hřebeč	KD	Kld	Kld	422	1 573	372,7	1 432	V	V
Hřebečnický	RA	Rak	Rak	1 841	378	20,5	291	V	V
Hředle	BE	Hrv	Hrv	1 236	351	28,4	315	V	V
Hředle	RA	Rak	Rak	821	579	70,5	566	V	V
Hřiměždice	PB	Dob	Dob	850	390	45,9	389	V	V
Hudčice	PB	Pri	Brz	876	242	27,6	228	V	V
Hudlice	BE	Ber	Ber	2 073	1 214	58,6	1 204	V	V
Hulice	BN	Vla	Vla	648	304	46,9	309	V	V
Husí Lhota	MB	MIB	MIB	332	149	44,9	128	V	V
Husinec	PY	Bra	OVo	298	1 056	354,2	898	V	V
Hvězdonice	BN	Ben	Ben	140	316	225,5	316	V	V
Hvozď	RA	Rak	Rak	368	175	47,6	154	V	V
Hvozdec	BE	Hrv	Hrv	383	210	54,9	191	V	V
Hvozdnice	PZ	Cer	MpB	471	390	82,7	341	V	V
Hvoždany	PB	Pri	Brz	4 973	836	16,8	790	V	V
Hýskov	BE	Ber	Ber	640	1 504	235,0	1 366	V	V
Chabeřice	KH	KuH	ZrS	795	230	28,9	242	V	V
Chaloupky	BE	Hrv	Hrv	180	455	253,4	419	V	V
Charvatce	MB	MIB	MIB	354	223	62,9	195	V	V
Cháfovice	BN	Ben	TSa	417	170	40,8	159	V	V
Chleby	BN	Ben	TSa	234	58	24,8	62	V	V
Chleby	NB	Nym	Nym	959	390	40,7	367	V	V
Chlístov	BN	Ben	Ben	290	309	106,6	262	V	V
Chlístovice	KH	KuH	KuH	2 950	709	24,0	695	V	V
Chlum	BN	Vla	Vla	419	143	34,1	143	V	V
Chlumin	ME	Ner	Ner	639	450	70,4	430	V	V
Chlustina	BE	Hrv	Hrv	557	231	41,5	218	V	V
Chmelná	BN	Vla	Vla	239	121	50,5	117	V	V
Chocerady	BN	Ben	Saz	1 785	1 106	62,0	1 027	V	V
Chocnějovice	MB	MnH	MnH	1 334	407	30,5	407	V	V
Chodouň	BE	Ber	Ber	424	589	138,8	541	V	V
Choratice	BN	Ben	Saz	445	70	15,7	62	V	V
Chorušice	ME	Mel	Mse	1 775	490	27,6	465	V	V
Choťánky	NB	Pod	Pod	403	409	101,5	408	V	V
Choteč	PZ	Cer	Cer	370	328	88,7	305	V	V
Chotěšice	NB	Pod	MKr	2 250	326	14,5	321	V	V
Chotětov	MB	MIB	MIB	1 315	871	66,2	854	V	V
Chotilsko	PB	Dob	Dob	2 718	398	14,7	380	V	V
Choťovice	KO	Kol	Kol	905	196	21,7	184	V	V
Chotusice	KH	Cas	Cas	697	698	100,2	689	V	V
Chotutice	KO	Kol	Pec	386	486	125,8	463	V	V
Chotýšany	BN	Ben	Ben	1 397	460	32,9	449	V	V
Chrást	NB	Nym	Sad	493	511	103,6	488	V	V
Chrást	PB	Pri	Brz	799	215	26,9	216	V	V
Chrášťany	BN	Ben	Ben	1 154	184	16,0	174	V	V
Chrášťany	KO	CBr	CBr	1 449	644	44,5	621	V	V
Chrášťany	PZ	Cer	Hos	415	751	180,9	585	V	V

Příloha 2 Přehled obcí ve Středočeském kraji s zařazením do městského a venkovského prostoru

6. pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zalidnění (os./km ²)	Počet obyvatel průměr let 2003-2007	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
								varianta kapitoly:	
								2. krajská	4. ČR
Chrástany	RA	Rak	Rak	1 014	587	57,9	582	V	V
Chrašnice	PB	Pri	Pri	665	243	36,5	213	V	V
Chroustov	NB	Pod	MKr	745	204	27,4	209	V	V
Chrutenice	BE	Ber	Ber	673	780	115,9	701	V	V
Chržín	KD	Sla	Vel	871	240	27,6	228	V	V
Chudíř	MB	MIB	MIB	312	178	57,0	150	V	V
Chvatěruby	ME	Krp	Krp	331	457	138,3	444	V	V
Chyňava	BE	Ber	Ber	3 794	1 680	44,3	1 583	V	V
Chýně	PZ	Cer	Hos	503	1 423	283,2	822	V	V
Chýnice	PZ	Cer	Hos	420	308	73,3	302	V	V
Jabkenice	MB	MIB	MIB	1 184	345	29,1	351	V	V
Jablonná	PB	Pri	Pri	770	333	43,3	312	V	V
Jankov	BN	Vot	Vot	2 980	903	30,3	901	V	V
Janov	RA	Rak	Rak	316	121	38,3	116	V	V
Jarpice	KD	Sla	Sla	710	274	38,6	259	V	V
Javorník	BN	Vla	Vla	730	127	17,4	127	V	V
Jedomělice	KD	Sla	Sla	705	358	50,8	345	V	V
Jemníky	KD	Sla	Sla	288	239	83,1	221	V	V
Jeneč	PZ	Cer	Hos	734	1 178	160,6	1 080	V	V
Jenštejn	PY	Bra	Bra	510	747	146,5	553	V	V
Jesenice	PZ	Cer	Jen	1 751	5 895	336,7	4 224	M	M
Jesenice	PB	Sed	Sed	1 291	504	39,1	497	V	V
Jesenice	RA	Rak	Jsn	3 762	1 722	45,8	1 640	V	V
Jestřabí Lhota	KO	Kol	Kol	548	399	72,8	374	V	V
Ješetice	BN	Vot	Vot	724	130	18,0	133	V	V
Jevany	PY	Ric	KCl	1 292	559	43,3	465	V	V
Jeviněves	ME	Mel	Mel	513	180	35,1	169	V	V
Jíkev	NB	Nym	Nym	919	313	34,1	303	V	V
Jílové u Prahy	PZ	Cer	JiP	1 625	3 968	244,2	3 595	M	M
Jíloviště	PZ	Cer	MpB	1 400	642	45,9	599	V	V
Jince	PB	Pri	Pri	1 508	2 221	147,3	2 176	M	V
Jinočany	PZ	Cer	Hos	375	1 206	321,9	854	V	V
Jirny	PY	Bra	Uva	823	1 935	235,1	1 530	V	V
Jiřice	NB	Lys	Lys	838	154	18,4	137	V	V
Jivina	BE	Hrv	Hrv	454	179	39,4	169	V	V
Jivina	MB	MnH	MnH	506	427	84,4	421	V	V
Jizbice	NB	Nym	Nym	531	297	55,9	291	V	V
Jizerní Vtelno	MB	MIB	MIB	692	350	50,6	344	V	V
Josefův Důl	MB	MIB	MIB	66	485	740,3	465	V	V
Kácov	KH	KuH	ZrS	1 110	837	75,4	830	V	V
Kačice	KD	Kld	Kld	642	1 265	197,2	1 194	V	V
Kadlín	ME	Mel	Mse	681	138	20,3	132	V	V
Kaliště	PY	Ric	Ric	624	197	31,6	171	V	V
Kalivody	RA	Rak	NSt	435	95	21,8	86	V	V
Kamberk	BN	Vla	Vla	1 136	161	14,2	162	V	V
Kamenice	PY	Ric	Kam	1 736	3 678	211,8	3 190	M	M
Kamenné Zboží	NB	Nym	Nym	464	546	117,6	540	V	V
Kamenné Žehrovice	KD	Kld	Kld	916	1 749	191,0	1 645	V	V

Příloha 2 Přehled obcí ve Středočeském kraji s zařazením do městského a venkovského prostoru

7. pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zalidnění (os./km ²)	Počet obyvatel průměr let 2003-2007	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
								varianta kapitoly:	
								2. krajská	4. ČR
Kamenný Most	KD	Sla	Vel	328	416	126,9	398	V	V
Kamenný Přívoz	PZ	Cer	JiP	627	1 239	197,5	1 156	V	V
Kamýk nad Vltavou	PB	Pri	Pri	1 184	875	73,9	848	V	V
Kanina	ME	Mel	Mse	529	47	8,9	41	V	V
Káraný	PY	Bra	Bra	894	615	68,8	547	V	V
Karlík	PZ	Cer	Cer	188	428	227,7	371	V	V
Karlova Ves	RA	Rak	Kri	1 043	119	11,4	116	V	V
Karlštejn	BE	Ber	Ber	1 208	696	57,6	707	V	V
Katusice	MB	MIB	MIB	1 520	900	59,2	834	V	V
Kbel	KO	Kol	Kol	202	194	95,9	203	V	V
Keblov	BN	Vla	Vla	711	174	24,5	184	V	V
Kladno	KD	Kld	Kld	3 697	69 906	1 891,1	69 528	M	M
Kladruby	BN	Vla	Vla	473	227	48,0	206	V	V
Klášteř Hradiště nad Jizerou	MB	MnH	MnH	462	845	182,8	716	V	V
Klášteří Skalice	KO	Kol	Kou	333	127	38,2	119	V	V
Klecany	PY	Bra	OVo	1 018	2 325	228,4	2 029	M	M
Klíčany	PY	Bra	OVo	402	344	85,7	303	V	V
Klínec	PZ	Cer	MpB	516	477	92,4	415	V	V
Klobuky	KD	Sla	Sla	1 588	1 055	66,4	1 012	V	V
Klokočná	PY	Ric	Ric	284	183	64,5	161	V	V
Klučenice	PB	Sed	Sed	2 564	475	18,5	484	V	V
Klučov	KO	CBr	CBr	1 444	883	61,1	839	V	V
Kluky	KH	Cas	Cas	1 069	462	43,2	452	V	V
Kluky	MB	MIB	MIB	553	71	12,8	66	V	V
Kly	ME	Mel	Mel	1 061	1 096	103,3	974	V	V
Kmetiněves	KD	Sla	Vel	685	263	38,4	278	V	V
Kněževes	PZ	Cer	Hos	256	516	201,3	524	V	V
Kněževes	RA	Rak	Rak	1 256	1 034	82,3	990	V	V
Kněžice	NB	Pod	MKr	1 958	500	25,5	497	V	V
Kněžičky	NB	Pod	MKr	1 187	174	14,7	182	V	V
Kněžmost	MB	MnH	MnH	4 045	1 735	42,9	1 606	V	V
Kňovice	PB	Sed	Sed	872	329	37,7	327	V	V
Knovíz	KD	Sla	Sla	424	514	121,4	498	V	V
Kobylnice	KH	KuH	KuH	236	190	80,4	179	V	V
Kobylnice	MB	MIB	MIB	210	119	56,6	99	V	V
Kochánky	MB	MIB	BJi	877	411	46,9	397	V	V
Kojetice	ME	Ner	Ner	557	694	124,5	637	V	V
Kokořín	ME	Mel	Mel	1 641	380	23,2	379	V	V
Kolaje	NB	Pod	Pod	159	89	55,9	87	V	V
Koleč	KD	Kld	Kld	524	635	121,1	584	V	V
Kolečov	RA	Rak	Jsn	515	112	21,8	103	V	V
Kolečovice	RA	Rak	Rak	1 534	866	56,5	847	V	V
Kolín	KO	Kol	Kol	3 499	31 014	886,3	30 050	M	M
Kolomuty	MB	MIB	MIB	227	256	112,8	217	V	V
Komárov	BE	Hrv	Hrv	616	2 505	406,7	2 445	M	M
Konárovice	KO	Kol	Kol	1 082	752	69,5	710	V	V
Kondrac	BN	Vla	Vla	1 277	454	35,6	461	V	V
Koněprusy	BE	Ber	Ber	604	204	33,8	191	V	V

Příloha 2 Přehled obcí ve Středočeském kraji s zařazením do městského a venkovského prostoru

8. pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zalidnění (os./km ²)	Počet obyvatel průměr let 2003-2007	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
								varianta kapitoly:	
								2. krajská	4. ČR
Konětopy	PY	Bra	Bra	303	295	97,5	269	V	V
Konojedy	PY	Ric	KCl	513	265	51,7	204	V	V
Korkyně	PB	Dob	Dob	597	115	19,3	106	V	V
Korno	BE	Ber	Ber	518	88	17,0	85	V	V
Koryta	MB	MnH	MnH	166	93	56,0	82	V	V
Kořenice	KO	Kol	Kol	1 031	611	59,2	579	V	V
Kosmonosy	MB	MIB	MIB	1 133	4 720	416,4	4 130	M	M
Kosoř	PZ	Cer	Cer	389	829	213,2	754	V	V
Kosořice	MB	MIB	MIB	633	408	64,4	386	V	V
Kosova Hora	PB	Sed	Sed	1 877	1 171	62,4	1 185	V	V
Kostelec nad Černými Lesy	PY	Ric	KCl	1 770	3 451	195,0	3 316	M	M
Kostelec nad Labem	ME	Ner	Ner	1 556	3 376	217,0	3 156	M	M
Kostelec u Křížků	PY	Ric	Kam	410	539	131,4	480	V	V
Kostelní Hlavno	PY	Bra	Bra	684	488	71,4	440	V	V
Kostelní Lhota	NB	Nym	Sad	866	775	89,5	757	V	V
Kostomlátky	NB	Nym	Nym	574	279	48,6	252	V	V
Kostomlaty nad Labem	NB	Nym	Nym	1 805	1 709	94,7	1 665	V	V
Košátky	MB	MIB	MIB	548	174	31,7	159	V	V
Košice	KH	KuH	UJa	209	50	23,9	49	V	V
Košík	NB	Nym	Nym	1 469	344	23,4	340	V	V
Kotenčice	PB	Pri	Pri	232	198	85,2	201	V	V
Kotopeky	BE	Hrv	Hrv	393	270	68,7	268	V	V
Kounice	NB	CBr	CBr	1 129	1 090	96,6	1 010	V	V
Kounov	RA	Rak	Rak	857	502	58,6	494	V	V
Koupě	PB	Pri	Brz	737	149	20,2	152	V	V
Kouřim	KO	Kol	Kou	1 440	1 806	125,4	1 799	V	V
Kouty	NB	Pod	Pod	559	283	50,6	256	V	V
Kováň	MB	MIB	MIB	163	155	95,0	145	V	V
Kovanec	MB	MIB	MIB	378	119	31,5	122	V	V
Kovanice	NB	Nym	Nym	808	755	93,4	736	V	V
Kozárovice	PB	Pri	Pri	1 413	326	23,1	338	V	V
Kozmice	BN	Ben	Ben	796	228	28,6	219	V	V
Kozojedy	PY	Ric	KCl	716	585	81,7	549	V	V
Kozojedy	RA	Rak	NSt	719	81	11,3	89	V	V
Kozomín	ME	Krp	Krp	272	314	115,6	287	V	V
Krakov	RA	Rak	Rak	445	117	26,3	104	V	V
Krakovany	KO	Kol	TyL	1 054	763	72,4	774	V	V
Krakovec	RA	Rak	Rak	803	80	10,0	76	V	V
Královice	KD	Sla	Sla	364	151	41,5	145	V	V
Kralupy nad Vltavou	ME	Krp	Krp	2 190	17 435	796,0	17 128	M	M
Králův Dvůr	BE	Ber	Ber	1 524	6 648	436,1	6 078	M	M
Krásná Hora nad Vltavou	PB	Sed	Sed	3 680	1 058	28,8	1 002	V	V
Krásná Ves	MB	MIB	MIB	443	201	45,3	202	V	V
Krhanice	BN	Ben	TSa	1 343	932	69,4	869	V	V
Krchleby	KH	Cas	Cas	599	401	66,9	382	V	V
Krchleby	NB	Nym	Nym	814	749	92,0	723	V	V
Krňany	BN	Ben	TSa	1 225	355	29,0	342	V	V
Krnsko	MB	MIB	MIB	562	515	91,6	506	V	V

Příloha 2 Přehled obcí ve Středočeském kraji s zařazením do městského a venkovského prostoru

9. pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zařidnění (os./km ²)	Počet obyvatel průměr let 2003-2007	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
								varianta kapitoly:	
								2. krajská	4. ČR
Kropáčova Vrutice	MB	MIB	MIB	2 408	845	35,1	794	V	V
Kroučová	RA	Rak	NSt	347	252	72,6	244	V	V
Krty	RA	Rak	Jsn	866	99	11,4	100	V	V
Krupá	KO	CBr	CBr	563	339	60,2	336	V	V
Krupá	RA	Rak	Rak	743	428	57,6	425	V	V
Krušovice	RA	Rak	NSt	636	628	98,8	580	V	V
Krychnov	KO	Kol	Kou	258	101	39,1	100	V	V
Křečhoř	KO	Kol	Kol	968	419	43,3	405	V	V
Křečkov	NB	Pod	Pod	513	326	63,5	333	V	V
Křečovice	BN	Ben	Ben	3 186	726	22,8	708	V	V
Křenek	PY	Bra	Bra	529	224	42,3	222	V	V
Křenice	PY	Ric	Ric	401	417	103,9	292	V	V
Křepenice	PB	Sed	Sed	719	172	23,9	165	V	V
Křesetice	KH	KuH	KuH	1 087	652	60,0	628	V	V
Křešín	PB	Pri	Pri	191	110	57,5	105	V	V
Křinec	NB	Nym	Nym	2 584	1 316	50,9	1 332	V	V
Křivoklát	RA	Rak	Kri	643	680	105,8	674	V	V
Křivsoudov	BN	Vla	Vla	1 366	409	29,9	395	V	V
Křížkový Újezdec	PY	Ric	Kam	485	199	41,0	155	V	V
Kšely	KO	CBr	CBr	451	224	49,6	225	V	V
Kublov	BE	Ber	Ber	628	586	93,4	564	V	V
Kunice	PY	Ric	Ric	1 040	890	85,6	733	V	V
Kuňovice	BN	Vla	Vla	346	84	24,3	82	V	V
Kutná Hora	KH	KuH	KuH	3 305	21 646	654,9	21 270	M	M
Kutrovice	KD	Sla	Sla	149	106	71,2	103	V	V
Květnice	PY	Bra	Uva	284	946	333,3	463	V	V
Kvílice	KD	Sla	Sla	195	88	45,1	76	V	V
Kyšice	KD	Kld	Unh	480	613	127,8	591	V	V
Kytín	PZ	Cer	MpB	1 088	381	35,0	351	V	V
Lány	KD	Kld	Kld	3 402	1 867	54,9	1 731	V	V
Lašovice	RA	Rak	Rak	382	105	27,5	99	V	V
Láz	PB	Pri	Pri	466	581	124,6	551	V	V
Lázně Toušeň	PY	Bra	Cel	555	1 178	212,3	1 091	V	V
Lazsko	PB	Pri	Pri	428	165	38,5	162	V	V
Lážovice	BE	Hrv	Hrv	489	82	16,8	70	V	V
Ledce	KD	Sla	Sla	550	469	85,2	464	V	V
Ledce	MB	MIB	MIB	865	308	35,6	300	V	V
Ledčice	ME	Krp	Krp	1 097	583	53,1	575	V	V
Ledečko	KH	KuH	UJa	304	147	48,4	147	V	V
Lešany	BN	Ben	TSa	1 445	634	43,9	593	V	V
Lešetice	PB	Pri	Pri	306	96	31,3	94	V	V
Lety	PZ	Cer	Cer	324	1 098	339,3	964	V	V
Lhota	KD	Kld	Kld	1 169	579	49,5	558	V	V
Lhota	PY	Bra	Bra	798	395	49,5	354	V	V
Lhota u Příbramě	PB	Pri	Pri	351	449	128,0	447	V	V
Lhotka	ME	Mel	Mel	532	266	50,0	236	V	V
Lhotka	BE	Hrv	Hrv	534	309	57,8	297	V	V
Lhotky	MB	MIB	MIB	543	136	25,1	134	V	V

Příloha 2 Přehled obcí ve Středočeském kraji s zařazením do městského a venkovského prostoru

10. pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zařidnění (os./km ²)	Počet obyvatel průměr let 2003-2007	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
								varianta kapitoly:	
								2. krajská	4. ČR
Libčice nad Vltavou	PZ	Cer	Roz	710	3 254	458,2	3 233	M	M
Liběchov	ME	Mel	Mel	1 178	1 026	87,1	980	V	V
Libenice	KO	Kol	Kol	482	270	56,0	255	V	V
Libeň	PZ	Cer	JiP	1 362	1 053	77,3	851	V	V
Líbeznice	PY	Bra	OVo	598	1 759	294,0	1 397	V	V
Libež	BN	Vla	Vla	739	164	22,2	170	V	V
Libice nad Cidlinou	NB	Pod	Pod	997	1 292	129,6	1 304	V	V
Libiš	ME	Ner	Ner	713	1 985	278,3	1 868	V	V
Liblice	ME	Mel	Mel	892	482	54,0	467	V	V
Libodřice	KO	Kol	Kol	591	283	47,9	269	V	V
Libochovičky	KD	Kld	Kld	234	44	18,8	47	V	V
Libomyšl	BE	Hrv	Hrv	970	484	49,9	471	V	V
Libovice	KD	Sla	Sla	609	311	51,0	258	V	V
Libušín	KD	Kld	Kld	948	2 927	308,7	2 663	M	M
Lidice	KD	Kld	Kld	475	451	95,0	452	V	V
Lichoceves	PZ	Cer	Roz	518	234	45,2	168	V	V
Lípec	KO	Kol	TyL	389	198	50,9	197	V	V
Lipník	MB	MIB	MIB	935	322	34,4	247	V	V
Líský	KD	Sla	Sla	240	78	32,5	77	V	V
Lišany	RA	Rak	Rak	892	687	77,0	664	V	V
Líšnice	PZ	Cer	MpB	739	467	63,2	392	V	V
Liteň	BE	Ber	Ber	1 276	1 020	79,9	992	V	V
Litichovice	BN	Ben	Ben	193	45	23,3	46	V	V
Lobeč	ME	Mel	Mse	349	150	43,0	137	V	V
Loděnice	BE	Ber	Ber	609	1 689	277,5	1 600	V	V
Lochovice	BE	Hrv	Hrv	1 324	1 155	87,2	1 103	V	V
Loket	BN	Vla	Vla	2 386	545	22,8	529	V	V
Lošany	KO	Kol	Kol	676	327	48,4	313	V	V
Loucká	KD	Sla	Vel	215	120	55,8	120	V	V
Loučeň	NB	Nym	Nym	1 901	1 220	64,2	1 128	V	V
Loukov	MB	MnH	MnH	589	153	26,0	155	V	V
Loukovec	MB	MnH	MnH	286	275	96,1	259	V	V
Louňovice	PY	Ric	Ric	442	737	166,7	596	V	V
Louňovice pod Blánkem	BN	Vla	Vla	1 711	662	38,7	672	V	V
Lštěnín	BN	Ben	Ben	468	341	72,9	307	V	V
Lubná	RA	Rak	Rak	875	967	110,5	799	V	V
Luštěnice	MB	MIB	MIB	1 478	2 012	136,1	1 690	V	V
Lužce	BE	Ber	Ber	301	102	33,8	92	V	V
Lužec nad Vltavou	ME	Mel	Mel	1 000	1 342	134,2	1 325	V	V
Lužná	RA	Rak	Rak	2 978	1 791	60,1	1 795	V	V
Lysá nad Labem	NB	Lys	Lys	3 367	8 450	251,0	8 330	M	M
Makotřasy	KD	Kld	Kld	433	348	80,4	321	V	V
Malá Hraštice	PB	Dob	Dob	927	842	90,8	778	V	V
Malá Víska	BE	Hrv	Hrv	116	83	71,8	85	V	V
Malé Kyšice	KD	Kld	Unh	419	343	81,9	290	V	V
Malé Přítočno	KD	Kld	Kld	185	261	141,1	239	V	V
Malešov	KH	KuH	KuH	1 423	922	64,8	887	V	V
Malíkovice	KD	Sla	Sla	624	376	60,2	355	V	V

Příloha 2 Přehled obcí ve Středočeském kraji s zařazením do městského a venkovského prostoru

11. pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zaľidnění (os./km ²)	Počet obyvatel průměr let 2003-2007	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
								varianta kapitoly:	
								2. krajská	4. ČR
Malinová	RA	Rak	Rak	328	89	27,2	84	V	V
Málkov	BE	Ber	Ber	340	91	26,7	83	V	V
Malotice	KO	Kol	Kou	857	261	30,5	250	V	V
Malý Újezd	ME	Mel	Mel	1 223	942	77,0	862	V	V
Maršovice	BN	Ben	Ben	2 417	709	29,3	704	V	V
Máslovice	PY	Bra	OVo	310	275	88,6	275	V	V
Masojedý	KO	CBr	CBr	180	81	44,9	76	V	V
Mcely	NB	Nym	Nym	1 340	367	27,4	372	V	V
Mečeříž	MB	MIB	BJi	706	438	62,0	412	V	V
Medonosy	ME	Mel	Mel	1 488	118	7,9	108	V	V
Měchenice	PZ	Cer	JiP	133	679	509,1	627	V	V
Mělnické Vtelnó	ME	Mel	Mel	2 629	889	33,8	830	V	V
Mělník	ME	Mel	Mel	2 497	19 086	764,2	19 085	M	M
Měňany	BE	Ber	Ber	815	274	33,6	270	V	V
Městec Králové	NB	Pod	MKr	1 988	2 926	147,2	2 892	M	V
Městečko	RA	Rak	Kri	1 440	403	28,0	401	V	V
Měšice	PY	Bra	Bra	433	1 368	316,1	1 151	V	V
Mezno	BN	Vot	Vot	1 563	330	21,1	329	V	V
Mezouň	BE	Ber	Ber	306	488	159,7	450	V	V
Milčice	NB	Nym	Sad	651	285	43,8	274	V	V
Milešov	PB	Sed	Sed	1 548	333	21,5	322	V	V
Miličín	BN	Vot	Vot	2 572	849	33,0	864	V	V
Milín	PB	Pri	Pri	2 413	2 119	87,8	2 072	M	V
Milostín	RA	Rak	Rak	718	251	35,0	245	V	V
Milovice	NB	Lys	Lys	2 832	8 685	306,7	6 691	M	M
Milý	RA	Rak	NSt	870	150	17,2	136	V	V
Mirošovice	PY	Ric	Ric	537	992	184,8	925	V	V
Miřetice	BN	Vla	Vla	245	144	58,9	160	V	V
Miskovice	KH	KuH	KuH	1 919	816	42,5	776	V	V
Mladá Boleslav	MB	MIB	MIB	2 895	45 507	1 572,0	43 669	M	M
Mnichovice	BN	Vla	Vla	921	208	22,6	217	V	V
Mnichovice	PY	Ric	Ric	831	3 043	366,1	2 490	M	M
Mnichovo Hradiště	MB	MnH	MnH	3 432	8 589	250,2	8 443	M	M
Mníšek pod Brdy	PZ	Cer	MpB	2 650	4 381	165,3	4 242	M	M
Močovice	KH	Cas	Cas	490	332	67,8	329	V	V
Modletice	PY	Ric	Ric	344	550	160,1	421	V	V
Modřovice	PB	Pri	Pri	319	66	20,7	57	V	V
Mohelnice nad Jizerou	MB	MnH	MnH	267	76	28,5	70	V	V
Mochov	PY	Bra	Cel	932	1 195	128,2	972	V	V
Mokrovraty	PB	Dob	Dob	1 378	632	45,9	592	V	V
Mořina	BE	Ber	Ber	983	725	73,8	635	V	V
Mořinka	BE	Ber	Ber	703	143	20,4	126	V	V
Mrač	BN	Ben	Ben	615	709	115,2	661	V	V
Mratín	PY	Bra	Bra	490	1 011	206,3	668	V	V
Mrzky	KO	CBr	CBr	286	138	48,2	133	V	V
Mšec	RA	Rak	NSt	1 420	883	62,2	860	V	V
Mšecké Žehrovice	RA	Rak	NSt	1 403	454	32,4	431	V	V
Mšeno	ME	Mel	Mse	2 670	1 502	56,3	1 472	V	V

Příloha 2 Přehled obcí ve Středočeském kraji s zařazením do městského a venkovského prostoru

12. pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zařidnění (os./km ²)	Počet obyvatel průměr let 2003-2007	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
								varianta kapitoly:	
								2. krajská	4. ČR
Mukařov	PY	Ric	Ric	632	1 846	292,0	1 446	V	V
Mukařov	MB	MnH	MnH	1 102	181	16,4	172	V	V
Mutějovice	RA	Rak	Rak	1 321	818	61,9	791	V	V
Načeradec	BN	Vla	Vla	4 846	1 031	21,3	1 038	V	V
Nalžovice	PB	Sed	Sed	1 562	549	35,1	531	V	V
Narysov	PB	Pri	Pri	361	230	63,7	228	V	V
Nebovídy	KO	Kol	Kol	476	615	129,2	529	V	V
Nebužely	ME	Mel	Mel	862	412	47,8	406	V	V
Nečín	PB	Dob	Dob	2 623	739	28,2	708	V	V
Nedomice	ME	Ner	Ner	323	300	92,9	292	V	V
Nedrahovice	PB	Sed	Sed	1 643	473	28,8	463	V	V
Nehvizdy	PY	Bra	Cel	986	1 651	167,5	1 222	V	V
Nechvalice	PB	Sed	Sed	2 459	595	24,2	592	V	V
Nelahozeves	ME	Krp	Krp	997	1 476	148,0	1 364	V	V
Němčice	MB	MIB	MIB	292	170	58,2	156	V	V
Němčice	KO	Kol	Kol	717	299	41,7	278	V	V
Nemíř	BN	Vla	Vla	394	43	10,9	37	V	V
Nemyslovice	MB	MIB	MIB	503	125	24,9	132	V	V
Nenačovice	BE	Ber	Ber	398	241	60,6	208	V	V
Nepoměřice	KH	KuH	UJa	721	212	29,4	214	V	V
Nepomuk	PB	Pri	RTr	249	187	75,0	184	V	V
Neprobylice	KD	Sla	Sla	344	147	42,7	139	V	V
Nepřevázka	MB	MIB	MIB	604	416	68,9	353	V	V
Neratovice	ME	Ner	Ner	2 002	16 502	824,3	16 317	M	M
Nespeky	BN	Ben	Ben	496	577	116,4	519	V	V
Nestrašovice	PB	Pri	Brz	297	70	23,6	65	V	V
Nesuchyně	RA	Rak	Rak	1 063	435	40,9	409	V	V
Nesvačily	BE	Ber	Ber	273	128	46,8	122	V	V
Netřebice	NB	Nym	Nym	559	202	36,1	206	V	V
Netvořice	BN	Ben	TSa	1 788	1 102	61,6	1 066	V	V
Neuměřice	KD	Sla	Vel	565	365	64,6	358	V	V
Neumětely	BE	Hrv	Hrv	937	562	60,0	530	V	V
Neustupov	BN	Vot	Vot	2 869	541	18,9	524	V	V
Neveklov	BN	Ben	Ben	5 445	2 438	44,8	2 388	M	V
Neveklovice	MB	MnH	MnH	351	43	12,3	41	V	V
Nezabudice	RA	Rak	Kri	718	78	10,9	73	V	V
Niměřice	MB	MIB	MIB	425	304	71,5	296	V	V
Nižbor	BE	Ber	Ber	2 801	1 741	62,2	1 616	V	V
Nosálov	ME	Mel	Mse	1 110	157	14,1	156	V	V
Nová Telib	MB	MIB	MIB	337	209	62,0	170	V	V
Nová Ves	ME	Krp	Krp	1 011	1 066	105,5	855	V	V
Nová Ves	PY	Bra	Bra	194	287	147,7	240	V	V
Nová Ves I	KO	Kol	Kol	1 029	1 206	117,2	1 124	V	V
Nová Ves pod Pleší	PB	Dob	Dob	1 096	898	81,9	788	V	V
Nová Ves u Bakova	MB	MIB	MIB	367	236	64,3	233	V	V
Nové Dvory	KH	KuH	KuH	902	876	97,1	915	V	V
Nové Dvory	PB	Dob	Dob	839	205	24,4	190	V	V
Nové Strašecí	RA	Rak	NSt	1 338	5 212	389,6	5 102	M	M

Příloha 2 Přehled obcí ve Středočeském kraji s zařazením do městského a venkovského prostoru

13. pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zaľidnění (os./km ²)	Počet obyvatel průměr let 2003-2007	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
								varianta kapitoly:	
								2. krajská	4. ČR
Nový Dům	RA	Rak	Rak	630	147	23,3	138	V	V
Nový Dvůr	NB	Nym	Nym	247	71	28,8	71	V	V
Nový Jáchymov	BE	Ber	Ber	498	617	124,0	555	V	V
Nový Knín	PB	Dob	Dob	2 961	1 807	61,0	1 778	V	V
Nový Vestec	PY	Bra	Bra	314	373	118,7	300	V	V
Nučice	PZ	Cer	Hos	596	1 371	230,2	1 022	V	V
Nučice	PY	Ric	KCl	498	352	70,7	345	V	V
Nupaky	PY	Ric	Ric	318	590	185,3	224	V	V
Nymburk	NB	Nym	Nym	2 059	14 543	706,4	14 372	M	M
Občov	PB	Pri	Pri	291	115	39,5	102	V	V
Obecnice	PB	Pri	Pri	544	1 213	222,8	1 197	V	V
Obory	PB	Pri	Pri	1 034	235	22,7	230	V	V
Obořiště	PB	Dob	Dob	761	599	78,7	586	V	V
Obrubce	MB	MIB	MIB	765	180	23,5	175	V	V
Obruby	MB	MIB	MIB	448	208	46,4	196	V	V
Obříství	ME	Ner	Ner	1 522	1 191	78,3	1 065	V	V
Odolena Voda	PY	Bra	OVo	1 123	5 390	479,9	4 971	M	M
Odřepsy	NB	Pod	Pod	613	302	49,2	279	V	V
Ohaře	KO	Kol	Kol	604	297	49,2	283	V	V
Ohrazenice	PB	Pri	Pri	245	256	104,5	241	V	V
Ohrobec	PZ	Cer	Jen	434	957	220,6	800	V	V
Okoř	PZ	Cer	Roz	213	68	31,9	56	V	V
Okrouhlo	PZ	Cer	JiP	831	598	72,0	532	V	V
Okřesaneč	KH	Cas	Cas	239	180	75,4	188	V	V
Okřínek	NB	Pod	Pod	559	135	24,2	136	V	V
Olbramovice	BN	Vot	Vot	2 535	1 156	45,6	1 102	V	V
Oleška	PY	Ric	KCl	1 194	853	71,5	847	V	V
Olešná	BE	Hrv	Hrv	1 068	419	39,2	416	V	V
Olešná	RA	Rak	Rak	1 089	575	52,8	533	V	V
Olovnice	ME	Krp	Krp	587	485	82,6	441	V	V
Ondřejov	PY	Ric	Ric	1 816	1 211	66,7	1 115	V	V
Onomyšl	KH	KuH	UJa	1 288	284	22,0	276	V	V
Opatovice I	KH	KuH	KuH	633	120	19,0	108	V	V
Oplany	PY	Ric	KCl	580	79	13,6	68	V	V
Opočnice	NB	Pod	MKr	1 092	415	38,0	410	V	V
Opolany	NB	Pod	Pod	1 220	855	70,1	817	V	V
Oráčov	RA	Rak	Jsn	1 603	359	22,4	374	V	V
Ořech	PZ	Cer	Hos	477	844	176,9	745	V	V
Osečany	PB	Sed	Sed	834	255	30,6	261	V	V
Oseček	NB	Pod	Pod	489	136	27,8	112	V	V
Osek	BE	Hrv	Hrv	497	763	153,6	761	V	V
Oskořínek	NB	Nym	Nym	562	545	97,0	542	V	V
Osov	BE	Hrv	Hrv	245	334	136,3	318	V	V
Ostrá	NB	Lys	Lys	1 107	451	40,7	409	V	V
Ostrov	PB	Pri	Pri	280	103	36,7	90	V	V
Ostrov	BN	Vla	Vla	336	65	19,4	53	V	V
Ostředek	BN	Ben	Saz	1 297	332	25,6	319	V	V
Otmíče	BE	Hrv	Hrv	262	159	60,7	150	V	V

Příloha 2 Přehled obcí ve Středočeském kraji s zařazením do městského a venkovského prostoru

14. pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zalidnění (os./km ²)	Počet obyvatel průměr let 2003-2007	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
								varianta kapitoly:	
								2. krajská	4. ČR
Otročiněves	BE	Ber	Ber	426	533	125,1	484	V	V
Otvovice	KD	Kld	Kld	617	731	118,5	675	V	V
Ouběnice	PB	Dob	Dob	446	187	41,9	177	V	V
Ovčáry	KO	Kol	Kol	1 038	847	81,6	730	V	V
Ovčáry	ME	Ner	Ner	372	418	112,4	408	V	V
Paběnice	KH	KuH	KuH	598	168	28,1	165	V	V
Páleč	KD	Sla	Sla	553	181	32,8	162	V	V
Panenské Břežany	PY	Bra	OVo	578	580	100,3	540	V	V
Panoší Újezd	RA	Rak	Rak	750	292	39,0	269	V	V
Pašinka	KO	Kol	Kol	383	327	85,5	309	V	V
Pátek	NB	Pod	Pod	691	580	84,0	545	V	V
Pavlíkov	RA	Rak	Rak	3 947	1 102	27,9	1 039	V	V
Pavlov	KD	Kld	Unh	156	102	65,4	93	V	V
Pavlovice	BN	Vla	Vla	391	185	47,3	173	V	V
Pečice	PB	Pri	Pri	922	364	39,5	360	V	V
Pěčice	MB	MIB	MIB	877	153	17,5	152	V	V
Pečky	KO	Kol	Pec	1 076	4 474	415,8	4 320	M	M
Pertoltice	KH	KuH	ZrS	878	154	17,5	167	V	V
Pětihosty	PY	Ric	Ric	385	184	47,8	139	V	V
Pětikozly	MB	MIB	MIB	305	74	24,3	79	V	V
Petkovy	MB	MIB	MIB	560	243	43,4	221	V	V
Petroupim	BN	Ben	Ben	949	291	30,7	293	V	V
Petrov	PZ	Cer	JiP	1 114	475	42,6	399	V	V
Petrovice	PB	Sed	Sed	3 901	1 349	34,6	1 355	V	V
Petrovice	RA	Rak	Rak	700	237	33,9	244	V	V
Petrovice I	KH	KuH	KuH	1 489	301	20,2	303	V	V
Petrovice II	KH	KuH	UJa	1 160	98	8,4	104	V	V
Petříkov	PY	Ric	Ric	470	441	93,8	376	V	V
Pchery	KD	Kld	Kld	674	1 854	274,9	1 777	V	V
Pičín	PB	Pri	Pri	1 426	538	37,7	532	V	V
Písková Lhota	MB	MIB	MIB	468	727	155,4	623	V	V
Písková Lhota	NB	Pod	Pod	644	435	67,6	413	V	V
Písty	NB	Nym	Sad	174	383	219,8	365	V	V
Plaňany	KO	Kol	Pec	1 384	1 690	122,1	1 546	V	V
Plazy	MB	MIB	MIB	333	474	142,2	396	V	V
Pletený Újezd	KD	Kld	Unh	168	458	272,5	417	V	V
Plichov	KD	Sla	Sla	402	183	45,5	175	V	V
Plužná	MB	MIB	BeB	554	234	42,3	209	V	V
Pňov-Předhradí	KO	Kol	Kol	941	529	56,2	533	V	V
Počaply	PB	Pri	Brz	813	98	12,1	102	V	V
Počepice	PB	Sed	Sed	1 320	511	38,7	506	V	V
Podbrdy	BE	Ber	Ber	378	186	49,2	168	V	V
Poděbrady	NB	Pod	Pod	3 370	13 788	409,2	13 264	M	M
Podleší	PB	Pri	Pri	438	998	227,6	923	V	V
Podlešín	KD	Sla	Sla	420	299	71,2	297	V	V
Podluhy	BE	Hrv	Hrv	478	619	129,6	603	V	V
Podmoky	NB	Pod	MKr	847	147	17,4	152	V	V
Podolanka	PY	Bra	Bra	329	510	154,9	494	V	V

Příloha 2 Přehled obcí ve Středočeském kraji s zařazením do městského a venkovského prostoru

15. pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zařidnění (os./km ²)	Počet obyvatel průměr let 2003-2007	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
								varianta kapitoly:	
								2. krajská	4. ČR
Podveky	KH	KuH	UJa	1 026	214	20,9	215	V	V
Pohoří	PZ	Cer	JiP	878	257	29,3	225	V	V
Pochvalov	RA	Rak	NSt	456	264	57,9	257	V	V
Polepy	KO	Kol	Kol	242	585	241,6	572	V	V
Polerady	PY	Bra	Bra	386	225	58,3	222	V	V
Polní Chrčice	KO	Kol	Kol	526	153	29,1	150	V	V
Polní Voděradý	KO	Kol	Kol	406	146	35,9	135	V	V
Popovice	BN	Ben	Ben	1 171	268	22,9	268	V	V
Popovičky	PY	Ric	Ric	519	271	52,2	224	V	V
Poříčany	KO	CBr	CBr	576	1 298	225,5	1 221	V	V
Poříčí nad Sázavou	BN	Ben	Ben	927	1 120	120,8	1 062	V	V
Postřizín	ME	Krp	Krp	443	494	111,5	377	V	V
Postupice	BN	Ben	Ben	4 001	1 138	28,4	1 115	V	V
Poštovice	KD	Sla	Vel	469	211	45,0	200	V	V
Potěhy	KH	Cas	Cas	501	609	121,5	628	V	V
Pozdeň	KD	Sla	Sla	1 186	423	35,7	398	V	V
Praskolesy	BE	Hrv	Hrv	510	882	172,8	838	V	V
Pravonín	BN	Vla	Vla	1 980	557	28,1	552	V	V
Prodašice	MB	MIB	MIB	227	92	40,5	92	V	V
Prosenická Lhota	PB	Sed	Sed	1 403	459	32,7	450	V	V
Průhonice	PZ	Cer	Jen	769	2 524	328,2	2 199	M	M
Prusice	PY	Ric	KCl	257	67	26,0	58	V	V
Předboj	PY	Bra	OVo	407	505	124,1	410	V	V
Předměřice nad Jizerou	MB	MIB	BJi	916	742	81,0	703	V	V
Přehvozdí	KO	CBr	CBr	283	212	75,0	193	V	V
Přelíc	KD	Sla	Sla	379	356	93,9	326	V	V
Přepěře	MB	MIB	MIB	319	133	41,7	127	V	V
Přerov nad Labem	NB	Lys	Lys	1 065	1 083	101,7	1 079	V	V
Přerubenice	RA	Rak	NSt	209	68	32,6	63	V	V
Přestavky u Čerčan	BN	Ben	Ben	648	275	42,5	263	V	V
Přezletice	PY	Bra	Bra	416	886	213,1	795	V	V
Příbram	PB	Pri	Pri	3 345	34 496	1 031,2	34 907	M	M
Příčina	RA	Rak	Rak	219	179	81,8	176	V	V
Příčovy	PB	Sed	Sed	309	272	88,1	254	V	V
Přílepy	RA	Rak	Rak	664	209	31,5	190	V	V
Přistoupim	KO	CBr	CBr	443	441	99,6	409	V	V
Příšimasy	KO	CBr	CBr	700	662	94,6	557	V	V
Psáry	PZ	Cer	Jen	1 123	3 096	275,6	2 575	M	M
Psáře	BN	Vla	Vla	830	127	15,3	118	V	V
Pšovlky	RA	Rak	Jsn	1 058	323	30,5	255	V	V
Ptice	PZ	Cer	Hos	781	570	72,9	504	V	V
Ptýrov	MB	MnH	MnH	491	177	36,1	171	V	V
Pustověty	RA	Rak	Kri	1 464	162	11,1	163	V	V
Pyšely	BN	Ben	Ben	1 281	1 547	120,8	1 322	V	V
Rabakov	MB	MIB	MIB	208	52	25,0	45	V	V
Rabyně	BN	Ben	TSa	1 589	253	15,9	240	V	V
Račice	RA	Rak	Kri	983	157	16,0	155	V	V
Radějovice	PY	Ric	Kam	508	270	53,1	230	V	V

Příloha 2 Přehled obcí ve Středočeském kraji s zařazením do městského a venkovského prostoru

16. pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zaľidnění (os./km ²)	Počet obyvatel průměr let 2003-2007	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
								varianta kapitoly:	
								2. krajská	4. ČR
Radětice	PB	Pri	Pri	468	154	32,9	140	V	V
Radíř	PB	Sed	Sed	1 249	211	16,9	213	V	V
Radim	KO	Kol	Pec	504	1 090	216,4	1 031	V	V
Radonice	PY	Bra	Bra	477	670	140,4	643	V	V
Radořovice	BN	Vla	Vla	802	315	39,3	304	V	V
Radovesnice I	KO	Kol	Kol	301	333	110,7	334	V	V
Radovesnice II	KO	Kol	TyL	1 284	431	33,6	415	V	V
Rakovník	RA	Rak	Rak	1 850	16 540	894,0	16 293	M	M
Rařovice	KH	KuH	UJa	1 234	368	29,8	334	V	V
Rataje	BN	Vla	Vla	449	181	40,3	189	V	V
Rataje nad Sázavou	KH	KuH	UJa	1 328	564	42,5	576	V	V
Ratboř	KO	Kol	Kol	477	510	106,9	511	V	V
Ratenice	KO	Kol	Pec	473	561	118,7	543	V	V
Ratměřice	BN	Vot	Vot	954	251	26,3	252	V	V
Roblín	PZ	Cer	Cer	561	212	37,8	198	V	V
Rohatsko	MB	MIB	MIB	192	189	98,6	158	V	V
Rohozec	KH	Cas	Cas	529	270	51,0	259	V	V
Rokytá	MB	MnH	MnH	1 062	223	21,0	203	V	V
Rokytovec	MB	MIB	MIB	535	127	23,7	118	V	V
Rosovice	PB	Dob	Dob	2 530	766	30,3	731	V	V
Rostoklaty	KO	CBr	CBr	703	449	63,9	426	V	V
Roztoky	PZ	Cer	Roz	844	7 389	875,3	6 416	M	M
Roztoky	RA	Rak	Kri	2 222	1 105	49,7	1 008	V	V
Rožďalovice	NB	Nym	Nym	2 390	1 634	68,4	1 618	V	V
Rožmitál pod Třemšínem	PB	Pri	RTr	5 297	4 365	82,4	4 282	M	M
Rpety	BE	Hrv	Hrv	593	464	78,3	444	V	V
Ruda	RA	Rak	NSt	2 167	672	31,0	682	V	V
Rudná	PZ	Cer	Hos	820	4 393	536,0	3 766	M	M
Rybníky	PB	Dob	Dob	565	300	53,1	275	V	V
Rynholec	RA	Rak	NSt	608	846	139,2	771	V	V
Řehenice	BN	Ben	Ben	1 104	342	31,0	419	V	V
Řendějov	KH	KuH	ZrS	839	245	29,2	250	V	V
Řepín	ME	Mel	Mel	1 531	595	38,9	583	V	V
Řepov	MB	MIB	MIB	237	688	290,1	630	V	V
Řeřichy	RA	Rak	Rak	488	113	23,1	94	V	V
Řevnice	PZ	Cer	Cer	1 014	3 041	299,9	2 968	M	M
Řevničov	RA	Rak	NSt	2 924	1 404	48,0	1 412	V	V
Říčany	PY	Ric	Ric	2 580	13 118	508,4	11 794	M	M
Řimovice	BN	Vla	Vla	331	198	59,9	194	V	V
Řisuty	KD	Sla	Sla	612	297	48,5	297	V	V
Řitka	PZ	Cer	MpB	393	869	220,9	748	V	V
Řitovice	MB	MIB	MIB	166	88	52,9	83	V	V
Sádek	PB	Pri	Pri	186	215	115,5	222	V	V
Sadská	NB	Nym	Sad	1 642	3 139	191,2	3 089	M	M
Samopše	KH	KuH	UJa	659	133	20,2	117	V	V
Sány	NB	Pod	Pod	947	472	49,9	462	V	V
Sázava	BN	Ben	Saz	2 041	3 797	186,0	3 775	M	M
Sazená	KD	Sla	Vel	677	303	44,8	273	V	V

Příloha 2 Přehled obcí ve Středočeském kraji s zařazením do městského a venkovského prostoru

17. pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zařidnění (os./km ²)	Počet obyvatel průměr let 2003-2007	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
								varianta kapitoly:	
								2. krajská	4. ČR
Sedlčany	PB	Sed	Sed	3 646	7 660	210,1	7 780	M	M
Sedlec	MB	MIB	BJi	501	211	42,1	187	V	V
Sedlec	PY	Bra	OVo	187	212	113,2	186	V	V
Sedlec-Prčice	PB	Sed	Sed	6 411	2 876	44,9	2 883	M	V
Sedlice	PB	Pri	RTr	569	217	38,1	218	V	V
Seletice	NB	Nym	Nym	1 138	181	15,9	166	V	V
Semčice	MB	MIB	MIB	397	655	165,1	545	V	V
Semice	NB	Lys	Lys	944	901	95,5	933	V	V
Semtěš	KH	Cas	Cas	502	264	52,6	262	V	V
Senec	RA	Rak	Rak	439	248	56,4	230	V	V
Senice	NB	Pod	Pod	447	185	41,4	177	V	V
Senohraby	PY	Ric	Ric	343	1 052	306,3	961	V	V
Senomaty	RA	Rak	Rak	1 410	1 024	72,6	944	V	V
Sezemice	MB	MnH	MnH	440	111	25,2	104	V	V
Schořov	KH	Cas	Cas	142	69	48,5	68	V	V
Sibřina	PY	Bra	Uva	441	642	145,4	537	V	V
Skalsko	MB	MIB	MIB	497	374	75,3	366	V	V
Skorkov	MB	MIB	BJi	1 662	477	28,7	409	V	V
Skryje	RA	Rak	Rak	1 504	139	9,2	130	V	V
Skřipel	BE	Hrv	Hrv	305	113	37,0	106	V	V
Skuhrov	BE	Ber	Ber	868	415	47,8	381	V	V
Skvrňov	KO	Kol	Kol	617	154	25,0	151	V	V
Slabce	RA	Rak	Rak	2 763	734	26,6	722	V	V
Slaný	KD	Sla	Sla	3 511	15 137	431,1	14 963	M	M
Slapy	PZ	Cer	JiP	2 024	748	37,0	689	V	V
Slatina	KD	Kld	Kld	522	433	83,0	417	V	V
Slavošov	KH	KuH	ZrS	759	161	21,2	162	V	V
Sloveč	NB	Pod	MKr	1 250	536	42,9	525	V	V
Slovénice	BN	Vla	Vla	295	36	12,2	38	V	V
Sluhy	PY	Bra	Bra	456	661	144,9	633	V	V
Sluštice	PY	Ric	Ric	410	328	80,1	319	V	V
Smečno	KD	Sla	Sla	962	1 826	189,9	1 785	V	V
Smílkov	BN	Vot	Vot	1 120	256	22,9	260	V	V
Smilovice	MB	MIB	MIB	1 493	627	42,0	600	V	V
Smilovice	RA	Rak	NSt	168	55	32,7	55	V	V
Smolotely	PB	Pri	Pri	1 092	221	20,2	221	V	V
Snět	BN	Vla	Vla	602	95	15,8	96	V	V
Soběhrdy	BN	Ben	Ben	1 012	355	35,1	320	V	V
Soběšín	KH	KuH	UJa	724	157	21,7	177	V	V
Sojovice	MB	MIB	BJi	755	484	64,1	453	V	V
Sokoleč	NB	Pod	Pod	626	838	133,9	797	V	V
Solenice	PB	Pri	Pri	754	417	55,3	379	V	V
Souňov	KH	Cas	Cas	267	121	45,3	116	V	V
Soutice	BN	Vla	Vla	1 088	232	21,3	231	V	V
Sovínky	MB	MIB	MIB	435	344	79,0	336	V	V
Spomyšl	ME	Mel	Mel	359	440	122,6	429	V	V
Srbeč	RA	Rak	NSt	623	306	49,2	288	V	V
Srbsko	BE	Ber	Ber	656	477	72,7	460	V	V

Příloha 2 Přehled obcí ve Středočeském kraji s zařazením do městského a venkovského prostoru

18. pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zařidnění (os./km ²)	Počet obyvatel průměr let 2003-2007	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
								varianta kapitoly:	
								2. krajská	4. ČR
Staňkovice	KH	KuH	UJa	1 203	255	21,2	244	V	V
Stará Huť	PB	Dob	Dob	826	1 202	145,5	1 173	V	V
Stará Lysá	NB	Lys	Lys	971	523	53,9	483	V	V
Starkoč	KH	Cas	Cas	409	102	24,9	104	V	V
Starosedlský Hrádek	PB	Pri	Brz	422	129	30,6	132	V	V
Starý Kolín	KO	Kol	Kol	879	1 549	176,3	1 553	V	V
Starý Vestec	NB	Lys	Lys	355	169	47,6	160	V	V
Stašov	BE	Ber	Ber	232	413	177,9	381	V	V
Statenice	PZ	Cer	Roz	378	1 038	274,4	804	V	V
Stehelčevs	KD	Kld	Kld	498	681	136,7	565	V	V
Stochov	KD	Kld	Kld	947	5 788	610,9	5 612	M	M
Stradonice	KD	Sla	Sla	256	94	36,7	99	V	V
Straky	NB	Nym	Nym	923	538	58,3	526	V	V
Strančice	PY	Ric	Ric	1 162	1 836	158,1	1 620	V	V
Stránka	ME	Mel	Mse	879	217	24,7	222	V	V
Stranný	BN	Ben	Ben	551	118	21,4	127	V	V
Strašnov	MB	MIB	MIB	506	251	49,6	245	V	V
Stratov	NB	Lys	Lys	631	427	67,7	418	V	V
Strážišť	MB	MnH	MnH	480	97	20,2	90	V	V
Strenice	MB	MIB	MIB	424	175	41,3	168	V	V
Strojetice	BN	Vla	Vla	501	122	24,4	126	V	V
Struhařov	BN	Ben	Ben	2 195	709	32,3	668	V	V
Struhařov	PY	Ric	Ric	579	635	109,8	608	V	V
Středokluky	PZ	Cer	Hos	554	961	173,4	878	V	V
Střemy	ME	Mel	Mel	1 170	374	32,0	356	V	V
Střeziměř	BN	Vot	Vot	820	318	38,8	324	V	V
Stříbrná Skalice	PY	Ric	KCl	2 443	1 105	45,2	977	V	V
Studeněves	KD	Sla	Sla	268	412	153,5	341	V	V
Studený	BN	Vla	Vla	442	89	20,2	92	V	V
Sudějov	KH	KuH	UJa	392	62	15,8	60	V	V
Sudoměř	MB	MIB	MIB	708	87	12,3	80	V	V
Sudovo Hlavno	PY	Bra	Bra	1 341	444	33,1	428	V	V
Suchdol	KH	KuH	KuH	1 931	1 070	55,4	1 067	V	V
Suchdol	PB	Pri	Pri	645	301	46,7	284	V	V
Suchomasty	BE	Ber	Ber	727	455	62,6	464	V	V
Sukorady	MB	MIB	MIB	543	358	65,9	305	V	V
Sulice	PY	Ric	Kam	992	1 315	132,6	1 122	V	V
Svárov	KD	Kld	Unh	420	432	102,8	317	V	V
Svatá	BE	Ber	Ber	551	364	66,1	346	V	V
Svaté Pole	PB	Dob	Dob	395	359	90,9	329	V	V
Svatý Jan	PB	Sed	Sed	2 167	652	30,1	637	V	V
Svatý Jan pod Skalou	BE	Ber	Ber	406	145	35,7	129	V	V
Svatý Mikuláš	KH	KuH	KuH	1 782	769	43,2	734	V	V
Svémyslice	PY	Bra	Cel	345	153	44,3	116	V	V
Světlce	PY	Ric	Ric	117	934	797,7	788	V	V
Svínaře	BE	Ber	Ber	748	429	57,3	319	V	V
Svínařov	KD	Kld	Kld	192	678	352,6	656	V	V
Svojetice	PY	Ric	Ric	257	637	247,7	552	V	V

Příloha 2 Přehled obcí ve Středočeském kraji s zařazením do městského a venkovského prostoru

19. pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zaľidnění (os./km ²)	Počet obyvatel průměr let 2003-2007	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
								varianta kapitoly:	
								2. krajská	4. ČR
Svojetín	RA	Rak	Rak	883	334	37,8	328	V	V
Svojšice	KO	Kol	Kou	982	586	59,7	558	V	V
Svojšice	PB	Pri	Brz	435	91	20,9	92	V	V
Svrkyně	PZ	Cer	Roz	590	290	49,1	270	V	V
Sýkořice	RA	Rak	Kri	1 586	466	29,4	432	V	V
Šanov	RA	Rak	Rak	763	481	63,0	474	V	V
Šebestěnice	KH	Cas	Cas	329	120	36,5	132	V	V
Šestajovice	PY	Bra	Uva	545	2 446	448,9	1 783	V	V
Šetějovice	BN	Vla	Vla	611	70	11,5	65	V	V
Šípy	RA	Rak	Rak	1 163	154	13,3	166	V	V
Škvorec	PY	Bra	Uva	1 274	1 129	88,6	1 010	V	V
Šlapanice	KD	Sla	Sla	690	201	29,1	193	V	V
Štěchovice	PZ	Cer	JiP	1 430	1 620	113,3	1 485	V	V
Štětkovice	PB	Sed	Sed	498	296	59,4	298	V	V
Štíhlíce	PY	Ric	KCI	519	134	25,8	129	V	V
Štipoklasý	KH	KuH	KuH	379	136	35,9	137	V	V
Švihov	RA	Rak	Jsn	296	56	18,9	48	V	V
Tachlovice	PZ	Cer	Hos	636	678	106,7	537	V	V
Tatce	KO	Kol	Pec	443	564	127,4	558	V	V
Tehov	BN	Vla	Vla	610	296	48,6	307	V	V
Tehov	PY	Ric	Ric	820	587	71,6	475	V	V
Tehovec	PY	Ric	Ric	278	356	127,9	263	V	V
Těchařovice	PB	Pri	Pri	446	39	8,8	38	V	V
Teplýšovice	BN	Ben	Ben	1 056	414	39,2	393	V	V
Tetín	BE	Ber	Ber	1 030	813	79,0	759	V	V
Tichonice	BN	Vla	Vla	1 001	197	19,7	195	V	V
Tisem	BN	Ben	Ben	346	213	61,6	204	V	V
Tismice	KO	CBR	CBR	750	420	56,0	385	V	V
Tišice	ME	Ner	Ner	1 271	1 711	134,6	1 541	V	V
Tlustice	BE	Hrv	Hrv	409	910	222,5	835	V	V
Tmaň	BE	Ber	Ber	1 008	1 049	104,0	1 012	V	V
Točník	BE	Hrv	Hrv	538	218	40,5	218	V	V
Tochovice	PB	Pri	Brz	1 185	671	56,6	603	V	V
Tomice	BN	Vla	Vla	723	138	19,1	130	V	V
Toušice	KO	Kol	Kou	718	266	37,0	270	V	V
Trhové Dušníky	PB	Pri	Pri	690	402	58,2	402	V	V
Trhový Štěpánov	BN	Vla	Vla	2 890	1 356	46,9	1 282	V	V
Trnová	PZ	Cer	MpB	427	164	38,4	107	V	V
Trubín	BE	Ber	Ber	372	305	81,9	249	V	V
Trubská	BE	Ber	Ber	186	132	70,9	115	V	V
Třebestovice	NB	Nym	Sad	337	752	223,1	786	V	V
Třebešice	KH	Cas	Cas	720	257	35,7	235	V	V
Třebešice	BN	Ben	Ben	418	80	19,2	80	V	V
Třebětín	KH	KuH	KuH	1 241	113	9,1	118	V	V
Třebichovice	KD	Kld	Kld	385	558	145,0	533	V	V
Třebíz	KD	Sla	Sla	485	180	37,1	169	V	V
Třeboc	RA	Rak	NSt	951	129	13,6	131	V	V
Třebonín	KH	Cas	Cas	343	140	40,8	131	V	V

Příloha 2 Přehled obcí ve Středočeském kraji s zařazením do městského a venkovského prostoru

20. pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zařidnění (os./km ²)	Počet obyvatel průměr let 2003-2007	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
								varianta kapitoly:	
								2. krajská	4. ČR
Třebotov	PZ	Cer	Cer	688	1 169	169,9	1 100	V	V
Třebovle	KO	Kol	Kou	1 095	448	40,9	410	V	V
Třebsko	PB	Pri	Pri	349	204	58,5	209	V	V
Třebusice	KD	Kld	Kld	427	499	116,7	476	V	V
Tři Dvory	KO	Kol	Kol	462	860	186,2	857	V	V
Třtice	RA	Rak	NSt	889	479	53,9	463	V	V
Tuhaň	ME	Mel	Mel	461	593	128,5	557	V	V
Tuchlovice	KD	Kld	Kld	1 276	2 253	176,5	2 165	M	M
Tuchoměřice	PZ	Cer	Hos	887	1 176	132,6	1 084	V	V
Tuchoraz	KO	CBR	CBR	593	395	66,7	362	V	V
Tuklaty	KO	CBR	CBR	817	696	85,2	664	V	V
Tupadly	ME	Mel	Mel	637	135	21,2	129	V	V
Tupadly	KH	Cas	Cas	660	583	88,3	550	V	V
Tursko	PZ	Cer	Roz	897	615	68,5	547	V	V
Tuřany	KD	Sla	Sla	356	543	152,3	500	V	V
Tuřice	MB	MIB	BJi	484	275	56,8	242	V	V
Tušovice	PB	Pri	Brz	335	98	29,3	98	V	V
Týnec nad Labem	KO	Kol	TyL	1 569	2 006	127,8	1 915	V	V
Týnec nad Sázavou	BN	Ben	TSa	2 574	5 461	212,2	5 198	M	M
Uhliřská Lhota	KO	Kol	TyL	909	372	40,9	363	V	V
Uhliřské Janovice	KH	KuH	UJa	2 543	3 114	122,4	3 091	M	M
Úholičky	PZ	Cer	Roz	427	673	157,8	603	V	V
Úhonice	PZ	Cer	Hos	994	953	95,9	914	V	V
Uhy	KD	Sla	Vel	580	373	64,3	372	V	V
Újezd	BE	Hrv	Hrv	1 042	628	60,3	560	V	V
Újezdec	ME	Krp	Krp	237	100	42,2	95	V	V
Ujkovice	MB	MIB	MIB	655	104	15,9	100	V	V
Úmonín	KH	KuH	KuH	1 374	469	34,1	443	V	V
Úmyslovice	NB	Pod	Pod	623	312	50,1	303	V	V
Únětice	PZ	Cer	Roz	316	615	194,9	549	V	V
Unhošť	KD	Kld	Unh	1 741	3 720	213,7	3 516	M	M
Úvaly	PY	Bra	Uva	1 097	5 705	520,2	5 031	M	M
Úžice	KH	KuH	UJa	1 856	609	32,8	604	V	V
Úžice	ME	Krp	Krp	1 030	802	77,9	771	V	V
Václavice	BN	Ben	Ben	825	483	58,5	456	V	V
Václavy	RA	Rak	Rak	530	64	12,1	62	V	V
Vavřinec	KH	KuH	UJa	1 068	480	45,0	462	V	V
Veleň	PY	Bra	Bra	696	867	124,5	822	V	V
Velenice	NB	Pod	MKr	802	218	27,2	204	V	V
Velenka	NB	Nym	Sad	498	266	53,4	231	V	V
Veletov	KO	Kol	TyL	528	224	42,5	219	V	V
Veliká Ves	PY	Bra	OVo	569	270	47,4	255	V	V
Velim	KO	Kol	Kol	1 570	2 093	133,3	2 041	M	V
Veliš	BN	Vla	Vla	1 227	319	26,0	321	V	V
Velká Buková	RA	Rak	Kri	1 353	253	18,7	252	V	V
Velká Dobrá	KD	Kld	Kld	842	1 547	183,7	1 387	V	V
Velká Chmelištná	RA	Rak	Rak	835	49	5,9	54	V	V
Velká Lečice	PB	Dob	Dob	520	151	29,1	164	V	V

Příloha 2 Přehled obcí ve Středočeském kraji s zařazením do městského a venkovského prostoru

21. pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zařidnění (os./km ²)	Počet obyvatel průměr let 2003-2007	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
								varianta kapitoly:	
								2. krajská	4. ČR
Velké Popovice	PY	Ric	Ric	1 562	2 325	148,9	2 031	M	V
Velké Přílepy	PZ	Cer	Roz	567	2 367	417,5	1 574	V	V
Velké Přítočno	KD	Kld	Kld	241	899	373,3	847	V	V
Velké Všelisy	MB	MIB	MIB	1 448	374	25,8	352	V	V
Velký Borek	ME	Mel	Mel	1 043	969	92,9	881	V	V
Velký Chlumec	BE	Hrv	Hrv	453	379	83,6	336	V	V
Velký Osek	KO	Kol	Kol	1 056	2 187	207,1	2 145	M	M
Veltruby	KO	Kol	Kol	938	1 351	144,0	1 310	V	V
Veltrusy	ME	Krp	Krp	802	1 799	224,4	1 689	V	V
Velvary	KD	Sla	Vel	1 810	2 965	163,9	2 931	M	M
Veselice	MB	MIB	MIB	290	115	39,6	98	V	V
Vestec	PZ	Cer	Jen	472	2 078	440,2	1 546	V	V
Vestec	NB	Nym	Nym	744	310	41,7	312	V	V
Věšín	PB	Pri	RTr	1 706	663	38,9	631	V	V
Větrušice	PY	Bra	OVo	285	424	148,6	390	V	V
Vidice	KH	KuH	KuH	1 176	220	18,7	224	V	V
Vidim	ME	Mel	Mel	873	167	19,1	185	V	V
Vinaře	KH	Cas	Cas	513	261	50,9	244	V	V
Vinařice	KD	Kld	Kld	516	1 855	359,8	1 772	V	V
Vinařice	BE	Ber	Ber	495	92	18,6	87	V	V
Vinařice	MB	MIB	MIB	449	276	61,5	258	V	V
Vinec	MB	MIB	MIB	442	270	61,0	252	V	V
Višňová	PB	Pri	Pri	1 717	635	37,0	621	V	V
Vitice	KO	CBR	CBR	2 238	1 047	46,8	1 007	V	V
Vižina	BE	Hrv	Hrv	389	232	59,7	222	V	V
Vlačice	KH	Cas	Cas	526	253	48,1	253	V	V
Vlastějovice	KH	KuH	ZrS	1 905	489	25,7	496	V	V
Vlašim	BN	Vla	Vla	4 144	12 053	290,9	12 113	M	M
Vlkančice	PY	Ric	KCl	730	118	16,2	94	V	V
Vlkaneč	KH	Cas	Cas	1 413	597	42,2	600	V	V
Vlkava	MB	MIB	MIB	774	419	54,2	391	V	V
Vlkov pod Oškobrhem	NB	Pod	Pod	142	133	93,6	113	V	V
Vodochody	PY	Bra	OVo	494	506	102,5	449	V	V
Vodranty	KH	Cas	Cas	160	68	42,5	72	V	V
Vodslivý	BN	Ben	Saz	472	92	19,5	93	V	V
Vojkov	BN	Vot	Vot	1 554	518	33,3	499	V	V
Vojkovice	ME	Krp	Krp	1 113	823	74,0	684	V	V
Volárna	KO	Kol	Kol	406	466	114,7	460	V	V
Volenice	PB	Pri	Brz	1 042	402	38,6	374	V	V
Vonoklasy	PZ	Cer	Cer	303	465	153,4	433	V	V
Voťice	BN	Vot	Vot	3 640	4 481	123,1	4 456	M	M
Voznice	PB	Dob	Dob	1 432	516	36,0	476	V	V
Vracovice	BN	Vla	Vla	1 093	369	33,8	368	V	V
Vraňany	ME	Mel	Mel	968	869	89,8	850	V	V
Vrančice	PB	Pri	Pri	886	140	15,8	141	V	V
Vrané nad Vltavou	PZ	Cer	JiP	426	2 207	518,6	2 032	M	M
Vranov	BN	Ben	Ben	949	332	35,0	315	V	V
Vranovice	PB	Pri	RTr	623	279	44,8	264	V	V

Příloha 2 Přehled obcí ve Středočeském kraji s zařazením do městského a venkovského prostoru

22. pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zaľidnění (os./km ²)	Počet obyvatel průměr let 2003-2007	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
								varianta kapitoly:	
								2. krajská	4. ČR
Vraný	KD	Sla	Sla	1 701	769	45,2	774	V	V
Vrátkov	KO	CBr	CBr	242	228	94,2	234	V	V
Vrátno	MB	MIB	MIB	593	109	18,4	108	V	V
Vráž	BE	Ber	Ber	632	970	153,5	896	V	V
Vrbčany	KO	Kol	Pec	620	337	54,3	315	V	V
Vrbice	NB	Pod	MKr	584	172	29,5	177	V	V
Vrbičany	KD	Sla	Sla	350	239	68,3	214	V	V
Vrbová Lhota	NB	Pod	Pod	603	408	67,6	380	V	V
Vrdy	KH	Cas	Cas	1 849	3 067	165,9	3 083	M	M
Vrchotovy Janovice	BN	Vot	Vot	2 308	940	40,7	892	V	V
Všechlapy	BN	Vla	Vla	555	81	14,6	79	V	V
Všechlapy	NB	Nym	Nym	305	642	210,8	604	V	V
Všejanya	MB	MIB	MIB	940	593	63,1	569	V	V
Všenory	PZ	Cer	Cer	355	1 555	437,4	1 486	V	V
Všeradice	BE	Ber	Ber	737	407	55,2	408	V	V
Všestary	PY	Ric	Ric	444	605	136,3	521	V	V
Všestudy	ME	Krp	Krp	472	314	66,5	314	V	V
Všesulov	RA	Rak	Rak	418	134	32,1	108	V	V
Všetaty	ME	Ner	Ner	1 287	2 155	167,5	2 050	M	M
Všetaty	RA	Rak	Rak	601	315	52,4	313	V	V
Vševily	PB	Pri	RTr	583	121	20,8	114	V	V
Vykáň	NB	CBr	CBr	616	354	57,5	316	V	V
Vysoká	ME	Mel	Mel	2 841	814	28,7	784	V	V
Vysoká u Příbramě	PB	Pri	Pri	487	316	65,0	297	V	V
Vysoký Chlumec	PB	Sed	Sed	2 390	796	33,3	797	V	V
Vysoký Újezd	BN	Ben	TSa	407	203	49,9	189	V	V
Vysoký Újezd	BE	Ber	Ber	1 155	582	50,4	537	V	V
Vyšehořovice	PY	Bra	Cel	660	550	83,4	555	V	V
Výžerky	PY	Ric	KCl	656	119	18,1	113	V	V
Vyžlovka	PY	Ric	KCl	378	553	146,4	504	V	V
Xaverov	BN	Ben	Saz	217	56	25,8	55	V	V
Záboří nad Labem	KH	KuH	KuH	891	817	91,7	785	V	V
Zadní Třebaň	BE	Ber	Ber	357	681	190,6	634	V	V
Záhornice	NB	Pod	MKr	1 707	328	19,2	317	V	V
Zahořany	PZ	Cer	MpB	272	240	88,3	199	V	V
Zaječov	BE	Hrv	Hrv	703	1 383	196,7	1 354	V	V
Zájezd	KD	Kld	Kld	211	113	53,6	103	V	V
Zákolany	KD	Kld	Kld	568	540	95,0	518	V	V
Zalešany	KO	Kol	Kou	491	109	22,2	110	V	V
Zálezlice	ME	Ner	Ner	761	375	49,3	360	V	V
Zalužany	PB	Pri	Pri	955	359	37,6	341	V	V
Záluží	BE	Hrv	Hrv	455	473	103,9	466	V	V
Zápy	PY	Bra	Bra	876	757	86,4	668	V	V
Záryby	PY	Bra	Bra	816	809	99,1	741	V	V
Zásmuky	KO	Kol	Kol	2 411	1 805	74,9	1 790	V	V
Zavidov	RA	Rak	Rak	379	321	84,7	310	V	V
Zbečno	RA	Rak	Kri	1 515	468	30,9	441	V	V
Zbenice	PB	Pri	Pri	384	136	35,5	128	V	V

Příloha 2 Přehled obcí ve Středočeském kraji s zařazením do městského a venkovského prostoru

dokončení

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zalidnění (os./km ²)	Počet obyvatel průměr let 2003-2007	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
								varianta kapitoly:	
								2. krajská	4. ČR
Zbizuby	KH	KuH	UJa	1 939	430	22,2	402	V	V
Zbožíčko	NB	Nym	Nym	428	207	48,4	183	V	V
Zbraslavice	KH	KuH	KuH	3 809	1 393	36,6	1 371	V	V
Zbuzany	PZ	Cer	Hos	491	883	179,7	687	V	V
Zbýšov	KH	Cas	Cas	2 617	627	24,0	619	V	V
Zdětín	MB	MIB	BJi	792	487	61,5	448	V	V
Zdíby	PY	Bra	OVo	968	2 280	235,5	1 582	V	V
Zdice	BE	Ber	Ber	1 380	4 033	292,3	3 900	M	M
Zdislavice	BN	Vla	Vla	678	535	79,0	526	V	V
Zduchovice	PB	Pri	Pri	852	286	33,6	261	V	V
Zeleneč	PY	Bra	Cel	1 074	2 634	245,2	1 936	V	V
Zichovec	KD	Sla	Sla	161	102	63,4	88	V	V
Zlatá	PY	Bra	Uva	112	103	91,6	83	V	V
Zlatníky-Hodkovice	PZ	Cer	Jen	766	1 123	146,7	1 033	V	V
Zlončice	ME	Krp	Krp	465	425	91,3	224	V	V
Zlonice	KD	Sla	Sla	1 607	2 333	145,2	2 244	M	V
Zlonín	PY	Bra	Bra	309	226	73,2	194	V	V
Zlosyň	ME	Krp	Krp	588	405	68,9	366	V	V
Zruč nad Sázavou	KH	KuH	ZrS	1 641	5 010	305,2	4 974	M	M
Zvánovice	PY	Ric	Ric	651	408	62,7	359	V	V
Zvěřínek	NB	Nym	Sad	205	248	120,7	232	V	V
Zvěstov	BN	Vot	Vot	2 240	382	17,1	390	V	V
Zvole	PZ	Cer	Jen	725	1 528	210,6	1 268	V	V
Zvoleněves	KD	Sla	Sla	460	816	177,6	811	V	V
Žabonosy	KO	Kol	Kou	310	223	71,8	215	V	V
Žáky	KH	Cas	Cas	566	340	60,1	340	V	V
Ždánice	KO	Kol	Kou	1 052	322	30,6	312	V	V
Žďár	MB	MnH	MnH	1 481	1 246	84,2	1 206	V	V
Žďár	RA	Rak	Jsn	865	84	9,7	89	V	V
Žebrák	BE	Hrv	Hrv	851	2 081	244,4	1 985	V	V
Žehuň	KO	Kol	Kol	911	428	47,0	435	V	V
Žehušice	KH	Cas	Cas	895	606	67,7	592	V	V
Želenice	KD	Sla	Sla	467	180	38,5	174	V	V
Železná	BE	Ber	Ber	401	244	60,8	249	V	V
Želízy	ME	Mel	Mel	1 106	500	45,2	482	V	V
Žerčice	MB	MIB	MIB	778	346	44,5	332	V	V
Židněves	MB	MIB	MIB	450	304	67,6	250	V	V
Žilina	KD	Kld	Kld	786	802	102,0	754	V	V
Žitovlice	NB	Nym	Nym	658	144	21,9	134	V	V
Žiželice	KO	Kol	TyL	1 860	1 496	80,4	1 343	V	V
Žižice	KD	Sla	Sla	1 206	565	46,8	538	V	V
Žleby	KH	Cas	Cas	1 465	1 295	88,4	1 278	V	V
Županovice	PB	Dob	Dob	487	77	15,8	80	V	V

**Grafická příloha ke kapitole 2
(Městský a venkovský prostor ve Středočeském kraji)**

Vymezení venkovského a městského prostoru ve Středočeském kraji

Venkovským prostorem jsou obce s velikostí do 2 000 obyvatel

- venkovský prostor
- městský prostor
- vojenský újezd
- obce spověřené obecním úřadem
- obce s rozšířenou působností jsou podtrženy

Hustota zalidnění v obcích Středočeského kraje k 31. 12. 2008

průměr kraje celkem = 114,4

v tom:

venkovský prostor = 60,4

městský prostor = 366,3

počet obyvatel na 1 km²

venkovský prostor

méně než 50,0

50,0 - 99,9

100,0 - 149,9

150,0 a více

městský prostor

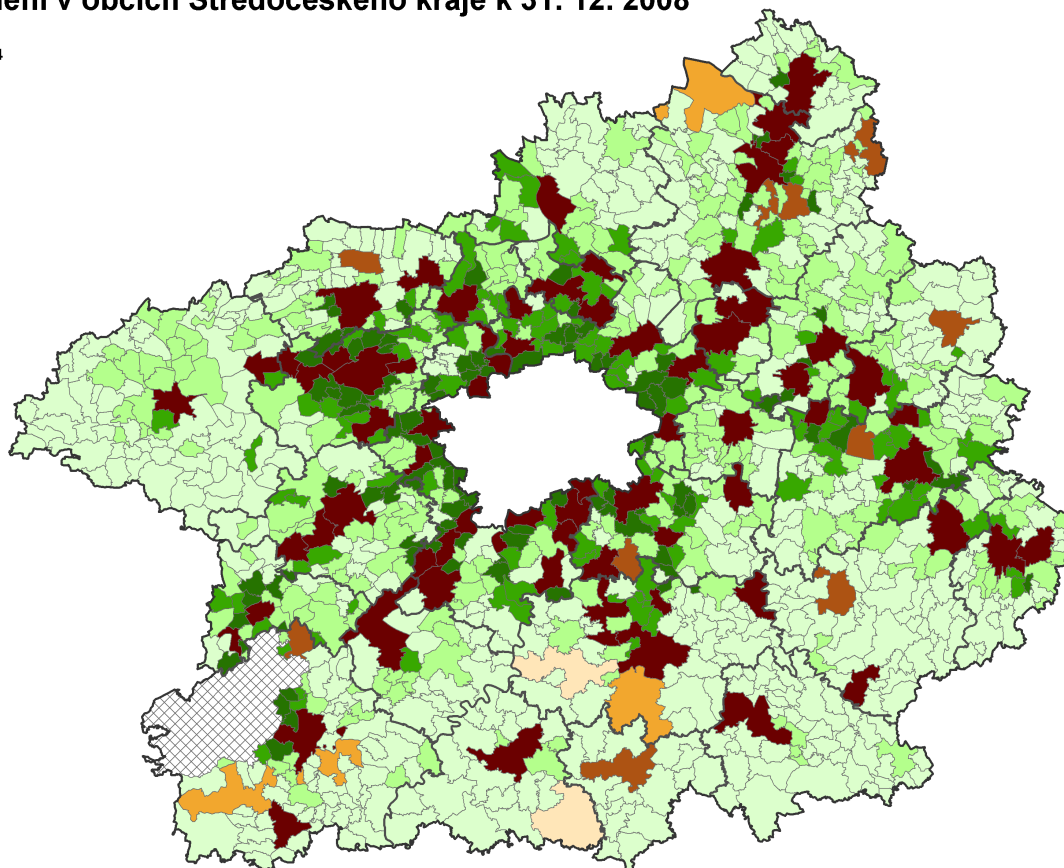
méně než 50,0

50,0 - 99,9

100,0 - 149,9

150,0 a více

vojenský újezd

Index stáří v obcích Středočeského kraje k 31. 12. 2008

průměr kraje celkem = 95,6

v tom:

venkovský prostor = 91,7

městský prostor = 98,7

index stáří v % (obyvatelstvo
ve věku 65 a více let / 0 - 14 let)

venkovský prostor

méně než 70,0

70,0 - 99,9

100,0 - 129,9

130,0 a více

městský prostor

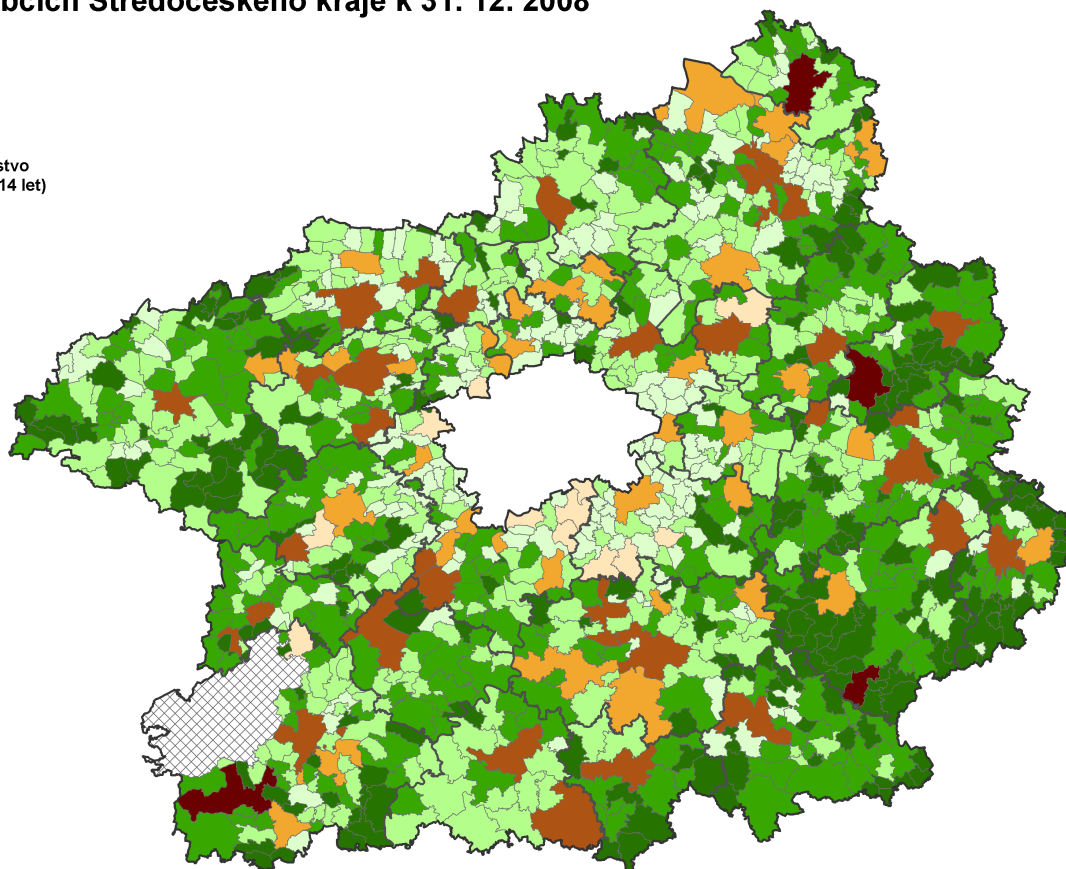
méně než 70,0

70,0 - 99,9

100,0 - 129,9

130,0 a více

vojenský újezd

Podíl zemědělské půdy na katastrálním území obcí Středočeského kraje k 31. 12. 2008

průměr kraje celkem = 61,8

v tom:

venkovský prostor = 62,8

městský prostor = 57,2

podíl zemědělské půdy v %

venkovský prostor

méně než 40,0

40,0 - 59,9

60,0 - 79,9

80,0 a více

městský prostor

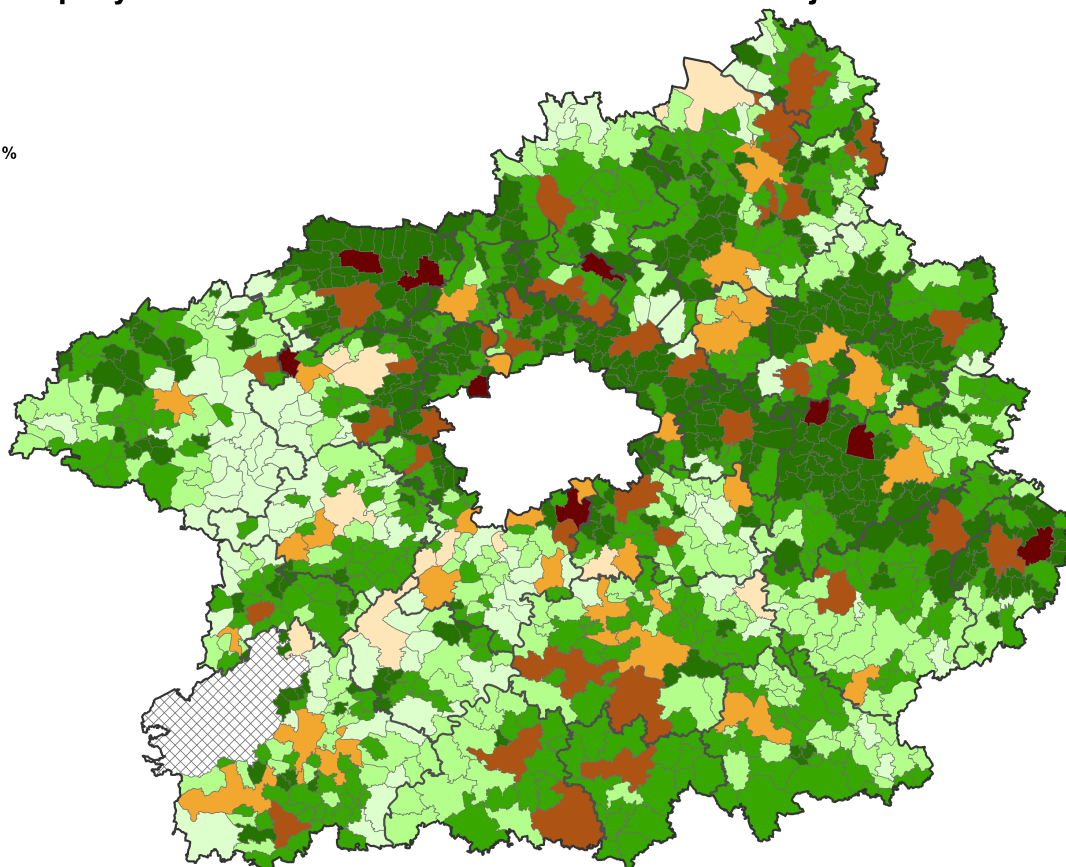
méně než 40,0

40,0 - 59,9

60,0 - 79,9

80,0 a více

vojenský újezd

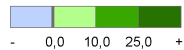

Změna počtu obyvatel v obcích Středočeského kraje mezi roky 2000 a 2008

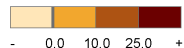
průměr kraje celkem = 9,7
v tom:
venkovský prostor = 14,6
městský prostor = 6,3

změna počtu obyvatel v %

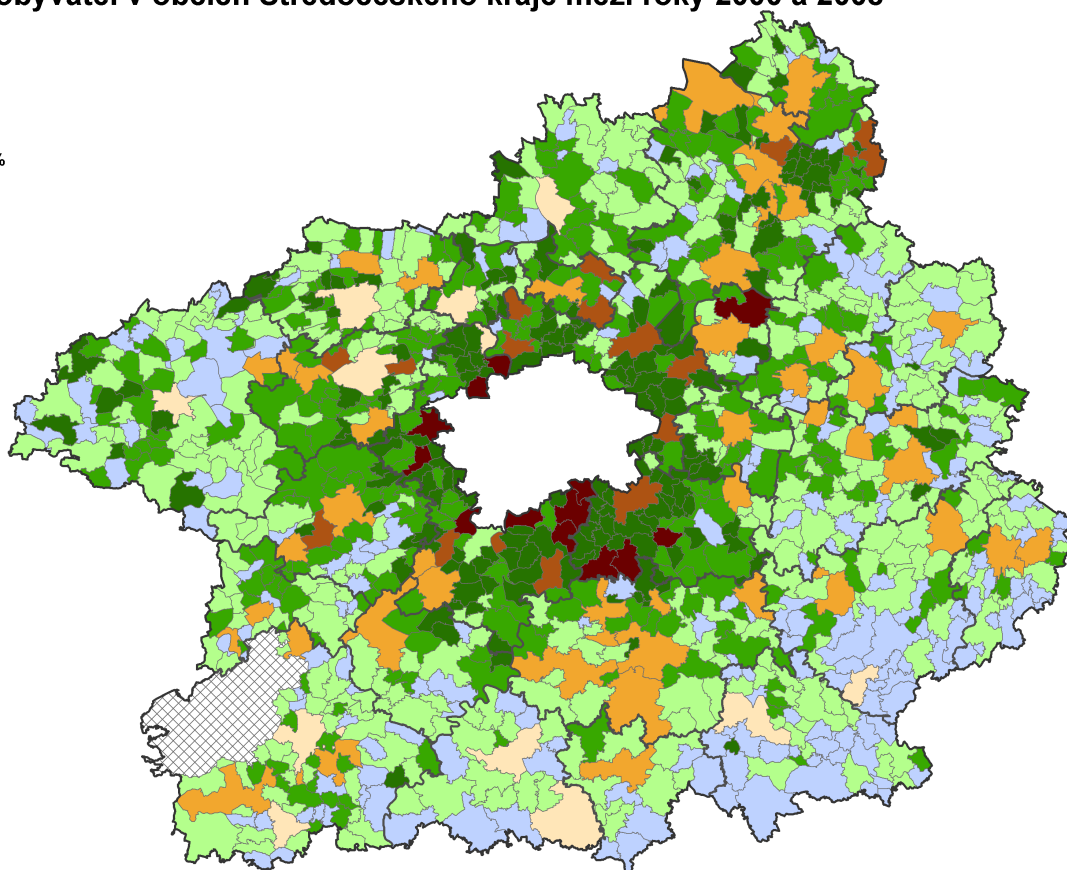
venkovský prostor

městský prostor

vojenský újezd

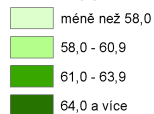

Míra ekonomické aktivity v obcích Středočeského kraje k 1. 3. 2001 (SLDB)

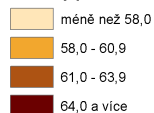
průměr kraje celkem = 62,0
v tom:
venkovský prostor = 60,3
městský prostor = 63,2

míra ekonomické aktivity v %
(ekonomicky aktivní /
obyvatelstvo ve věku 15 a více let)

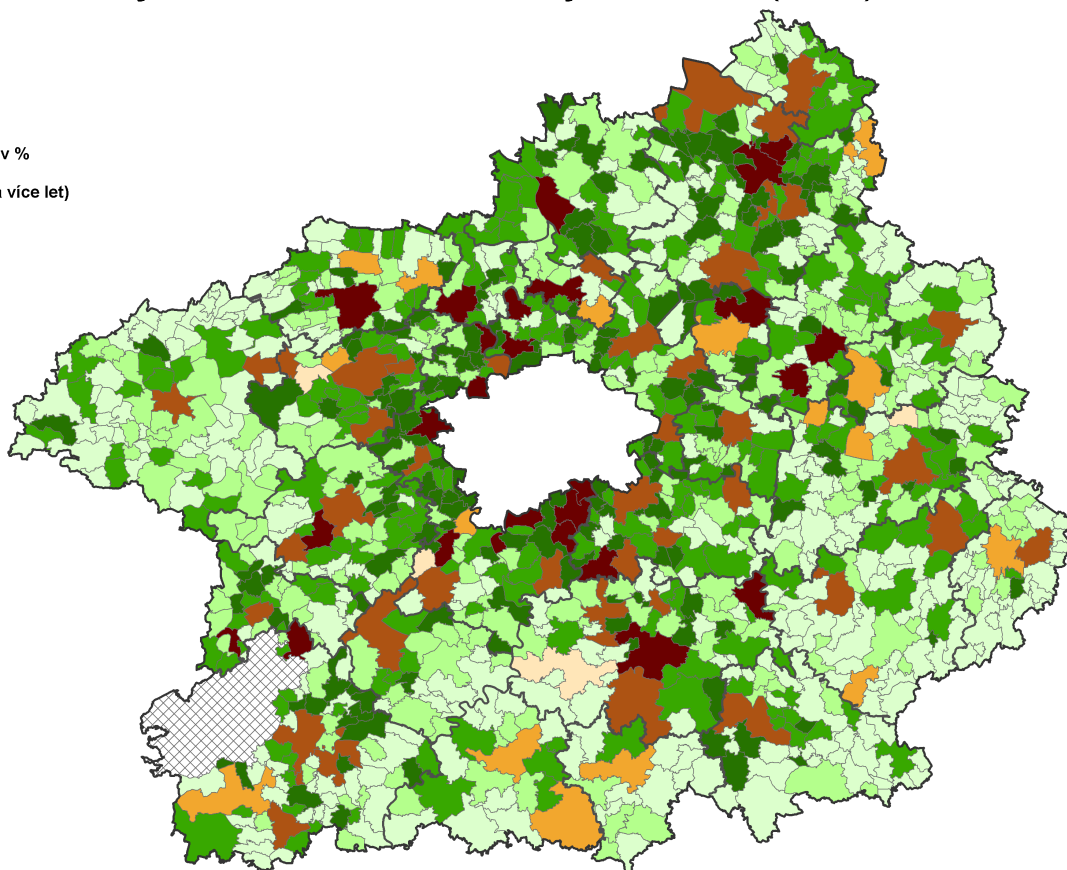
venkovský prostor

městský prostor

vojenský újezd

Míra nezaměstnanosti v obcích Středočeského kraje k 31. 12. 2008

průměr kraje celkem = 5,1
v tom:
venkovský prostor = 5,5
městský prostor = 4,9

míra nezaměstnanosti v %

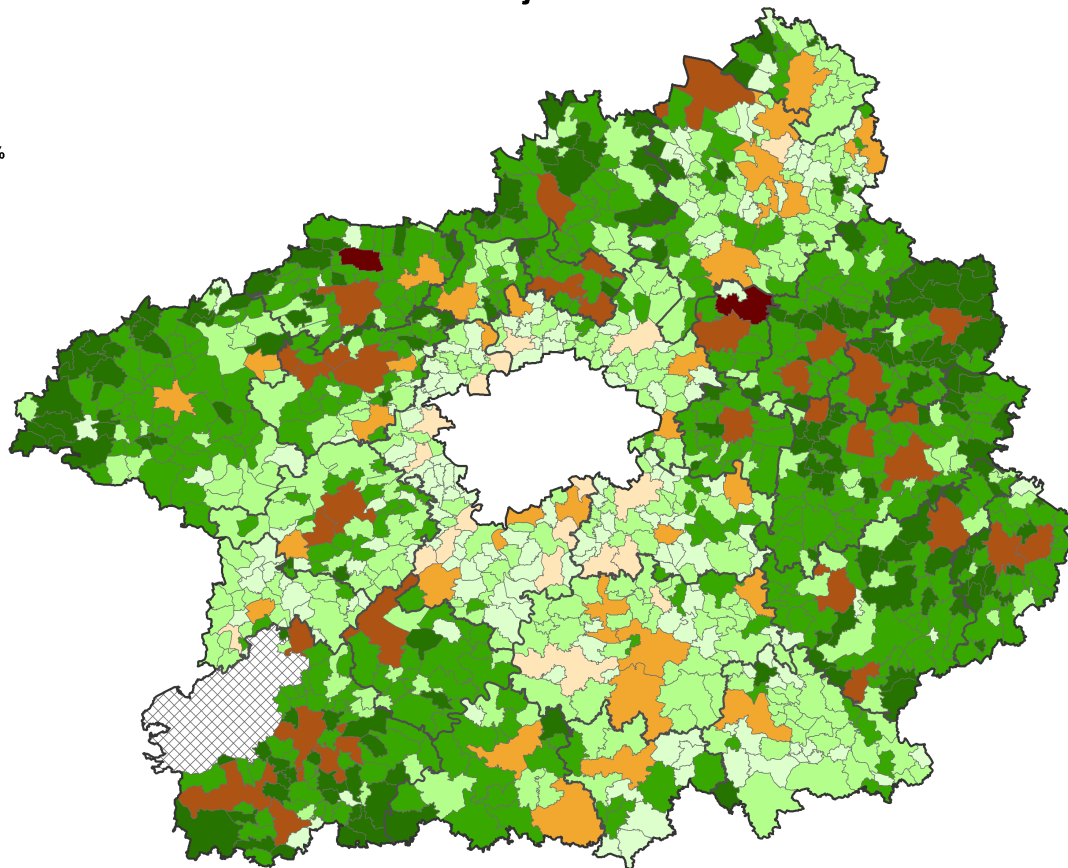
venkovský prostor

méně než 2,5
2,5 - 4,9
5,0 - 8,9
9,0 a více

městský prostor

méně než 2,5
2,5 - 4,9
5,0 - 8,9
9,0 a více

vojenský újezd

Dokončené byty v obcích Středočeského kraje v letech 2001 až 2008

průměr kraje celkem = 5,0
v tom:
venkovský prostor = 5,8
městský prostor = 4,4

dokončené byty na 1 000 obyvatel
(roční průměr)

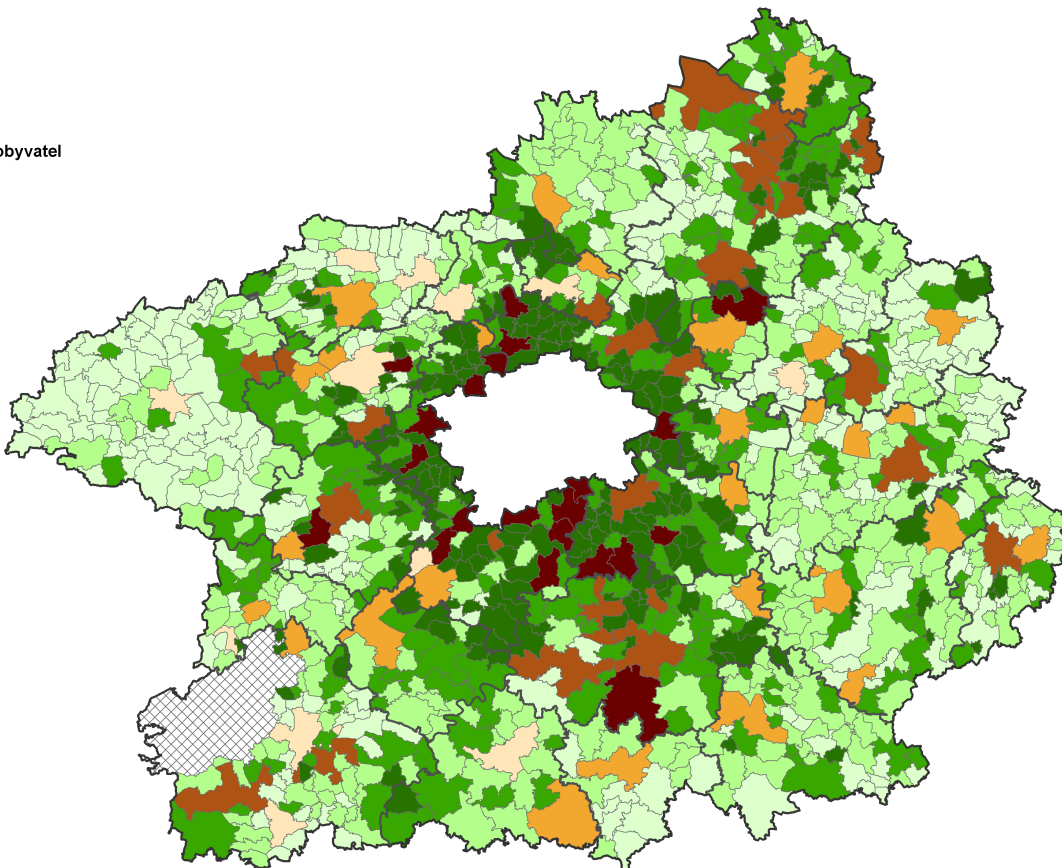
venkovský prostor

méně než 1,5
1,5 - 3,4
3,5 - 6,9
7,0 a více

městský prostor

méně než 1,5
1,5 - 3,4
3,5 - 6,9
7,0 a více

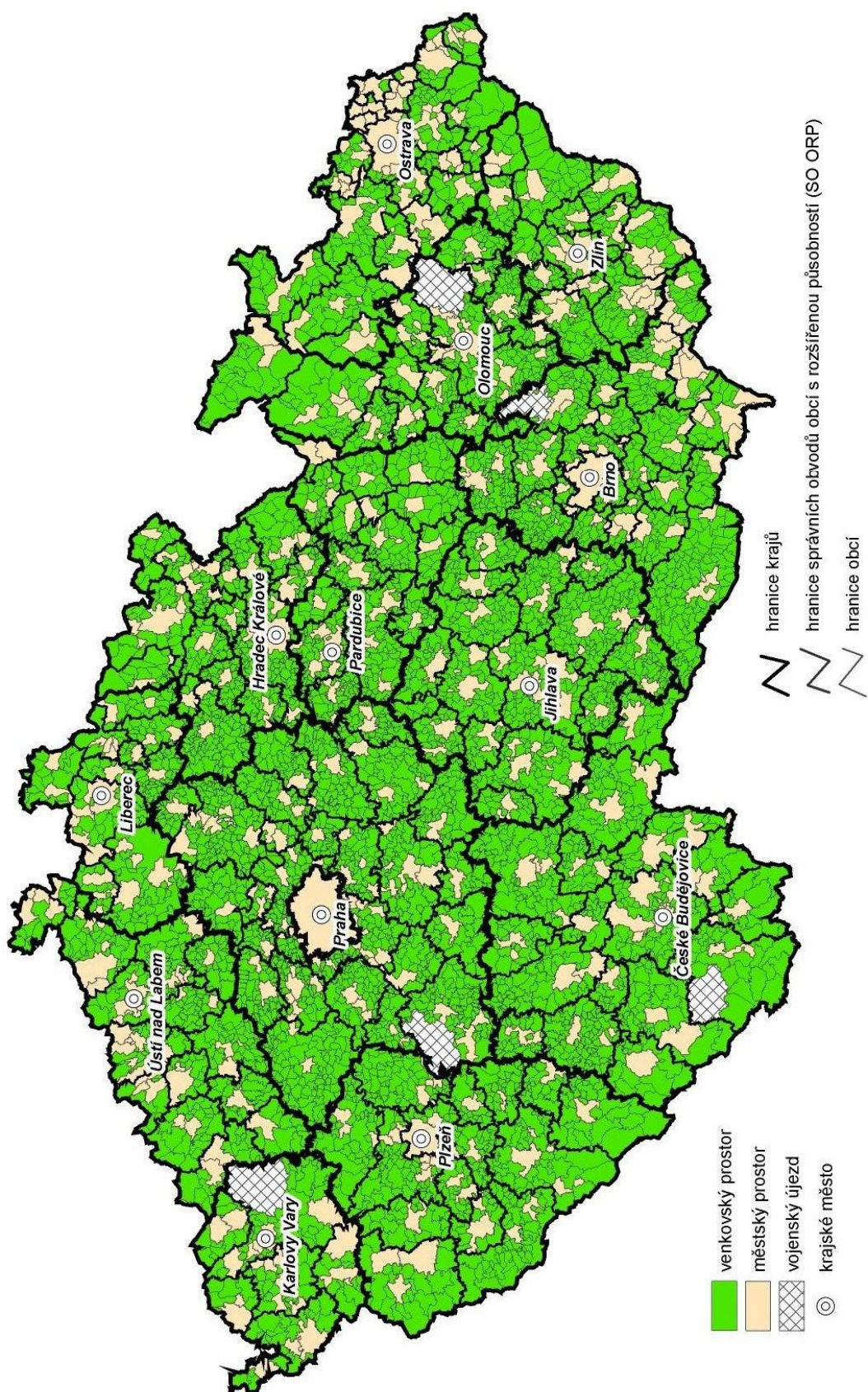
vojenský újezd

Grafická příloha ke kapitole 4
(Mezikrajské srovnání městského a venkovského prostoru)

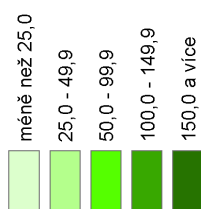
Vymezení venkovského a městského prostoru v České republice

Venkovským prostorem jsou obce s velikostí do 2 000 obyvatel a obce s velikostí do 3 000 obyvatel, které mají hustotu zalidnění menší než 150 obyvatel/km²

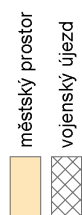

Hustota zalidnění v obcích venkovského prostoru k 31. 12. 2008

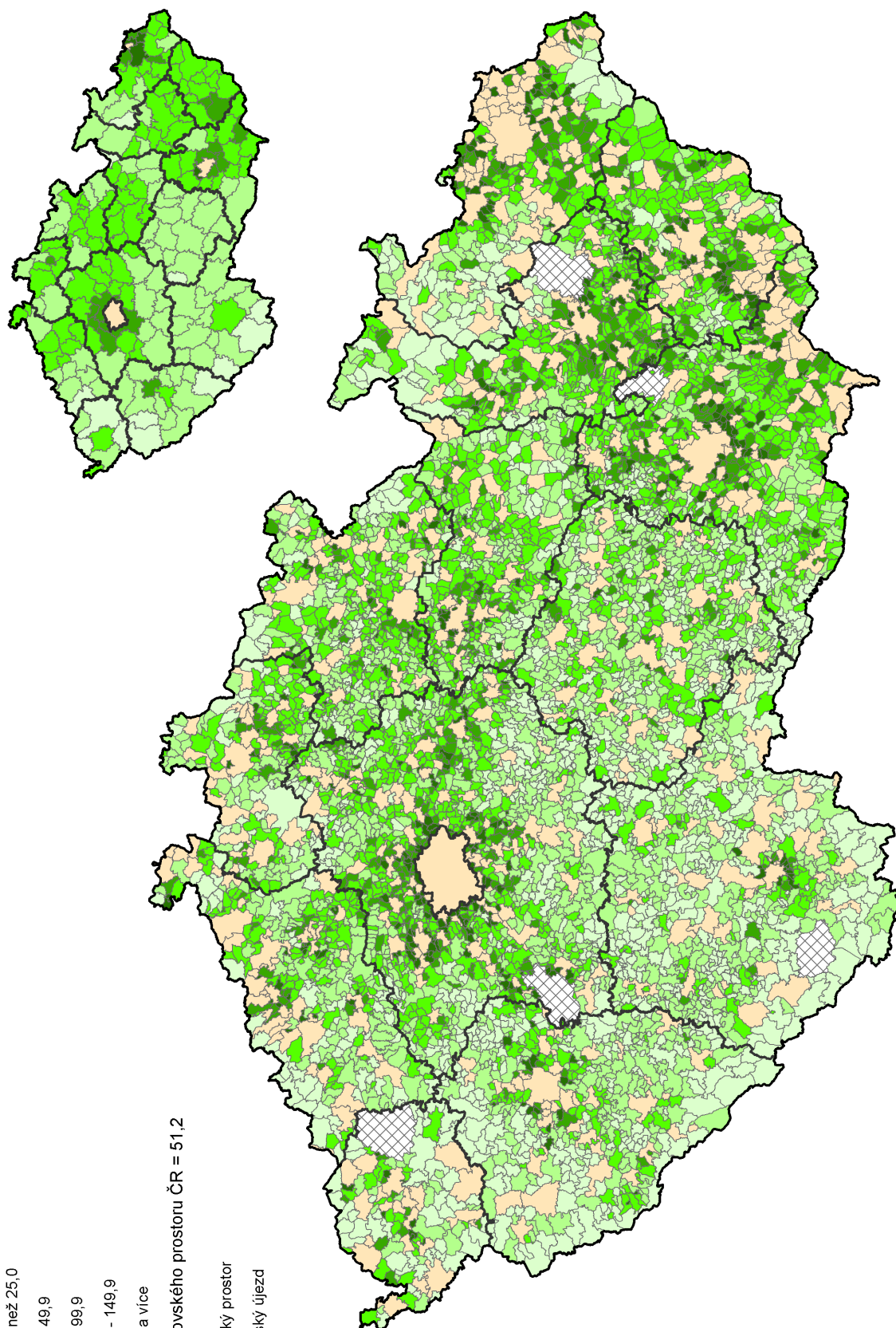
počet obyvatel na 1 km²

průměr venkovského prostoru ČR = 51,2

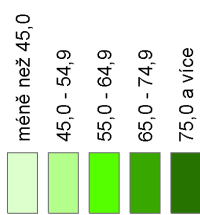

Hustota zalidnění ve venkovském prostoru SO ORP

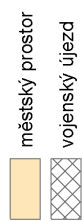

Podíl zemědělské půdy na katastrálním území obcí venkovského prostoru k 31. 12. 2008

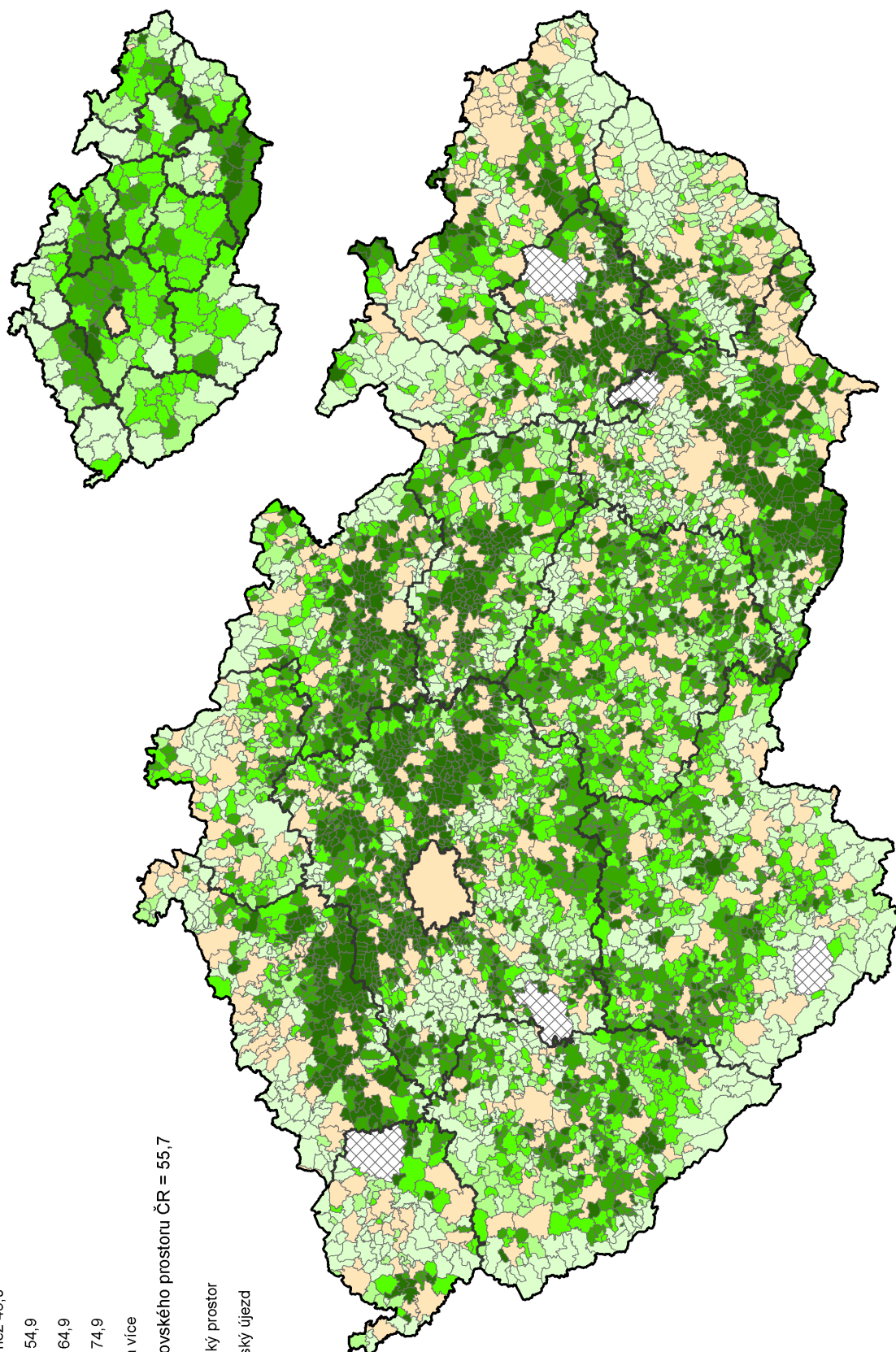
podíl zemědělské půdy v %

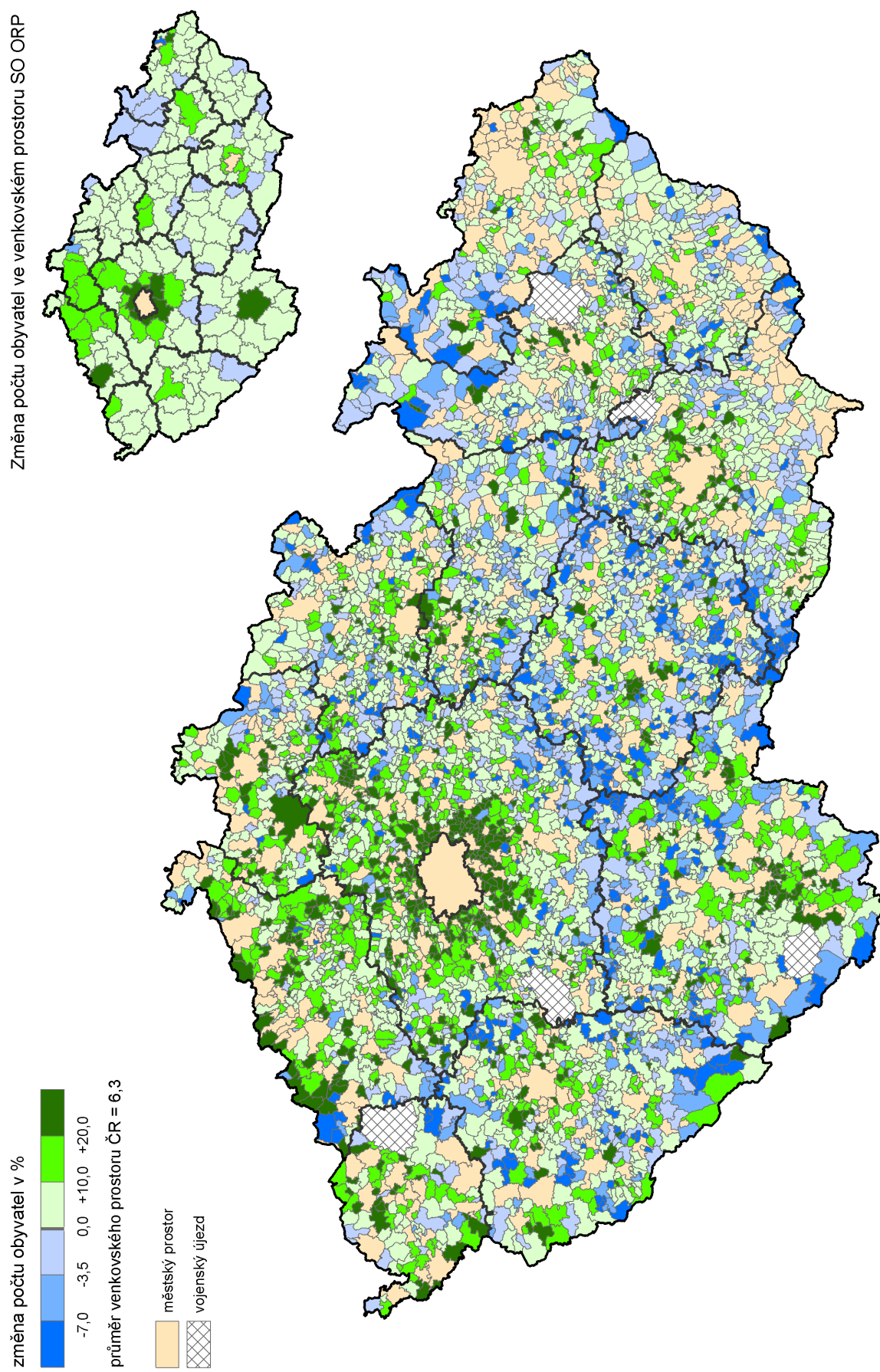
průměr venkovského prostoru ČR = 55,7

Podíl zemědělské půdy na katastrálním území venkovského prostoru SO ORP

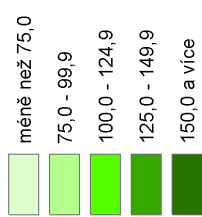

Změna počtu obyvatel v obcích venkovského prostoru mezi roky 2000 a 2008

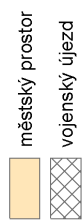

Index stáří v obcích venkovského prostoru k 31. 12. 2008

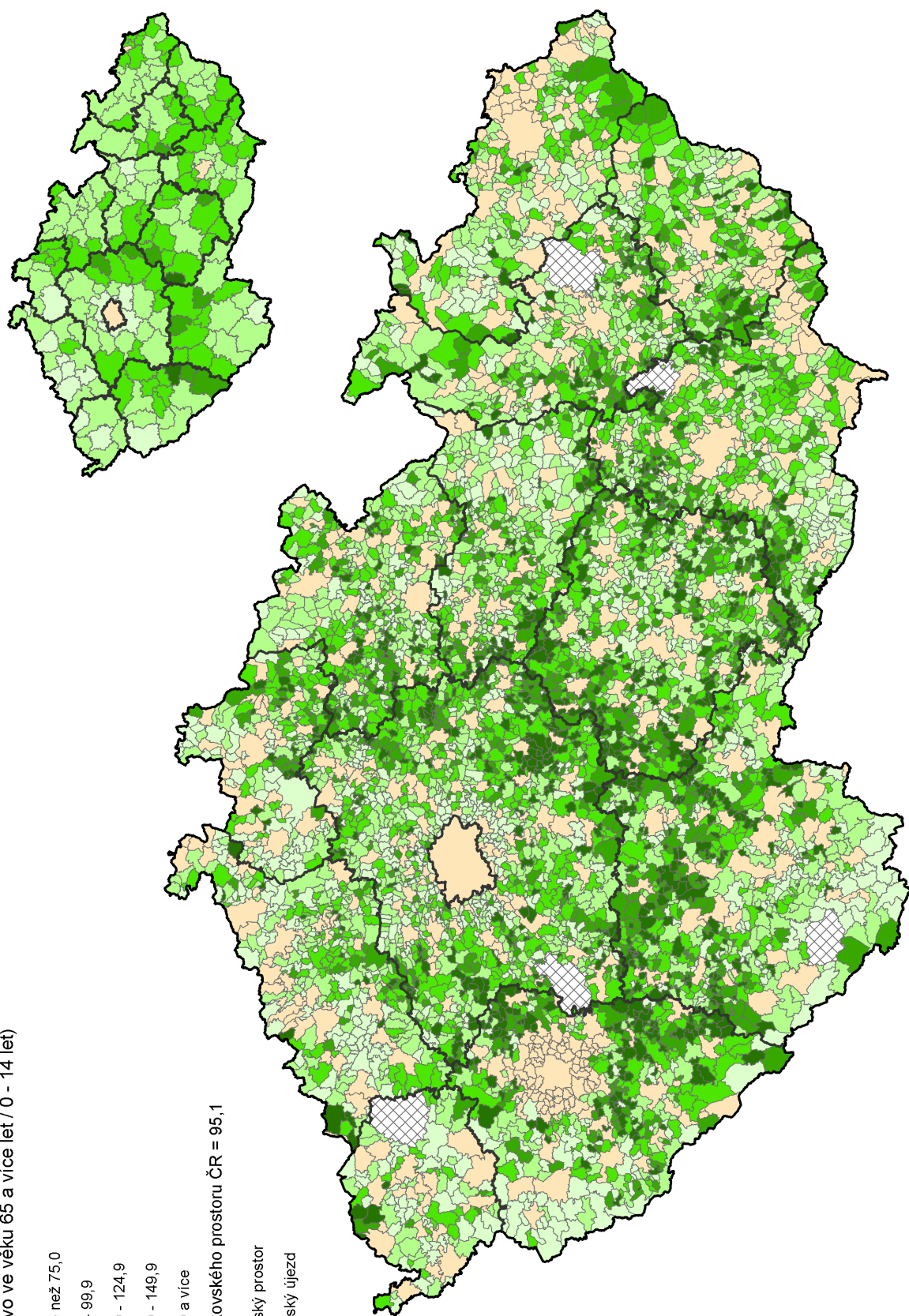
index stáří v %
(obyvatelstvo ve věku 65 a více let / 0 - 14 let)

průměr venkovského prostoru ČR = 95,1

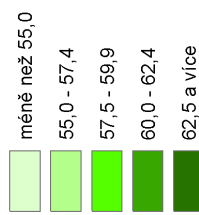

Index stáří ve venkovském prostoru SO ORP

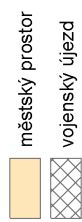

Míra ekonomické aktivity obyvatel obcí venkovského prostoru k 1. 3. 2001 (SLDB)

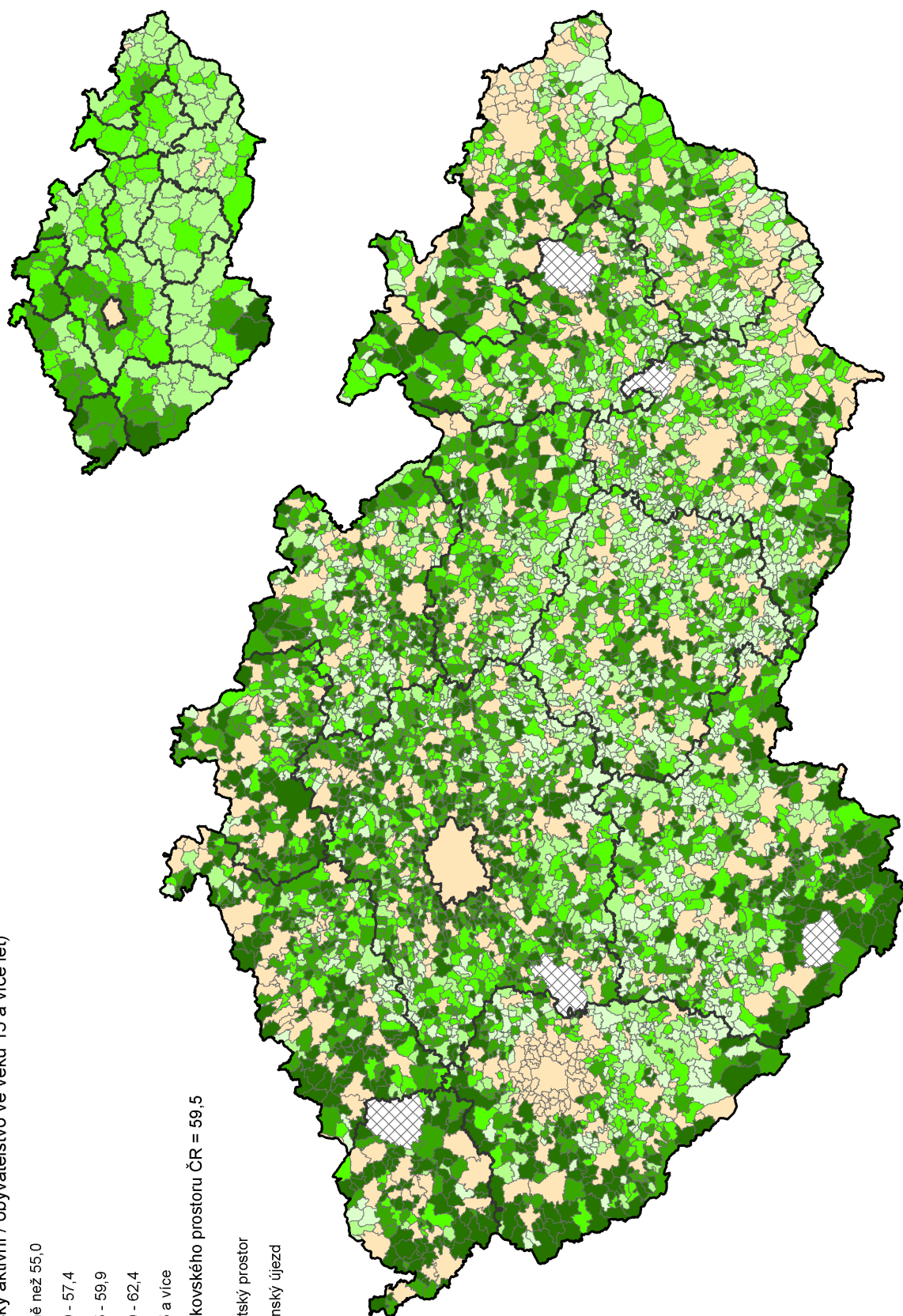
míra ekonomické aktivity v %
(ekonomicky aktivní / obyvatelstvo ve věku 15 a více let)

průměr venkovského prostoru ČR = 59,5

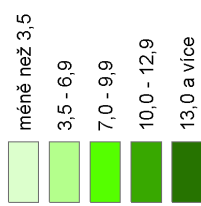

Míra ekonomické aktivity obyvatel ve venkovském prostoru SO ORP

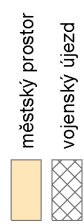

Míra nezaměstnanosti v obcích venkovského prostoru k 31. 12. 2008

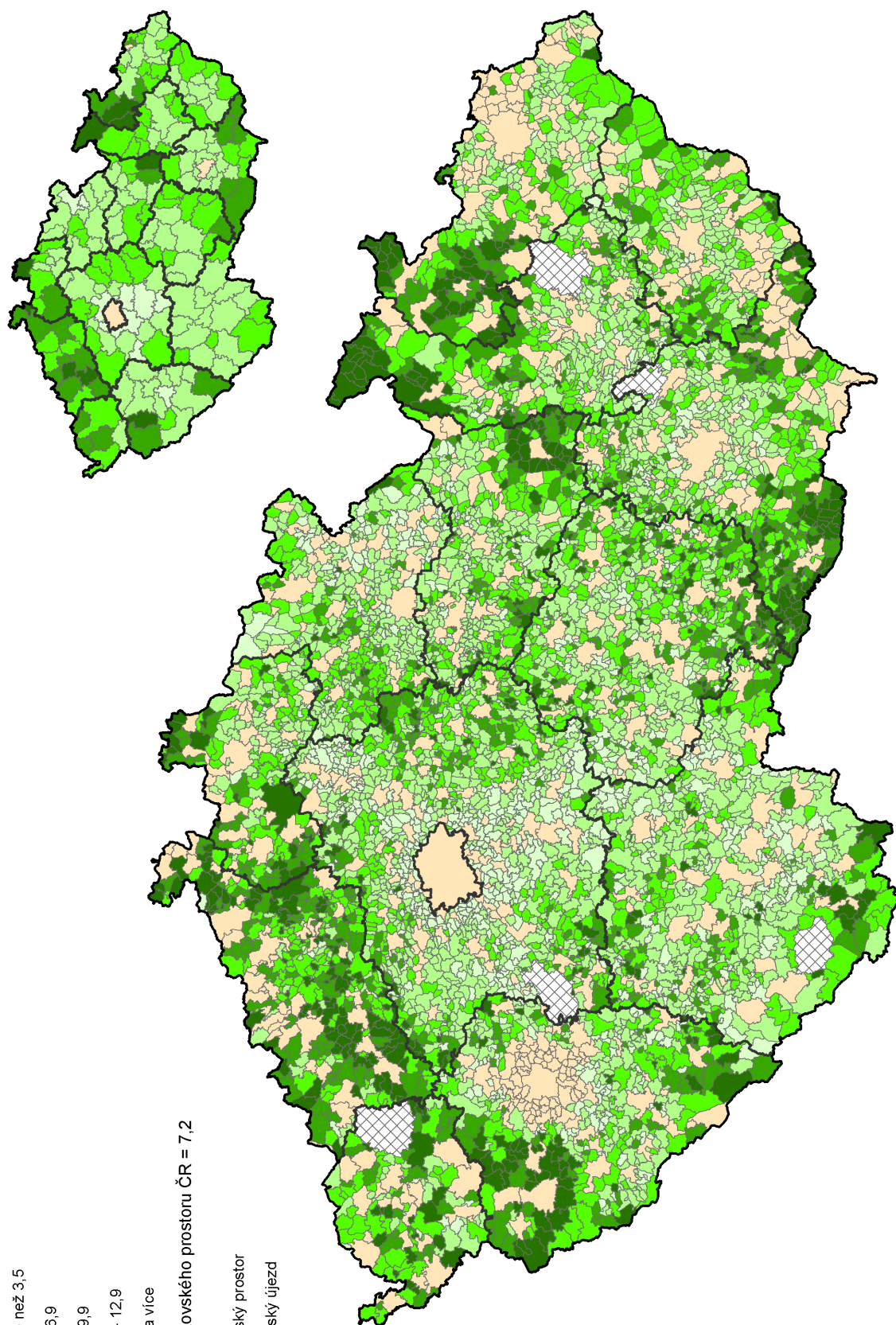
míra nezaměstnanosti v %

průměr venkovského prostoru ČR = 7,2

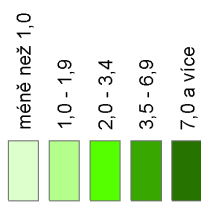

Míra nezaměstnanosti ve venkovském prostoru SO ORP

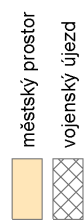

Dokončené byty v obcích venkovského prostoru v letech 2001 až 2008

dokončené byty na 1 000 obyvatel
(roční průměr)

průměr venkovského prostoru ČR = 3,6

Dokončené byty ve venkovském prostoru SO ORP

